Ketabton.com

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب پېژندنه:

||||||||||||||||||||||||||||||||||||||||||||

دَ کتاب نوم افضل ... افضل شوق

دَ کتاب مصنفه سیده حسینه گل

دَ چاپ کال ۲۰۰٦

دَ کتاب کمپوزر رباب عائشه

دَ چاپېدو اهتمام وقار علي شاه کاکاخېل

دَچاپ ځای فېض الاسلام پرنټنګ پریس راولپنډۍ

دَ دي کتاب ټول حقوق

دَ مصنفه په حق کي محفوظ ساتلی شي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

انتساب

دا کتاب په جدا جدا حوالو زه دَ پښتو ژبې هاغه نومورو لیکوالانو ، شاعرانو ، ادیبانو او نقادانو ته اهداء کوم چا چې په پښتو ادب کې وخت په وخت دَ قدر وړ اضافې کړې دي ، بلکه دې سره یې دَ معیار دَ یو اعلی روایت بنیاد هم ایښی دی-

---

دَ خدائی بخښلي غني خان چې شاعرانه تخئیل یې زما فکر ته هر ځل یوه نوې رڼا بخښلې ده-

---

دَ پښتو دَ ناول دَ هغه ناویاته فکر لیکونکو محترم سعدالدین شپون ، ډاکټر شیر زمان طائزی او ښاغلي غازي سیال په نوم ... دَ چا ناولونو چې پښتو ناول شته کړی دی-

---

دَ پښتو ژبې هاغه سفرنامه لیکونکو په نوم چې دَ پښتو سفرنامې خائسته روایت یې په فکر او هنر پاللی دی .... ستر خوشحال خان خټک ، خدائی یخښلی حمزه شینواري او ښاغلی طاهر آفریدي-

---

دَ جدید طرز أسلوب لرونکو ښاغلي بیر محمد کاروان ، ملګري عنایت الله ضیا ء، مېرمن نجیبه ساراِبیاباني او سعید ګوهر په شان دَ هاغه لیکونکو په نوم چې دَ علامت په خوږه پسته اشاره کې دَ زړه لو ژوند خبره کوي-

---

دَ ښاغلي سلیم راز او ګران محترم ایاز داؤدزئی په نوم .... چې دَ کره کتنې په فن او هنر قدرت لري

او په تېره دا هر څه....

دَ شلمې صدی دَ هاغه ستر نقاد په نوم چې په ادبي دُنیا کې دَ قلندر مومند په نوم خپله ېېژندګلو لري او چا چې پښتو ژبې او ادب ته په ډېره راستی ... دَ خپل فکر او علم یوه نوې لاره ورکړې ده-

سیده حسینه ګل

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ مصنفه چاپ کتابونه

١ " -شپون شپول شپېلۍ" (شاعري) کال 1990

٢ " -خو ته خبرې کوه " (شاعري) کال 1998

٣ " -دا هم هغسې موسم د " (شاعري) کال 2003

۴ " -افضل .. افضل شوق " (تنقيدي جائزه) کال 2006

دَ مصنفه ناچاپه کتابونه

١ " -تصوير " (افسانې) ناچاپ کتاب

٢ " -منگوټې " (ناول) ناچاپ کتاب

٣ " -ډرامې " (ريډيو ډرامې) ناچاپ کتاب

۴ " -سفرنامه هند " (سفرنامه) ناچاپ کتاب

دَ مصنفه مرام

دَ پښتون قام سر لوړي غوښتل ..... خو دَ پښتو په انساني ننگ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ مصنفه پیغام

دَ پښتون قام سرلوړي غوښتل .. خو دَ پښتو په انساني ننگ - پښتانه قلمکاران که غواړي چې دَ مخته وتو قومونو دَ ادیبانو او شاعرانو سره سیالي اوکړي .. نو هغوئ دې هم داسې ادب تخلیق کول شروع کړي ، چې دَ عصر دَ روح رېښتوني ترجماني کوي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

حسینه گل دَ پېغلتوب شاعره

)دَ ایاز داوُدزئي دَ هغې تاثراتي مضمون په تاثر کې چې هغه دَ حسینه گل دَ کتاب " دا هم هغسې موسم دی" دَ مخ کتنې په دستوره کې په اوویشتم اپرېل 2004 په اکادمي ادبیات اسلام آباد کې اورولی وو او ما له ئې هم دَ دغه مضمون یو نقل رالیږلی وو (

دَ صدو نه چې وو انښتی په مرو کې آوازونه

په سینو کې چې خوندي وو دَ پېغلوکو پټ رازونه

تا راغونډ کړه په یو راز کې چې پخپله هم یو راز وې

تا دَ حس ژبه چې ورکړه لږ صفا شو آوازونه

ته دَ دې عصر بلائټس شوې ، ته دَ دې عصر سېفو شوې

تا دَ زړه خبرې اوکړې ، دَ وئیلو چل دې زده وو

تا سینه چې وه ډال کړی بلا غشې درخواره وو

یو یو غشی به په شا شو ستا فن څه وو یو جادو وو

ته دَ خپل فن چنغله شوې که نه فن وو ستا چنغول شو

چې ته فن ئې که فن ته ئې ، دواړه یو بل کې تحلیل شوئ

دَ رسمونو او قیدونو په زندان کې وې راگېره

دَ زندان تمبې دې واکړې تا دَ فن منتر پرې چُف کړو

ستا دَ وخت په نبض لاس وو .. وخت هم دغه مناسب وو

چې محسوسو احساساتو له دَ فن ژبه دې ورکړې

که تنها وې تنها نه ئې چې خپل فن سره منسوب ئې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس دَ پېغلو پېغلو ځونو پټ خوبونه دي همراه دي

دَ تنکو تنکو خوبونو يو نازك غوندي تعبير شوې

ته دَ پټو ادراكاتو هنداره شوې يو تفسير شوې

ته څه نره پښتنه ئې او پښتو دې وړومبۍ مينه

نورې ميني به دي هم وي دَ پښتو نه چي زار كړې

تا بخښلې چې خپل فن ته همه حسن او جمال دی

چې اياز ئې معترف دی ستا هنر خو باكمال دی

"ستا وجود دَ روان عصر يو جواز او هم اعجاز دی"

زه په خپل او پردي نه يم اعتراف وو ما هم كړی

١ - بلائټس او سېفو .. دَ نن نه څه دپاسه دوه نيم زره كاله مخكې دوه شاعرانې چې دَ زړه خبري ئېې دَ شاعرۍ موضوع وه او شايد په وړومبي ځل دَ پېغلتوب دَ ادراكاتو او احساساتو ذكر ئې په وضاحت او صداقت سره خپله شاعرۍ كې كړی وو � دَ هغوئ نومونه دَ جرات اظهار په حواله راغلي دي -

٢ - اياز .. اياز داوُدزئی

قمر راهي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ بُلبل ګويائي ... دَ ګل په ژبه

سمدستي تاثرات ________ اياز داؤدزئی

دَ حسينه ګل دَ ليك لوست شوق دَ كچه عمر نه دَ جنون حد ته رسېدلی وو � دَ كچه عمر شاعري ئې ، دَ ليك لوست او دَ پېښور ، كوئټې او كابل رېډيو سټېشنونو نه دَ نشركېدونكو ادبي، ثقافتي او تجزياتي پروګرامونو دَ اورېدو دَ عمل دَ كُومي نه اوزېږېده � او دَ عمومي قبوليت او تحسين مقام ته اورسېده � دَ "شپون .. شپول او شپېلۍ" اولنۍ مجموعه ئې زما له سترګو نه ده تېره شوی .. خو نوري دوه مجموعې " خو ته خبرې كوه" او " دا هم هغسې موسم دی" ما لوستلي دي � دَ دې آخري كتاب "دا هم هغسې موسم دی" مخ كتنه دَ اسلام آباد دَ اكادمي ادبيات پاكستان په هال كې په 27م اپرېل 2004 دَ اكادمي او دَ اسلام آباد پښتو سوسائټي په اشتراك شوی وه � په دغه كتاب ما په دغه موقعه څو خبرې كړې وې � نو ځكه په دې ليك كې دَ هغې په شاعرۍ دَ نورو وئيلو حاجت نه ګڼم � دغه ليك دَ پښتو اكېډمۍ پېښور په "پښتو" مجله كې چاپ شوي وو� دَ ادب مئينانو كه نه وي لوستلی نو اوس دي اولولي .. چې دَ هغې دَ شاعرانه وارداتو دَ وسعت ارزښت او معيار نه په ښه شان خبر شي � دَ دغې دستورې نه چې مونږ په ستنه راتلو ، نو جهان ګرد افضل شوق زه په خپل موټر كې كورته دَ رسولو دپاره كښېنولم � شپه وه .. تېز باران وو او جړق شو چې شوق صاحب ګاډې دَ ځان نه وړاندې ګاډۍ سره اوجنګولو.. دواړه بچ شو� ما وئيل شوق صاحب!! دَ شاعر او بيا ستا په شان دَ آفاقي شاعر فكر هم لكه ستا سېلانی وي � نو ښه وه چې ګاډې اوجنګېدو خو مونږ هم بچ شو دواړه � ګاډۍ هم بچ شوه � شائيد سعيدګوهر هم راسره ناست وو � دَ افضل شوق خبرې ډېرې پستې وي .. ته به وائې لكه چې بُلبل چغېږي � نو هغه په ټوله لاره هم هغسې دَ مزې خبرې كولې -

بيا څه موده پس په كاكا صاحب كې دَ حسينه ګل دَ ورور دَ واده وليمه وه � نو زه دَ خپل وراره عنايت الله ضياء سره دَ پېښور نه كاكا صاحب ته لاړم � په پښتو ادب ورك لېونی عبدالكريم بريالی دَ كوئټې نه دَ حسينه ګل په دعوت ځان را رسولی وو � په دغه موقعه نور هم دَ پښتو ليكوال او شاعران موجود وو � ښه وخت تېر شو � خو كومې خبرې چې ما له ډېر خوند راكړو .. هغه دَ حسينه ګل دَ والد صاحب ميان مظهر شاه كاكاصاحب ادبي او عالمانه خبرې وې � هغه ټول موسكا موسكا ټول مينه مينه وو � هغه دَ قلمكارۍ په واسطه زه پېژندلم او هم په دغه نسبت ما هغه پېژندلو� خو شائيد دغه زمونږ اولنی مخ په مخ ملاقات وو � دَ هغه شخصيت او دَ هغه دَ وينا نه ډېر متاثره شوم � الله پاك دي ډېر ژوند وركړي � دَ پښتو او اُردو ښه ليكوال دی-

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه ځای نه مونږ دَ قمر راهي صاحب دَ سلام دپاره په دريو ګاډو کې مردان ته لاړو � بريالي صاحب دَ مردان دَ ځينو نورو مُنورينو سره هم ليدل غوښتل � ځکه نو زه او شوق صاحب دَ مردان نه دَ هغه په ګاډۍ کې مازيګر تېر اسلام آبّاد ته راروان شو � په لاره مونږ دَ هغه دَ يو "خيال" ګوتونه کچ کول � دغه خيال هغه دَ ناول په قالب کې ځايول غوښتل � هغه دَ اهرام مصر دَ فرعونانو دَ زماني په پس منظر کې ناول ليکل غوښتل چې هم په کې دَ هغه وخت کردار موجود وي او هم په کې دَ دې جديد خلائي دور کردار په منطقي انداز خپل رول ادا کوي � دَ دغه ناول پلاټ زېربحث وو .. ښه په شرق باران راورېدو � نو جرق شو .. شوق صاحب هم اولړزېدو، زه هم اوبهوګېدم لکه چې دَ خوب نه راويښ شوي يُو � دَ ګاډۍ بونټ دَ ګاډي دَ چت سره اولګېدو � شوق صاحب زما نه زارېدو، قربانېدو � ما وئيل شوق صاحب ښه ده .. دواړه بچ شو � خو ګاډې ډېر سخت خراب شوی دی � هغه وئيل.. ګاډې به بيا جوړ شي � خو ښه ده چې ته خدائی بچ کړې� ما وئيل .. ځان نه يادوې � هغه وئيل ځان ... او په برق برق په خندا شو � او ماته يو شعر راپه ياد شو -

چې هم شته دي اوهم نشته،په دې ژوند کې دا هم ژوند دی

عُنقا ماته هوسېږي .... زه پسخېږمه عُنقا ته

خبره په بله لاړه � ما دا ليکل غوښتل چې دَ افضل شوق په ټولو تصنيفاتو.. دوه (2) شعري مجموعې ، درې (3) سفرنامې او يو ناول، چې حسينه ګل په خپل ړومبي نثري کتاب " افضل .. افضل شوق " کې ورباندې داسې ځانګړې تجزياتي مطالعه ليکلې ده چې افضل شوق که افضل دی ، نو حسينه ګل هم په دغه کتاب کې خپل خانداني " فضيلت" په ښه شان په کار راوستلی دی � دَ حضرت کاکا صاحب رحمته الله عليه په برکت په دغه کلي کې داسې وتلي قلمکاران زېږېدلي دي چې دَ پښتو ادب ئې پنګه ورکړې دی � په دغو شخصيتونو کې ارواښاد ميان تقويم الحق هم وو چې پروفېسر ډاکټر محمد همايون هما په خپل کتاب "ښکلي ښکلي خلق" کې وائي " نابغه" وو � خو خدائی بخښلي ميان بهادرشاه ظفر هم دَ تاريخ نه تر لُغاتو .. ډېر څه ورکړي دي � مرحومه س � س� بي بي (سيده بشری بېګم) چې قام پرسته اولنۍ پښتنه شاعره وه � اوس دَ پښتو په ادب کې اساطيري حېثيت لري � نو دَ کاکا صاحب تاوْ راتاوْ غرونو کې لعلونه خو ډېر پيدا شوي دي � خو اوس په کې سدابهار " ګل " .. " ادبي ګل " هم غوړېدلی دی � دغه " ګل" دَ حسينه ګل په نوم داسې ادبي شهرت موندلی دی چې که الله پاك ته منظوره وي .. نو انشاالله چې دا به هم دَ مېرمنو اديبانو په ټولۍ کې دَ ليجنډ مقام ته اورسي � دَ دغسې مقام نښې نښانې ما دَ هغې په شاعرۍ کې خو ليدلي وې .. او دغه علامات دَ هغې په دې نثري کتاب کې واضحه ښکاره شول-

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما چې دَ دې ليك دَ عنوان فكر كولو ، نو دا خيال راغلو چې اوليكه چې.. حسينه ګل فني ، ادبي او انتقادي شهزادګۍ � بيا مې وئيل .. نا .. حسينه ګل .. دَ افضل شوق دَ فن او فكر مُغيره � په دې مې هم زړه اوبه اونه څښكلې � نو ما وئيل .. حسينه ګل .. زړَه وره قلمكاره � ناګهانه دَ رحمان بابا دا شعر راوړاندې شو،

اې رحمانه ! دَ بُلبلو ژبه زده كړه

دغه پسته په صفت دَ "ګل" اندام شه

او دې شعر دَ ځان سره دغه عنوان راوړو چې دَ دې ليك په تندي ليكلی شوی دی � دَ " بُلبل" ګويائي .. دَ " ګل " په ژبه � دا استعاراتي عنوان مې ځكه خوښ شو چې حسينه ګل په دې كتاب كې وائي چې .. افضل شوق " عالمي او آفاقي مشاهدات او تخيلات په كليواله پښتو كې ځايوي او چې كله نه ځائېږي نو علاميت .. اشاريت او رمز و ايما" ته مخه كړي � نو دَ دغسې ابلاغ تفهيم دا اقتفاْ لري چې دَ وراني سر په څوف منتر بيا موندی شي � خو دا هم دَ دې عنوان كافي جواز نه دی � دَ دې عنوان جواز دَ رحمان بابا دَ شعر دَ بېن السطور نه راويستلی كېدی شي � هغه دا چې رحمان بابا دَ ګل دَ صفت دپاره دَ بُلبل ژبه زده كول لازمي ګڼي � خو دَ بُلبل په ژبه هم ګل پوهېږي � او "ګل" چې هر كله دَ دغې ژبې بل چاته دَ رسولو هڅه اوكړي .. نو ټوله فضا په خپله خوشبو معطر كړي � دَ "ګل" ظاهري حسن كه هر څو دَ " ګل" دَ څهرې نه څرګندېږي � خو حقيقي ښكلا دَ خوشبو په ژبه څرګندوي � نو مونږ دا وئيلی شو چې ګل هم ژبه لري او دغه ژبه ئې خوشبو ده � خوشبو داسې ژبه ده چې هر څوك پرې پوهېږي .. تر دې چې ماشومان هم ترينه لطف اندوزه كېدی شي � نو كه دَ بُلبل ګويائي .. پر اسراره وي � بيا ئې هم " ګل " په خپله ژبه په ښه فصاحت بيانوي � دا تاثر ما دَ حسينه ګل دَ كتاب دَ لوستلو نه پس اخستلی دی � دا زما تاثر دی � كېدلی شي چې دَ بل قاري تاثر زيات فصيح او بليغ وي -

حسينه ګل دَ افضل شوق دَ منظوم او نثري ليكونو تجزيه ، تشريح او توضيح په داسې ډول كړېده چې كتاب ئې دَ افضل شوق دَ فنكارانه كُهربائي دَ جهان ، جام جم معلومېږي � نو چې دغه جام جم ته لوستونكی ځان سيلمه كړي نو دَ افضل شوق دَ فن دَ كائناتو ننداره به هم دَ حسينه ګل په نظر كوي � نو چې يو خوا حسينه ګل وي او بل خوا افضل شوق وي .. نو څه حيرت كه يو حساس لوستونكی دَ شوق دَ فنكارانه شوق دَ افضليت په ګلبڼ دَ حسينه ګل دَ پلونو په پُل ورتېر شي � او دغه ګلستان كې داسې ورك شي لكه چې محبوبا په قلا كې ګېر شوي وي او دَ وتلو لار بيا نه مومي � حسينه ګل يو سحركاره فنكاره ده � نو نقد او نظر ئې هم مسحوركونكی دی � افضل شوق جهان نورد ، سپلانی تخليق كار دی � نو دَ يو وېړ جهان ښكلاګانې ئې ځان كې ځاى كړيدي � او دغه ښكلاګانې كه آفاقي دي او كه مقامي ، قامي دي كه عالمي ، علامتي دي كه اشارتي ، معماتي دي كه ابهامي ، الهامي دي كه وجداني، حسينه ګل داسې تنقيدي مطالعې ، داسې تشريح او تفسير، تجزئې او تبصرې ته مخامخ كړيدي لكه چې لوستونكي ته ئې جهان نما هنداره دَ وړاندې ايښودې وي او هغه په كې دَ افضل شوق شاعرانه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

واردات ، کېفیات، حسیات، ادراکات، مشاهدات، تخیلات او نفسیات ، دَ هغه ادبي گامونه ، چې یو په شرق وي بل په غرب داسې پراخ ویني لکه دَ هغه همزاد وي � دَ هغه دَ غزلونو او نظمونو فني ، تکنیکي او موضوعي وضاحت په ماهرانه اوستکارانه ډول شوی دی او دَ لوستونکي دَ ذهن نه ئې دَ اشتباه او ابهام وریځې دَ خپل تیري ځرکېدونکي نظر په نمر مخ په شا زغلولی دی �-

افضل شوق که په " لټون ستا دَ ځهرې" په ورکه کې ورك شوی وو ، نو گل دَ خپل فني مسمریزم په منتر بیا موندو او دَ پښتو دَ ادبي بوستان په سېل کې محوه سپلانیانو سره ئې داسې پېژندګلو اوکړه چې تر کومه پښتون او پښتودَ نړۍ په مخ باقي وي،نو افضل شوق به په شوق لولي اودَ خپل ذوق افقونوله به وسعتونه ورکوي -

حسینه گل وائي ،

"دَ ښاغلي په احتجاج کې بغاوت خو شته خو جبر او زور په کې نشي لیدی ...دَ هغه احتجاج یو فکري او سماجي انقلاب ته لاره را اوباسي ، نه چې دَ چا په لاس کې ټوپك ورکوي "

گل ، دا هم وائي چې،

"امن دَ ده منشور او مینه دَ ده مسلك دی "

دَ افضل شوق نثري او منظوم لیکونه په خوبولي قاري کې شعوري ویښتیا او وجداني بیداري پیدا کوي � دَ هغه تخیل او ادراك ته دَ وسعتونو دَ راغونډولو او په ځان کې دَ ځایولو بلنه ورکوي � حسینه گل دَ دغه جهان گشت دانشوري او دانائي په خپل فهم او ادراك کې ځایوي .. بیا ئې روانه، بهانده وینا کې قاري ته پیرزو کوي � نو که شوق دَ کلي کور پوري محدوده پښتو په عالمي ادراکاتو معموره کړه نو " گل" دَ مینې او خلوص دَ خوشبو په ژبه پښتون اولس ته ډالۍ کړه � هغې دَ افضل شوق دَ عالمي هنگ او آهنگ دَ نغمو ازانگې را اونیولې او دَ پښتون سماعت ته ئې بخښلې دي � "گل" دَ شوق سائینسي .. فلسفیانه .. متصوفانه ..نفسیاتي .. عالمي او مقامي .. احتجاجي او تفهیمي اپروچ روڼ کړی دی او په دغه رڼا کې ئې وړاندې کړی دی � هغې دَ نظمونو پس منظر هم بیان کړی دی او چې په دغه ضمن کې اولوستلی شي نو بیا لوستونکی نوؤ معنواو نوي پوهی سره مخ کېږي -

حسینه گل دَ سفرنامې سردَ سترخوشحال خان ختك نه را نیسي او اُستاد امیر حمزه خان شینواري اوافسانوي شخصیت طاهر آفریدي پورې رارسوي � خو افضل شوق جدید ترین او افضل ترین سفرنامه نگار بلي � هغه وائي چې که دَ نني نړۍ سفرونه چا لیکوال په ویښه او شعوري طور کړي وي نو هغه به ضرور دَ افضل شوق زبان او بیان ، مشاهدې او ادراك سره اتفاق کوي � دَ ځني " له کوره تر بازاره" بندیوان دَ نوي نسل دَ نقادانو دَ نیوکو په حلقه وائي .. چې افضل شوق روم، پېرس او لندن ته لېږي او بیا دا هم غواړي چې هغه دي دَ لورالائي منظرنگاري اوکړي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

� نو دا دَ منلو خبره نه ده � "هغه" هغه څه ليکي چې ئې ليدلي، کتلي او اورېدلي دي � خو پښتون ئې دَ ځان سره لاس په لاس بوتلی دی � دَ مغربي دُنيا ترقي او دَ اولس مورېټ ژوند ئې ورته خودلی دی � او ورته وائې

فاعيرو يا أُولولابصار (اې سترګورو.. عبرت حاصل کړئ)

"ګل" دَ شوق دفاع په ډېره زړهَ ورتيا او منطقي انداز کړېده � دَ نوي نسل داسې نقادانو ته دَ " کورکلي بند نقادان وائي .. څوك چې دَ شوق سفرنامې دَ پښتون ثقافت خلاف ګڼي � هغې په آفاقي او عالمي نظرئې سفرنامو ته کتلي دي � دَ هغې په ليك کي که قاري شوق لولي او په شوق ئې لولي .. نو"ګل" به هم په کې لولي او دَ تحسين په احساس به ئې لولي � ځکه چې دَ دې کتاب نه پس به دَ نوي نسل لوستونکي او ليکوال دَ افضل شوق دَ شعر او نثر په اهميت او ارزښت په ښه شان پوی شي � دَ شوق په فکر و فن دَ پوهېدلو کار حسينه ګل اوکړو � اوس به څوك نه وائې چې زه دَ شوق په کلام نه پوهېږم � دا به هم نه وائې ګڼي چې سفرنامو کې ئې دَ پښتون ثقافت خيال نه دی ساتلی -

دَ افضل شوق په ناول هم حسينه ګل ډېر ښه ليك کړېدی � دَ ناول نوم دی " پروني مخونه" � دا هم هغه ناول دی چې دَ دې په ابتدائي برخه کې ئې ذکر راغلی دی .. چې دَ فرعونانو دَ زمانې په پس منظر کې به ليکلی کېږي � نو دغه ناول اوليکلی شو � او حسينه ګل په دې خپل کتاب کې ئې پرې دَ هر اړخ نه ښکلی ليك کړېدی � دا شائيد لا چاپ شوی نه ده او مسوده ئې مانه ده ليدلې � حسينه ګل دَ ناول په حقله وائي چې ،

"دې ناول کې افضل شوق دَ ناول دَ اهم کردار هيرو په شکل کې دَ مختلفو تاريخونو، تهذيبونو،تمدنونو دَ سفر دَ پړاوْ نه تېرېږي "

بل ځای وائي ،

"افضل شوق په دې ناول کې دَ واقعاتو سره تړلي قيصې او افسانې دومره په دلچسپۍ وړاندې کړيدي چې په بيانيه او مکالماتي انداز کې هيڅ قسم ابهام مخې ته نه راځي "

دَ ناول نګارۍ دَ فن په حقله ئې هم ښه معقولې خبرې کړيدي � دَ ناول په پلاټ، کردار نګارۍ، منظرنګارۍ او طرزبيان ئې مفصله وينا کړېده او څه چې ئې پکار وو هغه ئې ليکلي دي -

دَ دغه ناول نه علاوه ئې په کتاب کې افضل شوق سره خپله يو مرکه دَ "افضل شوق .. دَ پوښتنو(تپوسونو) په رڼا کې" په عنوان شامله کړېده � بل ئې چې ځيني نقادانو په شوق صاحب څه ليکونه کړيدي .. دَ هغې څه برخې ئې دَ " افضل شوق .. دَ نقادانو په نظر کې" هم په کتاب کې اخستلي ده � دغسې ئې دَ شوق فهمۍ حق ښه په نره ادا کړی دی -

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په خپله مرکه کې حسينه ګل دَ شوق صاحب نه تپوس کوي � تپوس او دَ شوق جواب په دريمه پوښتنه صفحه .. کې راغلی دی -

سوال .. حسينه ګل ،

دا ته کوم ليکل کوې .. دا کوم اُسلوب چې تا خپل کړی دی � په دې خو پښتانه دَ سره هڅو پوهېږي نه؟

جواب .. افضل شوق

په ادب کې چې ما کوم اُسلوب خپل کړېدی .. دا دَ نن دَ وخت دَ حالاتو عين مطابق دی او که زه دَ وخت په رفتار او دَ زمانې په حالاتو دَ پوهې شعور لرم نو زما دَ ليك دا موجوده معيار به دَ صبا نقاد ضرور مني -

خو حسينه ګل دَ صبا نقاد ته هيڅ هم پرې نښود او دَ صباني نقاد کار ئې هم آسان کړو -

حسينه ګل دَ افضل شوق شپږ واړه کتابونه لکه چې ښه هضم کړيدي او دَ هغې نه پسته ئې پرې ليك کړی وي � دَ کتاب دَ هضمولو په حقله يو انګريز دانشور فرانسس بيکن (١٥٦١ � ١٦٢٦) مشهوره مقوله ده چې ،

Some books are to be tasted,others to be swallowed And some few to be chewed and digested

"ځنې کتابونه دَ څکلو وي .. ځينې په يو غړپ دَ مرۍ نه دَ تېرَولو وي خو څه لږ شان داسې هم وي چې شخوند پرې او وهلی شي او هضم کړی شي "

نو که دَ افضل شوق کتابونه دَ هضمولو جوګه دي خو هله چې ړومبی دَ حسينه ګل کتاب باندې ښه شخوند او وهلی شي .. او هضم ئې کړی شي -

حسينه ګل په ځائی وائي چې دَ افضل شوق په کتابونو دَ موناليزا پُراسراره ښکلا خوره ده .. او زه وايم چې دَ " ګل" دَ دې کتاب په فضا دَ ګل دَ روح او ذهن دَ خوشبو چپې خورې دي � هغه دَ ګل په ژبه هم خبرې کولی شي � خو زړه ورتيا ئې هم ځان ته " څه" وائي � هغه دَ شاعرۍ او قلمکارۍ نه علاوه .. دَ پېښور دَ رېډيو سټېشن يوه تکړه براډکاسټره ، دَ نوښهره دَ تحصيل کونسلره او سرګرمه سوشل ورکره هم ده � او په ټولو ډګرونو دَ خپل سنګين عزم پله نيلي (اس) سوره دَ خپلو سترو مرامونو په لور په دګړ روانه ده � دَ عبدالله جان مغموم دَ يو غزل دَ يو مصرعې په ژبه دَ معمولي ترميم سره زه هغې (حسينه ګل) ته داسې دُعا کوم چې ،

"برکت دې ئې خدائی واچوي په تلو کې "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغسې يو بهادره فنکاره په پنجابۍ کې هم وه چې نوم ئې دی امريتاپريتم � دا په کال 1919 کې دَ پاکستان دَ پنجاب په ګوجرانواله ښهر کې په يوه علمي کورنۍ کې زېږېدلې وه � دَ پاکستان او هندوستان دَ جوړېدو نه پس دهلي ته لاړه او هلته په اکتوبر 2005 کې ئې ساه ورکړه � دَ هغې ادبي فتوحات دَ ستائينې وړ دي � په خپل ژوند کې ئې 75 کتابونه شائع کړي وو � په دې کې 24 ناولونه، 15 دَ افسانو مجموعې .. دَ شاعرۍ 23 کتابونه .. دوه 2 سرګزشتونه او نور ګڼ نثري ليکونه شامل دي � ما دَ دغې سکهنۍ دا بيان دَ هغې دَ قول په ضمن کې راواخستو چې صغير رام ناتهـ نومې مبصر دَ هغې حقله خپل ليك کې نقل کړی دی � امريتاپريتم وائي..

(What matters is not life , but the courage you bring to it)

"ژوند هله ارزښتناك شي چې ژورتيا ورسره مل شي "

نو که حسينه ګل هم داسې په زړه ورتيا مخ په وړاندې زغل جاري اوساتلو نو لکه امريتاپريتم که دَ هندوستان دَ پارليمنټ دَ ايوان بالا دَ 1986 نه دَ 1992 پورې ممبره وه نو کېدی شي چې څه وخت دَ تحصيل دَ کونسلره نه دَ پاکستان دَ سينټ ممبره شي او په ادبي فتوحاتو کې ترنه ترنه تېرې يؤسي � ماته حسينه ګل وئيلي وو چې اوس به زه دَ افسانو مجموعه او يو ناول چاپ کوم � شائيد دې پسې دَ خپلو ډرامو مجموعه هم اوليکي � بيا امکان لري چې دَ افضل شوق سرګزشت هم اوليکي � بې ځايه به نه وي که دلته دَ نوي نسل په حقله دَ سعيدګوهر يوه پېشن ګوئي راوړم .. هغه وائي ،

سعيدګوهره !! نوی نسل لري لوی امکانات

نه زه آخر يم .. نه په ما به شاعري ختمه شي

دغسې امکانات افضل شوق هم لري ، امکانات نا لوی امکانات � بيا شوق صاحب سعيدګوهر خپل أستاد هم مني � نو بايد دَ خپل أستاد دا الهامي پېشن ګوئي رښتونې ثابت کړي -

دَ کراچۍ په هفته واره روشن پاکستان دَ 22-29 کال 2005 په اشاعت کې دَ حسينه ګل يوه مفصله مرکه چاپ شويده � هغه وائي ،

"دَ ادب او فکر و فن دُنيا ډېره ښکلې او لازواله ده � دَ فکروفن په برکت پښتنو ما له ډېر درناوی راکړی دی "

دا وينا دَ هغې په ځای ده .. چې دَ ښاغلي قمر راهي تمغه امتياز غوندې لوړ ليکوال او آفاقي شاعر دَ هغې په حقله کوم تحسيني نظم ليکلی دی .. دَ هغې نه ثابتېږي چې پښتانه منورين دَ هغې ډېر قدر کوي-

ته څه نره پښتنه ئې او پښتو دې رومبۍ مينه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نورې مينې به دي هم وي، د پښتو نه چې دي زار کړي

دَ حسينه ګل او افضل شوق دواړو په حقله دَ يو انګرېز نقاد وينا رانقل کوم چې دَ فرانس دَ شهره آّفاق دانشور ، مفکر، شاعر او تاريخ دان فرينکائيز والټير Francois Voltaire په حقله ئې ليکلې ده ، دی وائي ،

Voltaire Managed both to be in the thick of things and to survey them from the sort of Olympian Distance that Generally posterity enjoys.

"والټير دَ دې جوګه وو چې دَ ژوند دَ مصروفياتو په منځ کې دَ اولمپيا دَ غره دَ هسکو څوکو نه دَ يوناني ديومالائي ديوتاګانو هسې، دَ دومره فاصلې نه جائزه واخلي چې عام طور دَ راتلونکو نسلونو برخه وي"

دغه کمال که دَ افضل شوق په ليکونو کې موجود دی نو حسينه ګل هم داسې کار کړی دی چې دَ راتلونکي نسلونو نقادانو ته ئې لاره آّسانه کړېده � دَ دې پاسه به نور څه نه وايم .. هسې نه خدائې مه کړه دواړه دَ نظره شي � بيا رحمان بابا هم وائي چې دَ ګل په خبرو،دَ خبرو حق دَ بُلبلانو دی نو زه نه خو" ګل" يم نه "بُلبل" � بُلبل خو افضل شوق دی چې بُلبل هزار داستان دی -

دغه ځای دَ بُلبلانو دی رحمانه

دَ دلبرو په کوڅو دلاور مه شه

اياز داؤدزئی

راولپنډی.. 29 _ 12 کال 2005

)دَ شپې دولس بجې(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو څو خبري

دا کتاب ما اتفاقي بالکل نه دی لیکلی ... بلکه زما دَ دې کوشش په شا دَ ډېره وخته هاغه سوچ دی ، کوم چې ما تر څه حده خپل قلم ته او سپارلو � هسې خو په پښتو کې ښه ښه کتابونه چاپ کېګي ... خو ما دَ دې لیک دپاره صرف دَ ښاغلي افضل شوق کتابونه اوټاکلو - نو دَ دې خو یوه وجه شاید دا هم کېدلی شي چې ښاغلی شوق زه دَ ډېر وخت نه پېژنم او چې ... دَ هغه کتاب راځي نو هغه په دې مرحله کې مسلسل زما سره په رابطه کې وي � کله کله خو دا هم شوي دي چې دَ هغه دَ کتاب تهیم زما بالکل یاد شوی وي - دَ هغه دَ سفرنامو مقامات او کردارونه ، دغه رنګ په دې سفرونو کې دَ ژوند او زړه رنګ رنګ پېښې او واقعات .... دا هر څه ماته دومره خپل ښکاري لکه زما دَ ژوند دَ فکر دَ سفر هر څه وي - ځکه زه په دې نتیجه رسېدلي یم چې دَ دې واقعاتو تجسس او حقیقت زه په داسې رنګ کې خپلو هاغه لوستونکو ته اوښایم ، څوک چې دَ افضل شوق په علامتي انداز یا خو کم پوهېږي او یا دَ هغه دَ لیک طرز مشکل ګڼي - نو په دې هکله دَ ښاغلي شوق شاعري ده او که سفرنامې ... ناول دی او که دَ هغه دغه علامتي انداز ، ما دَ خپل لیک موضوع اوګرځوله�

خو یوه غټه خبره دا هم ده چې دغه هرڅه ته چې کوم معیار ده ورکړی دی نو هاغه معیار مقامي نه دی � بلکه ده دَ خپل لیک او دَ فن دپاره دَ بین الاقوامي معیار اُصول او ضابطې ټاکلي دي چې زمونږ روایت پسنده طبقه ورته ګوته نیسي - دَ ښاغلي شوق په ټولو چاپو کتابونو چې کوم اثر ما دَ یو قاری په حېثیت محسوس کړی دی ... دَ ده دغه انداز ما ته دَ موجوده لیک یو تحریک راکړو - خو زه خپل دغه کوشش خپلو لوستونکو ته مخامخ کېږدم ... هغوئ دي زما دَ دې کوشش جاج واخلي - زه خپل ځان نه خو دَ نقاد په توګه وړاندې کوم او نه باقاعده نقاده یم - خو دَ دُنیا په ژبو کې دغه رنګ ادب چې هغه دَ مقامي روایتونو په سمون نه وي او په دې حواله شاید چې دَ فن تله هم برابره نه وي ، نو دغه هرڅه ته په دې نظر کتل شاید چې تنقیدي کوشش ضرور وي ... که چرې لوستونکو زما دې کوشش ته په مینه اوکتل نو که ژوند وو ، زه به دَ نورو نومورو لیکوالو دَ فن او فکر دغه رنګ تجزیې ضرور وړاندې کوم�

زه دا خبره ډېره په ډاډ کوم چې ما کله دَ خپل دې کوشش ذکر دَ ښاغلي شوق سره اوکړو نو هغه په ډېره پراخدلۍ دا هر څه اوستائیل او ما ته یې یه ډېره سنجیدګۍ وخت په وخت مطلوبه مواد او معلومات په ډېره مینه راکول شروع کړل - په دې لیکنه کار ما په کال ۲۰۰۳ کې شروع کړی وو خو دَ ځواني مرګ ورور دَ مرګ حادثې زما فکر ګډ وډ کړو .... خو رو رو کله چې ژوند خپل معمول ته راغلو ، نو ما رومبی په خپل نیمګړي کار ګوتي پورې کړې - او نن دا دی زه دا مسوده چاپ ته سپارم - فېصله په تاسو پرېګدم خو یوه خبره به ضرور کوم چې یو فن یا یوه فن پاره دَ تنقید دَ مرحلو نه اووځي .... دَ کمو او خوبو جائزه واغستی شي - نو دغه رنګ دَ کمو او کمزوریانو اصلاح کېدی شي او خوبیانې نورې ښې کېدی شي. تنقید دَ فن ضرورت دی - باید چې هر نقاد آزادانه طور دَ یو فن پارې کمۍ او خوبۍ راوباځي چې داسې دَ اصلاح عمل جاري پاتې شي - او دَ یو اعلی معیار تعین هم اوشي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه دَ هغه ټولو ملګرو شکريه ادا کوم چې په دې هکله يې زما دَ نوي کوشش لاري سمې کړې - په دې کې دَ ملګري روښان يوسفزي او حنيف خليل ډېره مننه کوم چې کله مې ورسره دَ دې خبرې ذکر اوکړو نو زما حوصلې ئې اوچتې کړې - دَ محترم اياز داؤدزئي ډېره احسانمنده يم چې دَ دې کتاب دپاره ئې خپل خائسته ليک دَ ديباچې په شکل کې راپيرزؤ کړو ـــــ دَ خپل محترم پلار ميان مظهر شاه کاکاخېل ډېره مينه ده چې هغوئ يه سرپرستۍ کې دَ ادب دَ نوم نه اشنا شوی يم او نن دَ خپل فن او ليک دَ سفر دَ يو نوي پړاؤ نه تېرېږم .... !! دَ ښاغلي هارون رشيد خټک، دَ ملګري عنايت الله ضياء هم ډېره شکريه ادا کوم چې په دې ليکنه ئې زما حوصلې لکه دَ غره مضبوطې کړې دي - په تېره دَ ملګري افضل شوق يو جهان مننه چې ما ته په کار معلومات ئې راته وخت په وخت په ډېره مينه راسپارلي دي - دَ ملګري افضل شوق دَ خورې ملګري ډاکټر وهيبه سکاني هم شکريه ادا کوم چې دَ خپل مينه وال ليکونه په کتابي شکل کې په خپلو مالي وسائلو په ډېره مينه دَ چاپ دَ مرحلې نه اوباځي ... زه ئې دَ دې مسودې احسانمنده يم - دَ ميان وقار علي شاه او غورځې عائشه رباب هم شکريه ... چې دَ کتاب کمپوزنګ ئې اوکړو - په آخره کې ستاسو رائې او درنو مشورو ته به سترګې په لار يم ..... بقولِ شاعر اوګوره ته ماته .... ستا نظر کې څنګه ښکارم

سيده حسينه ګل

کاکا صاحب – نوښار

شليدلى امېل

)يادګيرنه :- دا کتاب په کال ۱۹۸۷ � ۸۸ کې چاپ شوی دی(

بې تا مانده دَ ژوند په تول يم ځکه

چې ستا له جوره يم لاهو په ځان کې

لکه تازه غوندې يو مړی دَ ګور

چې ورته پورته وې لاسونه همېش

خو..اديرو کې نه وي نخښې دَ ژوند

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

(شوق)

غالباً دَ کال 1987ع یا 1988ع خبره ده .. ما نوی نوی ریډیو ته تګ راتګ شروع کړی وو � دَ ریډیو سره سره اخبار او یو څو رسالو سره مې هم تړون جوړ شوی وو � او بیا کوم کتاب چې به ادبي وو، دَ شاعرۍ وو.. هغه خو به مې دَ لېونتوب تر حده خوښولو � دَ مطالعې سره سره دَ لیك ذوق مې هم داسې دَ جنون په مقام وو چې شاعرۍ به مې په ځان راوربېدونکي محسوسوله .. خو دَ دغه وخت شاعرۍ نه خو دومره سنجیده رنګ لرلو.. او نه دَ فن په حواله داسې پخه وه چې ذکر ئې ضروري شي � البته دَ رېډیو دَ مختلفو سټېشنونو نه ادبي او ثقافتي پروګرامونه اورېده مې دَ ورځو شپو یو معمول ګرځېدلی وو .. او داسې به دَ ادب دَ وجود، دَ ادب دَ اهمیت په معنو دَ پوهې جوګه شوي وم � خو خپل تخلیقي ادب به راته دَ هاغه معیار ښېخي نه ښکارېدو، کوم چې ماپه رېډیو دَ افسانې، غزل ، تکل په شکل کې اورېدو.. یا مې دَ لوست او مطالعې په وسیله پېژندو -

دَ کابل رېډیو دَ ادبي شکرو نه علاوه دَ کوئټې رېډیو انګازې به کله کله دَ هوا په څپو داسې صفا او واضحه زما سماعت ته را رسولې چې دَ دې علاقې خپل مخصوص علاقائي لهجې، ژبې به زما دننه دَ پښتو ژبې او ادب سره دَ مینې او محبت فطري تړون لا دومره مضبوط کړو چې په هر ځل ما دغه خوږو انګازو نه دَ خپل انداز دَ پاره ډېره فائده پورته کوله � داسې نه یواځې .. دَ مختلفو نشریاتي ادارو له خوا دَ خورېدونکو پښتو پروګرامونو نه به ما دَ خپل نشریاتي سفر دَ پاره دَ تربیت استفاده کوله .. بلکه زما ادبي ذوق ، شوق او تنقیدي نظر ته ئې ډېره بخښنه کوله -

ښاغلی افضل شوق به دَ کوئټې په پښتو پروګرامونو کې کله کله دَ یو کوربه په حېث او کله دَ یو شاعر مېلمه په توګه شامل وو .. خو دَ هر چا نه په ښېخي ښل انداز .. په ښېلو ښېلو خبرو� او داسي دَ دې لېوني شاعر دَ ډېرو اورېدونکو سره سره زما سره هم یوه غائبانه پېژندګلو وه � او زما ښه یاد شي ، چې ده په خپل پروګرام " امېل" کې په خپل ښائسته نظم، یا شعرونو او افسانوي یا داستاني خبرو دَ چا چا دَ ژوند څو لمحې په سکون کړې .. نو خدای خبر چې زما زړه به دا ګواهي ولې ورکوله چې .. دا شاعر به په خپل فکر او شاعرۍ ډېر مخکښې ځي � او کله کله به مې ګمان ته داسې هم راغله چې چرته دا شاعر یو خیالي کردار خو نه دی ؟ خو دا حقیقت دآ چې دې شاعر په خپل محنت ځان او وجود په هر چا او منلو � یعنې دَ رېډیو کوئټې دَ سټېشن هاغه پښتو پروګرام چې افضل شوق به په خپل خوږ آواز کې خورولو .... "امېل" � دغه پروګرام که یو خواته دَ ده په شهرت او مقبولیت کې بې کچه اضافه کړې ده .. نو بلخوا دَ دې پروګرام په وسیلې به دَ ده غږ او دَ ده دغه فطري لېونی انداز به دَ بلوچستان سره سره دَ پښتونخوا په ګڼو علاقو .. لکه افغانستان ، پېښور، سوات او په نورو سیمو کې هم انګازې خورولې � ده به په دغه ذکر شوي پروګرام کې .. دَ خپلو لفظونو او جذبو په جادوګرۍ دَ اورېدونکو پام خپل ځان ته را اړولو � دَ ده په لیکلي شوي مسوده کې به ژوند، دَ ورځو شپو دَ معمول خبرې نه وې .. کوم چې دَ رېډیو پالیسي بللی شي ..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هر پروډیوسر او کوربه ئې سرکاري تابع وي � بلکه ده به هر پروګرام کې دَ میني او محبت خبرې کولې .. دَ ژوند او جذبو خبرې ... ده به اورېدونکو ته دَ خپل جهان، خپل فکر او خپل ارمان خبره کوله � داسې به ښکاره کېده.. لکه چې دا وخت دئ دَ رېډیو په مائیکروفون نه وي لګیا، بلکه دَ میني او محبت .. دَ فن او هنر دَ جذیرو نه په ډېره مینه .. په رو رو دَ خپلو خیالاتو اظهار کوي ،، یا لکه چې اورېدونکی .. خوبویني .. دَ هغه دَ جهان ..دَ محبت او امن یوې نوي دُنیا .. دَ جذبو دَ یو ښائسته کهکشان .. دغه خبرې هم څوکه هوائي خبرې وي � خو دَ زمیني حقائقو یو ویړ او پرانستی کتاب وو � شاید چې امېل ته په دومره مینه او اخلاص دَ خپل فکر او فن ، خپل آواز او انداز خواږه ورکول ، ده دَ یو مقصد تر حده ضروري ګڼل � ده لکه چې دا هم غوښتل چې دَ رېډیو په دې خوبولو څپو دَ ده غږ ، دَ ده پېغام، دَ ده مینه او محبت تر لرې لرې خور شي � او دئ دې په هر وطن او هره سیمه کې ځانله پېژندګلو پیدا کړي � دغه وجه وه چې کله دَ ده وړومبی کتاب " شلېدلی امېل" چاپ شو ، نو دَ امېل نه تر شلېدلی امېل .. دَ ده دَ فن او فکر سفر په یو نوي دوام داره تسلسل کې داخل شو � دغه ورځو کې دَ کوئټې په یو پښتو مجلې " اولس" کې دَ شلېدلی امېل دَ چاپ کېدو خبر زما دَ پاره دَ یو لوی زېرې نه کم خو نه وو� په ذکر شوي مجله کې په دې کتاب دَ محترم رب نواز مائل یا کېدلی شي دَ ښاغلي محمود ایاز لیکلې تبصرې په وړمبي ځل دَ ما سره دَ دغه ښکلې شاعرۍ دَ مئین شاعر افضل شوق داسې شخصي پېژندګلو اوکړه، چې زه ئې دَ هغه دَ چاپ شوي کتاب په لټون داسې او دومره اوکړولم چې ما به له هر ملګري دَ دې کتاب تر لاسه کولو خبرې کولې .. ولې چې دَ شوق " شلېدلی امېل" لا خو دَ پېښور په کتابخانو او دوکانونو کې نه موندل کېدو � خو بیا لږ موده پس چې کله دَ افضل شوق کتاب ماته دَ پېښور رېډیو په دفتر کې ښاغلي سهېل خټک دَ ښاغلي سردار علي په لاس راکړو... نو ما لکه چې یوه لویه او قیمتي خزانه تر لاسه کړې وي -

ورک یم له ځانه زه په تا کې دوني

دَ انتها چې انتها ده څوني

خو بیا هم زه دَ ویده بخت له جوره

ښکارم بندي دَ خپل وجود هغوني

(شوق)

هغه ورځو کې دَ تګ راتګ وسیلې دومره تېزې نه وې لکه دا نن چې دي � زما دَ کلي نه به تر نوښاره بسونه چلېدل چې خپل خپل وختونه ئې مقرر وو � دغه رنګ تر پېښوره سفر هم دَ ډېرو لانجو وو.. خو په دغه ورځ ما دَ افضل شوق دَ شلېدلی امېل سره په سفر هیڅ ستوماني نه وه محسوسه کړې � دَ بس په یو سیټ ناسته وم .. او چې دَ بس کلینډر دا آواز کولو چې نوښار راورسېدو .. نو ما هم دغه کتاب دَ اختتام تر پړاوه رارسولی وو � دَ شاعرۍ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

انداز، ژبه او لهجه ئي دومره دَ مزي وه چي تر ډېره وخته ئي زه په خپل کشش او کېفيت کي ساتلي وم � خو بيا هم دَ ده فکري علامتي انداز زما دَ پاره دَ ابلاغ مسلي هم راپورته کړي وي .. دَ ده په علامتونو به مي دَ خپل ذهني استعداد او پوهې مطابق سوچ کولو � چي دَ دي لفظ او اشارې دلته په دي نظم يا غزل کي څه معنې لري .. او بيا چي به مي ټول نظم يا شعر يو ځل بيا اولوستلو ، نو ما به دَ دغه اشارو او علامتونو نه خپلې معنې اغستې � يعنې دغه رنګ دَ افضل شوق په حېث دَ شاعر ما سره نه يواځې هر اړخيزه فني پېژندګلو اوشوه، بلکه دَ ده علامتي انداز .. ما په ورمبي ځل دَ خپلو ليکونو دَ پاره هم دَ خوښې ميدان اوټاکلو � ولې چي هغه بېخي په خپل سټائل کي راته جديد او دَ شېريني لهجې شاعر محسوس شو � موضوعات ئې ډېر نوي او په ساده اشارتي انداز کې زړه ته لاري پرانستلې � داسي شاعري په پښتو کي په ورمبي ځل مخي ته راغلې وه � يعني يوه ښائسته خبره .. په معماتي انداز کې کول او لوستونکي ذهن ته دَ سوچ او پرله پسې سوچ يو داسي فکري لېونتوب ورکول چې، دَ لفظونو او دَ معنو يو لوی جهان به خپله راڅېرې ---

دا حقيقت دی ، چې هغه وخت په وطن کې ملکې حالات دَ مارشل لا وو � په داسي حالاتو کې دَ ادب او شاعرۍ شکل دغه رنګ ساتل دَ شاعر اديب نه يواځې مجبوري وه .. بلکه دَ حالاتو تقاضه هم وه � خو بيا هم په داسې حالاتو کې داسې شاعري کول ... دَ مزاهمتي تحريك پيدا کول .. دَ وخت ضرورت هم وو � او ښاغلي افضل شوق خپله هم دَ دې تحريك يو مزاهمتي کردار پاتې شوی دی � خو دَ ژوندۍ قوم سباوْن دَ پاره چې دَ وخت او حالاتو توري سپينې داسې دَ شعور مئينانو شلولي دي نو هاغه سباوْن لا زمونږ دَ ژوند په سيمه ښکاره شوی نه دی � خو دَ هغې دَ پاره ژوندۍ هلې ځلې رواني دي � څو چې زمونږ نه ګېر چاپېر يو معقول سماجي او فکري نظام خپل وجود اونه ښائي ...!! دَ مثال په توګه دَ افضل شوق په دغه ورمبۍ شعري مجموعه کې " ماتې څانګې" نومې نظم دَ هاغه وخت او حالاتو داسې کوټلې عکاسي کوي ، په کوم کې چې دُنيا دَ يوې تبديلۍ نه تېرېده � چې په کې دُنيا دَ نوی نوی انقلابات رامخې ته کېدل ـــــ، انساني ژوند خپلې ټولې چارې داسې بدلولې .. چې دَ تهذيب يو نوی شکل رامخ ته کېدو � دَ يو داسې تهذيب چې دَ تهذيب نوم يا لفظ ورته اغيستل هم عجيبه غوندې ښکاري .. خو بحرحال حالات چې څنګه جوړېدل .. انساني ژوند ، نفسيات، انساني روئيې چې په کوم انداز کې ښکاره کولې نو يو تهذيبي عمل خو ضرور وو � لاکن دلته په دې سيمې کې انسان دَ آزادۍ ، خپلواکۍ ، شعور،او مخته وتلو په نومونو نور دَ خپل ذات په لور ستنېدلو او ځناوري روئيې يې داسې خپلولې � لکه افضل شوق چې يې اظهار په "دمامې" ، " څوک خپل ..څوک پرېدی " ، " سپينې مانۍ " ، " اشتهار" ، " ترانه دَ ياغي ژوند" ، " بې حسه دېوال" ، " يوه پوښتنه" ، " په خله يوه او په زړه بله" ، " تلکې" او دغه رنګه نورو نظمونو کې دَ هغه وخت حال او حالت په اشارتي اختصار او علامتي پېرائيه کې دَ تاريخ برخه جوړوي � خو دَ دې لاندېني وړاندې شوي نظم علامتونو ته که تاسو ښه په غور اوګورئ نو دَ هاغه وخت دَ سياسي، سماجي او فکري حالاتو ښه انځورګري کوي..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماتې ځانګې

که څه هم

لوند دی حلق دَ ترږو زړونو

دَ باراني سترګو په اوښکو باندې

که څه هم

روڼې ایښېدلې خولې

دي ګرځېدلې دَ ماڼیانو خښتې

خو بیا هم

ګورئ ، تکه سره ده څمکه

دَ ژوندانه تر وني لاندې دلته

او هر زیارکش دَ ماتې ځانګې په چم

په پرې پرې غاړه راتالېږي مُدام

دَ قصابې دَ سره پُوسه په رنګه

چې ګوټ ګوټ وینې څینې ځاځي کښته

)شلېدلی امېل .. مخ _ 74(

او څنګه چې دا کتاب راغلو .. نو دَ ادبي حلقو نه یې زبردست شاباشی اوګټلو او هرچا، هر فکر لرونکې لیکوال دَ دې وخت دَ دې ځوان ، ځلمي شاعر فکري محنت ته په ډېره درناوي اوکتل او دَ ده دغه هلې ځلې یې ډېرې اوستائیلې � په دې کتاب، دَ وطن دَ ریډیوګانو سره سره مختلفو بهرنو نشریاتي ادارو .. لکه بي بي سي ، وائس آّف جرمني، وائس آّف امریکا، کابل ریډیو، قاهره ریډیو .. او ماسکو هم پرې ډېرې کوټلې تبصرې او رپورټونه وړاندې کړل � داسې نه یواځې دې لوئیو عالمي ادارو .. دَ دې ځوان شاعر ډاډګیرنه اوکړه بلکه دَ ده پېژندګلو یې تر لرې لرې دَ فن مئینانو سره هم اوکړه � ماته ښه په یاد شي چې کابل ریډیو خو به په خپل معروف پروګرام " دَ شومه دم انګازې" کې وخت په وخت دَ سارا بیاباني او فریده هوډ سېفي په خوږو آّوازونو کې دَ دې کتاب " شلېدلی امېل"

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه کله نظم او کله غزل خورولو� او داسې چرته چرته چې پښتو وئیلی ، اورېدلی او لوستلی شوه.. هلته دَ ښاغلي افضل شوق نوم او شخصیت دَ یوې درنې پېژندګلو سره موجود وو � خو بیا .. دَ دې دومره عزت او شهرت تر لاسه کولو نه پس ډېره موده دَ دې لېونې شاعر کوم بل کتاب رانغلو .. او خپله دئی هم تر ډېره وخته دَ پښتو ادب او په تېره تېره دَ پښتو دَ شعر دَ میدان نه بهر پاتې شو � هیڅ چاته دا نه وه معلومه چې هاغه تحریك کوم چې په ډېر لېونتوب او مینه راپورته شوآ وو .. آخر څه شو؟؟ دَ هر چا دپاره یې دَ یو سوالیه تورې شکل اختیار کړو � خو بیا دَ یوې ډېرې اوږدې غېرحاضرۍ نه پس دَ " شلېدلی امېل" تخلیق کار شاعر په ورمبي ځل دَ یو ښائسته سفرنامه نګار په حېث دَ یوې بلې لا زواله پېژندګلو سره یو بل نا اشنا میدان ته داسې دَ خوږو سره ملګری راغلو چې پښتانه یې په حېرت کې واچولو� دا میدان که هر څو دَ ده دپاره نوی وو.. خو ده ته دَ دُنیا دَ ګڼ ملکونو سفرونو یو نوی اعتماد ورکړی وو ..او دا میدان یې هم په خپلو صلاحتونو داسې اوګټلو لکه چې دا میدان دَ ډېر وخت نه هم دَ ده جاګیر وي � دلته پښتو ادب کې چې دَ ګوتو دَ شمېر څو سفرنامې مونږ سره موجودې وې نو په هغو کې یې ځانله خپل یو ځانګړی مقام حاصل کړو �

چې شاعري وه ..نو افضل شوق دَ شاعرۍ وو � چې سفرونه یې اوکړو نو دَ سفرنامو شو � خو دَ شاعرۍ هاغه ښاپېریاني کومې چې ده په ډېره مینه او ناز پاللې او ساتلې دي .. هغه یې اوس هم دَ خپلو زر زرې وزرو سره په فکر سیورې سیورې کېدې � دغه وجه ده چې دَ ده دغه سفرنامې هم دَ شاعرۍپه ماحول کې راپیدا شوې دي � یا کېدلی شي .. شاعرۍ دَ سفرنامو رنګ اغستی وي � خو دَ شلېدلی امېل نه لرې به نه ځو � چې کومهَ افضل شوق دَ نظمونو او غزلونو ورمبۍ مجموعه ده

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شلېدلی امېل

دَ غزلونو نه دَ شعرونو انتخاب........

دي خبرې کي هيڅ شك نيشته چي په شلېدلی امېل کې دَ افضل شوق شهرت دَ غزلونو په مقابله کې دَ مختصرو نظمونو دَ وجې نه شوی دی .. خو دَ ده دَ غزل او په غزل کې دَ نوې رنګ او خوند نه انکار ادبي نا انصافي ګڼلی شي � ولې چي دَ دې شاعر دا لاندېني ځو درځنه اشعار ځان کې نوي نوي موضوعات او شعري خوند داسې رانغاړلی لري چي قاري ورنه خوند اغستلی شي �

فقط مې ته زړه ته بيا ځې او راځې

مقصد چي زه دَ ژوندانه غواړمه

لا خو مې بخت دی ستا په وار باندې تور سپي څټلی

لا خو بيا ته زما نصيبه يې ،، چې په لاس نه راځې

لا خو زه ړوند يم سترګې هسې ټپوم درپسې

لا خو بيا ته خيالي وړانګه يې چې په لاس نه راځې

که اوخيښمه سمندر په لپو

پاتې به ترې وي ارو دَ ژوند لا

دَ يار سترګې په ما سرې وي خدای خبر چي مُدام ځله

دا يې خوی دَ ماشومتوب دی که هسکون دی نه پوهېږم

چي بې تا نه رښتيا کېږي په سهار لا

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

که دَ خوب هغه منظر یم نو هم ښه یم

مازې دَ یار دَ موسولو په نیت

ټوکه په ځان کول څه ټوکه نه ده

دلته ژوندون هم بې قراره دَ قرار په لټون

سم له انسان سره کوي په سرو اورونو مزل

غم دي اشنا که خوشحالياني نه پرېږدي وَ څنگ ته

زه چې سوب ستا دَ خندا يمه .. لا نور څه غواړې ؟

څوك په اوښکو،څوك په مينه ،څوك دَ خپل وجود په وينه

بل کړي هرڅوك څراغونه، چې دَ شپې تيارې خورې شي

پلو غوندې به پاته شي سړی سړی تر شا په لار

ژوند دَ تمنا تر منزل نه شي رسولی څوك

مازې يو بل خطا باسو دَ دروغو په خبرو

گني غله يُو مونږ له اصله دَ رښتيا په معامله کې

دوې لمحې مې هم بې غمه نه پرېږدي تنده او لوږه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما په ځان پسې پسې تل ځغلوي تنده او لوږه

پام دې غلط په شاعرۍ کړم ځنګه
قسم په خدای ډېره يادېږې راته

زه هم دَ ژوند دَ لاسه په وجو د لکه يو زخم
په خوږو کې راګير يم لوبوم خُوږمنې څرکې

په مورنۍ ژبه که شولې ګونګۍ
شمله دې څوک مني پښتونه ! وايه

مينه خو پرېږده،اقرار پرېږده چې په ترخ کتو هم
خوله خوله شي دَ اشنا يخه واورينه څېره

که نصيب نه وی دَ ماڼيانو ملنګ
کيږدۍ به خيرې وی سل ځايه څله ؟

ګوره!! چې زما په غم غمجنه نه شې
ګنې ، په ځان به لګوې منګولې

ستا دَ نصيب کرښې له ما ژغېږي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

له چا او چا به پټوي منګولې

دَ ورځې شپې تر وصال، شوقه په لار کې دَ عشق
شېبه شېبه دَ بېلتون ، په کچ اوږده ده څوني ؟؟

زياته خو ورك شومه له ځانه زه هم
لا به ستا سترګې څو ترڅو غوارمه؟

بيرته راغبرګه شي زما چيغه له هر لوري دَ غره
دا خپل احساس چې دَ ژوندون په تول مانده اوګنم

دَ خپل ترو حسرتونو دَ يو ګوټ تسکين دپاره
زړه په لاس کې ګرځومه کله چېري کله چېري

په پښو کې ستا ږدمه زړګی له خياله
که دېوالو خواته ټولېږي سيوري

خدای دې را اوباسه په فال دَ مينې
چې په تندي دې کېږدم خال دَ مينې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو ځل مې لا نصيب کړه په ساړه ژوند کې خالقه

هغه رنګه سور اور، هغسې تاوْ ، هغه سکروټه

تږی سراب يمه دَ ژوند، ما کې اوسېږي تنده

څومره چې زړه اوبه کوم، دومره يادېږي تنده

اورسېدمه وَ معراج ته دَ عشق

که رسوائي په تندي خال شوه راته؟

په ښار کې دَ سپين پوستو هر يو موم غوندې سړی

کوګل کې ګرځوي تر کاڼي کلك دَ غوښې زړه

شپه که سهارلري ، سهار جوړ کړه باداره په ما

زه هم له ستورو سره ويښ سپينې سپېدې لټوم

خوله خوله شو وَ سره لمر ته انسان

لا به آسمان ګوره ژړېږي کله ؟؟

دَ ښاغلي افضل شوق دَ پورته ذکر شوْ شعرونو په حواله چې دَ هغه دَ شاعرۍ دَ غزل برخې ته ګورو .. نو په شلېدلی امېل کې چې هغه څومره هم غزلې ليکلې دي .. هغه په فني اعتبار دومره دَ خوند او مزې دي چې په هر ځل ترينه بنده يو نوی خوند اخلي � که اوکتلی شي نو ښاغلی شوق په بنيادي توګه خو چې څومره شهرت په نظم کې لري او دَ نظم شاعر ورته وئيلی شي ..خو هغه دَ "شلېدلی امېل" دَ غزلو نه دا خبره ثابته کړې ده چې هغه يو کامياب

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل ليکونکی شاعر هم دی � لاکن څنګه؟؟ زما دَ دې خبرې په دليل کې به مونږ دَ هغه دَ پورته ذکر شوْ شعرونو يو مختصره شانتې تنقيدي جائزه وړاندې کړو او دا به اوګورو چې دَ آزاد او وړوکې نظم دغه معروف شاعر افضل شوق واقعي دَ غزل ښه شاعر هم دی ..که نه ؟؟ دَ پورتني منتخبو اشعارو په رڼا کې يو لوستونکی دَ لوستلو نه پس دا فېصله فوراً کولی شو ، چې دَ افضل شوق په غزليه شاعرۍ کې دَ هغه لب و لهجه چې څومره علاقائيت لري .. هومره پښتني رنګ او خوږلت هم په کې ليدلی شي � ژبه يې نه يواځې پسته ، خوږه او رواني لري .. بلکه په قندهاري تورو يې شېرينه کړې هم ده � يعني دَ هغه ټول شعرونه ، دَ هغه دَ مخصوص پښتني نظر هغه نښې نښانې دي ، چې ځان کې دننه پښتني ژوند په رواجي او ثقافتي حوالو قاري مخې ته داسې په هنر ږدي � چې لکه هر څه چې سترګو ته ښکاره وي � دَ افضل شوق په غزل کې فکر په ساده ټکو کې بيان شوی دی.. خو دغه سادګۍ بنده په سوچ کولو مجبوره کوي � ولې چې دَ هغه په شعرونو کې بيانيه انداز دَ نوْ موضوعاتو سره غاړه غړۍ کېږي � او هر شعر يې په تمثيلي انداز کې اشکال دَ لوستونکي په ذهن کې داسې زېږوي .. لکه هغه چې خپله هرڅه په خپلو سترګو ګوري � او دا هغه هنر دی ، چې نه يواځې يو انسان .. دَ يو عام انسان نه مخصوص کوي .. بلکه يو داسې فنکار ورنه جوړوي چې که هغه شاعري کوي نو هم دَ نورو عامو شاعرانو نه په نوي او بدل انداز کې يې کوي � او دا هنر ښاغلي شوق لاس ته کړی دی � هغه يو شاعر دی .. بلکه ډېر ښه شاعر دی � خو په شعر ليکلو کې دَ روايت پسندۍ او تنګ نظرۍ نه ډډه کوي ..هم ځکه خو دَ پښتنو شاعرانو نه يې لار بېله کړې ده � او هر څه ته په انساني نظر ګوري � شوق دَ اولې ورځې نه تر اوسه پورې په نامعلومو لارو روان شاعر دی � دَ هغه په فکري سفر کې که ستړياګانې ليدلی شي نو هيلې هم لري � او دا په ادب کې هغه څيزونه دي چې افضل شوق نه ښه او ځانګړی ليکوال او شاعر جوړوي �

دَ شوق غزلو ته چې پام اوکړو ،نو دَ هغه په اشعارو کې په معاشرتي نا انصافيانو باندې په سواليه انداز کې ګوزارونه داسې په هنري طريقه شوي دي چې لوستونکي په ځواب لټولو مجبوره کوي � افضل شوق خبرې په اشارو کې کوي .. خو دغه اشارې په شعري علامتي پېرائيه کې اختتام ته رسوي � کله کله دا شاعر دَ انتها نه دَ ابتداً په لور لوستونکي بوتلل غواړي ..ولې چې دَ هغه دَ افکارو نه سبق آموزه قيصې مخې ته شايد په دې را وړي ، چې هغه دَ پرون په آئينو کې دَ نن جائزه اخلي � نو ځکه خو هغه دَ نن له مروجه انساني روئيو نه مايوس ښکاري � شکوه، شکايت او بدو ته په نره بد وئيل او رښتيا رابرسېره کول دَ شوق په شاعرانه روئيو کې هغه هنري او موضوعاتي بنې دي، چې هغه پرې پېژندلی خو شي � لاکن ستائيلی ځکه نه شي چې دَ هغه په شاعرۍ کې سندرې او ترانې نه .. بلکه په انساني حال او حالت باندې ليکلي معاشرتي مرثيې په ماتمي انداز کې موجودي دي �

دَ افضل شوق په غزليه شاعرۍ کې دا لا ندېنۍ محاورې دَ هغه شعري افکارو ته په اشارتي انداز بيانيه لب ولهجه داسې په هنر ورکوي چې دَ علاقائيت نه دَ آفاقيت په لور يُون په کې ليدلی شي � راشئ چې هغه پښتني نوي او زړې محاورې اوګورو چې شوق صاحب په خپلو پورته ذکر شوْ اشعارو کې رانغاړلې دي � دَ مثال په توګه لکه.. "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بخت تور سپي ښځېل" ، " په لاس نه راتلل" ،" سمندر په لپو ښيښل" ، " دَ اروا تنده ماتول" ، " سترګې سرې کېدل" ، " ټوکه په ځان کول" ، " دَ زړه ور ټکول" ،" ګونګی ګنېل" ، " په سرو اورونو مزل کول" ، " خنګ ته نه پرېښول" ، " دَ خندا سوب جوړېدل" ، " پلو غونډې شاته پاته کېدل" ، " ژوند دَ تمنا تر منزل رسول" ، " زړه په لاس کې ګرځول" ، " دوې لمحې بې غمه نه کېدل" ، " په ځان پسې ځغلول" ، " پام غلطلول" ، " په خوږو کې راګېرېدل" ، " څرکې لوبول" ،" په ژبې ګونګی کېدل" ، " په پښو کې زړه وړدل" ، " ترخ کتل" ، " خوله خوله کېدل" ، " په غم غمجن کېدل"، " دَ لاس کرښې غړېدل" ، " منګولې پټول" ، " له ځانه ورکېدل"، " سترګې غوښتل"، "دَ چيغې راغبرګېدل" ، " په تول مانده کېدل" ، " په اُمېد پائېدل" ، " په فال را وتل" ، " په تندې خال وړدل" ، " دَ ژوند سراب کېدل" ، " زړه اوبول" ، " زړه له اوږې ورکول" ، " ظلم غندل" ، " دَ عشق معراج ته رسېدل" ، " رسوائي په تندې خال کېدل" ، " تر کاڼي کلك زړه کوګل کې ګرځول" ، " دَ دروغو حوصلې ورکول" ، " سپينې سپېدې لټول" ، " زړه په خلوص وينځل" ، " دَاّسمان ژړېدل" او داسې نورې زرې او نوې محاورې شايد چې ديو بل پښتو شاعر په شاعرۍ کې راغلې وې � دَ شوق دَ غزلو لوستلو پس داسې ښکارې لکه هغه چې دَ هر فکر اظهار په محاوراتي انداز کې کولو هنر خپل شعري مسلك جوړ کړی وي � نو ځکه دا وئيلی شو، چې افضل شوق صاحب په دې حواله نه يواځې منفرد دی بلکه داسې انداز يې دَ خپل شعري اظهار ذريعه هم ګڼلې ده �

دَ افضل شوق شاعرۍ په ځان کې ثقافتي حوالې لرې .. کوم چې دَ هغه فکر ته تقويت ورکوي � دَ هغه په شاعرۍ کې لفظي تراکيب عام فهمه دي .. خو دغه تراکيب په داسې علامتي هنري اشارو او دليلونو موضوعات څېړې چې علاقائي مسئلې ته آفاقي رنګ په کوټلې انداز ورکوي .. او دَ دُنيا دَ هر مظلوم قام مسئله ترينه جوړوي � که يو خواته داسې لفظي جوړښت او تراکيب لکه په دې لاندېنئيو ورکړل شوْ اشعارو کې چې ځای کړل شوي دي � تاسو يې خپله کتلی شئ ." دَ شپې له سترګو زلفې ټولول"،"دَ فراق په مېچن اړل" ، " په کچ اوړده کېدل" ، " دَ اُميد اسپې دَ ژوند په دښت ځغلول" ، " په سپين کاغذ دَ لفظونو ترون" ، " دَ جذبې مرئيي کېدل" ، " دَ شپې زلفې له سترګو ټولول" ، " دَ لمر وينښېدل" ، " دَ زړه ور ټکول" ،" سپرلی په وينښه هم خوب" ، " دَ ژوند دَ وسوسې وژنه" ، " کاغذې ښکلا" ، " دَ ټپې مارغه په شان ټپرېدل" ، " بې وزره تلوسې" ، " دَ رښتيا په معامله کې غل کېدل" ، " دَ اندېښنو امبار"، " دېوالو خواته دَ سيورو ټولېدل" ، " دَ شيشې نازك بنګړی"، " موسمې ډوْل ياراني " ،" دَ دروغو حوصلې لټول"، "دَ زړه خيرن وجود وينځل" ، " زړه خو شيشه دی ، په شيشې څه باور" ، " تله دې په غمجنه لار" ، " دَ وجود په وران مزار کې دَ څراغ لوګېدل " ، " بې ثمره شينکۍ ونه دَ ژوند" ، " سفر يادېږې تنده" او داسې نور نور لفظي تراکيب چې افضل شوق په خپلو غزلو کې استعمال کړې دي .. دَ هغه افکار په شعرونو کې نه يواځې پښتنې انداز واضحه کوي بلکه دَ هغه وَ شعريت ته خوږه ژبه هم بخښي � بلې خواته په لاندې ذکر شوْ شعرونو کې دا لفظي جوړښت دومره په جديد پښتني محاوراتي انداز کې شوی دی چې دَ شعرونو خوند زياتوي � راشئ چې پورته ذکر شوي لفظي تراکيب په دې لانديني اشعارو کې اوګورو چې څنګه شعري ژبه ورکړل شوې ده؟؟

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولې کړه زُ لفې زما له سترګو دَ شپې

ځلنده لمره ...!! ويښېده غواړمه

زه يې دَ زړه ور ټکوم .. خو دا کنه غوندې ده

نه اوري زما دَ مينې غږِ او هم ګونګی ګڼې ما

شوقه زړه ښکونکی پسرلی په ويښه هم خوب

چېري ښکلا کاغذي . .چېري ګلونه دَ هار ؟

يو وسواس دَ ژوند دی شوقه چې ما وژني

بل مرګي ژوندی ساتلی يم په وار وار

چېري به ځغلي دا انسان له ژونده

پرتې دي لور په لور امبار اندېښنې

په لاس کوې ، که ماتوې يې

شوق دَ شيشې نازك بنګړی دی

کله به وي جار جار او کله نفرت

په موسمي ډوْل يارانې څه باور؟؟

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه یو ستړی مسافر دَ اُمېدونو دَ دشت

زه هم وَ ځانته دَ دروغو حوصلې لټوم

دا ستا خیرن وجود به په خلوص که خدای کول زه

وینځم په مینه مینه دَ اشنا توره زړگیه

لالیه !! پام کوه چې مات یې نه کړې

زړه خو شیشه دی ، په شیشې څه باور

نه لري منزل دَ ژوندانه مزل

تش په وړاندې تله دي په غمجنه لار

زما دَ وجود په وران مزار کې همېش

غمجن زړگی لکه لوگېږي څراغ

دومره مجبور یم چې غندلی نه شم ظلم دَ یار

دَ خپلې وینې دَ جذبې دَ مرئیتوب دلاسه

دَ وصال په طمه یاره! ورځې شپې زما

دَ فراق په مېچن دومره مه انه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه کړي ثمر دا بې ثمره شینکۍ ونه دَ ژوند

تش په اُمید پاي هرڅیز،هره غوښتنه دَ ژوند

همېش مې سترګو وړاندې دَ تپي مارغه په شان

بې وسه تپَرېږي پرې وزرې تلوسې

تر څو به زړونو له اوربې راکوي ؟

په سپین کاغذ دَ شنو لفظونو ترون

مه ځغلوه دَ ژوند په دشت دَ اُمېدونو اسپې

ستړی به ځان کړې په سفر،سفر یادېږي تنده

په فني توګه دَ افضل شوق غزل چې څومره ساده او بې ساخته دې .. هومره په کې دَ غزل دَ مروجه پابندیانو نه هم زیاتې پاېندیاني ساتلی شوې دي � دَ بېخي ډېرو غزلو په مصرعو کې دَ ځینو تورو دَ تکرار که دَ شوق دَ غزل خوند سېوا کوي ..نو دَ علاقائي لب و لهجې مستعملې محاورې او متلونه لکه " دَ ناز غاړې وئیل " ، " خاورې څټل " او " هوس اوچېدل " استعمال دَ هغه په شعرکې معنوي ابهام هم مخې ته راولي � په شلېدلی امېل کې افضل شوق .. غزل هم دَ خپل ځانګړې نظم په رنګه ځانته مخصوصولو په ښه نیت دَ ساخت په حواله مشکل کولو کوشش کړی دی � یعني هغه په خپلو غزلونو کې دَ فقرې هومره اوږده اوږده ردیفونه ډېر په هنر تړي � او دَ ځینو غزلونو په وړو وړو مصرعو کې یې دَ دوو نه تر څلورو څلورو پورې قافیې بې دَ ردیف نه داسې په اُستادۍ رانغاړلې دي چې دَ هغه دَ شعر هنري کمال ته اشاره کوي � که مونږ اوګورو .. نو نیم درځن ته نیزدې غزلونو کې ښاغلي شوق دَ یو ردیف په ځای څو څو قافیې استعمال کړې دي .. خو زه تش دَ دوو غزلونو دا یو دوه شعرونه دَ نمونې دپاره وړاندې کوم..

چېرې دَ چا غریبي ، چېرې رسمونه دَ ښار

چېرې ستړیا ستوماني، چېرې خندونه دَ لار

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې پورتني بې رديفه شعركې دَ "چېرې" دَ باقاعده تكرار نه علاوه دَ څلورو رديفو اهتمام داسې شوې دی � لكه په ورمبۍ مصرعه كې "چا"،" غريبي"، رسمونه" او " ښار" هم دغه رنګه په دويمې مصرعې كې "سترګيا"،" ستوماني"، "خنډونه" او" لار" ترلې شوي دي او په ټول غزل كې دَ دې پابنديانو خيال ساتلی شوی دی � او يو بل غزل كې دَ ريف سره درې درې قافيې ترلې شوې دي لكه

كوڅه كوڅه دَ ژوندون ، سپېره پرته ده څونې

لمحه لمحه دَ سكون ، په وير اخته ده څونې

روان، ساده او انداز بيان يې ډېر خوږلت او بې ساختګي لري � دئی دلته دَ غزل دَ شاعر په رنګ كې دَ انساني ژوند وَ مسئلو ته په داسې سترګه ګوري چې مسئله دَ مسئلې په معنې كې نه اخلي بلكه په ډېر معصومانه انداز او ساده طرز كې دغو مسئلو ته اشاره كوي � كله نيغ په نيغه او كله دَ يوې مبهمې علامتي اشارې په رنګ كې .. كه دا اووايو چې دَ ښاغلي افضل شوق په ځينو علامتي اشارو او استعارو په شكل كې دَ هغه فكر دَ ابهام ښكار دی .. خو دَ دې باوجود هغه خپل اظهار په ډاډه او رواني كړی دی � نو ځكه دا وئيلی شوچې افضل شوق نه يواځې دَ نظم منلی شاعر دی بلكه هغه يو ډېګر ښه او ښيخي ډېر ښه غزل ګو شاعر هم دی

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شلېدلی امېل

دَ ځینو نظمونه تنقیدي جائزه-----

وئیلی کېږي چې افضل شوق دَ پښتو په جدید او مختصر نظم کې مېدان ګټلی دی � دا خبره تر کوم حده پورې صحیح ده ؟ دَ دې ځواب دَ شوق په ورمبۍ شعري کتاب " شلېدلی امېل" کې مونږ دَ دې لاندېنو نظمونو په جائزه اغیستلو کې ښه تر لاسه کولی شو �

۱--نعت شریف

چې دَشپې له ګڼ اوربله

دَ سهار ځېره ښکاره شوه

نو دَ وازګو جوړ خدائیان هم

ټول په کوزو کوزو سترګو

په شیشه غوندې کورو کې

دَ غرور په دالان ناست ناست

په وړانګو دَ لمر شول ویلې

)شلېدلی امېل .. مخ _ 73(

په دې پورته " نعت " کې ټولو نه لویه او دَ خوند خبره دا ده، چې په آزاد نظم کې داسې په اختصار او په علامتي پېرائیه کې لیکلی شوی دی � چې هیچرته هم پکې دَ سرکار دو عالم نوم نه دی ذکر شوی .. خو دَ مزې خبره دا ده .. چې دَ لوستلو نه پس یو دم دَ بنده ذهن ته دَ هغه مبارك نوم راشي � او دا هغه تجربه ده چې شوق صاحب یې اکثره په خپله شاعرۍ کې په کاروي � دا دَ هغه شعري هنر او کمال دی � شاید چې داسې په ورمبي ځل افضل شوق کړې دي � یعني داسې خو آزاد نظم پښتو میدان ته ډېر وړاندې راغلی دی او دَ ایوب صابر نه تر هاشم بابر او هاشم بابر نه یې تر افضل شوق پورې سفر کې بلا ډېر نور شاعران پیدا کړې دي � خو زه دَ دې درو شاعرانو ذکر ځکه کوم .. چې دا درې واړه ځان ځانته په اسلوب مشهوره شوې دي � دَ اوږده او ساده نثري نظم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه دَ افضل شوق تر علامتي او تمثيلي نظمونو داسې اختصاري بڼې اوزېږولې چې افضل ورنه دَ افضليت تر حده شوق مشهور شو �

په اووْ ورو او غټو مصرعو کې ليکلې شوی دی پورته نظم ځان کې دننه يو تاريخي داستان لري � يعني کله چې حضرت محمد صلعم دې دُنيا ته راغلو .. نو دَ هغه مثال دَ تود او روښانه لمر وو چې تيرې يې لرې کړې او دَ وازګو نه جوړ هغه ټول فرعونان او انساني خدائيان يې داسې تېس نېس کړو � چې په لاس جوړ کړل شوْ جنتونو کې اوسېدلو � نه يواځې دا .. بلکه په اشارو اشارو کې يې دَ اسلام دَ ظهور پورا قيصه هم بيان کړې ده � لکه " دَ سهار دَ څېرې راښکاره کېدل" ، " دَ وازګو جوړ خدائيان او دَ هغوئ کوز کوز کتل" ، " شيشه غونډې کورو کې اوسېدل" ، " دَ غرور په دالان ناستېدل" او " دَ لمر په وړانګو ويلېدل" هغه علامتي اشارې دي چې ښکاري نوي .. لاکن جوړې شوي په ساده پښتني ټکو کې دي � کوم چې پښتني رنګ او خوند لري � هم دغه رنګه شوق چې هر څومره مخې ته وتلي شاعر په بڼه کې رو رو ميدان ګټي، خو پښتو او پښتني ثقافت هم دَ لاسه نه ورکوي .. او ورسره رشتې ډېر په هنر مضبوطې ساتي �

دا پورتنی نعتيه نظم چې په اوو غټو او ووکو مصرعو باندې اړه لري .. کې يو ترتيب ساتل شوی دی � يعني هره مصرعه په اتهو سېلابونو مشتمل ده او دَ آهنګ، لې ، وزن او موسيقيت دَ لحاظ نه يو بل سره داسې تړلې شوې دي .. چې که قافيې او رديفونه په کې تړلې شوي وی نو دا به پابند نظم بللی شو � البته اوس هم دَ پورته ذکر شوي ترتيب له لارې دا نعتيه نظم په آزاده بڼه کې پابند نظم دی�

۲ ـ ـ اور او اوبه

ياره ! مه پورې کوه اور

زما دَ زړه ورې نرۍ ته

ګني زما دغه لوګی به

دَ اوبو ډکه اوريځ شي

ستا په سر باندې دَ وَسې

بيا به خپلې لمبې ژغورې

دَ باران له سړو څاڅکو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)شلېدلی امېل .. مخ _ 76(

په دې پورته نظم کې ښاغلی افضل شوق که څو هم خپل فکر دَ نظم په چوکاټ کې ځای کړې دی ، خو دغه موضوع سائنسي حقیقت لري � څکه خو شاعر چې په کومه رنګینه او روانه شعري پېرائیه کې په کوم هنر دا دَ یو تاثر او تاثیر نه ډك کېفیت کې تر اختتامه رسولی .. نو دَ شاعر هنر دلته دَ شاباشۍ وړ دی � یعني هغه خپل محبوب ته دَ هغه دَ ظلمونو زړا کوي .. دَ هغه ظلمونه دَ " اور" په علامتي پېرائیه کې بیانوي .. او بیا دَ دغه اور دَ لمبو نه چې کوم لوګی دَ بړاس شکل اختیاروي او دغه بړاس چې کله دَ وریځ شکل واخلي .. نو واپس به په هاغه راوربېږي کوم چې دَ هغه محبوب دَ هغه سره دَ ظلمونو او ستمونو په شکل کې روا کړي دي � او هغه بل اور به پرې مړ کېږي � یعني دَ اور نه لوګی او دَ لوګي نه وریځ جوړېدل او وریځ دَ ظالم او ستمګر یاره په بل اور راورېدل داسې دَ خوند موضوع ده .. چې دَ شاعر دَ شعري حقیقت پسندۍ جواز جوړېږي او داسې ښکاره کوي لکه دا شاعر افضل شوق چې په اوتو بوتو یقین نه لري .. او په شعر کې هم حقایق وړاندې کولو په حق کې وي � محبوب ته شاعر په دې شعر کې دَ هغه دَ ظلم انجام ښئي او هغه دَ ظلم نه منع کوي � دلته په دې نطم کې دَ اظهار ژبه ساده ده .. خو فکرانګېزه او معني خېزه خیال نظم کړل شوی دی

په فني توګه دا دَ اوو وړو لوئیو مصرعو آزاد نظم دراصل په اوو اتهه سېلابیزه برابرو مصرعو باندې مشتمل معری نظم دی �

٣ -- ژوندی مړی

سړی مړ دی دَ دننه

تش وجود دی چې ښورېږي

دَ هوا په رُخ هر کله

لکه مړی په تابوت کې

په اوږو باندې خواځُوږي

راولي خپل ادیرې ته

له پرېدې لرې ولاته

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)شلېدلی امېل .. مخ _ 76(

دا يو کيفيتي نظم دی او په دې نظم کې افضل شوق دَ يو داسې حالت انځورګري کوي چې هغه دَ نني انسان دَ بې حسۍ په لور اشاره کوي � شوق داسې محسوسوي چې دا ژوندي انسانان دراصل هغه لاشونه دي چې تابوتونه يې خپلوان اديرو ته وړي � دَ شاعر اشاره دَ هغه عهد په لور ده چې امريت په کې په انساني جمهوري روئيو باندې په زور زياتی داسې مسلط شوی وو� چې انسان په معاشرتي ژوند کې هم دَ معاشرې نه بېل شوی وو� هسې خلګو ساه اغيستلې او ژوند سره دَ بې زبانه ځناورو او ښارو په رنګه رشتې ساتلې � نو ځکه خو دَ شاعر لهجه دلته په دې نظم کې دَ عزت ساتلو تر حده علامتي ده � خو دَ نن قاري ورته دَ خپل خوښې معنې اخذ کولې شي � "دَ هوا په رُخ تابوت وړلو" اشاره هغه انسانانو ته شوې ده چې ابن الوقت ورته په اُردو کې وئيلی شي .. او دا هغه خلګ وو چې دَ خپل مفاد په خاطر يې دَ اَمريت ملا نوره نوره ټينګوله � هم په دې خو دَ بې حسيت دور دوره وه �

دا پورتنی دَ اوو وړو لوئيو مصرعو نظم هم اتهه سېلابيزه معرې نظم دی چې رواني په کې دَ موسيقيت تر حده خپل تاثير پرېږدي او لوستونکی ترې نه په يوه ساه تېرېدلی شي � دا وړوکی نظم دَ لفظي تراکيبو له لحاظه افسانوي جوړښت لري � يعني ټولې مصرعې يې په ساده مجلسي انداز کې ليکلې دي خو بيا هم دا نظم په يوه لوئيه نثري فقره کې ځکه نشي راغونډېدلی .. چې دلته دَ شعريت ساتلو پورا او په ډېر هنر اهتمام شوی دی � او داسې ښکاري لکه دا چې يو بې قافيو پابند نظم وي

۴ ـ ـ شپېو کې دَ هجر

غوارم

چې ستا دَ ويده عکس په تندي

دَ خپل نامه او لګومه ټيکه

خو... ،

چې نرۍ څُوکه دررېم دَ قلم

ستا غنم رنګ نقشونه تت شي دوني

چې دَ يو شنه وړوکي خال په ګمان

ستا په څېره باندې اشعار اوليکم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)شلېدلی امېل .. مخ ــ 79(

ښاغلی افضل شوق ، شايد چې په ارادي يا غېر شعوري توګه داسې موضوعات دَ نظم په وجود کې ځايوي چې تر اوسه دغه موضوعات لا پېژندلي شوي نه دي � دَ ده اکثره موضوعات ډېر نوي دي .. په دې لحاظ داسې موضوعات مخې ته راوړل دَ هغه کوشش په پښتو جديده شاعرۍ کې دَ نوۀ نوۀ موضوعاتو راوړل دي � چې يقيناً دَ ستائينې وړ خبره ده � پورته نظم کې هم افضل شوق دَ يو تخيل پرست شاعر په شکل کې يو داسې تصور دَ قاري مخې ته کوي چې قاري هم ورته په داد ورکولو مجبور وي � دلته دا نظم شاعر ببخي دَ خپل خيالي محبوب په خيالي تصوير داسې دَ خوند او مزې په انداز کې ليکلی دی چې دَ لوستونکي ورسره همدردۍ هم شي .. او بې اختياره دَ نظم په تاثر او کېفيت ورته شاباشی هم اووائي � هغه دَ خپلې شاعرۍ په هر پړاوۀ داسې ښکاري لکه دَ يو خيالي جانان دَ يو خيالي تصوير سره راروان دی � دغه تصوير هغه په خپله نامه کول غواړي .. دَ هغه په تندي خپل خال لګول غواړي .. خو کله چې هغه دا هڅه کوي ..نو حالات دَ هغه دَ محبوب خيالي تصوير هم هغه ته پاتې نه کړي � او داسې په دغه خيالي تصوير دَ شعرونو دَ ليکلو يو نوی سفر په ډېر ليونتوب شروع کړي � دَ دې نظم تهيم هم دومره نوی او دَ خوند دی چې په دې کې دَ لفظونو تسلسل او دَ جذبې صداقت يو ډېر آفاقيت پيدا کړی دی�

په تکنيکي لحاظ دا اتهه مصريزه نظم چې په آزاده پېرائيه کې ليکلی شوی دی .. دراصل په شپږو يولس سېلابيزه برابرو مصرعو داسې اړه لري ــ ،

غواړم چې ستا دَ ويده عکس په تندي

دَ خپل نامه او لګومه ټيکه

خو چې نرۍ څُوکه در ورم دَ قلم

ستا غنم رنګ نقشونه تت شي دوني

چې دَ يو شنه وروکي خال په ګمان

ستا په څېره باندې اشعار اوليکم

٥ ــ سل څېرې

ستا په کاڼو به غمازه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما دَ زړه وړه اينداره

کړچې کړچې شي منمه

خو دا ياد لره ناپوهه

که مات شوى هر توکرى

وَ ايندرې ته مونېږي

نو کوربه مې دَ زړګي هم

سل څېرې شي زېږولى

)شلېدلى امېل .. مخ _ 79(

سل څېرې ... نومې نظم کې هم ښاغلي افضل شوق چې يوه ساده ، آسانه او معمولي خبره په غېر معمولي انداز کې کوي نو هغه دلته دَ کتو ده � هغه په دې نظم کې وَ يو رقيب يو غماز ته خومره په خوند دا خبره کوي .. چې که دا ستا په کاڼو که څما دَ زړه آئينه ماته شي .. نو ستا څه خيال دى .. ؟ په دې کې به زما دَ محبوب څېرې ته څه تاوان ورکړې؟ نا بالکل نه .. بلکه دَ دغه ماتې آئينې هره ماته زره به سل نوري څېرې پيدا کړي � شاعر په دې نظم کې دَ نازك خيالى ، دَ روانى او سادګۍ په انتها ليدلى شي � او په کوم اختصار چې دَ ښائسته لفظونو او مناسبو علامتي اشارو په وسيله يو خيال ، په کوم فکر او انداز کې تر اختتامه رسوي .. نو هغه قاري دَ ځان سره لاس نيولى بيائي .. او په کوم خوند او هنر چې دغه خيال دَ قاري ذهن ته رسوي .. نو هلته قاري په خپل خيال هم دَ هاغه " هنداري" زړي زړي وجود ته څېر شي � چې په کې دَ شاعر دَ محبوب ځلېږي � په پښتو او اُردو شاعرۍ کې دَ آئينې او ماتې آئينې تراکيب پېژندل شوي او راوړل شوي دي .. خو ښاغلي افضل شوق په خپل انداز دغه ترکيب په کوم نوي او دَ کېفيت نه ډك انداز کې استعمال کړى دى نو هغه واقعي چې دَ محسوسېدو دى .. او دَ احساس او جذبې نه داسې ډکه شاعري ، نېغ په نېغه دَ انسان په زړه کې ځاى جوړوي او ويدې جذبې يې را ويښوي � او که اوکتلى شي نو دَ شوق په شاعرۍ کې دَ سلو شمېره په ورمبي ځل په دې وړوکي نظم کې ليدلى شي � او دغه دَ آئينې سل ټوټې هغه مخ کې دَ سلو يار هم مشهوره کوي �

دا دَ اتهو آزادو مصرعو نظم که څه هم په اتهه سېلابيزو برابرو برابرو مصرعو باندې مشتمل دى .. خو مونږ يې په څلورو شپاړس سېلابيزه مصرعو کې داسې هم ليکلى شو�

ستا په کاڼو به غمازه زما دَ زړه وړه ايندراه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړچې کړچې شي منمه ، خو دا یاد لره ناپوهه

که مات شوی هر توکری وَ ایندرې ته مونښږي

نو کوربه مې دَ زړګي هم سل څېرې شي زېږولی

٦ ـ ـ تسلیمې جذبې

اوس به لا ما ښرغ په لاس

په غال غال

دَ ښتنې میني په نوم اخیسته

ستا دَ زړه مځکه په خپل واك کې ګله

چې مړامو سترګو دې دَ ما له مخه

په خوبولو

او په مړو مړو کتو

زما دَ زړګي ټولې غښتلې جذبې

دَ بې همته عسکرانو غوندې

یوه یوه ځانته تسلیمه کړله

)شلېدلی امیل .. مخ ـ 80(

دَ دې نظم لوستلو پس داسې دَ بنده په ذهن کې راځي چې دَ آمریت په دور کې دَ شاعر افضل شوق په قلم لیکلی شوی دا نظم هم دَ هغه دور تر اثر دلا ندې یو ښه روماني فکر لا هم په ښائسته رنګ کې سر ته رسوي � او قاري ته دَ خپلې میني قیصه دَ هغه آمرانه دور په حواله څېړي � دا دَ یو زمانه شناس او ژورنظره شاعر خاصه کېدلی شي او په دې اړه شوق ځان دَ خپل عهد عکاس څرګندوي .. او په خپل دې نظم کې وائي ، چې هغه څنګه دَ خپلې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

فتح ببرغ دَ سترگو دَ جنګ پس دَ يار په زړه کې ښخولو هڅه اوکړه .. او دَ يار په زړه يې قبضه کولو کوشش اوکړو ، نو دَ هغه دَ محبوب مړامو سترګو په خوبولي انداز دَ هغه په عسکري جذبو داسې ګوزارونه اوکړو، چې دَ مات شوْ عسکرانو په رنګه يې دَ هغه دَ خلوص او جذبو ټول عسکري قوت خپل ځان ته تسليم کړو � او هغه يې مرئيی کړو�

شاعر په دې نظم کې دَ يو داسې ميدان جنګ نقشه په اختصار کې وړاندې کړې ده چې دَ مرګ ژوبلې او وسلې په ځای په کې جذبې، خلوص ، دَ سترګو خُماراو پښتنې مينه په کار راوړل شوي ده � او دَ خوند او مزې خبره لا دا هم ده .. چې دلته په دې ميدان جنګ کې دَ دوو دُښمنې قوتونو په ځای په کې دوه زړونه يو بل ته سره مخامخ شوي دي � دا تمثيلي نظم هيڅ قسم ابهام نه لري او هره خبره او اشاره واضحه ده .. خو بيا هم ورته معمولي نظم ځکه نه شو وئيلی چې په دې نظم کې دَ ځان نفي کولو په وخت شاعر دَ خپل شکست ترانه چې په څنګه فخر وائي .. دغسې مثالونه په پښتو شاعرۍ کې بيا کله هم مخې ته نه دي راغلي � ځکه خو دا رنګ او خوند افضل شوق په شاعرۍ کې نه يواځې منفرد کوي .. بلکه ميدان ګټلو ته يې جوګه کوي هم ـ

دا پورته نظم چې داسې خو په لسو وړو لوئيو آزادو مصرعو باندې مشتمل نظم ښکاري .. خو دا نظم آزاد نه بلکه دَ ډېرو پابنديانو سره ليکلی شوی دی او ورته معری نظم وئيلی شو � ولې چې دا نظم دراصل په اتهو برابرو يولس سېلابېزو مصرعو باندې داسې اړه لري�

اوس به لا ما ببرغ په لاس، په غال غال

دَ پښتنې ميني په نوم اخيستہ

ستا دَ زړه مځکه په خپل واك کې ګله

چې مړامو سترګو دې دَ ما له مخه

په خوبولو او په مړو مړو کتو

زما دَ زړګي ټولې غښتلې جذبې

دَ بې همته عسکرانو غوندې

يوه يوه ځانته تسليمه کړله

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷ ـ کور کور یو مزار

لا تر څو چې

دَ نکریزو په ارمان کې

دَ پښتو ناوې

په اور سپځې لاسونه

نو تر هغه به

کور کور دَ پښتانه هم

لا په سیورو کې

دَ سرو شنو بېرغونو

ښکاره کېږي یو مزار

وَ نور عالم ته

)شلېدلی امېل .. مخ _ 81(

په دې پورته نقل شوي نظم کې .. یو ځل بیا دَ هاغه المیې ژړا ده.. چې پښتون قام دَ خپلې صحیح پېژندګلو او شناخت نه محرومه دی � په پښتنو کې دَ ازلې بې اتفاقۍ یو داسې تصویر یې مونږ ته راکړی دی .. چې دَ فکر وړ دی � پښتانه چې چرته هم .. په یو دور کې هم دَ یو بېرغ لاندې رانغلل .. په پارټو ، پرو او جمبو کې داسې تقسیم دي چې دَ هغوئ ملي وحدت ته یې سخت تاوان رسولی دی � دلته په هر کور .. یو نوي بېرغ ته ښاغلی افضل شوق په ځومره طنز کې دغه کور ته دَ یو مزار .. یا دَ قبر نوم ورکوي .. او دا صحیح هم ده چې جهنډې او بېرغونه خو په مزارونو لګولی شي � او کور خو دَ ژوند علامت وي .. دَ اجتماعي ژوند او دَ انسانانو تر مینځه دَ جذبو او دَ رشتو په بنیاد جوړه شوی یوه مشترکه او مقدسه اداره وي � چرته چې دَ انسان تربیت کېږي � خو دَ پښتنو په کورونو دَ بېلو بېلو سیاسي ډلو دَ بېرغونو لګېدل یې دَ پښتنو دَ کمزورۍ او بې اتفاقۍ یوه حواله ګڼلې ده � او په ځومره غم او تکلیف یې هر کور یو مزار ګڼلی دی�

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په فني لحاظ دا یولس مصرعیزه نظم دراصل په پنځو یولس سپلابیزه برابرو برابرو مصرعو باندې مشتمل داسې معری نظم دی�

لا تر څو چې دَ نکریزو په ارمان کې

دَ پښتو ناوې په اور سېځې لاسونه

نو تر هغه به کور کور دَ پښتانه هم

لا په سیورو کې دَ سرو شنو بېرغونو

ښکاره کېږي یو مزار وَ نور عالم ته

۸ -- بې حسه دېوال

لارې لنډېږي

ورځ په ورځ لګیا دي

دَ شنه اّسمان

او سپېرې مځکې تر منځ

خو فاصلې

پرتې هغسې دي لا

دَ زړو تر میانه

دَ غوښینو خلګو

چې ښکاري هر یو

په خپل ځای باندې ښخ

لکه

دَ ختو جوړ بې حسه دېوال

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)شلېدلی امېل .. مخ _ 82(

لکه څه رنګه چې دَ نظم دَ عنوان ظاهرېږي .. هم دغه رنګه دَ بې حسۍ انځورګري په کې شوي ده � نن سبا داسې خبري عامې کېږي � چې فاصلې دَ انسانانو تر منځه کمېږي او انسان انسان ته نیزدې کېږي � خو افضل شوق دا خبري نن نه هم څه شل یا پنځویښت کاله اَګاهو په یو داسې طنزیه انداز کې نظم کړې دي .. چې هغه اوس هم نوي خبري ښکاري � یعنې هغه وخت په نړۍ کې داسې توره شپه هم نه وه او نه انسان دومره دَ یو بل نه بېزاره وو لکه نن چې دی � خو بیا دا دَ شوق دَ زمانه شناسۍ یو لوی ثبوت دی چې ده هغه وخت هم دَ خپل سوچ او فکر له لاري دغه انسان په سباوُن کې په ځناوري روئیو داسې بوخت محسوس کړی وو � یعني هغه دَ زمیني لارو دَ لنډېدلو خبري په دي رد کولې چې انسان څومره څومره یو بل ته نیږدې کېږي .. هومره یې دَ زړونو تر مینځه فاصلې سپوا کېږي � هم دغه رنګه خو اوشو.. او مونږ ګورو چې دَ نن انسان ته انسان وئیل هم دَ انسانیت توعین دی -

په دي نظم کې نه یواځي دَ زمیني فاصلو خبره شوي ده بلکه په داسې اشاره دَ آسمان په لور هم شوي ده چې مونږ ترې نه دَ مذهبي جنون او تش دَ ظاهري مذهب پسندۍ اشاري هم داسې تر لاسه کولی شو .. چې انسان څومره په منافقانه او شېطاني مخفي ارادو په نیت په ښکاره دَ خدای په لور او لار روان بربېښي .. هومره شیطاني او ځناوري کارونه زیات شوي دي � یعني هر څه بل ته دَ ښکاره کولو په اراده کېږي او ځانونه فرښتي ګڼي � خو داسې خبره نه ده او نه دغه انسان فرښته شو .. بلکه لا نور هم ځناور شو� نو ځکه دَ شوق اشاره دَ آسمان په لوري دَ لنډېدلو نه دَ سپوږمۍ او ستورو په لور تلل نه .. بلکه هسې ځان ته دَ فرښتې په رنګه وزرونه لګول دي � خو فرښتې ورنه کله جوړې نه شوې

په فني توګه دا دَ دولسو وړو مصرعو آزاد نظم دراصل په شپږو یولس سپلابیزو برابرو مصرعو باندي دَ خپل آهنګ او موسیقیت سره داسې دَ معری په رنګه پابند نظم دی�

لاري لنډېږي ورځ په ورځ لګیا دي

دَ شنه آسمان او سپېږي مځکې تر منځ

خو فاصلې پرتې هغسې دي لا

دَ زړو تر میانه دَ غوښینو خلګو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې ښکاري هر یو په خپل ځای باندې ښخ

لکه دَ ختو جوړ بې حسه دېوال

۹ -- رسوائي

یو نوم دی چې یې وینم

ځای په ځای په دېوالونو

دَ خپل نوم سره لیکلی

لکه زه او زما سیورې

چې په یو بل پورې اړ یُو

خو تر شا چې لار ته ګورم

ښکاري زما پلونه یوازې

)شلېدلی امېل .. مخ _ 85(

دې پورتني نظم کې ښاغلی افضل شوق لکه دَ یو صوفي شاعر په تصوف کې لیدی شي � یعني دَ خدای پاك دَ وحدانیت، دَ هغه دَ پېژندنې او هغه سره دَ مینې یو نیم فلسفیانه تمثیلي نظم دی .. چې په کې وئیل شوي دي چې دَ خدای دَ خداې او ذات نه منکر خو نه یم .. خو خدای راته ښکاري نه � لاکن دَ خپل ذات په موجودګۍ کې هغه له خدای سره داسې تعلق جوړوي � چې چونکه هغه دَ خدای په لاس جوړ انسان دی نو ځکه له خدائیه انکار نه شي کېدلی � یعني هغه دلته له خدای سره مینه دَ جنون تر حده کولو ته جوګه ښکاري � لاکن که دغه نظم مونږ دَ هاغه آئیډیل په توګه اوګورو .. چې افضل شوق ورپسې وطن په وطن ګرځېدو هڅه کونکی ښکاري چې دئی یې شاعر کړی هم دی .. نو خبره به نوره هم په فکري توګه ژورتیا ته اورسېږي � او دَ رسوائۍ تر حده دَ یو داسې محبوب په مینه کې دَ هر چا په خله کې راتلل به هغه مجنون ځرګند کړي .. خو شوق مجنون نه دی او نه دَ هغه دَ جنون محور یواځې هغه ښېره ده � چا ته چې هغه دَ خپلې رسوائۍ اصل بنیاد وائي � هغه په هست او نیست کې ورګېر محبوب ته ښېره په تمثیلي انداز ورکول غواړي خو چونکه محبوب یې بې وجوده دی ،، نو ځکه ورته وجود ورکولو کې بلا مشکلات مخې ته راځي او په بېګا او سبا کې ورته ځان دَ سوال تر حده یواځې ښکاري!!..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دي نظم کي چي ښومره خبري په ساده طریقه شوي دي .. هومره یې په فکر کي فلسفه رانغاړلې ده� یعني هغه یواځي نه هم دی او یواځي ښکاري هم � دا هغسي معمه ده چي دَ افضل شوق په شاعرۍ کې اکثره لیدلی شي � نو ځکه خو ځیني نقادان هغه ته دَ لري سباوْن شاعر وائي � او خپله هم کله کله دا لیونی شاعر داسې خبري اوکړي چي دَ بنده وربانديِ دَ پورا لیوني گمان اوشي ،، خو هغه لېونی نه بلکه فلسفي شاعر دی .. او په خپلي دُنیا کې اوسېږي � ځانته جهان او په ځان کي جهان لټوي .. او دا نظم دَ دي خبري دَ تصدیق دپاره کافي دی�

په تکنیکي توگه دا نظم په اوو داسې مصرعو مشتمل نظم دی چي دَ اولي اووه سېلابیزي مصرعې په چپه نوري ټولې مصرعې په اتهه اتهه سېلابیزه مصرعو باندي داسې مشتمل نظم دی .. چي دَ موسیقیت دَ لحاظه په کې دَ وړمبی مصرعې یو کم سېلاب هم دَ هغه نورو پاته مصرعو سره برابر شي .. چي اتهه سېلابیزه دي � او مونږ ورته معری نظم هم وئیلی شو�

۱۰ ـ دمامې

سترگه سترگه

گنډل شوي په بنو ده

ژبه ژبه

چیچل شوي په غاښو ده

لاس او پښې هم

ماتي ځانگي دي چي ځانگي

لنډه دا چي

ور دَ کور کور دی تړلی

خو په ښار کي

دمامې دَ خپل واکی دي

)شلېدلی امېل .. مخ _ 87(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا پورتنی نظم هم په ملك كې دَ هاغه بدترينه آمرانه دور عكاسي كوي چې دَ اظهار لارې په کې بندې وې � ژبې كلكې ترلې وې ..په سترګو دَ حالاتو داسې پټۍ پرتې وې � چې دَ يوې ړندې كڼې نړۍ ګمان پرې کېدو � په داسې حالاتو كله چې دَ يو حساس شاعر جذبات راولړزېدل .. نو دَ هغه دَ شعور او احساس ډك نظر په دې حالاتو داسې خپل قلم راپورته كړو � ځكه چې شاعر په داسې حالاتو غلی نه شي پاتې کېدی � او كوم حالات چې په هغه په زوره مسلط شوي وي .. دَ هغې خلاف تول عمر په احتجاج ليدلی شي � دَ ښاغلي افضل شوق اكثره نظمونه داسې احتجاجي رنګ په شلېدلي امېل كې لري � او دا ځكه چې هغه دَ رڼاګانو رهبري كوي � دَ تيرو په ملګرتيا هاغه قوتونه شديد غندي كوم چې دَ رڼاګانو قاتلان دي � هغه په خپل وطن، خپله خاوره بې شانه ډېر مئين دی � نو دَ خپلې خاورې دپاره ، دَ يو داسې خپلواكه سباوْن آرزومند به ولې نه وي .. چې دَ هغه دَ اولس تقديرونه بدل كړي � دَنظم په آخري مصرعه كې دَ هاغه دور دَ حالاتو په وجود يو دَ طنز تازيانه موجوده ده چې دَ ښار دَ خپلواكۍ په دمامو پورې يې خندا كړې ده � نو دغه تضاد چې حالات وي يو رنګ او نغاره يې وهلی شي بل رنګ .. يو باشعوره او سترګه ور شاعر چې پرې طنز اونه كړي .. نو آخر څه به كوي ؟؟

دا دَ لس مصرعو آزاد نظم په فني او تكنيكي توګه دراصل په پنځو دولس سېلابيزه برابرو برابرو مصرعو باندې مشتمل يو باقاعده معرى نظم دی چې آهنګ، خوند او موسيقيت لري�

سترګه سترګه ګنډل شوې په بڼو ده

ژبه ژبه چيچل شوې په غاښو ده

لاس او پښې هم ماتې ځانګې دي چې ځانګې

لنډه دا، چې ور دَ كور كور دی تړلی

خو په ښار كې دمامې دَ خپل واكۍ دي

۱۱ -- شلې پښې

لارې دَ احساس دي

كه رګونه دي دَ وينو

چې دَ زړه له كوره اوځي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ رنځونو وَ نړۍ ته

هم په ويښه

هم له خوبه

خو چې وخت دَ مزل راشي

نو دا غبرګې پښې شي شلې

)شلېدلی امېل .. مخ ـ 88(

ګوره چې افضل شوق انسان څه ګڼي ؟ او څومره دَ ښو توقعات ورنه لري؟ چې ورنه زړه ماتی دی � چرته هغه خو انسان ته په هم هغه نظر نه ګوري چې ورته اشرف المخلوقات وئیلی شوی دی ؟ شاید چې هغه انسان دَ عظمت په معراج ليدلو خوب ويني .. نو هم ځکه خو په دې نظم کې افضل شوق هم هغسې دَ نن دَ انسان نه زړه ماتی ښکاري او دَ خپلو ليدلو خوبونو نه برعکس انساني څېرې هغه ته دَ زړه رنځ ورکوي � شوق صاحب په درست نظم کې يو تپوس کوي چې دَ زړه نه دَ احساس لاړې ولې دَ رنځونو وَ نړۍ ته درومي؟ او بيا بيرته تپوس کوي چې دا خواخُوږي دَ خبرو نه دَ عمل په لور ولې نه � يعنې هغه دَ نن وَ انساني همدرديانو ته تش دَ خبرو تر حده دَ همدردۍ نوم ورکوي او دا ګڼي چې انسان دومره خودغرض دی چې هر ښه يې ځانته پيرزوْ شي او دَ بل په وار هسې خبرو ته جوګه ښکاري � کوم چې انساني کار نه بلکه ځناوري غرض بللی شي .. او دا غرض يو انسان دَ بل انسان نه يواځې لرې ساتي بلکه تر مينځه يې بې اعتمادۍ هم راولي�

په دې پورته نقل شوي آزاد نظم کې دَ شوق لب و لهجه چې څومره ساده او آسانه پېرائيه کې سر ته رسېدلې ده .. هومره په کې دَ خبرې نه خبرې زېږي او يو لوی موضوع يې دَ نقادانو دَ څېړنې دپاره په کې ځای کړی دی � دَ وخت دَ تقاضو له لارې دَ اختصار نه علاوه افضل شوق په خپله شاعرۍ کې کله کله بلکه هرکله تش سوالونه راپورته کوي او ځواب په لوستونکو پرېږدي � دا يو هنر دیی چې دَ يو مئسلې په حقله داسې سوالونه راوړاندې کړلی شي چې خلګ ورباندې غور او فکر اوکړي او په اجتماعي هلو ځلو يې حل پيدا کړي � خو دلته په دې نظم کې دَ شوق له خوا راپورته شوی سوال شايد چې ځواب اونه لري .. ولې چې دَ نن انسان خودغرضه دی او دا غرض کېدی شي چې کله هم ختم نه شي�

په فني توګه دا نظم په آزراده پېرائيه کې ليکلی شوی دی او مصرعې يې له ځلورو نه تر اتهو سپلابونو لري .. خو بيا هم چې دَ دې نظم وَ آهنګ لی او موسيقيت ته پام اوکړو نو داسې محسوسه شي لکه دا نظم چې پابند نظم وي � دَ ډېر سوچ او فکر نه پس زه په دې نتيجه اورسېدم چې دا نظم آزاد بالکل نه .. بلکه پابند نظم دی � يعنې په

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي اتهه مصرعيزه نظم کې دَ اول شپږ سپلابیزه مصرعې نه علاوه نوري اووه مصرې که مونږ په شپږو اتهو سپلابیزو مصرعو داسې را واړوْ .. نو رواني، ردهم او آهنګ به یې معری نظم ته داسې اوبرېښئي �

لاري دَ احساس دي..........

که رګونه دي دَ وینو

چې دَ زړه له کوره اوځي

دَ رنځونو وَ نړی ته

هم په ویښه ..... هم له خوبه

خو چې وخت دَ مزل راشي

نو دا غبرګې پښې شي شلې

۱۲ــ اوږد مزل

زما او ستا تر مابین

هغه دَ درو لوېښتو وړه فاصله

دَ کمکۍ مینې ځوانیدو په هیله

څوني اُوږده شوه ګوره!!

چې تر یو بله رسیدو له مخه

ما او تا دواړه ګرانې

دَ لېونۍ ځوانۍ تر ټاك واوېښتو

)شلېدلی امیل .. مخ ــ 94(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا پورتنی نظم دَ خپل بې ساخته رومانیت سره .. دَ شاعر یو داسې آرزو ښکاري .. لکه چې حالاتو دَ هغه دغه ارمان ته په مرۍ ګوتي ایښي وي .. دَ هغه او دَ هغه دَ محبوب تر میانځ یوه وړه فاصله چې هغه ورته دَ اختصار یو بې مثاله حد مقرر کړی دی.. یعني دَریو لویښتو فاصله...!! خو هر کله چې دَ روایاتو دنګ دېوالونه .. دَ حالاتو غرونه غرونه دَ دواړو په میانځ کې دا ورکوټې فاصله دومره اوږده کړي .. چې یو بل ته رسېدل نا ممکن شي � نو په داسې ستم ظریفۍ ، دَ خپل ماشوم ارمان په ورکېدو .. داسې جذبات ښکاره کول دَ شاعر مجبوري شي �

دَ دې نظم موضوع اګرچې ده خو روائتي رومانوي .. خو چې دا موضوع او خیال په کوم خوندور انداز په دې نظم کې رانغښتي شوی دی نو دَ خیال فکري قدر و قیمت یې یو په دوه کړی دی � یعني کومه خبره چې لوستونکی په حېرت کې اچوي .. هغه دا ، چې یو طرف ته مینه په اوږدې مودې کې چې څنګه په تکلیف لا خو ځوانۍ نه رسېدلې نه وي .. چې بل طرف ته دَ دریو لویښتو هومره وړه فاصله شاعر او دَ هغه محبوب زاړه هم کړي � دې خبرې نه زما مطلب دا دی چې دَ یو ښه شاعر باریك بیني ده چې دَ وړې خبرې نه لویه خبره جوړوي �

دې سره سره په دې نظم کې یو ځل بیا شوق صاحب خپل ښائسته علاقائي.. پښتني قندهاري توري داسې په هنر ځای کړي دي .. چې نظم یې دَ خپل علاقائي رنګ او لهجې یو ښائسته مثال ګڼلی شو � خو بل ښائست یې دا هم مخې ته راځي چې دَ یوسفزۍ لهجې لوستونکي هم ښه په آسانه پرې پوهېدلی شي�

دَ افضل شوق دا آزاد او مختصر نظم دَ یوې پابندۍ دَ مخه په اوو او یولس سېلابیزه مصرعو باندې دَ ردهم برقرار ساتلو غرض داسې لیکلی شوی دی چې که معری نه دی .. خو دَ ځینو پابندیانو جوګه ضرور دی�

۱۳ــ یوه پوښتنه

که هر انسان په ژوندانه کې ځانته

لري په ژوند باندې حق

نو دا پوښتنه کوم

چې څوك دی هغه ماشوم

دَ سرې زُوی دی که یَه ؟

چې په تولنه کې نن

په تشه خېټه او په وچو شُونډو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوار او ناهیله غوندې

دَ ساتېري او کورکیانو په ځای

له بودګانو سره

دَ یو بوده په رنګه

په امبارونو باندې

ګرځي، خوارۀ لټوي

)شلېدلی امېل .. مخ _ 95(

په ټولنه کې داسې ډېرې ناروا پېښې کېږي چې دَ یو حساس شاعر احساسات او جذبات پرې راولړزېږي � هم دا پورته نقل شوي نظم کې چې افضل شوق دیو خوار یتیم او غریب بې کوره ماشوم چې څنګه په جذباتي انداز تصویرکشي کړې ده .. هغه لوستونکی په دې خبره ضرور مجبوره کوي چې په دې نظم کې رانغښتي سوال ځواب ورکړي � لاکن څنګه ځواب ؟؟ داسې ماشومان خو په پښتني ټولنه کې هر چرته لیدلی شي � یعني دَ سکول په عمر کې شمېر وارۀ ماشومان زمونږ دَ کوڅو او بازارونو په امبارونو باندې اورمرو داسې دَ رزق په لټون کې لیدلی شي .. لکه غواګانې او مېښې یا څاروي چې لیدلی شي � ماته دَ شوق صاحب دا نظم هر هغه وخت په زړه شي چې زه کله داسې یو منظر او وینم�

دا نظم که یو طرف ته دَ نن حال او صورت حال په اړه انځورګري کوي .. نو بل طرف ته دَ ماشومانو په حقله دَ پښتنو من حیث القوم لا اُبالي او بې غمه شانتې روئیو باندې سخت ګوزار هم شوی دی � او بل واسطه یا بلا واسطه یې دَ تعلیم په ضرورت زور داسې په هنرکړی دی � چې که څه هم هیڅ یوه اشاره یې په دې اړه نه ده کړې ..خو دَ دې مسئلې حل یې یواځې او یواځې تعلیم ګڼلی دی � کوم چې دَ یو منظم نظام لاندې هغو ماشومانو ته هم ورکولی شي چې مور او پلار نه لري او یا بې کوره شوي دي � ولې چې پښتانه ټول مسلمانان دي او په اسلام کې دَ غریبانو دَ روزنې دَ ادارو دپاره دَ ماجت حجره ، مدرسه او دارالامان هغه ځایونه دي چې په دَ پورته ذکر شوْ کفالت هم کېږي � نو بیا ولې نه .. ؟؟ دا هغه اِن ډائریکټ سوال دی چې افضل شوق یې په دین اسلام مشرف پښتنو نه په دې پورته نقل شوي نظم کې په طنزیه انداز کې کوي�

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په فني توګه دا نظم دَ افضل شوق په يو ښو هغو آّزادو نظمونو کي يو نظم دی چې په آّزاده پېرائيه کي ليکلی شوی دی � مصرعې يې وړوکي او لوې دي .. خو په کې دَ خوند او مزې دا خبره ده .. چې په لوستلو کې پابند نظم ښکاري او په رواني کې بلا موسقيت هم لري �

۱۴ـــ خالي ځانګو

امېلونه دي دَ کرکو

که هغۀ هم

يو په يو راته پئيل

په تار دَ مينې

نوم دي ځله دَ نامه لاکېږ

په جار جار

راپه غاړه کړئ په خپل لاس

دَ زړه سره!!

چې اوس هم ګوره لا ځانګي

په سينې زما

دَ خالي ځانګو په رنګه

دَ يو کونډې

)شلېدلی امېل .. مخ ــ 102(

دَ خپل عنوان په رنګه په دې پورته نقل شوی نظم کې افضل شوق له خپل محبوب نه يوه ګيله ډېره په خوند په شاعرانه انداز کې داسې کړې ده .. چې دَ هغه دَ محبوبه دَ ستمونو او ظلمونو په لور يې دَ هغې پام دَ هغې وَ نفرتونو ته اړولي دی � او وائي .. چې ګنې که دې هسې هم مانه دَ کرکې کولو اراده کړې وه .. نو دې ولې بيا دَ خپلې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

میني تحفه دَ لاکټ په صورت کې په جار جار راکوله؟ دلته په دې نظم کې هم شوق دَ ګیلې په شکل کې یوه پوښتنه په داسې هنري انداز کوي چې محبوبه ته دَ هغې دَ غلطۍ احساس ورکوي

نظم ډېر ساده او هیڅ قسم ابهام نه لري .. خو دَ اهمیت وړ په دې خبره دی چې په دې نظم کې لفظي تراکیب لکه "امېل دَ کرکو پئیل" ،" تار دَ مینې" ، "دَ نامه لاکټ"، " په سینې ځنګېدل" او "دَ کونډې خالي ځانګو" په معنوي اعتبار داسې نیم علامتي اشارې دي چې تهیم دَ رومانویت په ښائست لا نور خوندور کوي � دَ اشنا نه دَ هغه دَ بې وفائي او ستم قیصې هر شاعر کوي .. خو دلته دَ افضل شوق ګیله یو تمثیلي او علامتي پېرائیه لري چې په کې شاعرانه عشق دَ ورایه ځلېږي او دا دَ دې شاعر هغه کمال دی چې هغه په کې ځانته نوی أسلوب او شعري خونداو هنرمخصوص کوي �

که فکر اوکړو .. نو دا خبره به مخې ته راشي چې په فني توګه دَ دې دولس مصرعو نظم جوړښت که څه هم په آزاده بڼه کې شوې دی .. خو دا دراصل آزاد نظم نه بلکه پابند اومعرى نظم دی � یعني په شپږو دولس سېلابیزو مصرعو داسې مشتمل نظم دی�

امېلونه دې دَ کرکو که هغۀ هم

یو په یو راته پئیل په تار دَ مینې

نوم دې څله دَ نامه لاکټ په جار جار

راپه غاړه کړۀ په خپل لاس دَ زړه سره!!

چې اوس هم ګوره لا ځانګې په سینې زما

دَ خالي ځانګو په رنګه دَ یو کونډې

۱۵ــ وام

راغزېږي زما په لورې

یو تك سور او ترکېدونکی

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ سکروټې په شان بل لاس

هم په ويښه

هم دَ خوبه

خو چې زما تر مرۍ رسي

نو بانه پرې اونښتيږم

په وړو وړو سلګيانو

)شليدلی امېل .. مخ _ 103(

دا پورتنی نظم دَ شاعر دَ يو داسې نفسياتي او ذهني کشمکش ژوندی مثال دی .. چې دَ هغه خپل ماحول دَ حالاتو، دَ خوفونو ويره ، ترهو ، او وهمونو نه اغيستی يو داسې نفسياتي کرب دی چې په اوده او ويښه يو شان دَ هغه په اعصابو خور ليدلی شي � داسې ښکاري لکه دَ شوق صاحب دا پورته نقل شوی علامتي نظم چې دَ يو ديومالائي تخليقي اثر لاندې ليکل شوی دی .. خو قيصه يې مکمله دَ مافوق الفطرت دَ نړۍ نه بېله ده .. او کردارونه په کې هم دَ الف ليلائي دَ ديبانو او عجيبه مخلوقاتو نه راغلي پېريان نه دي � بلکه دلته دَ افضل شوق په دې نظم کې تش دَ يوه لاس خبره شوې ده .. دَ هغه لاس سره تړلی جسم په کې نه دی ذکر شوی � ځکه خو دغه بل لاس دَ لمبې په شان چې ځنګه دَ شاعر تر مرۍ رسي .. نو هغه پرې خپل بانه له ويرې اوځښوي � او مخته څه اوشول .. هغه اور مړ شو او که يې دا شاعر تر مرۍ اونيولو ؟ دا هغه سوال دی .. چې په دې نظميه قيصې کې يې نه يواځې سسپنس سېوا کړی دی بلکه دا نظم يې په يو وړوکي او عام تهيم داسې آفاقيت ته نيزدې کړی دی .. چې بنده په بيا بيا لوستلو او په سوچ کولو مجبوره کوي �

دا نظم يوه داسې معمه ده چې دَ لوستونکي په ذهن کې بېل بېل حل دَ ځواب په توګه راپيدا کوي � خبره يې دَ يو وهم کړې ده .. خو دا وهم .. کوم وهم دی ؟ دَ دې سوال دلته په دې نظم کې مطلوب دی � او دَ خوند او دَ مزې خبره دا هم په کې شوې ده .. چې هغه بل او سور لاس هر ځل دَ شاعر په لور راغزيږي .. هم په ويښه .. هم دَ خوبه � يعني دا هغه ويره ده چې شاعر يې محسوسوي .. خو بيانولی يې نه شي .. ولې چې هغه دَ لاس تر شا پټه څېره نه ده ليدلی � نو ځکه ورته نوم هم نه شي ورکولی � په دې نظم کې لفظي تراکيب ډېر نوي او دَ خوند دي � او بل دا چې يو لفظ هم په دې نظم کې اضافي نه ښکاري او په اختصار کې ډېر معنوي اشکال لري �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا دَ اتهو مصرعو وړوکی نظم چې ښکاري خو آّزاد .. لاکن دراصل آّزاد نه بلکه ببخي پابند او دَ اوو مصرعو اتهه سپلابیزه داسې ښکلی معری نظم دی�

راغزېږي زما په لورې

یو تك سور اوتړكېدونكی

دَ سكروټې په شان بل لاس

هم په ویښه هم دَ خوبه

خو چې زما تر مرۍ رسي

نو بانه پرې اونښتېږم

په وړو وړو سلګیانو

١٦ــ دَ خپله لاسه

بخت په ما پورې ګرم نه دی

نه وختونو یم ترټلی

ما خو خپله دَ خپل لاسه

دَ ماشوم زړګي په خوښه

په صله دَ خوږې مینې

په اثر دَ مړامو سترګو

دَ سکون ډك ډك جامونه

چپه کړي دي دَ کسته

)شلېدلی امېل .. مخ _ 104(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ افضل شوق دَ حقيقت پسندۍ نه مونږ په دې پورته رقم شوي نظم کې ډېره ښه اندازه لګولی شو .. يعني هغه خپلې غلطي ته هم غلطي وائي او مني يې � ځنګه چې دَ هغه په شخصيت کې دا يو پهلو ډېر ستائيلی شي .. نو هم دغه رنګه هغه په دې نظم کې په ښکاره او وازه خله دا خبره کوي چې دَ ميني سزاوار هغه خپله دی .. ولې چې هم هغه خو دَ خپل ماشوم زړه په خوښه دې اور ته ور دانګلي وو � که څه هم خبره معمولي او وړوکي ده .. خو افضل شوق دَ دې وړوکي خبرې نه لويه خبره دَ يو نه ختم کېدونکي دردمني قيصې په رنګه ډېر په رومانوي شعريت کې کوي�

يو طرف ته که په دې نظم کې افضل شوق دَ نورو شاعرانو برعکس داسې تراکيب لکه " دَ بخت نه ګرمېدل" او " وختونو ترټل" په دې نظم کې راولي .. نو بل طرف ته داسې علامتي لفظي اشارې هم دَ پښتني محاورو سره اوږه په اوږه دَ شعري ضرورت دَ مخې په کار راولي .. لکه " دَ ماشوم زړګي په خوښه کول " ، " دَ يو چا په خواخُوږۍ کې" ، " په صله دَ خوږې مينې" ، " په اثر دَ مړامو سترګو" او " دَ سکون ډك ډك جامونه چپه کول" .. چې په خپل خپل ځای دَ دې نظم ضرورت ګڼلی شي � دا هغه هنر دی چې افضل شوق يې په آزاده شاعرۍ کې لا هم داسې په کمال استعمالوي .. چې اکثره پښتو شاعران يې په غزلو او پابندو نظمونو کې هم نه شي کولی � او دلته شايد چې زه دا خبره اوکړم .. چې شاعري دومره ګران کار دی .. څومره چې يې شوق په خپله شاعرۍ کې ثابتوي �

دا نظم چې ښکاري خو آزاد نظم .. لاکن چې ورته په غور اوکتلی شي نو دا نظم په فني جوړښت کې پابندياني لري او په نهو مصرعو کې نوشته شوی نظم دراصل دَ څلور لوئيو شپاړس سپلابيزه برابرو برابرو مصرعو معرى او پابند نظم دی � تاسو يې خپله هم کتلی شي�

بخت په ما پورې ګرم نه دی نه وختونو يم ترټلی

ما خو خپله دَ خپل لاسه دَ ماشوم زړګي په خوښه

په صله دَ خوږې مينې په اثر دَ مړامو سترګو

دَ سکون ډك ډك جامونه چپه کړي دي دَ کسته

۱۷ـــ بېلېدل ګران دي

چې دَ اشنا دَ هېرولو په نيت

په واښ دَ صبر ځان ترمه څوني

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

او لا يې عکس عکس پرېمنځل غواړمه

دَ خپلو سترګو له ايندارو څخه

دوني مې زړه شکوې ترياڼې ورته

او راښخېږي له اوله هم زيات

لکه په څوزو پېچل شوي ورېښم

چې خلاسوې يې څنګه څنګه په پام

هغوني دوئ په کې اړکېږي نور نور

)شليدلی امېل .. مخ _ 105(

څنګه چې مينه په ګرانه کېږي .. هم دغه رنګه دَ مينې پالنه او دَ مينې نه توبه اوباسل هم ګران کار دی � دَ افضل شوق په دې پورته نقل شوي نظم کې هغه چې په کوم دليل دَ مينې په دام نور نور ورګېرېږي .. هغه داسې دی لکه څوک چې په اغزو پېچل شوي ورېښم دَ رابېلولو کوشش کوي � کوم چې اول خو په ممکناتو کې نه وي .. اوکه وي هم نو خلاس شوي ورېښم دَ هيڅ کار نه وي � داسې مثال دَ يو مضبوطې مينې په حق کې ډېر لوی او ښه دليل دی � او دلته شوق صاحب دا هم ثرګندول غواړي چې هغه په هوائي خبرو يقين نه کوي او حقائق دَ حقائقو په رنګ کې ښودل او چېړل غواړي � نو ځکه خو دَ شوق دَ شاعرۍ په حقله وئيلی شي چې هغه په سائنس باندې ثابته شاعرۍ کوي .. او هغه خپله هم په اوتو بوتو يقين کم لري � خبره سوچه او نېغ په نېغه کوي�

دا نظم چې څومره په اختصار په مغربي پېرائيه کې ليکلی شوی دی .. هومره زياتې په دې نظم کې پښتنې محاورې ځای کړل شوي دي � کومې چې دَ نظم ښائسته زياتوي او تهيم ته يې اوږې ورکوي � لکه " دَ صبر په واښ ځان تړل" ، دَ سترګو له ايندارو عکس پرېمنځل" ، " دَ زړه ترياڼې شکول" ، " له اوله زيات راښخېدل" ، " په څوزانوکې پېچل شوي ورېښم خلاسول" او " په څوزانو کې ورېښم اړکېدل" هغه لفظي ترکيبونه دي چې شوق صاحب په ډېر هنر دَ پښتو دَ بېلابېلو محاورو نه رابېل کړي دي � او په دې نظم کې يې ورله داسې ځای پيدا کړی دی چې هره خبره هم دَ دې مختصر نظم خبره ښکاري �

دا دَ نهو مصرعو وړوکی نظم چې ښکاري يو آزاد او نثري نظم .. لاکن دَ شوق دَ نورو نظمونو په شان دا نظم هم پابند نظم دی او هره مصرعه يې په اتهو داسې سېلابونو باندې مشتمله ده چې تر خپلو يې آهنګ، رواني او موسيقيت داسې په خوند برقرار ساتلی دی چې يوه ساه کې هم لوستلی شي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸ -- ژوندۍ ادیره

دا خوګنه ادیره ده

چا وئیل چې ښاریه ده؟

دلته دي ټوله قبرونه

نه بازار شته ، نه کورونه

مړ احساس دی .. مړې مړې سترګې

مړې جذبې ، مړه ضمیرونه

هر سړی دی کفن کښونکی

ځکه ژوند په کې ساه اخلي

هم په هر ګام دي ولاړې

فرښتې د مرګ خارمړې

)شلېدلی امېل .. مخ _ 117(

په پورتني نظم کې خو ښکاره په ملك کې د مارشل لا د آمرانه دور واضحه تصویر لیدی شي � خو یو ځل بیا په علامتي انداز کې .. خپل ماحول یوه ژوندۍ ادیره ګڼي � باوجود د دې چې د ملك باداران په ډېر فخر سره د وطن نظام .. یو آزاده ښاریه ګڼي � خو د شاعر په خیال چې په دې آزاده ښاریه کې انسان ځومره د ساتنګۍ ښکار دی نو دغه هرڅه هغه مرګ ګڼي � او داسې دا ښاریه د ژوندو خلقوادیره هم..!! په دې ښاریه کې ورته هر ضمیر مړ، هر احساس قتل .. او هره سترګه ړنده ښکاري � دې سره .. شوق د ځانه ګېرچاپېره د نفسانفسۍ یو داسې دوران هم ګوري چې د انسان لاسونه د انسان په وینو سره دي .. هم هر سړی د بل د وینو تږی ...!! دغه خودغرضۍ ته یې " د کفن کښونکی" سره تشبهه ورکړې � او د دې نه د اولس د حالاتو .. د هغوئ د بدترۍ.. خودغرضۍ یو احساس د ورایه لیدی شي � خو د نظم په تسلسل کې یوه خبره په دې اشاره ختموي چې دلته دا حال ځکه دی چې د هر چا لاس خپې ترلي شوي دي .. ژبې او خلې ګنډلې شوي دي � که په دې حالاتو ځوك اظهار کوي نو د فوځ سپاهیانو ته د مرګ د فرښتې نوم ورکوي � په مجموعې توګه دا نظم هم لکه د دې قسمه ، د نورو ډېرو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمونو خپل يو تاثير لري � دَ تشبهاتو يو پرله پسې لړۍ او علامتي محاوراتي اشارو امېل دی چې دَ هغې نه دَ افضل شوق دَ يو رښتوني او لېوني شاعرکېدو او دَ هغه دَ لړزېدلو احساس څرګندونه کېږي �

دا مزاهمتي نظم چې داسې خو په لسو وړوکو او لوئيو مصرعو باندي مشتمل آزاد نظم ښکاري .. خو چې ورته غور اوکړلی شي نو دا آزاد نظم به تش دَ پنځو شپاړس سېلابيزه لوئيو مصرعو يو داسې پابند نظم ثابت شي .. چې په کې موسيقيت برقرار ساتلی شوی دی � خپله يې اوګورئ �

دا خو ګنه اديره ده .... چا وئيل چې ښاريه ده ؟

دلته دي ټوله قبرونه نه بازار شته ، نه کورونه

مړاحساس دی مړې مړې سترګې مړې جذبې،مړه ضميرونه

هر سړی دی کفن کښونکی ځکه ژوند په کې ساه اخلي

هم په هر ګام دي ولاړې فرښتې دَ مرګ خارمړي

۱۹ -- دي آئرن ايج

دَ پرون ټوله خوبونه

ټول سوچونه

ټول خيالونه

نن رښتيا دَ ژوندانه شول

اربې له حرکته

دَ ايټم له برکته

خو مرګی .. هغه مرګی دی

چې دَ "جين بم" په وسواس يې

دَ روبوټ غوندې انسان هم

په خپل غم دی لا نيولی

)شلېدلی امېل .. مخ ــ 124(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شلمي صدۍ په آخري دهائیانو کې چې سائنس په کوم رفتار ترقي کړي ده او انساني ژوند چې یې څومره له آسائشونو سره مخامخ کړی دی ..هومره دَ افضل شوق په قول په دې پورتني رقم شوي نظم کې دې سائنسي ترقۍ دَ انساني اقدارو او اخلاقیاتو ته تاوان رسولی دی او انسان دَ انسان دَ وینو تږی شوی دی � ځکه خو یې ویرې سپوا شوي دي � هر انسان خپل ژوند په ویرو کې تېروي � سکون دَ ژوند نه داسې کوچ کړی دی چې هیچا ته دَ خپل ځان او ساه ساتلو نه علاوه بل فکر نیشته � مرګونه دومره آسان او عام شوي دي چې هر سړی دَ مرګ دَ فرښتو نه ځان ساتلو هڅې کوي � او بل طرف ته دا دعوې کېږي چې انسان آسمانونو ته اوختلو او هر څه یې په ممکناتو کې راویستلو .. خو دي هر څه نه علاوه یې هم دغه انسان دَ مرګ دَ ویرې نه بچ نه کړو او ویره دَ " جین بم" په سائنسي اصطلاح دَ انسان دَ مرګ فرښته ثابتېږي ورځ په ورځ � په کار خو دا وو .. چې دې سائنسي انسان " روبوټ" ته دَ مرګ ویره نه وی .. خو شوق صاحب دَ دې سائنسي انسان مرګ " ایټم بم" او دَ هغه نه هم خطرناك " جین بم" ګڼي او دا سوال په ذهنونو کې راپورته کوي چې په دې دومره سائنسي انقلابي ترقۍ کې په کار خو نه وه دا دَ مرګ ویره .. خو حقائق دَ شوق صاحب خبره رښتیا کوي � یعني کله چې انسان آسمانونو ته ختلی دی او هر څه یې ممکن کړي دي .. دَ هغه وخت نه انساني روئیې ځناوري شوي دي او انسان دَ انسانیت نه بېزاره شوی دی � دغه نظم دَ لوستونکي په ذهن کې بلا ډېر سوالونه راپورته کوي او دَ داسې شاعرۍ ضرورت هم شته �

دا نظم چې په خپل اصل حالت کې په لسو ورو او لوئیو مصرعو مشتمل نظم ښکاري .. دراصل په اوۀ اتهه سپلابیزه پابندو مصرعو باندي اړه لري � چې ورته معری نظم هم وئیلی شو �

دَ پرون ټوله خوبونه

ټول سوچونه ټول خیالونه

نن رښتیا دَ ژوندانه شول

اربې له حرکته دَ اېټم له برکته

خو مرګی .. هغه مرګی دی

چې دَ "جین بم" په وسواس یې

دَ روبوټ غوندي انسان هم

۲۰ ـــ یوه خطا

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کشکې زه ړومبی خبر وی

فقط دومره

هوکه دومره

چې یو ورځ به زه او زړه هم

سم سره له اّرزوګانو

دَ دې خپلو سرو سرو اوښکو

په سېلاب کې اوبهېږو

لکه ختې

لکه شګې

او لا خړ کچه کورونه

نو به نه وی ور ګډ شوی

کله هم داسې په مینه

زه دَ مینې وَ دریاب ته

لا دَ هغو ښکلو سترګو

دَ خُمار ډکو چینو ته

چې تر ننه یې نشو کې

لامبوزن لامبوزن ښکارم

)شلېدلی امېل .. مخ _ 128(

دَ افضل شوق په دې پورتني نظم کې دَ هغه دَ مینې په باب یو شاعرانه ښېېماني ذکر شوي ده .. چې هغه په ډېره سادګۍ او بې ساختګۍ نظم کړي ده � ځما په خیال په دَ شوق صاحب په وړمبي " شلېدلی امېل" نومي کتاب کې دا نظم په هغو یو څو نظمونو کې یو دی چې ښېېماني په کې په داسې شاعرانه رومانوي انداز کې شوي ده چې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ هنري کمال نه يې انکار ادبي نا انصافي ده � څومره په اختصار او رواني چې شاعر خپله ښېښماني په دې نظم کې ځايوي .. هغه دَ ستائينې وړ ده � داسې ښکاري لکه افضل شوق چې خپله دَ مينې قيصه يو ډېر نيږدې ملګري ته کوي � او دا سې ورته واي .. چې ګني هغه نه وو خبر چې يوه ورځ به هغه دَ خپلو ارمانونو، حسرتونو او خوبونو نه برعکس دَ محبوب په ستمونو او ظلمونو داسې په ژړا سرکېږي .. چې هر څه به يې دَ اوښکو په سېند کې اوبهېږي او هغه به يواځې پاتې شي

دَ محبوب دَ ستمګرې مينې نه دَ افضل شوق په دې نظم کې دَ قيصې نه علاوه چې کوم څيز لوستونکی متاثره کوي .. هغه دې لفظي تراکيب ، علامتي استعارې او اشارې لکه " دَ ښکلو سترګو دَ خُمار په ډکو چينو کې لامبوزن کېدل" او " دَ سرو اوښکو په سېلاب کې بهېدل " � نه يواځې دا .. بلکه په دې نظم کې تکراري انداز دَ قيصګې دَ تهيم اهميت څکه زياتوي ..چې په کې دَ احتجاج په ځای دَ ډېرې عاجزۍ نه کار اخيستل شوی دی � کوم نه چې دَ شاعر عدم تشددانه روئيه دَ ورايه نه څرګندېږي � يعني شوق صاحب دَ زور زياتی خلاف او دَ خبرو دَ لارې دَ مسئلو حل کولو په حق کې مشهور انسان او دَ پستې او خوږې ژبې شاعر دی � هغه خبرې سوچه کوي .. خو په مهذبه او ادبي لب و لهجه کې �

دا پورتنی نظم چې په " شلېدلی امېل" کې په اولس وړو او لوئيو مصرعو کې ترلی چاپ شوی دی .. خو دراصل دا نظم څما دَ فکري استعداد دَ مخې تش په اتهو داسې مصرعو .. چې په کې اووه مصرعې شپاړس سېلابيزه دي .. خو ورستۍ يوه وړوکې مصرعه اتهه سېلابونه لري � تاسو يې هم کتلی شئ �

کشکې زه ړومبی خبر وی فقط دومره، هوکه دومره

چې يو ورځ به زه او زړه هم سم سره له آرزوګانو

دَ دې خپلو سرو سرو اوښکو په سېلاب کې اوبهېږو

لکه ختې .. لکه شګې او لا خړ کچه کورونه

نو به نه وی ور ګډ شوی کله هم داسې په مينه

زه دَ مينې وَ درياب ته .... لا دَ هغو ښکلو سترګو

دَ خُمار ډکو چينو ته چې تر ننه يې نشو کې

لامبوزن لامبوزن ښکارم..................................

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۱ ــ عقیده زما دَ میني

چې له خدائیه که بل چاته

اجازه دَ سجدې وی

نو به ما وی لګولی

خپل تندی وَ هغه یار ته

چې هم خپله تل ولاړ وي

وَ بُتانو ته دَ خاورو

لاس ترلی لاس ترلی

دَ اغراضو په مندر کې

)شلېدلی امېل .. مخ ــ 129(

په دې پورته نقل شوي نظم کې شاعر ډېر په بیباقۍ دا خبره کوي .. که دَ خدائیه بغېر بل چاته سر ټیټول روا وی نو هغه (شاعر) به خپل محبوب سر ته ټیټ کړی وو � خو هغه محبوب چې دَ مادي ژوند دَ آسائشونو طلب ګار او لالچي ښکاري .. دَ خودغرضۍ تر حده.. لکه هندو په ښکاره دَ خاورې جوړو بُتونو یعنې آسائشو ته سجده رېز وي �

په دې نظم کې " دَ اغراضو مندر" لفظي ترکیبي اصطلاح په ځان کې بلا معنې لري ، کوم چې دَ شاعر دَ ژوند او فکر او نازك خیالۍ دلیل دی � دا او هم دغسې فکري ژورتیاګانې دَ افضل شوق په ساده پښتنې شاعرانه او نظمیه اظهار کې ځای په ځای لیدلی شي � په دې نظم کې هم شاعر دَ خپل صداقت ثبوت په ډېره بې ساختګۍ وړاندې کوي .. کوم چې دَ ده مینه نه یواځې بې غرضه بلکه دَ عبادت یعنې (پوجا) کولو تر حده مخلصه ښکاري � خو اشنا یې په روئیو او خویونو هندو دی .. چې په جذبو او رشتو کم او په مادي څیزونو کې لکه سوداګر ورګېر وي �

که مونږ دَ دې نظم فني او تکنیکي اړخ ته په ځیر شو نو دا اتهه مصرعیزه نظم به په اتهو برابرو برابرو سېلابونو مشتمل یو معری نظم اوګڼو .. خو زما په اندازه که دغه نظم په څلورو شپاړس سېلابیزو مصرعو باندې داسې وړاندې کړی شي ..نو به نور هم واضحه شي�

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

چپ له خدائیه که بل چاته اجازه دَ سجدې وی

نو به ما وی لګولی خپل تندی وَ هغه یار ته

چې هم خپله تل ولاړ وي وَ بُتانو ته دَ خاورو

لاس تړلی لاس تړلی دَ اغراضو په مندرکې

۲۲ -- پښتو

هغه څوك ده؟

دَ چا لُور ده؟

دَ چا وینه ، دَ چا خور ده؟

چې په سرو سرو اوښکو ژاړي

سرببره ، درپدره

دَ ژوندون لارو کوڅو کې

په مخ لُوڅه

په پښو لُوڅه

په زړو خیرو جامو کې

سرګردانه .. پرېشانه

په وجود سترې ستومانه

له خپل ځانه بې خبره

له جهانه بې خبره

دَ بې رحمه وخت په لاس کې

لیونۍ سپېڅلې غوندې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېغلتوب بائيلي ، زړېږي

په فرياد فرياد ژغېږي

چې اې خلګو

ړندو خلګو!!

ماته اوګورئ ..زه څوك يم؟

دَ چا لُور او دَ چا خور يم؟

زما په سر پړونی نشته

زما لاسونه بې بنګړئيو

زما غوږونه بې والئيو

آّخر ولې.. داسې ولې؟

يَه دَ وخت زامنو ولې؟

زه بې وسه بې آّسرې نن

زه بې کوره بې پړدې نن

دَ خپلوانو په لټون تل

دَ مراد کچکول په لاس کې

دَ سوالګيرې په شان ګرځم

زه سوالګيره

زه سوالګيره؟

سترګې رونې کړئ اې خلګو

دَ غفلت دَ تيارو خلګو!!

ما هم اوپېژنی خلګو!

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه دَ دنگو غرونو لُور یم

زه پښتو یم .. پښتنه یم

)شلېدلی امېل .. مخ ـ 136(

دا پورته نقل شوی نظم دَ افضل شوق واحد اوږد نظم دی چې دَ ده په آزاده شاعرۍ کې په ریکارډ باندې راغلی دی � او دا هغه نظم هم دی چې افضل شوق دَ غزل دَ شاعر سره سره دَ نظم شاعر مشهوره شو � دا نظم به دَ کابل رېډیو نه اکثره نشر کېدو او دې نظم دومره عوامي شهرت پیدا کړی وو ، چې اوس هم په ډېر کېسټونو کې موجود دی � خو یو ځل ما چې دَ افضل شوق دَ دې نظم دَ عوامي شهرت په اړه دَ هغه نه تپوس اوکړو .. نو هغه تش اوموسېدو او مخته یې شاید چې په دې هیڅ نه اووئیلو .. چې هغه هرکله خوعوامي تېسټ ته دَ شاعر او شاعرۍ قتل وئیلو� نو ځکه دَ هغه خاموشي او بیا په داسې جذباتي انداز نور اوږدو نظمونو نه لاس اخیستل .. دَ هغه داسې خاموش اعلان دی چې هغه به بیا کله هم ترانې نه لیکي او نه به دَ خلقو دَ جذباتو سره داسې په غېر معیاري توګه لوبې کوي �

دَ افضل شوق دَ معیار جنون په خپل ځای صحیح دی .. خو په دې پورتني نظم کې هغه یو داسې المیې په لور اشاره کړې ده .. چې ورنه په پښتني معاشره کې انکار نه شي کېدی � هغه دلته " پښتو" تش دَژبې په حواله نه ده زېر بحث راوړې .. بلکه پښتو یې دَ پښتنې په توګه په تشبهاتي انداز او درست پښتني کلتور یې په کې رانغښتی دی او بلا ډېر سوالونه یې دَ ځواب په هیله رابرسېره کړي دي � په دې نظم کې شوق صاحب چې څومره په ساده تورو او خبرو کې غرېدلی دی .. هم هغسې یې پښتو ، پښتون ، پښتنه او پښتني کلتور باندې ګوزارزنه په داسې جذباتي انداز کړي دي چې دَ لوستونکي اودې جذبې را اولړزوي � هغه دلته بېخي زیات ډائریکټ شوی دی او پښتنو ته یې آئینې ښودلې دي �.. په کوم کې چې دَ هغو ښځې انساني نه .. بلکې دَ بې حسۍ تر حده خودغرضه او ځناورې ښځې ورته داسې ښودلې شوي دي � چې هغوئ محسوسې کړې دي .. هم ځکه خو یې دا نظم په زړونو لیکلی دی � په دې نظم کې هم افضل شوق یو نوی انداز مخې ته راوړی دی .. او پښتو یې .. هم دَ هغې په خپلې ژبې کې غږولی ده .. او داسې محسوسېږي .. لکه دا چې شوق صاحب نه .. بلکه پښتو په خپله دَ فریاد خبرې کوي � او شوق په دې نظم کې هسې دَ یو راوي په توګه لیدلی شي � داسې راوي .. چې هغه هر څه په خپلو سترګو ویني هم.. او محسوسوي یې هم � دا دَ هغه شاعرانه کمال دی � او دا زما یقین دی ، چې که هغه ترانې او مرثیې لیکلی نو ده نه به هیچا میدان نه وو ګټلی � خو هغه ګوره ولې دَ دې عوامي شهرت نه کناره کشي ته ترجیح ورکوي � شاید چې په دې هغه لویی شاعر جوړېدل غواړي؟

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا اوږد نظم .. چې په يو کم څلوېښت ورو او لوئيو مصرعو آزاد نظم دراصل په اولس مصرعو .. چې هره مصرعه شپاړس سيلابيزه ده .. باندې مشتمل يو پابند معرى نظم دى � چې افضل شوق په ډېر هنر دَ نظم آهنګ او موسيقيت ساتلو په غرض په وړوکو لوئيو مصرعو دومره اوږد کړى دى .. چې دَ طويل نظم ګمان پرې کېږي .. خو طويل نه دى � تاسو يې خپله هم اوګورئ �

هغه څوك ده؟ دَ چا لُور ده؟ دَ چا وينه ، دَ چا خور ده؟

چې په سرو سرو اوښکو ژاړي سرببره ، درپدره

دَ ژوندون لارو کوڅو کې په مخ لُوڅه ، په پښو لُوڅه

په زړو څېرو جامو کې سرګردانه پرېشانه

په وجود سترېې ستومانه له خپل ځانه بې خبره

جهانه بې خبره دَ بې رحمه وخت په لاس کې

لېونۍ سپېڅلې غوندې پېغلتوب بائيلي ، زړېږي

په فرياد فرياد ژغېږي چې اې خلګو .... ړندو خلګو!!

ما ته اوګورئ زه څوك يم؟ دَ چا لُور او دَ چا خور يم؟

زما په سر پړونى نشته ..... زما لاسونه بې بنګړئيو

زما غوږونه بې والئيو ، آخر ولې .... داسې ولې؟

يَه دَ وخت زامنو ولې ؟ زه بې وسه بې آسرې نن

زه بې کوره بې پردې نن دَ خپلوانو په لټون تل

دَ مراد کچکول په لاس کې دَ سوالګيرې په شان ګرځم

زه سوالګيره زه سوالګيره؟ سترګې روښې کړئ اې خلګو

دَ غفلت دَ تيارو خلګو!! ما هم اوپېژنئ خلګو!!

زه دَ دنګو غرونو لُور يم ، زه پښتو يم .... پښتنه يم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۳ ـ دَ رڼا ملګري

ته دَ رڼا سره سم ځغلې

دَ ماښام په لورې

او زه دې سيورې دَ وجود يم

تا سره سره ځم

خو دَ بېل بېل فطرت له جوره

ما او تا هم مدام

چې ځوني دواړه ليدل کېږو

څنګ په څنګ دَ ورځې

دغوني ورك شو دَ يو بله

په کوڅو کې دَ شپې

)شلېدلی امېل .. مخ _ 140(

پورتنی نظم دَ افضل شوق دَ خپل مخصوصې فکري روئيې يو جذباتي مثال دی ..خو ليکلی شوی په داسې علامتي پيرائيه کې دی .. چې شعريت او معنويت ترې نه دَ ورايه دَ شاعر هنري کمال ته اشاره کوي � په دې نظم کې هغه دَ خپل محبوب تصور خپل سيورى ګڼي .. چې دَ ده سره سره ځي .. خو بيا په ډېره عجيبه انداز کې دَ خپل وجود سيورى دَ خپل طبعې او فطرت تر مخه دَ ځانه بېل ګڼي � او دا ځکه چې سيورى خو دَ رڼا ملګرى وي .. او چې کله هم رڼا دَ خپل اختتام تر سفره اورسي نودَ وجود سره دغه سيورى خپله ملګرتيا پرېږدي � دلته شاعر دَ خپل محبوب وجود يو داسې سيورى ګڼي .. چې کُل وقتي نه وي .. وختي وي �

دَ دې نظم سادګي او بې ساختګي ، په ډېر هنر دَ شاعر دغه ګيله او غم ډېر په فکري پيرائيه کې ښکاره کوي � دَ دې نظم په معنې او مفهوم که مونږ لږ سوچ اوکړو .. نو په انساني ژوند، رشتو او جذبو کې چې دَ خودغرضۍ کوم رنګ ليدلی شي ، نو هغې ته شاعر په ډېر هنر اشاره کوي � چې ملګري دَ ښو لحظو وي .. خو دَ غم دَ لحظو مئينان بېخي په نېشت حساب دي � دغه رنګه دوران او دَ خلقو دغسې روئيې هاغه وخت هم وي چې کله شاعر دا نظم ليکلو .. او نن هم دغسې ماحول مونږ وينو ګورو � نو دَ نن دور دَ کومو حالاتو خبره چې شاعر نن نه اولس اتهلس

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاله آګاهو کړي ده .. په هاغه وخت کې دَ مستقبل حالاتو ته اشاره وه � او ښه شاعر اديب په راتلونکو تبديليانو هر وخت نظر لري �

په تکنيکي او فني لحاظ دغه دَ لس ورو او لوئيو مصرعو آزاد نظم په اصل کې په پنځو داسې مصرعو باندې مشتمل دی .. چې هره مصرعه يې پنځلس سېلابونه لري او په خپلو کې دا ټولې مصرعې دَ يو داسې خواږه آهنګ او موسيقيت نه ډکې دي .. چې دا نظم آزاد نه .. بلکه پابند او معرى ښکاره کوي � کتلی يې شئ �

ته دَ رڼا سره سم ځغلې دَ ماښام په لورې

او زه دې سيورې دَ وجود يم تا سره سره ځم

خو دَ بېل بېل فطرت له جوره ما او تا هم مدام

چې څوني دواړه ليدل کېږو څنګ په څنګ دَ ورځې

دغوني ورك شو دَ يو بله په کوڅو کې دَ شپې

۲۴ ـ ـ دَ طلب تنده

چې دَ سوچ هر يو نيلی مې

دَ اُميد له هر ګودره

دَ جانان په طلب ستړی

او ناهيله غوندې بيرته

دَ ماښام خواته راغبرګ شي

نو په اوښکو يې دَ سترګو

اوبومه تنده داسې

لکه زه چې يې له ورکو

ټوله ټوله ورځ غوښتمه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)شلېدلی امېل .. مخ _ 141(

دا پورتنی نظم په داسې افسانوي او رومانوي انداز کې ليکل شوی دی .. چې شاعر په کې يواځې شاعر نه .. بلکې يو افسانه نګار هم ښکاري � او دا رنګ او خوند دَ شوق په شاعرۍ کې اکثره ليدلی شي � دَ عنوان په رنګه په دې نظم کې شاعر دَ خپل آئېډيل محبوب دَ لټون يو داسې انتهائي شکل وړاندې کړی دی .. چې ناکامي او مايوسي کې هم دَ مينې طلب .. هم هغسې په زړه کې ژوندی لري � لکه مجنون چې به ليلا پسې ګرځېدو .. او چې به يې ليلا نه کړه مونده نو به يې په خپل ځان او هر چرته کې ليلا ليدله � دا جنوني کېفيت دلته شوق په ډېرو ساده تورو کې نظم کړی دی � خو په معنوي اعتبار دَ دې نظم دَ تهيم نه انکار ځکه نشي کېدی .. چې په تصوف کې هم دغسې خو کېږي .. يعني دَ خدای پاك په مينه کې صوفي چې کله انتها ته اورسېږي نو دَ منصور غوندې په ځان کې خدای لټوي � لاکن دلته خبره څه بېل شانتې ده .. ولې چې کله شوق صاحب سترې او نا اُمېده دَ لټون له شوې سفر نه را واپس شي ..نو دَ خپلو " اُمېدونوو آّس" په خپلو اوښکو اوبه کوي .. او داسې تسکين محسوس کړي لکه دَ دې آّس .. چې شاعر ورته په علاقائي لهجه کې " نيلی" وائي .. تنده هم په دې ماته شوې وي �

په دې نظم کې لفظي جوړښت او خبرې دومره نوې او خوږې دي .. چې اجنبيت په کې نه محسوسېږي � ولې چې دَ شاعر طرزبيان خالص پښتني دی � نو ځکه معنوي ابهام مخې ته نه راځي او درست نظم ښه په آّسانه دَ لوستونکي په ذهن کې قيصه سرته اورسوي � بل دا خبره هم اهمه ده .. چې که يو طرف ته " دَ سوچ نيلی " ، " دَ اُميد ګودر" رنګه اصطلاحات په خپل دې نظم کې شامل کړي دي .. نو بل طرف ته " په طلب سترې" ، " تنده په اوښکو اوبول" او " له ورکو غوښتل" هغه نوي پښتني محاورې دي .. چې نن سبا عامې استعمالېږي � دَ افضل شوق په رنګه يو ښه شاعر په خپل تخليقي عمل کې ژبې ته نوي نوي توري او محاورې هم ورکوي .. او داسې ژبه مخې ته وده کوي �

دا نظم چې په ظاهره په نهو اتهه سېلابيزه مصرعو کې ليکلی شوی يو پابند نظم دی .. خو دَ خوند او مزې خبره دا ده .. چې دَ دې نظم ټولې مصرعې که مونږ يو بل سره .. هم په دغه ترتيب اوتړو نو دا به يوه مختصره افسانه ښکاره شي � او تاسو دَ شوق په نظمونو کې داسې اړخ هم ليدلی شئ .. يعني دَ هغه په نظمونو نه يواځې دَ شعر تنده ماتېږي بلکه دَ افسانې ، ډرامې او نثري ادبي ټوټو خوند هم په کې ليدلی او محسوسېدلی شي � پورتنی نظم دَ دې خبرې دَ مثال په اړه په يوه فقره کې دلته وړاندې کوم �

"چې دَ سوچ هر يو نيلی مې دَ اُميد له هر ګودره دَ جانان په طلب سترې او ناهيله غونډې بيرته دَ ماښام خواته راغبرګ شي نو په اوښکو يې دَ سترګو اوبومه تنده داسې لکه زه چې يې له ورکو ټوله ټوله ورځ غوښتمه "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۵ -- تلکې

که تښتېده غواړي څوك

له خپله ژونده چېري

نو به په کومه تښتي؟

چېري به مخه کوي؟

ځکه چې ښکاري هر لور

دېوال دېوال رسمونه

غونډۍ غونډۍ خنډونه

دریاب دریاب غمونه

او لا قدم په قدم

ولاړې دي تلکې

)شلېدلی امېل .. مخ _ 143(

افضل شوق په شلېدلی امېل نومي وړمبۍ شعري مجموعې کې دَ هغه دور نه ساتنګی ښکاري او حالات دَ انساني ژوند کولو جوګه نه ګڼي .. هم په دې خو هغه دَ یو زخم په شان دَ دړدونو سره مخامخ دی .. او ژوند دَ مسئلو کور ګڼي � په دې پورته نقل شوي نظم کې هم شوق صاحب دَ آمرانه نظام او ژوند په لور داسي اشاره کوي .. چې دَ دې ساتنګي ژوند نه به انسان چرته تښتي .. لاري خو نشته دَ فرار.. ولې چې ناروا رسمونه دېوال په شان ولاړ دي .. دَ سرې لاره نیسي او خپلي مرضي ته یې نه پرېږدي � نه یواځې دا .. بلکه خنډونه لکه غرونه او غمونه له سېندونه لاري دَ انسانانو تر مینځه ترې او دَ بنده خله خندا او خوشحالۍ ته نه جوړېږي � او دې ټولو نه علاوه انسانانو هم یو بل ته تلکې جوړې کړې دي او په دې کوشش کې ښکاري چې بل انسان په کې ګرفتار کړي � په دې نظم کې دَ هغه دور.. چې ژوند په کې ساه په آسانه نه شو اغیستلی .. خو دَ شوق صاحب دَ جرات دا علامتي او هنري مظاهره به هغه ته دَ مزاهمتي شاعرانو په قطار کې دَ اورېدلو ځای ضرور ورکوي � او هغه چې دَ رښتیا لیکلو او وئیلو کومې خبرې په دعوې سره کوي .. هغه یې په " شلېدلی امېل" کې په لفظي عمل په ډېره نره ښکاره کړې هم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي � يعني هغه دَ ځينو شاعرانو په رنګه دَ مصلحت نه کار کله هم نه دی اغيستی او هر څه يې په نېغه تر لوستونکو پوري رسولي دي �

"دېوال دېوال رسمونه" ، " غونډۍ غونډۍ خنډونه" او " درياب درياب غمونه" هغه علامتي اشارې دي چې نوي اصطلاحات ورته وئيلی شي او دي نه علاوه په دغو تکراري لفظي تراکيبو کې دَ نوي پښتني محاورو خوند او مزه هم پټه محسوسېدلی شي�

دا پورتنی دَ لسو مصرعو آزاد نظم .. چې هره مصرعه يې اووه سپلابونه لري .. دراصل دَ پنځو څورلس سپلابيزه مصرعو يو داسې پابنده نظم دی چې صوتي اثرات او شعري آهنګ په کې دَ پابندي شاعرۍ ليدلی او محسوسېدلی شي � تاسو يې هم لوستلی شئ�

که تښتېده غواړي څوك له خپله ژونده چېري

نو به په کومه تښتي؟ چېري به مخه کوي؟

ځکه چې ښکاري هر لور دېوال دېوال رسمونه

غونډۍ غونډۍ خنډونه ، درياب درياب غمونه

او لا قدم په قدم ولاړې دي تلکې

"دَ شلېدلی امېل" دَ ځينو نظمونو فني او فکري جائزه مې تاسو ته وړاندې کړه .. دَ دې ټولو نظمونو شکل که څه هم دَ نثري، آزادې شاعرۍ په حواله مونږ ته دغسې ښکاري ..خو دَ دې په فني او تکنيکي اړخونو چې نظر اچوو .. نو دَ ښاغلي افضل شوق نظمونه معری دي .. چې دَ ردهم ، موسيقۍ، روانۍ، آهنګ او صوتي اثر دَ مخه په ورو او غټو مصرعو کې داسې په خواږه انداز او ښائست ګنډلي شوي وي چې دَ آزاد نظم شکل يې اغيستی دی � که څه هم دَ سپلابونو او بحرونو دَ مخه دَ افضل شوق نظمونه غزليه خوند او رنګ لري .. خو غزل ورته ځکه نه شو وئيلی چې رديف او قافيې نه لري � په نظمونو کې دَ بحرونو، سپلابونو اوآهنګ ، ردهم او موسيقۍ خيال ساتل نه يواځې افضل شوق په خپل رنګ او اُسلوب کې ځانګړی کوي .. خو بل طرف ته دَ هغه شاعرانه، تمثيلي او افسانوي رومانوي مزاج هم ښکاره کوي � دَ هغه هر نظم په وړوکي داستان باندي مشتمل دی � لاکن دغه داستانونه دَ هغه دَ مشاهدې او ليدلو زميني حقائقو عکاسي کوي او دَ هغه دغه تمثيلي انداز په ساده علاقائي .. او ادبي لهجې کې دَ ډېر اوچت او ژور فکر ادراك هم لري � په دې خو دَ هغه په فکر کې ابهام لوستونکی دَ څه وخت دپاره تېر و بېر

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي � خو په بل نظر دغه ابهام دَ لوستونکي په ذهن کې قسم قسم سوالونه راپورته کړي � زما په خيال چې يو ډېر ښه شاعر دپاره هم دغسې انداز خپلول پکار دی � دَ افضل شوق دا نظمونه چې په " شلېدلی امېل" کې په کال 19987 او 88 ع کې چاپ شوي دي نه هم کېدلی شي چې مخکې ليکلی شوي دي � يعنې دَ اندازې مطابق دا دَ ده دَ کچه ځوانۍ دَ دور چې قريباً پنځويښت يا دېرش کاله پخوا ليکلی شوي دي � نو په هاغه وخت کې دغه انداز ساتل .. دې څيز دئ منفرد کړی دی او دَ يو نوي جديد نظم گو شاعر په توگه يې په دُنيا پېژندلی دی �

په آخره کې که دا خبره اونه کړم نودا به ادبي خيانت وي .. چې دَ افضل شوق درسته شاعري دَ خپلې بې ساختگۍ ، روانۍ، سادگۍ دَ مخه دَ هغه دَ ريښتونو جذبو پوره پوره عکاسي کوي � او که چا افضل شوق دَ خپل ذات او وجود په حواله په خپلو دغسې جذبو پېژندلی وي .. نو دَ هغه دَ شاعرۍ نه به انساني افضل شوق خامخا پېژني � يعني که دَ سلو شاعرانو په فهرست کې دَ افضل شوق شاعري بغېر دَ هغه دَ نوم نه شامله کړی شي .. نو دَ هغه دَ شاعري رنگ به بېخي دَ ټولو نه بدل او منفرد وي .. او دا شاعري به دَ ورايه دَ افضل شوق دَ نوم پېژندگلو کوي�

خاوري

حسينه گل

نوښار پښتونخوا _ 18فروري 2002ع

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه ګامه مزل

)يادګيرنه :- دا کتاب په کال ۱۹۹۶ کې چاپ نه وتی دی(

يوه سفرنامه .. دَ سبا دپاره دَ يو تاريخي دستاويز حېثيت لري � ځکه نو سفرنامې په دغه حواله دَ خصوصي اهميت وړ دي � پښتو ادب کې هم دَ سفرنامو روايت ډېر دَ پخوا نه را روان دی � دَ خوشحال بابا نه را په دې خوا چې چا هم دغه صنف ته توجه کړې ده .. نو دا خو صحيح ده چې دَ خپلو سفرونو روداودونه او رپورټونه يې ليکلي دي .. خو دَ يو صنف په توګه په دې مد کې هاغه کار په صحيح معنو کې ډېر کم مونږ ته شوی ښکاري .. چې دَ پښتو دَ نثري ادب څه سڼه سترګه پرې اوشي � بيا دَ ګوتو دَ شمېر څو پښتو ليکوالو چې دَ خپل وس او استعداد مطابق دې ميدان کې څومره کار اوکړو .. نو هم دغه يو څو سفرنامې دي چې مونږ يې دَ حوالې په توګه په داسې موقع يادوو� دَ ميان اکبر شاه " دَ آزادۍ تلاش".. يوه داسې نه هېرېدونکې سفرنامه ده چې .. دَ سفرنامو په تاريخ کې يې خپل يو نوم او مقام ګټلی دی � دغه رنګ دَ خدائې بخښلې سيده قانته بېګم " زما سفر" ، دَ حمزه بابا " دَ حجاز په لور" داسې سفرنامې دي چې مونږ يې خصوصي ذکر کولی شو � ولې په پښتو نثري ادب کې ښاغلی طاهر آفريدي دی چې دَ خپلو سفرونو حال يې دَ مختلفو سفرنامو په شکل کې دَ پښتو ادب جولۍ ته پېرزوْ کړی دی � طاهر آفريدي هم دَ خپل ساده باده انداز تحرير تر مخه دغه صنف ته دَ خپل هنر ، سفري مشاهدو .. او دَ ملکونو دَ اولس او ژوند ژواک ، تاريخ، کلتور په حقله دَ کوټلو معلوماتو وړاندې کولو کې يې دَ قاري دلچسپي هم په نظر کې ساتلې ده � او دَ لوستونکو نه يې شاباشی هم اغيستی دی � خو په دې دور کې يوه سفرنامه داسې هم راغله چې دَ دغه ټولو چاپو سفرنامو نه يې خپل ځان په دې قطار کې په وړمبي نمبر اودرولو .. او هغه سفرنامه وه .. دَ ښاغلي افضل شوق " اووه ګامه مزل" � په يوه سفرنامه کې دَ اوو ملکونو دَ مختلفو سفرونو حال احوال په وړمبي ځل يو داسې جداګانه انداز کې مخې ته راوړل .. چې دَ عوامي طبقې او طبعيت نه يو خواته .. دَ يوې تعليم يافته ، روشن فکره، ترقي پسنده او ځواني طبقې ورته ډېر په روڼ تندي هرکلی اووی �

په دې سفرنامه کې په وړمبي ځل داسې حقائق او داسې جديد اُسلوب رامخې ته شو چې دَ سفرنامو هاغه زوړ او مخلی اُسلوب يې په ورستو پرېښودو .. او داسې ښاغلي افضل شوق دَ يو منفرد سفرنامه نګار په حېثيت هم خپله يوه پېژندګلو اوکړه � شوق صاحب بنيادي طور يو شاعر دی .. او شاعر چې دغه رنګ جهان ګرد شي، نو دَ هغه دَ ګرځېدو .. ورکېدو .. راښکاره کېدو اداګانې به هم ډېرې شاعرانه وي � دغه وجه ده چې په دې سفرنامه کې ليکوال خپل ځان دَ دُنيا په هېوادونو کله دَ يو ملنګ شاعر، کله دَ يو باچا ښاپېرې په شکل کې دَ خپلو مشاهدو کچکول او خزانې هېواد په هېواد ګرځوي .. او بيا يې دَ اوو ګامه مزل په شکل کې په خپلو پښتنو پېرزوْ کوي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په يوه سفرنامه کې دَ اوو ملکونو دَ اولسونو په حقله معلومات .. او مشاهدې راغونډول يوه دَ حېرانتيا خبره ده � خو ډېره دَ حېرانتيا ورته په دې اړه نه شو وئيلی چې نن سبا خو په يو وړوکې ملك دَ څو څو رپورتاژونو ليکلو رواج هم عام شوی دی .. سره دَ دې چې دَ هاغه ملك يا وطن نه څه دومره ښه تاريخ مونږ ته ښکاري ، نو تش دَ ډوډۍ خوړل يا دَ چائيو څښکل هم دَ سفرنامې دپاره ضروري ګڼي .. !! يو تاريخي جبر دا هم دی چې پښتانه ليکوال په يو داسې وړوکې ملك کې چې مونږ ورته دَ پاکستان يو وړکوټی کلی وئيلی شو ، دلته رابللی هم څکه شي چې دَ پاکستان دَ ورځې په مناسبت په کې مشاعره يا کلتوري تقريبات اوشي .. او ورستو دَ دغه مشاعرو او تقريباتو دَ سترګو ليدلی حال او دَ غوږونو اورېدلی حال په کې بيا په کتابي شکل کې خوندي کړلی شي � او بيا دغه داستاني رپورټونه هر څو که څوك دَ خپلې بې سوادۍ په وجه دَ سفرنامې په نوم يادوي ، خو دراصل دا دَ سفرنامو په شمېره کې نه راځي � ولې چې په سفرنامه کې دَ مشاهدو، معلوماتو سره سره دَ خپلو اندروني احساساتو، جذباتو او دَ زميني حقائقو په شکل کې څېړنې هم شاملې وي � کومې چې مونږ ته دَ افضل شوق په سفرنامو کې په نظر راځي � څکه خو يو ليکوال او کالم نګار ښاغلي مصور فرېشي دَ افضل شوق دَ سفرنامو په حقله په مختصرو ټکو کې ډېره ښه خبره کړې ده چې ګڼي " پښتانه سفرنامه نګاران دي .. دَ افضل شوق نه دَ سفرنامې ليکلو چل ايزده کړي " او زه هم دَ يو بل ستر ليکوال او شاعر سعيد ګوهر دغه په ريکارډ باندې رقم کړې خبره منم چې ګڼي" اووه ګامه مزل .. دَ پښتو ورمبۍ مکمله او داسې بهترينه سفرنامه ده چې دَ أُردو دَ شاهکارو سفرنامو سره څنګ وهي" � او بلکه زه داسې هم وايم چې دَ مستنصرحسېن تارړ أُردو سفرنامې چې په يو معيار هم دَ ښاغلي افضل شوق دَ سفرنامو نه اوچتې په دې نه دي چې دَ مستنصر حسېن تارړ په سفرنامو کې مصنوعيت دَ ابلاغ مسئله او لفاظي دَ نه منلو تر حده شوي ده � هم څکه خو دَ هغه دَ سفرنامو په حقله أُردو نقادان وائي .. چې هغه سفرنامې په ائيرپورټ يا دَ هوټلونو په کمرو او لابيانو کې ليکلې دي � او په دې خبرې کې منطقي جواز دا مخې ته راوړل کېږي .. چې مستنصر حسېن تارړ هر ملك ته دَ پاکستاني راهنماګانو سره دَ يو سرکاري رپوټر ، يو کالم نګار يا دَ ملك په بېلابېلو سرکاري وفودو کې شامل دَ يو غړي په حېثيت دَ يو څو ورځو دپاره تللی دی � نو لازمي خبره ده .. چې په داسې حال کې به هغه ډېر محدود سېلونه کړې وي � خو بلې خواته دَ افضل شوق په سفرنامو کې بې ساختګي دَ ورايه داسې څرګندوي چې هغه په خپلو سفرونو کې ورك شوی دی � دئې چې کوم ځای ته هم رسېدلی دی .. نو هاغه ځای کې يې دَ خپلې موجودګۍ ثبوت پوره پوره ورکړی دی � او بله خبره دا هم چې دَ افضل شوق دَ سفرنامو ګواهي دَ هغه درسته شاعري هم کوي � او دا خبره حقيقت ده چې شعر کله هم دَ خارج نه دَ متاثره کېدو نه بغير نشي ليکلی- خو الميه دا ده چې مستنصر حسېن تارړ څکه لوی سفرنامه نګار شو .. چې هغه دَ حکومتي ژبې ليکوال دی او شوق دَ خوارې پښتو � اوس غواړم چې دَ افضل شوق دَ ورمبۍ سفرنامې " اووه ګامه مزل" .. دَ هر ګام تنقيدي جاج واخلم �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شوق وړمبی ګام

دا وړمبی ګام چې افضل شوق په ځوانه ځوانۍ کې په وړمبي ځل دَ جنوري کال 1992 کې دَ ملا ئشیا په هېواد کې چې هغه ورته " دَ سهېلي لمر ختیځي اېشیا زړه " هم وائي کې کېښودو � دَ یو سرکاري دورې په لړ کې دا وړمبی سفر دَ افضل شوق دَ سفرنامو یو آغاز اوګرځېدو .. او دَ ده ستوری هم په ګردش کې راغلو � دَ دې وړمبي قدم نه واخلې .. دَ نن تر ورستیو قدمونو پورې افضل شوق په سفرونو سر یادېږي � که دا اووایم چې دَ سفرنامه نګار په حېث دَ هغه دَ پېژندګلو وړمبۍ حواله دَ دې سفرنامې یعنې " اووه ګامه مزل" دا وړمبی باب چې مونږ ورته دَ دې مضمون په حواله وړمبی ګام وائیو .. نو بې ځایه به نه وي � په دې ګام کې دَ سرکاري مصروفیاتو علاوه دَ کوالا لمپور دَ ورځې او شپې ژوند په باب دَ افضل شوق ډرامائي .. حېرانونکي او شاعرانه خبرې که قاري په لوستلو مجبوره کوي .. نو بلې خواته په دې باب کې دَ ّ " مهېش ورې" نومې انډېن پېغلې سره جذباتي او شاعرانه ترون ډېر په افسانوي او رومانوي پېرائیه کې داسې په خوند او طریقه شوی دی چې دَ قاري ګمان په سفرنامه نګار باندې که څه هم دَ یو عیاش شخص کېږي .. خو.. په دې درست باب کې داسې یوه خبره هم نیشته چې هغه دې په غېراخلاقي یا غېرانساني لب و لهجه کې بیان شوې وي � یا دې ترینه حېوانیت څرګندېږي � خو دَ دې باوجود هم پښتنو قدامت پسندو او نا لوستو ځینو نقادانو دَ لوستلو په ځای دَ بل نه دَ اورېدلو خبرو په رڼا کې لکه دَ ډنډورې ، بلا فتوې هم لګولې دي � دلته زه دَ یوې ښځې نقادې په حېث دې خبرې ته حېرانه شم چې په دې باب کې دي څه ؟ .. او خلقو ترینه جوړ کړې څه دي ؟ شاید چې په وړمبي ځل یو داسې لیکنه په ډېره جدیده او آفاقي پېرائیه کې دَ پښتنو لوستونکو مخې ته راغلې وه .. چې هغې لیکنې هضم کېدو کې ډېر وخت اغیستلو سره سره دَ ځینو روایت پسندو هاضمې خرابي هم کړې � او یا شاید چې دَ دې باب په ورستۍ پېره کې په ډرامائي انداز " شټ دې ډور پلیز" دَ ځینو لوستونکو په ذهن کې مغالطې پیدا کړې دي �

په دې باب کې دَ افضل شوق دَ انډېن استقبالي پېغلې سره دَ تعلق جوړولو معصومانه طلب چې هغه څومره کړاوْنو سره مخامخ کوي .. نو هم دغسې دَ دې هوټل یوه آپرېټره په خپل خواږه آواز کې هغه ځانته دَ متوجه کولو کوشش کوي � خو ورسره لیدل کتل نه کوي � او دَ وخت سره سره چې افضل شوق دَ هوټل خوږ آوازې آّپرېټرې او دَ دې هوټل دَ استقبالي پېغلې مهېش ورې تر میانځه څومره په افسانوي انداز کې قیصه مخې ته ورې .. هغه لوستونکې په بیا بیا په لوستلو څکه مجبوره کوي .. چې په دې حقیقي پېښې کې رومانیت انتهائي په خوږې پېرائیه کې تر سره شوی دی � او دا هغه ورکوټې افسانه ده چې افضل شوق یې په پښتني دُنیا کې دَ یو ډېر لوئی او حقیقت پسند سفرنامه نګار په حېثیت مشهوره کړو � ولې چې دَ دې افسانې اصل خوند هاغه ډرامائي نتیجه ده چې دا پورتنۍ دواړه پېغلې چې په ظاهره دوې بېلې بېلې پېغلې ښکارې ..خو دوې نه دي .. بلکه یوه پېغله ده .. چې کله دَ آواز په ذریعه هغه ځانته متوجه کوي او کله دَ څهرې په نقش و نګار � او دا انکشاف هغه وخت کېږي .. چې په ورستۍ ورځ افضل شوق له دې هوټل نه کوچ کوي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې وروستي ګام کې د ملا ئشيا د دارالحکومت نه علاوه ترینګانو سټېټ، کاوْنټن سټېټ ، پيهانګ، بېنټانګ او کرك ریاستونو نه علاوه چې د ربړ سې د سمندر صفا او ښائسته ساحلونو ، د آسيان پارك وروستي سيل ، د هندو ټېمپل نه متاثره کېدو سره سره د هغه تاريخي حېثيت په باب دلا ئل ... او د مسلمانانو له خوا د خپلو زړو آثارو د نه ساتلو روئيو او خاصکر د پښتنو په حواله د خپلو تاريخي آثارو کې د دلچسپۍ نه اخيستلو په اړه د مايوسۍ يو تريخ احساس هغه څيزونه او خبري دي .. چې افضل شوق په ډېر هنر او کمال داسې په خوند او په مزه مزه قلمبند کړي دي .. چې د هغه دغه اُسلوب ډېر خوښ کړلی شو � ولې چې د هغه په تحرير کې داسې محسوس کړلی شو لکه هغه چې يواځې په سفر نه وو تللی .. بلکه پښتون قام يې هم ځان سره په دې غرض اوړی وو چې دوئ لږ پوهه شي .. او په دې اورسي چې دُنيا چرته روانه ده ، او دوئ چرته روان دي ؟؟

په دې باب کې دا ورستۍ پېره (چې په صفحه نمبر 30 باندې موجوده ده) په دې وړاندې کوم چې زما د پورتنئيو خبرو تصديق اوشي�

"چې څنګه مې دروازه خلاسه کړه ، نو څه ګورم چې د اَپرېټري په ځای د هوټل د لابي انډين جينۍ مخامخ راته ولاړه ده .. نه هېلو ، نه هائی .. يو دم مې د خلې نه ورته اووتو...

-ته .... ؟؟

دې د ځواب په ځای په کارېډور کې يوې بلې خواته اوکتو او په خرپې خونې ته رادننه شوه .. بيا ساه کېدلې د کرسۍ په خوا وره غله � بس چې کېنسته ، نو يې فقط دومره اووئيل..

- Shut the door please

او په ما خوله څکه را ايله شوه چې دا هغه غږ وو چې هره شپه ما په ټېليفون باندې اورېدو "

په دې وروستي باب کې د سفرنامه نګار د ملا ئشيا د ملك په اړه دا لاندېنۍ خبري که مخې ته کښېږدو ، نو د دې ملك د خلقو اجتماعي روئيو نه به خبر شو هغه روئيې څه دي .. راشئ چې د افضل شوق په دې رقم شوْ خبرو کې يې مطالعه کړو.

"د خبرو تر حده اسلام خو په هر اسلامي هېواد کې شته ، ګوا په مسلمانان او يا د شپې او ورځې د پرله پسې لمونځونو دپاره جوګه په موسلو ولاړ مسلمانان .... چې په عملي ژوند کې د انسانيت په اړه تول مانده لري � نو او به وايم چې که د سوچه مسلماني کردار او بې ساري اخلاق خبره منځ ته راځي ، نو د ملا ئشيا د سپېڅلو خلقو مثال نه ورکول د حقيقت نه سترګې اړول دي � مګر دا بېله خبره ده چې د دې ځای د خلقو زړې رواجي جامې څوکه څوکه خپل مشرقي طرز بائيلي او مغربي انداز خپلوي .. لګيا دی "

)شوق - اووه ګامه مزل " مخ - 9(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شوق دوم گام

دَ افضل شوق دا گام دَ ملائشيا نه دَ سنگاپور په لور چې هغه ورته " دَ مونکي گاډ جنت " هم وائي اوچت شوی دی � په دې سفر کې دَ افضل شوق سره ملگری ډاکټر کنول چې په ډېرو حوالو يې په دې باب کې يو خوش اخلاقه او سپين زړی ځوان ښودلی دی .. دَ سنگاپور په لور دَ هغه سره موسکاگانې اوړې دې � دا سفر دَ سنگاپور په جهاز کې تر سنگاپور ښار .. چې ځانته ملك هم دی ... چې څنگه اورسي نو په سنگاپور ائيرپورټ باندې دَ هغه دَ سپين پوست لرلو دَ سوبه په هغه باندې دَ پاکستاني دَ نه کېدو شك په لړ کې مکالمې ډېرې خوندورې او دَ سسپنس نه ډکې دې � په سنگاپور کې سرنگون روډ چې ورته لټل انډيا هم وئيل کېږي په يو گيسټ هاوْس او خواوشا ته هندي، چائينيز او سنگاپوري کلتور په خپل امتزاج کې دَ هغه په ذهن کې سوالونه نه يواځې راپورته کوي بلکه ځوابونو ته يې دَ رسېدو کوشش هم کوي�

دَ دې ښار سينټوزا نومې غټ پارك او هلته دَ وړوکې ربل سروس، انډر واټر ورلډ او ځينو نورو ځايونو سېل دَ هندو يار ډاکټر کنول سره په شريکه په مکالماتي انداز کې ډېر په خوند بيانوي � دلته هم افضل شوق نه يواځې شاعر بلکه افسانه نگار هم ليدلی شي � چې يوې وړې واقعې ته په دومره سنجيدگي او ادراکي انداز کتنه کوي � لکه دَ مثال په توگه دَ لېډي بوائې په ليدو او دَ هاغه موقعې په مناسبت دَ افضل شوق په ذهن کې راپاړېدونکې سوالونه او دَ ډاکټر کنول سره مکالمه چې په " اووه گامه مزل" کې په صفحه نمبر 36 باندې ليکلی ده .. دَ هېرولو وړ نه ده � نو ځکه زه غواړم چې هغه مکالمه تاسو ته دلته نقل کړم �

-"چرته دَ دې جينۍ کور ته خو مې نه وړې ، چې دَ سرنگون روډ نه دا دَ مخه او مونږ ورپسې يُو؟

ډاکټر اوخندل او اوس به يې لا څه وئيلو، چې جينۍ بيا شاته اوکتلو او اوموسېده � دَ ډاکټر ځواب په خله کې پاتې شو او وائي..

-خان .. خيال رکھنا . يه لڑکي مجھے اچھي نهين لگتي

ما وئيل..

-فکر مه کوه ، دومره لا هم کمزوره نه يم ، چې هر چاته به زړه په لاس کې ږدم

ما چې څنگه دا خبره کوله ، نو جينۍ دَ يو دوکان په تړه پرتې کرسۍ کې ناست ځوان ته لاس پورته کړو، وئيل يې ..

-هائې...

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ دي هائی څه وو، چې دَ ښځو دلاندې مې څمکه اوختله � ما او ډاکټر يو بل ته داسې اوکتو، لکه دواړه چې ښه ډېر مزېداره بې وقوفان جوړ کړل شوي وو� او په دې خبره کې څه شك هم نه وو پاتې شوی .. ولې چې هغه جينۍ، جينۍ نه بلکه Lady Boy وو "

سنګاپور ته افضل شوق په دويم ځل په کال 1994 کې دَ تهائي لېنډ نه دَ رېل ګاډی په اوږد سفر بيا راځي � دې ځل هغه يواځې وي � نو ځکه يې په سېل کې ډېرې تېروتنې په اخلاقي دائره کې دننه دننه په ډېر هنر کړې دي � بلکه دَ نوي کال دَ لمانځلو په وخت دَ شپې دولس بجې خواته دَ هغه يو کلب ته ورتګ، په هغه کلب کې دئ يوې بدرنګې سنګاپورې پېغلې سره دَ نه غوښتلو باوجود هم مجبوري شريکول دَ افضل شوق کردار داغداره کوي نه � ولې چې دَ هغې جينۍ ناسته دَ خبرو تر حده په ترقي يافته ټولنه کې دَ حېرانتيا يا غېر اخلاقي خبره نه ده ..!! خو دَ دې باوجود هم په دې باب کې څېنې داسې علامتې اشارې موجودې دي چې هغه دَ پښتون قاري په ذهن کې که کاږه واږه سوچونه نه راولي.. نو هم ګوتې پرې اوچتېدی شي � خو دلته به افضل شوق معاف کړو � ځکه چې " دَ ښائسته جينۍ يو عيب .. نه عيب " ګڼلی شي �

دا پورتنۍ خبرې چې ما دَ خپل فکري ادراك مطابق وړاندې کړې دي � په دې باب دَ يو لوستونکي تنده ماتېږي نه � نو ځکه زه په دې اړه دَ افضل شوق په قلم دا ليکلې شوې خبرې دَ مثال په توګه وړاندې کولی شو .. کومې چې يو قاري په سوچ کولو باندې يوې فېصلې ته رسولی شي �

"دا منم .. چې دَ نړۍ دَ څېنې هېوادونو خلقو له موږ نه دَ ژوند لوبه په هره معنا او هر ډګر کې ګټلې ده � خو ناشوده دا، چې سمندرونه يې هم زموږ تر يوازينې سمندر، صفا، شنه او مست دي .. او بدبُوي هم نه ورنه ولاړېږي � چرته زموږ او دَ دوئ دَ سمندري مخلوقاتو ترمیانځه خو هم ..؟"

)شوق -" اووه ګامه مزل" مخ - 159(

دَ سنګاپور په باب دَ نورو معلوماتو په حقله موږ دَ افضل شوق دغه حتمي سېلاني تاثر لوستلی شو .. چې ده دَ سنګاپور په سېل کې په خپلې دې سفرنامې کې رقم کړی دی � راشئ چې يې اولولو �

"دَ انسان عظمت دَ قانون احترام او دَ ژوند په اړه دَ پرمختګ څومره اخلاصمنه جذبه چې دَ سنګاپور په خلقو کې شته داسې مثال ما بل هيچرته نه خو اوليدواو نه مې دَ چا نه واورېدو� نو ځکه دَ دې فائن ستي په باره کې په باور سره وايم چې دَ ځمکې په سر دَ داسې جنت جوړونه يا خو دَ مونږ ګاډ کرشمه کېدلی شي او يا دلته مېشته دَ مونکي وزمه انسانانو دَ پرله پسې زيار نتيجه..ګنې انسانانو خو موږ هم يُو،چې دَ لاسو خيرې نشو صفا کولی"

)شوق - " اووه ګامه مزل " مخ - 31(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شوق دريم گام

دَ افضل شوق دا دريم گام دَ تهائي لېنډۍ په ښار بنكاك ، چې هغه ورته " دَ تهائيانو كرانگ تهيپ " هم وائي كې كېښودلى شوى دى � دې ښار ته په رسېدو او دَ ښار په لور په جهاز كې سفري وسوسې ، وهمونه ، فكرونه او اندېښنې چې افضل شوق دَ پرېشانيانو او ذهني كوفت سره مخامخ كوي .. نو هغه داسې گڼي لكه هغه چې دَ يو اُوږي آدم خوره اژدها په خلې كې ور كوزېږي � خو چې څنگه هغه بنكاك ته رسي � نو دَ تهائي كلتور، ژوند او دَ شپې په رڼاگانو كې دَ خپل سيوري نه هم داسې محرومه شي چې بيا ځان ورته هم په لاسو نه ورځي � هم په دې خو اكثرو نقادانو دَ افضل شوق دَ تهائي لېنډۍ په دې ورمبي سپل ، بلكه بيا بيا ورتگ په سبب گوتې اوچتې كړې دي � او داسې تبصرې يې هم په محفلونو كې شوي دي .. چې دَ افضل شوق تگ تهائي لېنډۍ ته دَ ذاتي اغراضو دَ تسكين نه سېوا بل هيڅ نه وي � خو چې كله ما دَ افضل شوق تهائي لېنډۍ ته درې واړه سپلونه چې هغه " دَ تهائيانو په كرانگ تهيپ كې " نه علاوه " هلته .. چرته چې لمر دَ شپې راخېږي" او " خوب مې ليدو .. خو ويده نه وم" بابونو كې يې نه يواځې په شاعرانه او افسانوي انداز دَ سپل حال او واقعات رقم شوي دي .. بلكه په قدم قدم افضل شوق دَ يوې نوې ډرامې دَ يو اهم كردار په توگه "رول" داسې په بې ساختگۍ لوبولى دى چې ځاى په ځاى دَ خپل ذات ، شخصيت او نوم يې نفي هم كړې ده � يعني هغه دَ تهائيانو دَ كلچر پوره پوره احاطه په دې پورتنو درو واړو بابونو كې داسې آزادانه او منصفانه انداز كې كړې ده چې كه څه هم ځان دَ هرې موقعې گواه يا راوي ثابتوي .. خو دَ هاغه موقعې برخه هم گرځېدلى دى � نو څكه دَ تهائي لېنډۍ دَ تفصيلي مشاهدې كولو ورسته ليكي ، چې..

"منم .. چې چرته ښځې خپل مخته آزادي پرېښول شوي دي ، هلته په نرېناوْ باندې دَ ژوند بار (په معاشي توگه) كم شوى دى � خو دغې آزادۍ دَ كور تقدس او دَ خوشحالي كورنۍ تصور دَ

ميانځه اوړى دى � گوا نرو نر دَ دى پاتې شوى او ښځه ، ښځه نه .. ولې چې دواړه په خپلو كې اول خو رشتې ساتلو ته تيار نه دي او كه دي هم، نو ترون يې په داسې نازك سپنسي شوى وي � چې شلېده يې گرسره وخت نه غواړي � او بل دا چې چرته دَ ښځې دَ ژوند اختيار دَ سړيانو په لاس كې دى � هلته نه يوازې ښځې ته په درنه سترگه كتل شوي دي بلكه سړيانو هم قدر مونډلى دى"

)شوق - " اووه گامه مزل " مخ � 139(

دَ پورته ذكر شوۀ خبرو نه دَ افضل شوق مطلب دا نه دى چې .. هغه دَ ښځو دَ آزادۍ خلاف دى � بلكه هغه ښځه .. ښځه هم ليدل غواړي � داسې نه لكه تهائي ښځه ، چې دَ هغه په قول هغه .. تش دَ پيسو مشين هومره حېقيت

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لري � دا هغه نقطه ده، چې افضل شوق حقیقت پسند څرګندوي � ولې چې هغه هر ې معاملې ته په دې سفرنامې کې ګوتې نیولې دي .

په ورمبي ځل دَ افضل شوق غلطیانې فطري ځکه دي چې هغه په ورمبي ځل یو داسې ماحول سره اشنا شوی وو � نو هم په دې هغه دَ خپل پښتني صداقت نه کار اغیستی دی او مصلحت یې شاته غورځولی دی � دغه خو زما په خیال دَ یو رینښتونی ادیب ادبي انصاف کېدلی شي � چې هغه څه ویني یا څه اوري یا پرې څه تېرېږي .. هغه ټول هم هاغسې په اخلاقي پیرائیه کې اولیکي .. لکه څنګه چې افضل شوق په هنر دا کار سر ته رسولی دی ..!! هغه دَ یو چا خبره.. چې " کلب کې دَ جمات خبرې او په ډسکو کې دَ ادب خبرې غېر فطري دي " ځکه خو افضل شوق دَ ستائینې وړ دی � او دَ هغه هم دغه صداقت او رینښتوني انداز ته داد ورکول په کار دی � دا هم هاغه بابونه دي چې افضل شوق په ورمبي ځل مصلحت ته دَ منافقت نوم ځکه ورکوي � چې هغه پوهی وو، چې دَ هغه وَ دې رښتیاوْ ته به نالوستي نقادان ضرور ګوتې نیسي � او داسې او هم شو � یعنې څوك چې هم په پښتو کې څومره نالوستی ادیب یا نقاد وو .. هغه په هغسې شدت دَ افضل شوق دې انداز غندنه اوکړه � خو چونکه دلائل دَ هیچا سره نه وو .. نو ځکه دَ دې باوجود هم دَ افضل شوق دې سفرنامې میدان اوګټلو � او اوس داسې محسوسېږي .. چې لکه دا سفرنامه ورځ په ورځ نوره نوره مشهوره کېږي � وجه یې تش دا ده ، چې څمونږ نقادان هم اوس رو رو دَ آفاقي ادب او دَ هغې دَ تقاضو سره بلدېږي � نو ځکه هغوئ دَ افضل شوق دې کاوش ته سلامې کېږي � ولې چې یو خو افضل شوق دَ علاقایت او مقامیت نه بالاتر لیدی شي او بل هغه دَ خوشحال بابا په لاره روان یو رښتونی شاعر او لیکوال دی � داسې ځکه وایم .. ولې چې څوك به داسې وي ، چې هغه به خپله کردار کشي کوي .. بغېر دَ افضل شوق ، چې خپلو ادبي فن پارو ته یې حقیقي رنګ ورکولو په نیت خپل ځان او ذات په وار وار لوګی کړی دی � ولې یوازې هغه؟ دَ دې ځواب کېدلی شي چې افضل شوق خپله هم ورنه کړي چې هغه ځان ته دَ قام سترګې ، دَ قام ضمیر، دَ قام زړه .. غوږونه، لاسونه او لاسونه وائي .. چې شاعر دی او ورسره لیکوال هم!!..

دَ "یوپا" نومې تهائي جینۍ سره دَ هغه جذباتي تړون چې دَ افضل شوق په بنې کې هغه دَ خپل مړه مېړه څېره ګوري .. یو داسې افسانوي قیصه میانځ ته راولې ، چې لوستونکي یې په لوستلو حېران پاتې شي � ولې چې دا قیصه چې څنګه دَ پښتني او انساني جذبې په تول تللې شوې ده .. هغه شاید چې دَ افضل شوق دَ نوم نه بېله شي � ولې چې افضل شوق دَ " یوپا" سره مینه فقط دَ انساني همدردۍ په بنیاد کوي .. نه چې دَ هوس دپاره � په پورتنو درې واړه بابونو کې بلا ډېرې خبرې شته � خو زه دا یو څو خبرې دَ تهائي لېنډ په حواله قارئینو ته دَ راپیدا شوو سوالونو په ځواب کې اولیکم �

"چرته چې لمر دَ شپې راخېږي .. نو حقه خبر ده چې هلته به خلق دَ ورځې دَ رڼاګانو نه نه یوازې بې خبره وي بلکه دَ کار او زیار نه به هم تنګ وي � هو.. دا دَ هغې پتایا بیچ خبرې دي چې ځانته دَ شپې دَ ژوند په اړه په درستې نړۍ کې ساری نه لري � دلته دَ ښځو راج دی .. نران شته په کې ، مګر دَ ښځو تر واك دلاندې � دا بېله خبره

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده چې ظلم بیرته هم نران وربانديې کوي او هغه هم دَ ښځو په خپله خوښه � هم ځکه خو دَ نړۍ دَ هر هېواد نه ډك ډك جهازونه، كه څه هم خالي كېږي په بنكاك كې .. خو مخه يې دَ خلقو دَ پتايا بيچ په لور وي"

)شوق - " اووه گامه مزل " مخ - 125(

اوس كه مونږ اوگورو ، نو په پورته ليكلى شوؤ تجزياتي خبرو كې كومه داسې خبره ميانځ ته راغلې ده .. چې هغه اخلاقي حدونه كراس كوي � زما په خيال چې په دې كې افضل شوق چې څه ليكلي دي .. هم دغه رنگ شهرت تهائي لېنډ لري هم � په دې خو دَ مشر اديب سعدالدين شپون په حواله يوه خبره مشهوره ده � چې هغه نه يو چا په بلوچستان پشين كې يا پېښور كې دَ پشين يو اديب پوښتنه كړې وه ، چې شپون صاحب !! دا افضل شوق څه ليكي په سفرنامو كې ؟ نو هغه ورته په ځواب كې وئيلي وو .. چې دغه رنگ به يې ليكلو او بيا يې ورته وئيلو، چې تاسو افضل شوق تهائي لېنډ ، سنگاپور يا يورپ ته لېږئ .. او حال ورنه دَ پشين او لورالائي اخلئ � او واقعي هم دغسې روئيې ځمونږ په تنقيد كې هر چرته ليدلى شي � يعنې خبرې به دَ اسمانونو كوي ، خو خبر به دَ خپل كلي دَ حال نه هم نه وي � دَ افضل شوق دَ دې دريم متنازعه گام دَ مزيد وضاحت دپاره دَ هغه دَ طرف نه ليكلې شوي دا لاندېنۍ پېره وړاندې كوم �

"كه څوك انسان تر ځناوره هم په بد او لړلي حال كې ليدل غواړي ، نو هغه دې په خپل ژوند كې يو ځل خامخا تهائي لېنډ ته په چكر شي � خپله به يې په سترگو اووينې ، چې دَ عظمت په جامه كې پټ انسان چې كله خپلې مخې ته ابله كړلى شي، نو دئ ځومره په اخلاقي توگه اولوېږي � خبره دا نه ده، چې گوندي دَ دې هېواد خلق په ښو او بدو نه پوهېږي.. بلكه زه فكر كوم چې دا هر څه دلته دَ كسته كېږي � څوك يې كوي ؟ ځله يې كوي؟ او دَ چا په ضد يې كوي؟ دَ دې خبرو ځوابونه به هغه وخت مخې ته راشي ، چې كله دغه تهائي هېواد دَ نيمې نړۍ دَ خلقو دپاره دَ مرگ دَ فرښتې پرته دَ اول يا دويم نمبر بادار حېثيت اوومومي "

)شوق - " اووه گامه مزل " مخ _ 49(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شوق څلورم ګام

په دې باب کې سفرنامه نګار خپل څلورم ګام په ایران کې اېښودی دی � چې ورته افضل شوق ښکلی هېواد وائي او په دې یقین یې دَ خپل درست سفر سر ته رسولی دی چې ګني " هلته سترګې غړېږي"� په ایران کې دَ افضل شوق دَ زمیني سفر دَ سترپاوْ حال او دَ جمعه خان کاکړ سره دَ ملګرتیا کولو او هغه سره ېږلو شوخو لهجو کې مکالمه نګاري وړاندې کول په ډېرادبي هنر کې شوي دي � په ایران کې دَ افضل شوق دلچسپي او دَ هغه ځای دَ خلقو دَ روئیو، خوئیونو، عادتونو نه دا اخذ کوي چې که څه هم په ایران کې اسلامي انقلاب دی .. دَ ښځي په تصویر وړلو او ځان سره ساتلو باندې هم بندېز دی ، خو بیا هم خلق دَ شاه په حق کې زیات ښکاري � نو ځکه خو شوق اُمید څرګندوي چې کېدلی شي .. ډېر ژر دَ نوي دور مسته او شوخه هوا راوالوځي او ایران بیرته دَ شاه په ځولی کې واچوي � کله ؟؟ او څنګه ؟؟ دا سوالونه ځواب طلب ضرور دي � خو که مونږ لږ غور او فکر اوکړو.. نو ځوابونه به دَ افضل شوق په علامتي خبرو کې هم په دغه باب کې موجود پیدا کړو � خو زه چې دَ هغه په دې خبرې پوهه شوي یم .. هغه دا ، چې هغه دَ ایران مستقبل هم دَ افغانستان په رنګ دَ امریکې په ځولۍ کې ویني ګوري � ولې چې افضل شوق دَ نورو خلقو دَ رائیو اغیستلو علاوه یو ځای کې دَ یو داسې ایراني عسکر سره هم خبرې کوي.. کوم چې دَ خپل هېواد او نظام نه تنګ ښکاري � اوس چې دَ وطن محافظ هم دَ وطن ښه نه غواړي .. نو انجام دَ هغه وطن به یقیناَ چې دَ افضل شوق په دې پورتني سپلاني بصارت کې لیدی شي � ولې چې هم دغه رنګه خبره هغه دَ افغانستان دَ مستقبل او خاصکر دَ آثارو چې په کې دَ بامیان دَ بُت ورانولو توقع هم شامله وه .. په باب هم څه اووه یا اتهه کاله آګاهو په دې سفرنامې کې کړې وه .. کومه چې ثابته هم شوه � او پښتون وطن دَ تاریخ هغه یوازیناَ بُت هم دَ منځه لاړو � دې نه انکار نه شي کېدلی چې .. دَ یو مطالعاتي تجزیه نګار نه دَ یوه سپلاني تجزیه ډېره کارآمده ده � ولې چې یو سیاح چې کومه خبره کوي .. هغه دَ حقائقو او مشاهدو په رڼا کې کوي � هم ځکه خو هغه تجزیه دَ سبا دپاره تاریخي حېثیت لري � لکه نن چې دَ کوبلا ئي خان یا کولمبس یا ابن بتوطه په لارو باندې دَ قومونو دَ تاریخ تصدیق رابرسېره کېږي �

دَ ایران په سفر کې که افضل شوق دَ اوسني ایراني رواجي کلتور په باب څه تنقید کړی دی او په دې ملک کې " دَ لنډې مودې دَ شرعي واده " یې نه یواځې غندنه کړې ده بلکه دا عمل یې دَ تهائي لېنډ دَ " لېډي هوم " سره هم مقائصه کړی دی � کوم چې ایران پرستو نقادانو دَ خپل عزت مسئله اوګڼله او هغه یې ښه اوغندلو � خو هغه له خپلې خبرې نه تر شا نه شو � او وائي ... چې ما څه محسوس کړي دي ،، هغه مې وړاندې کړي دي � اوس که یې ستائیئ او که یې غندئ � نه تش دا .. بلکه بل خوا ته دَ لیدلي خوب عبرتناکه مناظر چې څنګه په علامتي پېرائیه کې قلمبند کوي � هغه دئې یو ښه لیکوال ثابتوي � ولې چې دَ اسلام موضوع ډېره حساسه ده او تنقید وړباندې هیڅ یو مسلمان او پښتون نه شي برداشت کولی � او افضل شوق هاغه لیکوال دی چې دَ خوب په بې تعبیره اشارو کې یې دَ ایران اوسنی اسلامي انقلاب په ډېر ښائسته انداز غندلی دی � خو بیا هم یو نقاد افضل

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوق ته گوته په دي نشي نيولی .. چي هغه خو يو خوب بيان کړی دی � او په خوب کي خو هر څه ليدلی شي � راشئ چي دا يو څو خبري دَ هاغه خوب په تنقيدي نظر اوګورو چي په صفحه نمبر 81 کي رقم شوي دي

-"نو لاس تړلی يي يو ميدان ته راويستم � په ميدان کي بېخي زيات خلق په تورو جامو کي ناست وو ، او ټولو ماته کتلو � زړه ته يو دم دا خبره راغله، چي بس اوس مي په پهانسۍ ته مي خېژوي-

خبره چي تر دي ځايه اورسېده ، نو کاکړ لکه ديغ شوی چي وي .. راته وائي ،

-او بيا يي پهانسۍ ته او خېژولې .. هان .. دغسي وو ، که نه ؟؟

ما وئيل..

-نه .. هلته په ميدان باندي نه خو دَ پهانسۍ انتظام وو او نه دَ سر قلم کولو دپاره تخته او ساتول � بلکه په سټېج باندي دَ درولو سم دستي يي زما لاسونه خلاس کړو � دومره خوشحاله وم ،چي پوښتنه مه کوه � مګر دا خوشحالي مي سر ته نه اورسېده ، ولي چي....

ما به خبره مخته کوله، چي جمعه خان راباندي غږ اوکړو..

-ښه ښه .. وايه

ما په خوب کي ورته وئيل..

-مخته به څه نا څه خامخا وو.. بس که تا نه وی را غږولی "

اوس دي پورتنۍ مکالمي ته که لږ په ځير شو .. نو دا به منو، چي افضل شوق په علامتي پېرائيه کي دَ واقعاتو اظهار ډېر په هنر کولو فن لري � دلته په خوب کي چي هغه کومي خبري کړي دي .. هغه خبري که په ويښه اوشي ، نو نقادان به ورپسي داسي اولګېږي، چي هغه به ورته ځان خلاس نه کړي � نور په ايران کي څه دي ؟ دَ افضل شوق په دي لاندېنۍ خبرو کي يي ليدلی شئ�

"په ايران کي اسلام هم شته او اسلامي قانون هم � لاکن ګوره چي خلق ورنه دَ فرار لاري څله غواړي؟ چرته دَ تاريخي سېکولر ايران دَ ميانځه تګ خو بي وخت نه وو شوی � او يا کېدلی شي ، چي خلق يي تر اوسه په ذهني توګه دي نظام منلو او قبلولو ته تيار نه وي � هرڅه هرڅه، خو دَ سېلاني دپاره دَ سترګو وړاندي ښکاره ايران په هره اړه ساری نه لري � په ښکاره دَ ژوند کولو طرز دلته په هره معنا کي مغربي وزمه دی ، خو رښتيا خبره دا ، چي دی نه � ولي چي مغربي تقاضي لا سمي نه پوره کوي "

)شوق - " اووه ګامه مزل " مخ � 69(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شوق پنځم گام

افضل شوق خپل پنځم گام په کال 1993کې دَ " جمال په درشل کې" ایښی دی � او دغه دَ ښائستونواو دَ جمال درشل .. هغه وَ ترکې ته وائي � دَ ایران نه دَ ترکې په لور دَ سېل کولو په وخت هغه یواځې نه دی � بلکه جمعه خان کاکړ او یو بل نوید پنجابی هم دَ خپلې پېغلې (منگېتره) سره دَ شوق ملگرې یاد شوي دي � کله چې هغوئ ټول په بس کې دَ ایران دَ بارډر بازرگان نه دَ ترکې دَ باډرې ښار ارض روم په لور پېښنه اوکړې .. نو په بس کې دَ ناستو ایرانیانو دَ طرف نه دَ خوشحالۍ دَ بېخې زیات اظهار نه افضل شوق داسې تاثر واخلې .. لکه هغوئ چې واقعې آزاد شوي دي .. لکه دَ قفس دروازه چې خلاسه شي او ټول مارغان ترېنه والوځي � هم ځکه خو دَ خوشحالۍ داسې بې ساخته اظهار شوق صاحب دَ ایرانیانو په خپل هېواد کې دَ ساه تنگۍ سره منسوب کړو او ایران ته یې " دَ سرو زرو دَ قفس " نوم ورکړی دی � او دا هیله یې څرگنده کړې ده .. چې یو بل انقلاب په ایران کې راتلونکی دی � ولې چې په دې بس کې یو هم داسې ایرانی دې وخت خاموشه نه وینې .. بلکه دَ هر یوه په لاس کې بوتل وینې او هر یو گډېدېږي � او په گډا کې دَ خپل هېواد دَ اخوندانو په باب په خپلې ژبې کې څه نا څه هم داسې دَ کورس په انداز کې وائي لکه کنځلې چې ورته کوي �

په دې باب کې افضل شوق دَ ترکې خلقو او ژوند ته آزاد وائي .. په اگره نومې ښار کې یخه شپه ، دَ ترک عسکرانو او کردانو تر میانځه دَ جنگ دَ وجې دَ لارې بندېدل ، انقره سره تړلې خبرې ، باسفورس برېج او ځینې تاریخې حقائقو ، لکه Anatolian Civilization او دَ Perge City سره منسوب زاړه آثارو په باب ډېرې خوندورې خبرې موجودې دي � خو دَ استنبول ښار چې ورته دَ یورپ دروازه هم وائي .. کې دَ افضل شوق چکرونه په لالېلې نومې ښائسته بازار کې .. او له دې بازار سره تړلې یوه قیصه په علامتې پېرائیه کې دَ لو ستونکې په ذهن کې ډېر سوالونه راپورته کولی شي � دلته دَ شهزادگیانو دَ جذیرې سېل، سرکې جې،کراکوې،گرېنډ بازار، میوزیم، ترک حمام، شین جمات نه علاوه نیم درځن نور جماتونو سېل سره سره افضل شوق دَ خپلو ملگرو سره په "پولې ټورز" کې مصروف او خندنی لیدلی شي � یعنې په دې باب کې چې څومره زیات معلومات موجود دي .. هم دومره زیاتې خنداگانې او تېروتنې او قیصې هم په علامتې انداز کې موجودې دي ، چې دَ لوستونکې دَ ادبې ذوق او شوق پوره کولو سره سره دَ هغه تفریحې خوند هم سپوا کولی شي � ماته په دې باب کې دَ سفرنامه نگار دَ بیان ژبه ډېره زیاته ادبې ښکارې � یعنې خبرې یې ډېرې کړې دي .. خو په داسې مبهم اشارتې انداز کې چې یو عام یا نا لوستی قارې پرې نه شي پوهېدلی � دا دَ افضل شوق ادبې هنر دی .. چې هغه نوې نوې تجربې هم کوي او دا کوشش هم ، چې مونږ دې دَ هغه انداز خپل هم کړو � داسې اداگانې دَ شوق په شعر او نثر دواړو کې موجودې دي �

افضل شوق که یو طرف ته ترکیان لالچیان او په پیسو ډېر زیات مئین یادوي .. نو بلې خواته هغوئ له پښتنو سره مقائصه کوي هم او وائي .. چې دا خلق دَ پښتنو په رنگ دنگ دي او په روئیو کې هم پښتنې خوږلت او

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کرختگي لري � ځکه افضل شوق دَ دې خلقو په باب خپله مينه په وار وار رقم کړې ده � دَ ساسيلا سره تړلی خوب او خيال او بيا دَ جمعه خان مداخلت داسې قيصه ده چې ډرامائۍ انداز لري او دغه رنګه قيصې په دې سفرنامې کې دَ کړکېچنو موقعو او واقعاتو دَ وضاحت کولو په نيت ډېرې زياتې ليدلی شي � او داسې په ورمبي ځل په پښتو نثر کې مخې ته راغلي دي � لکه دا لاندېنۍ مکالمه .. چې په کې دَ ترکي دَ بې لګامه آزادۍ يو تاثر ليدی شي�

-"نوم دې څه دی ؟

-ساسيلا .. دې وئيل

-ښه نوم دی .. مسلمانه يې ؟

دې وئيل..

-هو ماشاالله

-واده دې کړی دی ، که نه ؟

په ډېره عاجزۍ مې ورنه پوښتنه اوکړه � دا يو وار چپ شوه او بيا وائي..

-يَه .. مګر زه فرېنډ لرم

دا خبره يې داسې اوکړه لکه دلته چې په مېړه او بوائی فرېنډ کې جينکياني توپير نه کوي"

)شوق - " اووه ګامه مزل " مخ � 95(

هسې خو په دې پورته ليکلی شوي مکالمې کې هيڅ داسې خبره نشته چې ابهام پيدا کوي .. او بلکه ډېره واضحه ده .. خو په کې دَ ترکي دَ پېغلو دَ ننني روئيې نه لوستونکي په ډېر هنر خبروي � او داسې ښکاره کوي لکه ترک کلچرچې ببخي زيات مغربي انداز لري � نور په دې باب کې څه دي � مونږ دَ افضل شوق دَ دې لاندېنۍ رائی نه اندازه کولی شو �

"چې تاريخ او غوره تاريخي آثارو ته اوکتلی شي نو ترک دَ يو مارشل قوم په حېثيت په نړۍ باندې ځان منلی وو� مګر دَ دې قام دَ نن معاشي بدحالي او دَ پيسو سره بې کچه مينه دَ دوئ تاريخي حېثيت ګوره چې څله شکمن غوندې کړې ؟ ولې چې دَ ترکيانو دولت پرستي سړی په دې وئيلو مجبوره کوي چې (دَ دې هېواد خلق دَ اتا ترک سره مينه په دې وجه کوي، چې په کرنسي نوټ " ليرا" باندې يې تصوير دی) دَ پاکستان او مسلمانانو سره مينه په

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل ځای لاکن دلته دَ اتا ترك دَ غوره شوي قانون پابندي كولو سره بل داسې مثالي اسلامي خاصيتونه مې تر ستر‌گو نه شو ، چې دَ نوشته كولو وړ مې ‌گڼلي وی � هو، كه څه هم دَ دُنيا په سر دلته ماجتان بېخي زيات دي"

)شوق - " اووه ‌گامه مزل " مخ - 85(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شوق شپږم گام

دا باب په جنت الثاني سري لنکا کې اغستلی شوی هاغه شپږم گام دی چې افضل شوق دَ " جنت څخه لري جنت تر عنوان دلاندې رقم کړی سفري حال دی � دَ دې باب په شروع کې" دَ پرونۍ ځهرې په لټون " نظم کې هغه دوباره " په لټون ستا دَ ځهرې" کې چاپ کړی دی لیکل دَ قاري په ذهن کې بلا سوالونه رابرسېره کوي � بلکه افضل شوق چې واقعي په دې زمیني جنت کې هاغه څه لټولو کوشش کوي چې هغه په ټول عمر کې په خوبونو، خیالونو، فکرونو، سوچونو کې دَ ځان سره لکه دَ همځولي ساتلی او لوئی کړی دی � خو بیا چې څومره افضل شوق په دې باب کې دَ علاقائي ښائست نه متاثره ښکاري .. نو هومره دَ دې ځای دَ خلقو په حواله زړه ماتی دی � یعنې هغه په ذهن کې دا سوالونه پورته کوي چې که دا جنت ثاني دی او حضرت آدم علیه اسلام هم په دغه هېواد کې په " آدمز پیك" نامې دَ غره دَ څوکې په سر راکوز کړی دی .. نو بیا خو مونږ دَ دې تورو تورو.. نرو نرو او سخا سري لنکنو نه زېړبدلي مخلوقات یو .. کوم چې هغه لاجوابه کوي � لاکن بلې خواته دَ حضرت آدم علیه السلام دَ ښپې پل په لیدلو هغه په دې یقین باندې ټینگ هم ښکاري چې واقعي دا پل دَ حضرت آدم علیه السلام کېدلی شي � او ثبوت کې دا وائي چې چونکه په تاریخ کې حضرت آدم علیه السلام شپېته (60) فټه اوږد یاد شوی دی � او دا انساني پل چې دَ غره په سر جوړ دی .. هم پوره پنځه فُټه ، څلور انچه اوږد او دوه نیم فُټه پلن دی � او په دې کې منطقي دلیل دَ افضل شوق صداقت په دې هم رامخې ته کوي چې هر انسان دَ خپل پل په حساب لس، یولس یا دولس پلونو قدرې وي � دَ افضل شوق دا دلیل دَ هغه دا سفرنامه دَ سري لنکا په لور صحیح محقق څرگندوي � په سري لنکا کې دَ خلقو دَ رنگ، خوند او ژوند نه بېزاره افضل شوق دَ سري لنکنو دَ ټولو نه لوئی ښار کولمبو په باب داسې هم لیکي�

"لکه دا چې دَ بل ملك نه دَ پاکستان یو ښار وي � هغه رنگه دوکانونه او مات مات روډونه .. خو توپیر که تر میانځه وو، نو تش دا چې خلق یې تك تور وو او بل دَ جامو په اړه یې ښځې او نران واړه انگرېز وزمه هم وو � تر څه وخته پورې یو روډ بل روډ پیاده اوگرځېدو ... دلته بله عجبه که سترگو وړاندې کتو ته نه راغله، خو دَ حېرت وړ خبره دا وه.. چې دَ بس اډې خوا و شا دَ لاټرۍ دَ ټکټانو دَ خرڅلاوْ کاروبار دومره تود وو� چې په کتو ور څخه دَ دې ځای دَ خلقو دَ معاشي بدحالۍ او لالچ اندازه ښه لگېدلی شوه ، چې زما په خیال .. څوك په لاټریانو یا جوارۍ خپل قسمت گوري .. نو پوهه شه ، چې لا خو یې کار دلاسه نه کېږي او یا بیا صلاحتونه نه لري"

)شوق " اووه گامه مزل " مخ � 115)

نه یواځې دا .. بلکه دَ نیگامبو بیچ چرته چې افضل شوق په یو وړکوټي ریسټ هاوْس کې له خپلو پاکستاني ملگرو جمعه خان کاکړ، نصیب ترین او محمدرضا ترین علاوه انگلش دوست جان هوگر او دَ هغه ښځو ملگرو سره استوگن

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو .. په اړه هم ډېري دلچسپي قيصې او لطيفې په دې سفرنامې کې دَ لوستونکي زړه او روح خوشحاله کوي � لاکن دلته زه دَ افضل شوق دَ سري لنکا او سري لنکنو په اړه حتمي رائی وړاندي کول ضروري ګڼم �

"دا خو به او منم ، چې سري لنکا دَ سيمې دَ ښائست په توګه په نړۍ کې ساری نه لري � هم ځکه خو خدائی پاك حضرت آدم عليه السلام دَ جنت نه په دې جنت وزمه ځمکه کښته کړو � دَ دې ثبوت دَ ده جوړ پنځه فُټه ځلور انچه اوږد او دوه نيم فُټه پلن پل دی .. چې تر اوسه دلته دَ آدمزپيك نامې غره په څوکې باندې وجود لري � مګر دَ سري لنکنو وَ بُت پرستۍ او تر ټاك اوښتې غرضي ژوند ته چې پام اوکړم .. نو دا سوال په مزغو کې راشي ، چې دَ نړۍ دَ نورو هېوادونو خلق دَ دوئ په رنګ او خوئيو ځله نه دي؟ که څه هم په دې خاوري باندې زمونږ جدابجد او لمړنئيو انسانانو ژوند کړی دی "

)شوق - " اووه ګامه مزل " مخ - 109(

دَ شوق اووم ګام

دا باب " له ښکلا څخه تر ښکلا پوري " دَ انډونيشيا په باب د .. چرته چې افضل شوق خپل اووم ګام اېښی دی � اوکوم چې دَ مسلمانانو ورمبی لوئی هېواد دی � دَ دې هېواد په حقله ليکلي شوؤ خبرو کې دَ توري بيچ خبري ځکه ډېري او خوندوري دي � چې دلته هم افضل شوق دَ ځينو داسې دلچسپو واقعاتو او حالاتو سره تېرېږي چې يو لوستونکی تربنه خوند اغيستی شي � يعني افضل شوق دَ انډونيشيا دَ توري بيچ په لور سفر له سنګاپور نه په کشتۍ کې کړی دی � دَ دې بحري سفرچې خومره خوندور دی � هغسې دَ توري بيچ دَ علاقو په حقله هم ډېري موثري خبري په دې باب کې لو ستلو ته موجودي دي � په دې سفر کې دَ انګلش لېډي سارا سره دَ هغه هېلو هائی او لږ ډېر رومانوي او معنوي تعلق نه علاوه څو مکالمې ډېري بامعنې او خوندوري دي �

سارا چې ځانته دَ يو چېرېتي هوم انچارج يا نمائنده وائي .. په دې بحري سفر کې دَ افضل شوق دَ يواځيني حېثيت نه فائده اغستلو په حقله چې خومره کوششونه کوي .. هغه دَ افضل شوق په ذهن کې دَ هغې او دَ هغې دَ قام په اړه ځيني منفي سوچونه رابرسېره کوي � او ځواب ته په کوشش کې ښکاري � خو هغه سارا دَ خپلو مکرجنو او فرېبي اداګانو په دام کې دَ هغه دَ راګېرولو پوره پوره کوشش کوي � کوم چې تاسو په توري ساحل سمندر باندې دَ هغه او سارا تر مېانځه په دې لاندېنۍ مکالمه کې لوستلی او سوچ کولی شئ�

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

"ځکه خو مې جوړه جوړه خلقو ته دَ حسرت په نظر کتلو او دَ ایکړۍ احساس راباندې غمېدلو � لاکن آ څه وائي ، چې (بنده حېرانه .. خدائی مهربانه) ګوا، کله چې دَ اوبو څخه دَ یو سایه وان په خوا روان شوم، نو زما دَ څنګه تېرېدونکې فرنګۍ غږ راباندې اوکړو..

-هېلو مسټر

او ما چې ځواب وربیا کړو، نو دې ځان رانیږدې کړو..

-بخښنه غواړم .. هغسې هم دواړه دَ یوه سایه وان په لور روان یُو.. نو غواړم چې ستا سره څه خبرې اوکړم

-هو .. ولې نه . . ولې نه

او بیا مې سر تر پایه ورته اوکتلو � دا سره سپینه ښځه ، چې دَ سر په ژېړو وېښتو کې یې څه څه سپین وېښته هم شنه شوي وو.. په عمر تر ما غټه ښکاره کېده .. خو بیا هم په ښکاره کړه وړه ډېره زړه خوشحاله ونکې او درنه مونېدله � ګوره چې څه یې په زړه کې ورغلو.. چې په اوږه راځال دَ کڅوړې غوندې خړبخون پرس څخه یې یو کتاب راویستو او وائي ..

-دا البم اوګوره

په تګ تګ کې چې مې څنګه پرانستلو ، نو بیا وائي..

-په دې کې دَ هغو ماشومانو تصویرونه دي چې خپل مخ او شاته هیڅوک نه لري

-ښه ښه لاکن ....

ما به اوس خبره مخته کښوله ، چې دې بیا وار لاس ته کړو..

-دا ماشومان ځمونږ په فلاحي څانګه کې روزل کېږي

-چرته او څنګه؟

ما پوښتنه اوکړه�

خو، دې په مخ را ایله وېښتان په لاس شاته واړولو او سترګې یې په سترګو کې داسې راته واچولې .. لکه ما چې په خپل اصل مطلب پوهـ کوي"

)شوق - " اووه ګامه مزل " مخ - 162(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

او مخته داسې ښکاري لکه افضل شوق چې دَ هغې په " اصل مطلب" پوهی شوی هم وي .. خو دَ هغه په ذهن کې دَ انګلېنډ او چېرېتې هوم .. دوه متضاد څيزونه دَ داسې سوالونو په توګه راپورته شو.. چې دَ ځواب په لټولو کې يې دَ هغې سارا سره ملګري هم کړې ده � اوس که څه هم افضل شوق دَ يو ريښتوني محقق په حېثيت دَ سارا سره ملګری شوی دی .. خو نقادانو په دې ملګرتيا باندې هغه ته ګوتې نيولي دي � څه هم که په دې درست تعلق کې ماته هيڅ هم داسې غېر اخلاقي يوه فقره هم مخې ته نه راغله .. خو ځيني علامتي اشارې لوستونکی په سوچ کولو ضرور مجبوره کوي � لاکن دا هيڅوك نه شي ثابتولی چې ګني شوق صاحب په دې درست سېل کې يوه هم غلطه خبره کړې وي � نو ځکه زما په ذهن کې دَ خپل نقاد په حقله دا خبره ضرور سر اوچتوي .. چې هغوئ دَ دې سېلاني شاعر په اړه اعتراضات له کومه را غونډ کړي دي .. او که هسې چا څه ورته وئيلي دي .. او هغوئ منلي دي �

افضل شوق چې دَ توري بيچ په دې سېل کې کله په " بيمو" يعني ټانګه کې له ملګرو سره سېل کوي، نو دَ " ګرې لائن" ټورزم والا ګائيډ په قول دَ انډونيشيا په اړه ډېر زيات معلومات او سنسني خېزې خبرې هم ډېر په هنر په دې باب کې ځای کړې دي � لکه دَ انډونيشيا په دېرشو زرو ټاپوګانو (جزيرو) کې دَ اسلام خپرېدل او دَ هندوانو په کلچر کې دَ بې راروی قيصو نه علاوه دَ " اېريان جايا" ټاپو په اړه ځناوري انساني روئيې چې تر اوسه هم دَ رسم او رواج مهمې روئيې يادېږي � نه يواځې دا بلکه دغه خلق دَ دُښمن سرونه دَ هغوئ له وجودونو نه ځکه بېلوي او ځان سره يې محفوظ ساتي .. چې دَ هغوئ په قول بيا کله دَ هغه دُښمن روح هم نه شي دَ هغوئ دُښمن جوړېدلی � او هغه دښمنان به دَ هغوئ تابع وي ټول عمر � دا او دا سې نورې خبرې چې بيا چرته او کله هم ما په نورو کتابونو کې اونه ليدلې .. دلته دَ افضل شوق په سفرنامې کې موجودې دي � هم دغه ادبي هلې ځلې دَ هغه اهميت دَ يو لوئی سفرنامه نګار په حېثيت زياتوي � په دې خو زه ورته په سېل کې غرك ترك سېلاني وايم �

دَ توري بيچ او انډونيشيا په اړه دَ نورو خبرو نه علاوه افضل شوق چې کله بيرته دَ توري بيچ نه په کشتۍ کې سنګاپور ته ځي .. نو په ورستئيو لحظو کې دَ انډونيشيا په توګه داسې رائی قلمبند کوي�

"اسلام او کفر .. دَ ښکاره تضاداتو په اړه تر اوسه لا په انډونېشيا کې دَ يوه بل په ضد .. که ښکاره نه .. پټ په پټه خپل خپل منونکي روزي � ګوا دَ زرګونو ټاپوګانو په دې هېواد کې چې چرته مسلمانان په شمېر زيات مېښته دي .. هلته دَ ژوند کاروبار نه يوازې سوړ، بلکه پټ هم تر سره کېږي � بيا چې چرته دَ هندوانو او سيکولر خلګو اکثريت دی .. هلته ژوند نه يواځې دَ ژوند په رنګه دی بلکه دَ سېلانيانو دَ تفريح دياره زړه خوښونې هم لري � مخته به ګورو چې کوم مذهب او نظريه دَ انډونېشيا ټاپوګان په خپل اثر کې اخلي ؟ هو، که څه هم ښکاري داسې لکه اسلام چې خومره په تېزۍ دا ټاپوګان په خپل اثر کې اغيستي وو � هم هغسې په تېزۍ ورځخه خدائی په اماني وائي .. لګيا دی "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)شوق - " اووه گامه مزل " مخ - 150(

سیده حسینه گل

نوښار _ 25 مارچ کال 2004

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لټون ستا دَ خبرې

په لټون ستا دَ خبرې ـــ يوتنقيدي جائزه

) يادګيرنه :- دا کتاب په کال ۲۰۰۳ کې مارکيټ ته راغلى دى او دا شعري مجموعه په کال 2003ع کې دَ حکومت بلوچستان دَ طرف نه په صوبائي ادبي ايوارډ ستائيلى شوي ده(

شلمه صدۍ دَ پښتو ادب په حواله دَ رڼاګانو صدۍ بللى شي � ځکه چې هم دغه صدۍ دَ پښتو ادب هاغه روائيتي چوکاټ ته يو غېر روائيتي شکل ورکړو.. خو دَ دې بدلون مقصد دَ پښتو ادب او دَ شاعرۍ هاغه روائيتي اړانې ته څه کلاسيکي يا فني لحاظ سره دَ تبديلۍ خطرې منځ ته راوړل نه وو .. بلکه پښتو ادب او شاعرۍ دَ جديديت په لور خپل منزل پېيل کړو� او په دغه يُون کې پښتو ادب په يو ښېخي نوي بڼه کې دَ فن او هنر په اسمان اوځلېدو � دا هاغه دور وو چې پښتنو شاعرانو اديبانو دَ دغه جديديت دَ يو نوي او تابناکه سباوْن آغاز هم اوکړو � دلته اګرچې دَ خداى بخښلي امير حمزه شنواري دَ غزل رنګ دَ پښتني کلاسيك سره سره دَ جديديت يو رنګ په غورځنګ خو وو .. چې بيا ورو ورو دَ پښتنو دَ ټولو سيمو شاعرانو دغه رنګ خپل هم کړو او داسې دَ حمزه بابا فکر په يو نوي انداز دَ هر پښتون اديب په هنري، فکري او تخليقي وجود سيورى سيورى شو � دې سره پښتو ادب کې دَ مقصديت او معنويت يو سماجي تحريك هم راپورته شو چې دَ پښتو ادب او شاعرۍ شکل يې ښېخي بدل کړو.. او داسې دَ انساني سماج ډېرې مسئلې پښتو ژبې او ادب په خپل وجود کې ډېرې په هنر را ونغاړلې ..!! خو دا هم حقيقت دى چې ځمونږ دَ سيمو او وطن سياسي او سماجي حالات هر وخت دَ غېر يقينۍ ښکار وي او دغه حالات چې دَ يو پښتون شاعر اديب او فنکار په فن او هنر چکونه لګول شروع کړي نو دغه ادب او آرټ به يقيناً چې دَ يو نوي سماجي شعور عکاسي کوي �

دلته دَ دغه غېر يقيني حالاتو دَ کبله دَ پښتو ادب او شاعرۍ په جديده قافله چې دَ " تجريديت" کوم يلغار راښکاره شو نو دغه رنګ دَ يو متنازعه بحث او موضوع دپاره يو نوى ميدان تيار کړو � په دې حواله چې کوم نوى او تجريدي بدلون مونږ وينو .. نو دا صحيح ده چې دلته دَ ابلاغ بې شمېره مسئلې هم راپورته شوې .. خو لوستونکى چې دَ کوم خوند او کېفيت سره هم مخ شوى دى .. نو دا هر څه خو په خپل ځاى ، خو دَ لوستونکي دَ سوچ او پرله پسې سوچ کولو صلاحيت دَ يو نوي تخليقي، فکري شعور ته دوام هم بخښلى دى � دا هاغه رنګ دى چې دَ هر" قاري" دَ خپل فکري صلاحيت يو امتحان دى � شايد چې دغه نوى تجريدي رنګ اوس دَ مقبوليت په داسې يو مقام دى چې اوس دَ پښتو ژبې، ادب او په تېره تېره دَ شاعرۍ يو مجبوري او ضرورت ګرځېدلى دى � او بې شکه چې دغه رنګ دَ نوؤ نوؤ استعارو ، نوؤ نوؤ اشارو يو داسې هنري وجود پيدا کړو چې هر څوك به يې خپله مني

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

..!! دغه رنګ که څمونږ دَ پښتو په جديده افسانه ليدلی شي او که په آزاد تجريدي نظم .. خو دَ دغه رنګ خپل يو کېفيت او خپل خوند دی �

دَ پښتو ادب دَ دې نوي رنګ نه څمونږ ځوان کهول نبغ په نبغه متاثره ليدی شي � او هسې هم که اومنلی شي نو اوس لکه چې دَ ژوند په نورو چارو کې دَ بدلون ضرورت محسوسولی شي .. نو ادب به څنګه دَ دې بدلون لار نه څاري � ځکه چې دَ ادب او دَ شاعرۍ دَ کومې روائيتي بڼې سره چې مونږ اشنا يُو .. نو دغه انداز او روائيتي موضوعات اوس دَ ژوند دَ دې نوي تهذيبي عمل په څنګ ډېر وراسته او زاړه ليدی شي � ادب اوس دَ ژوند دَ نوو غوښتنو سره څنګ په څنګ تخليق کول دَ معنويت او مقصديت يوه لاره ده � په دغه هڅو او کوششونو کې چې مونږ دَ نوي ادب او شاعرۍ جاج اخلو .. نو په دې مد کې څمونږ دَ ځوان کهول هڅې دَ قدر وړ دي � دَ ښاغلي افضل شوق نوم او کار دَ چا نه پټ نه دی � دې ښاغلي دَ خپل فني او تخليقي اظهار دپاره دَ يو داسې أُسلوب ملاتړ کړی دی چې چا ورته څه اووې او چا څه .. خو دَ ده په دغه فکري او هنري رنګونو نه خو څوک سم پوهـ شوي دي .. او نه يې ترېنه انکار کړی دی � او دا ځکه چې دَ ده دغه نوی انداز دَ عام اولس دَ ذهني سطحې مطابق نه دی .. خو دَ يوې تعليم يافته او پوهې طبقې دَ يو داسې معياراو ضمانت يې ګڼلی شو، چې دَ بين الاقوامي معيار سره اوړه وهي �

افضل شوق که خپله شاعرۍ او سفرنامو کې دَ ذهني، نفسياتي ، روحاني او نفساني مسئلو ذکر کړی دی نو دا يې هم په خپل تخليقي ايجاداتو کې دَ يو نوي روايت بنياد ايښی دی � او دايې ثابت کړې دي چې هغه په مثال دَ آئينې دی او په آئينې کې هر څه په خپل اصل رنګ او بڼه ښکاري � او دا دَ يو رښتوني شاعر او اديب اخلاقي فرض هم ګرځي چې هغه دَ وخت صحيح عکاس ثابت شي � ځکه چې په انساني ټوني کې څه نه کېږي ؟.. هر څه خو کېږي � هم دغه فرض په پښتو کې دې ښاغلي شوق سرته رسولی دی � څه چې يې ليدلي کتلي .. هغه يې ليکلي دي .. خو په اخلاقي او افسانوي يا شعري شېرينه لب و لهجه کې په ډېر هنر او فن په علامتي پېرائيه کې � هغه داسې ځکه کوي چې دغه رنګه موضوعات دَ انسان او انساني ژوند او ټولنې دَ فطري روئيو ، فطري جبلتونو خاصه ګڼلی شي � دَ ده دغه موضوعات په ادب کې راځائيول دَ خپل لوستونکې ذهني او جنسي عياشۍ ته را نيږدې کول نه دي .. بلکه انساني فطرت په يو ډېر سرورناکه کېفيتونو کې په لوستونکو پېژني �

دې سېلاني شاعر چې دَ دُنيا کوم ګوټ ته ځان رسولی دی .. دَ هاغه دُنيا دَ انساني سماج .. او ټولنې په رګ رګ کې ځان ننويستی دی � او بيا چې کله هم خپلې خاورې ته راغلی دی .. نو دَ هاغه دُنيا ښه اثرات يې په ډېر مثبت انداز کې دَ خپل وطن په خاوره او اولس پيرزوْ کړي دي � دَ انصاف او ايمانداری، دَ انسانيت او بشر دوستۍ دَ جذبو په دانه دانه سندرو يې دَ خپل وطن دَ بدامنۍ، بد ديانتۍ، بې انصافۍ او کرکې ماحول که يو طرف ته غندلی هم � نو بل طرف ته يې دَ دې خلقو اندرون په ډېرو معاملو کې په مثبتې انداز ډک هم ښودلی او ستائيلی دی � يعنې هغه غېر جانبداره پاتې شوی دی او ښه ته يې ډېر ښه او بدو ته ډېر بد وئيلي دي � دَ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښاغلي افضل شوق په دغه کوششونو کې حيقيت دا دی چې په داسې بې حسه انساني ماحول کې دَ مقصديت او معنويت تحريك خو نه شي راپورته کېدلی .. خو دغه يو قدم دَ مقصديت دَ يوې نوې دُنياپه لور ړومبی گام ضرور دی � دَ دې ايکې يواځې ربښتوني شاعرافضل شوق ادبي مرام دَ پښتنو دَ اوده فکري شعور نه دَ رواياتو هاغه خېسه پاڅول دي .. چې دَ ده تهذيبي پېژندگلو يې دَ خپلو پنجو دلاندې کړې ده � خو دَ ده دغه ټولې هڅې او کوششونه نوي انساني ژوند او نوو انساني مسئلو ته په نوي انداز او يو نوي نفسياتي زاويه کتل دي � او دئی دَ خپل دغه انداز واحد يو داسې محرك دی چې دَ خپل اولس په ذهني، فکري او نفسياتي مدونو خور دی � دَ ده هر سفر دَ خپل ذات نه دَ يو داسې سفر آغاز دی چې دَ فن او هنر پراوْنه لري .. دَ مينې او محبت ستومانۍ لري .. دَ همت او استقامت لارې لري .. دَ فکر او نظر آسمانونه لري .. دَ جذبو او احساساتو ښائستونه لري .. دَ يو نوي سوچ ، يو نوي انداز داسې فکري پېرهن دی چې دَ لفظونو ښائسته تن بدن ته دَ نووْ نووْ منظرونو شوخې اشارې کوي .. او انساني نظر او فطرت دَ نووْ نووْ کېفيتونو سره اشنا کوي .. په داسې ښائسته سفرونو کې چې دَ ده فکري او جسماني وجود دَ کومو کومو پړاوْنو نه تېر شوی دی .. ده په خپلو سفرونو کې دَ نړۍ اولس سره دَ خپل ذهني او زميني رشتو يوې يوې تهذيبي رشتې ته دوام ورکول وو � په دغه حواله دَ ده ذات او شخصيت دَ مينې او محبت استعاره گڼل پکار دي �

ماته خو داسې ښکاري لکه چې دَ خپل پښتني سماج ډېر تضاداتو دئی په دغه سفرونو کولو مجبور کړی دی .. چې کله ده دَ خپل وجود او ذات نه دَ سفر کولو اراده کړې ده .. نو دَ دغه درد په په شا ځمونږ دَ وطن دَ سياسي او فکري نظام وجود هم په نظر راځي � او دغه سياسي او فکري نظام خلاف دَ ده ذات او وجود په احتجاج ليدی شي � خو دَ ده دا احتجاج دَ خوند او مزې په دې دی چې دَ دې نه دئی .. يو فکري او سماجي انقلاب ته لار راوباخي .. نه چې ده ته په لاس کې ټوپك ورکوي ..!! ځکه مونږ په ډاډ وئيلی شو .. چې دَ ښاغلي شوق په احتجاج کې بغاوت خو شته .. خو جبر او زور په کې نه شي ليدلی � دغه رنگه دَ ښاغلي شوق شاعری هم دَ هغه دَ مخصوص تخليقي مزاج تر مخه خپل رنگ او خوند لري �

اې دَ لالي دَ مجسم تصور

خيالي پرۍ

بادر جمالي ! وايه

ما به په ځان پسې په غرو رغو کې

لکه سيف الملوك

تر څو ځغلوې؟؟

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)په لتون ستا دَ خبرې .." آخر تر څو؟ " مخ � 57)

"په لتون ستا دَ خبرې" دَ ښاغلي افضل شوق دَ هاغه فکري پړاوْنو يو مسلسل سفر دی چې نه يواځې دَ هغه دَ وجود يو فکري اظهار دی بلکه دَ هغه دَ ژوند دَ ژوري مطالعې ، دَ محبت دَ يو ناوياته وجود دَ لټون يو داسې تخليقي کوشش دی چې په هر قدم يې دَ شاعر رومانوي فطرت دَ مختلفو څېرو سره اشنا کړی دی� دغه ټولې څېرې که هر څو انساني څېرې دي خو دَ هغه فکري او تخليقي رنگ ورته دَ ښاپېرو شکلونه ورکړي دي � او که مونږ په دې حواله دَ دغه انساني څېرو په شا دَ ښاغلي افضل شوق علامتي اپروچ ته اوگورو .. نو دَ انساني څېرو دغه لټون او څېړنه دَ هغه دَ دې فکري عمل نه مختلف علامتونه جوړوي � دغه علامتونه او شاعرانه استعاري هر لوستونکي ته دَ بې شمېره معنو يو جهان پرانستي � هغه په انساني ټولنه کې دَ مينې وجود او معنې دَ يو ثابت انساني وجود په شکل کې گوري .. نه چې په يو انساني وجود کې صرف او صرف يوې وقتي جذبې په رنگ کې .. او دا ځکه چې هغه " مينه" دَ امن يوه داسې لار گڼي چې دَ نړۍ اولس يو بل ته رانيږدې کوي � او دَ دوئ تر ميانځه مادي، لساني او نفسياتي کړلېچونه لرې کوي � افضل شوق که نورو انساني تهذيبونو ته کتنه کوي .. نوهم يې خپل پښتني تهذيب مخې ته وي � دَ دُنيا دَ ترقي يافته هېوادونو اولس او دَ هغوئ دَ سائنسي ، علمي او فکري انقلاباتو په جهان کې ورته دَ خپل پښتني قوم وجود او فکر دَ يوې داسې تتې وړې نقطې په شکل کې برېښي چې دَ هغه دَ شعور او فکر نه ډك نظر يې دَ خپلو رڼاگانو په زور دَ فراخه کولو په هڅه کې ښکاري �

خوك چې گوري راته

وايم دا به ته يې

خوك چې خاندي راته

وايم دا به ته يې

دا به ته يې

دا به ته يې

دا به ته يې

بس په دغه رنگه

زه په " دا" او " دا" کې

په لټون ستا دَ څېرې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ سلو یار شوم

)په لېټون ستا دَ ښېرې .. " دَ سلو یار" مخ � 145(

اوس که مونږ دَ دې نظم په معنو سوچ اوکړو نو دا به څمونږ دَ فکر او سوچ امتحان شي که ښاغلی شاعر په دې قدم مونږ ستائیو او که غندو یې � دَ یو په مینه بل ته نږدې کېدل که هرجائي توب دی .. خو یو شاعر او ادیب دَ دې تهمت نه مبرا دی .. ځکه چې دَ هغه بل ته نږدېکت دَ یوې وقتي جسماني عیاشۍ مقصد نه وي .. بلکه په مینه او محبت یو بل ته نزدېکت دَ یوې ښې انسان دوستۍ حذبه په دوام کې ساتل وي �

دَ ښاغلي افضل شوق په شاعرۍ کې دَ ښېرې یا دَ ښېرو یو مسلسل تکرار په نظر راځي � لکه څنګه چې مخکې هم اووئیل شو چې دَ هغه دغه هڅه په بېلو بېلو موقعو یا ځایونو دَ یوې ښځې دَ وجود راوړنه نه ده .. بلکه دَ ده دغه لېټون هاغه انساني ښېره ده چې په هر لحاظ مکمله وي � اوس که هغه دَ ښځې وجود وي او که دَ نر .. یا بیا دغه ښېرې هغه که دَ نورو علامتونو .. نورو اشارو په شکل کې مخې ته راوړې .. نو دغه اپروچ ته مونږ یو علامتي کوشش وئیلی شو � چې په دغه ښېرو کې یې دَ مختلفو علامتي استعارو او اشارو نه کار اغیستی دی � څمونږ دا ډېره بدقسمتي ده چې هر څو که په پښتو ادب کې دَ تخلیق په حواله زیات کار شوی دی .. (دَ معیار خبره نه کوم) خو پښتو ادب لا دَ صحیح تنقید نه خالي دی � که دَ ګوتو په شمېر څو نقادان شته هم خو دومره سطحي دي چې په اشارو، کنائعو.. نه پوهېږي � دلته به زه هاغه لیکوال یا شاعر ادیب ته هم بدقسمته اووایم چې په داسې حالاتو کې دئی په ښکلو ښکلو علامتونو کې دَ انساني ژوند .. دَ انسان دوستۍ او بلا ډېرو انساني او سماجي المیو خبره کوي � خو ادراك نه لري او نه پرې ځان پوهه وي � او بیا بل طرف ته ښاغلی افضل شوق هم په دغسې لیکوالو کې مونږ وینو چې دَ علامت نګارۍ یو نوی انقلابي تحریك یې رامخې ته کړی دی � که چرته دا ښاغلی په بله ژبه کې وی نو ده ته به ذهني عیاش نه شو وئیلی .. بلکه انسان دوست او انساني بشر مئین وئیلی شو �

خپله زه دَ خپل ځان دپاره په دې لیکنو یا دَ ښاغلي شوق دَ شاعرۍ او سفرنامو په تنقیدي جائزه اغیستلو هم دَ هاغه خطرو امکانات دَ وړاندې نه وینم چې زه ورسره دَ دې لیکنو نه پس مخ کېدی شم � مقصد مې بیا هاغه ذاتي مخالفتونه دي .. هاغه ذهني روئیې دي چې په داسې حالاتو کې دَ یو نر دپاره هم وي .. نو زه خو لا بیا په تورسرو کې راځم � خو خدای ګواه دی چې دا به دَ هر ادیب او شاعر یوه ادبي او اخلاقي بې انصافي او بد دیانتي وي که هغه دَ دغسې ښو تخلیقاتو دَ معیار ستائینه او ډاډګیرنه اونه کړي ..!! بل ځما په خیال په دغسې کوششونو دَ پښتو ادب دپاره دَ هاغه بازاري او قصه خواني رنګ ادب مخه هم نیولی شو � چې دَ خپلو ذاتي مفاداتو دپاره دَ پښتو ژبې او ادب شملې ته په سپك نظر ګوري � زما په خیال ضرورت دَ دې خبرې دی چې پښتو ادب په بازاري ادب خپل وجود نه شي شته کولی � که چرې مونږ دَ خپلې ژبې او ادب دَ ژوندي پاتې کېدو دپاره سوچ کوو نو داسې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ادب به وړاندې راولو .. چې وخت او زمانه په خپله دَ هغې دَ معيار ټاکنه اوکړي .. او تاريخ ورته په خپلو پاڼو کې ځاى ورکړي � افضل شوق هم دَ دې سوچ لاندې ادب ته اوږې ورکوي .

افضل شوق، دَ نن دَ انساني روئيو نه مطمئين نه ښکاري او انسانان په ځناوري خويونو کې لړلي بولي .. انسانان ، که هغه دَ پښتنې بنه لري او که دغه انسانان دَ مغربي نړۍ نه تعلق لري .. چې ځانونو ته مثالي انسانان وائي � ځکه په دې کتاب " په لټون ستا دَ ښېرې" کې دَ شلمې او يويشتمې صدۍ انسان ته غرضې او غرئيز ځناور هم په بلا ډېرو نظمونو کې وئيلي شوي دي .. خو په ډېر شعري هنر په علامتي اشارو او کنائعو کې .. لاکن په دې لاندېنې نظم " دَ نن انسان او..؟" هغه ډېر زيات ډائرېکټ شوی دی او په صفا تورو کې واې ..

"ښومره چې بد غواړي

دَ بل دپاره

هغومره ښه کوي

دَ ځان په حق کې"

دغه خاصې لرې نن

هغه انسان،

دَ چا په سر باندې پرون

چې ابليس،

له فرښتې ښخه شېطان اوختو

)په لټون ستا دَ ښېرې .. مخ _168(

افضل شوق ، چې خپله هم دَ نن انسان دی .. دَ انسان په اړه داسې رائيې دَ انسان دښمنۍ دَ مخې نه کوي .. بلکه ځان هم دَ دې انساني جهان وګړی ګڼي او په داسې غېر انساني حرکتونو او روئيو شرمندګي کوي � هغه ، انسان دَ انسان په بڼه کې ليدلو خوب دومره سترې کړی او چيچلې دی .. چې په خبرو کې يې تراخه دَ رښتيا وئيلو تر حده ځاى شوي دي � خو بد بيا هم په هيڅا ځکه نه لګي چې هغه صحيح واې .. او دَ زړه خبرې راوباسي .. ځکه خو په زړونو ښې او خوږې لګي � داسې محسوسېږي چې هغه دَ يو ښه رښتوني شاعر سره سره يو غېر جانبداره

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

مورخ په حېثيت په ډېر هنر او په ډېر اختصار واقعات او مشاهدات نظم کړي دي � کوم چې دَ سبا تاريخي حوالې جوړېدلی شي �

په " لټون ستا دَ ښېرې" کې دَ زماني او انساني ښو او بدو روئيو دَ ښېرلو علاوه شاعر دَ لفظونو شکلي شيش محل کې هم هر وخت دَ دَ هغه ناليدلي محبوب سره دَ ميني او محبت په خوږو، پستو خبرو دَ خپل خيالي او فکري لېونتوب اظهار کوي � او دا ځکه چې دَ څه وخت دپاره هر شاعر اديب دَ فن دَ بناوټي ژوند نه دَ خلاصون لاره ګوري ، نو په داسې حالت کې دَ خپل فکر او تصور په ښکلي نشه کې دَ څه وخت دپاره لاهو شي � خو دَ يو محبوب لټون دَ لېونتوب دَ يو پرله پسې حالت او کېفيت په کړاوْنو کې شوق صاحب دَ شروع نه تر آخره ګېر ښکاري � او هغه هم يو داسې محبوب .. چې خيالي محبوب محبوب دی او په حقيقي ژوند کې يې هيڅ تصور موجود نه وي � دغه خيالي پېکر دغه شاعر او فنکار دَ خپل فن او هنر په ګوتو جوړ کړی وي �.. هغه يو داسې مثالي جانان وي چې دَ ده دَ خوښې او مرضۍ وي � او بيا دغه کېفيت دغه شاعر اديب په حقيقي ژوند کې هم په دغه رنګ ښېره پسې سرګردانه ګرځي � په دې تکل کله چرته ځي .. او کله چرته � ځکه چاته ګوري او کله چاته � دَ خيال او فکر او بيا په صحيح معنو کې دَ ژوند دپاره دَ يو داسې " نا ليدلې اشنا" لټون دَ ښاغلي افضل شوق جذبه هم ده .. لکه خېله چې په دې نظم "اشنا زما څه نا اشنا غونډې دی" کې له ځان نه دَ دې لټون په اړه داسې دَ لېونو په شان تپوس کوي .. چې دَ لوستونکي په ذهن کې بلا سوالونه پورته کوي .. خو دَغه سوالونه په ځواب کې نورو سوالونو ته لارې پرانستې�

ترخو به لار

ځارم دَ هغه اشنا

چې زه يې

خېله لا هم نه پېژنم

ځکه چې ما کله

ليدلې نه ده

دَ سر په سترګو

خو ساتم يې زړه کې

په مينه مينه همېشه

لکه خدای

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)لټون ستا دَ څېرې.. مخ _46(

دَ عالمي ادبي معيار په رڼا کې

-----افضل شوق

دَ کور نه چې يو بنده دَ خپل محلت کوڅې ته اوځي .. نو هم دَ هغه په ذهن کې دَ ګاونډيانو سره دَ وخت تېرولو دپاره هغه بنده په دې مجبوره کې چې دَ هغوئ طريقې خپلې کړي � نو چرته افضل شوق ، چې دَ پېرې په رنګه يې نيمه نړۍ کې خپل وزرونه ټپولي دي � لازمي ده چې هغه به هم ډېر څه دَ نړيوالو نه زده کړي وي .. هم ځکه خو دَ هغه اکثره افکار او موضوعات مونږ په ډېر سوچ او فکر کې اچوي � او مونږ ته يې هر څه عجيبه هم ښکاري .. خو چې لږ ورته په ځير شو .. نو دا هر څه يې عجيب نه .. بلکه هغسې زاړه دي.. هغسې توري دي ، چې هر شاعر يې استعمال کې راولي .. خو دَ افضل شوق دَ وړاندې کولو طريقه نوې او نابلده په دې وجه ده � چې هغه جهان ګشته او ورك سېلاني دی� څومره چې هغه په روايت پسندو شاعرانو، ليکوالانو او فنکارانو کې دَ اجنبيت ښکار دی.. هغسې دئی دَ پښتو دَ شمله اوچته ساتلو په غرض دَ اغيارو سره په مقابلې کې ليدلی شي � يعنې هغه دَ نورو ژبو سره اوږه په اوږه دا خواره او شاړه پښتو ليدل غواړي �

غرض دا چې ښاغلي افضل شوق دغه فکري او تخليقي شواخون څمونږ دَ نن انساني چاپېريال انساني روئيو ، انساني الميو په لور داسې دَ شعور نه ډکه کتنه ده .. چې دَ نن دَ انسان ژوند دَ غمونو ، فکرونو، وسوسو او سوداګانو تسلسل دَ وختونو او زمانو سره تړلی ساتي �

دَ افضل شوق په شاعرۍ کې دَ جمالياتي شعور داسې نخښې نخښانې او نقوش لېدلی شي چې په کې دَ علاقايت نه عالمګيريت زيات دی � هغه که پښتون نه هم وی ..نو هم دَ هرې ژبې شاعر به ښکاره کېدو� هغه دَ قبائليت ، مقاميت او دَ جهنډو په سيورې کې دَ غرضي سياست نه بالا تر سوچ مالك دی .. هغه مينه خپل مسلك او امن خپل مشن ګڼي .. هغه انسان دَ انسانيت په تله تلل غواړي .. نه چې دَ نفرتونو دَ لاري لاروی جوړېږي � دا چې په پښتو کې ليکي .. هم پښتون دی � هغه پښتون په خلاګانو کې ليدل غواړي .. هغه پښتون دَ مخته وتو قامونو سره قدمونو سمولو په حېثيت کې ګوري �

دَ هغه ګيله هم دَ ناز ګيله ده .. دَ هغه خفګان هم دَ ناز خفګان دی � يعنې کله کله په مينه کې تراخه او کله بېلتون کې خواږه لټوي � هغه په غير شعوري توګه دَ کائنات سره نږديکت غواړي � نو هم ځکه خو هغه په سفرونو کې ورك سېلاني دی او شاعرۍ ته يې دَ خپلو مشاهدو رنګ په ډېر هنر او خوند ورکړی دی � ولې چې هغه په دې خبره يقين لري چې دَ خواري پښتو دَ ادبي څېرې نه دَ مودو مودو هغه پرتې خاورې لرې کول په کار دي � چې دا څېره دَ دُنيا دَ سترګو وړاندې سپېره سپېره ښائي � نو ځکه هغه هڅې کوي چې دَ نوي نظام او

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي زماني سره دَ پښتو دَ ادبي روئيو مطابقت پيدا کړي � او افضل شوق په زړه کې دا ويره هم لري چې .. چرته دَ پښتو دا ننني تته څېره دَ رواياتو په ګرذونو کې ورکه نه شي

دا هرڅه چې ما پورته رقم کړو .. هغه ټول څه دَ جهان ګشته انسان خاصه کېدلی شي .. نه چې دَ هغو خلقو، چې دَ شوق صاحب په قول " دَ ځان او دَ مکان قيديان دي" � نو ځکه دا دَ درست جهان په لا محدود سرحدونو کې بې وزرو مارغه افضل شوق هر شاعرانه انداز دومره دَ نورو پښتو شاعرانو نه بدل او منفرد دی .. چې ښکاري لکه هغه چې په پښتو ژبه کې جرمني ، انګرېزي ، عربي يا فرانسيسي ليکي � خو دَ خوند او دَ مزې خبره دا ده .. چې دَ هغه په ليکنو کې داسې پښتني محاورې ، استعارې او کلتوري متلونه په نووْ نووْ پېرائيو کې نغښتې رانغښتې ليدی شي چې .. لکه هغه چې يو ساده اوکليوال پښتون دی � او زما يقين دی .. چې هم دَ هغه دَ شاعرۍ دغه روح به دَ راتلونکې هر دور او هرې زمانې نه شاباشی اخلي ..!! ولې چې دَ هغه .. هم دغه جديديت او انفراديت به دَ پښتو سباوْن روښانه ساتلو جوګه کېږي �

دا خو شوې دَ ښاغلي افضل شوق دَ شاعرۍ په حواله يو سرسري نظر چې دَ دې مونږ دَ هغه دَ لوړ انساني فکر او شعور احاطه نه شو کولی .. بلکه دَ هغه دَ يو څو منتخب غزليه اشعارو او څو نظمونو په ثبوت به دَ هغه دَ فن يوه تفصيلي جائزه وړاندې کړو � چې داسې دَ فکر او نظر مئينان دَ هغه دَ فن دپاره دَ يو ښه ادبي او آفاقي معيار ټاکنه اوکړي �

لکه څنګه چې دَ دې ليك په تمهيدي بيان کې هم دَ ښاغلي افضل شوق دَ شاعرۍ ځينو آفاقي موضوعاتو ته اشاره شوې ده � او دَ هغه دَ شاعرۍ دغه موضوع .. يعني آفاقيت، هغه دَ خپل دور دَ ډېرو ښو شاعرانو نه افضل کوي � هغه په دې چې دَ ده دَ شاعرۍ بنيادي موضوع ی" انسان" او " مينه" ده ... هغه انسان چې دَ انساني مينې ، محبت ، رواداری ، شرافت ، عزت او خلوص دَ لارې اشرف المخلوقات بلل کېږي � او دغه انساني قدرونو انسان دَ ځناورو نه بېل کړی دی � کوم انسان ؟ .. دَ کومې سيمې انسان؟ .. او په رنګ تور، سپين او که سور انسان ؟ مونږ په داډ دا وئيلاَ شو، چې يو ادب او شاعري چې کله هم دَ رنګ ، نسل ، مذهب ، علاقې او نظريې کې ورګېر شي نو آفاقيت ورنه اوتښتي � ولې چې ادب دَ " انساني ژوند عکاس" بللی شي .. داسې انساني ژوند ، چې په کې انسان په هر لحاظ انسان ښکاري �

داسې خو افضل شوق .. چې خپله هم يو ښه پښتون دی .. په پښتو کې ليکل کوي او دَ پښتنو په نوم مينه ليکي � خو دَ هغه په شاعرۍ کې دَ لامحدود مکانيت او مقاميت فکري رجحان علاوه دَ انسان دَ افضليت تنده هم محسوسېږي � هغه ځکه .. چې پښتون که هر څو پښتون شي .. نو انسان خو به وي کنه � او هم دغه خو دَ سپلاني افضل شوق اصل خوب او مرام دی � چې هغه پښتون هم دَ داسې انسانانو په قطار کې ولاړ اوګوري .. چې دَ انسانيت په معراج باندې ليدی شي � او دَ افضل شوق دا لا ندې ليکلی شوی دَ اووْ وړکوټو مصرعو مختصر نظم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

" سجده" دَ هغه دَ انسان سره مينه په اّفاقي علامتي پېرائيه کې ښومره په خوند اواختصار ښرگندوي؟ راشئ چې لږ ورته په ځير شو�

خپل مې گنې

که نه گنې

خو ياره!!

ما دې دَ خيال

په هر مندر کې بُت ته

لکه هندو

تل سجده کړې ده

)په لټون ستا دَ ښېرې .. مخ _191(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لټون ستا دَ خېرې

ـــــ دَ منتخب غزليه اشعارو کره کتنه

دَ افضل شوق په دې شعري مجموعه کې هسې خو څه پاوْکم دوه سوه وړوکي آزاد نظمونو دي .. خو شپاړس غزلې چې هره غزل يې په څلورو اشعارو مشتمل ده .. هم موجودې دي � نو راشئ چې وړمبی دَ څو غزليه شعرونو تنقيدي جائزه واخلو � او اوګورو چې دې شاعر دَ " شلېدلي امېل " تر دې بلې شعري مجموعې " په لټون ستا دَ خېرې" څومره غزل مخته بوتلی ده ..؟ او دا هم اوګورو چې دَ هغه په شعريت او فکري روئيو کې څومره بدلون راغلی دي ؟

ګمان مې نه کېږي چې موږ به مې کړي

ته په فطرت ژونده ..!! سارا يادېږې

پېلامه چې دَ امن دَ سيورې نه وي

نو دې هغه سپين مارغه په اور پسې شي

دلته اروا په ما کې ستا چې ما په ژوند پاروي

هلته له ځانه اووځم ... چې راورېږې په زړه

ګوره چې څه به کوې ته ، چې زه په نره لا هم

غم په سګرېټ غلطوم ، چې راورېږې په زړه

ستا دَ بدو په ځواب کې درته جار جار وايم ځکه

دَ دروغو تر لباسه ..... ، دَ جفا مينه لا ډېره

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټول وجودونه محسوسېږي کاڼي

که وخت آخر شو چې غرېږي کاڼي

څوک په غوښين وجود بې حسه دېوال

دَ چا په آه باندې ويلېږي کاڼي

که په ما دې نيمګړتياوې پوره کېږي ؟

زما وجود دې ستا وَ سترګو ته رانجه شي

شوق به تنده په خپل ژوند درماتولی

جوړ دَ خاورو کنډولی وی خو چې ستا وی

تا له به تاج محل له کومه راوړم ؟

زه چې دَ تن جامې په پور جوړوم

لکه ماشوم ، زه هم دَ رېګ کورکيان

مازيګر وران کړم ، سهار نور جوړوم

دلته ځانونه له تيرو هم پيچو

هلته ملګري دَ رڼا هم نه يُو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوال که زما او ستا تر میانه راغلی دَ یوه خوائش

دا امکان لري ، چې زه دَ ځان په ځای تا اوغواړم

ګوره.. چې په خله کې یې دا ژبه څله ګونګه شي؟

ستا دَ کور درك چې زه په ښار کې له چا وَغواړم

موسکا په مینه سنجول، خطا ایستل دي دَ زړه

حقیقت دا ... ، چې دَ سرونو فېصله ده ګرانه

ځان کې په سوب دَ مسلسل سفر

تلی نشم په بله ، دومره ستړی یم

زه هم دَ پښتون په حېث پښتو لره

خپل ضمیر ته شوقه پوروَړی یم

تېوله شپه وه راته ناسته نصیبه دَ کټ وَ سر ته

خو چې ځنګه بیا سهار شو زه راویښ شوم دا اوده شوه

هر سړی وچ شو په ذات کې ، دَ ساړه خلوص له جوره

دَ ژوندئیو انسانانو دُنیا نه شوه ، بُت خانه شوه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېدی شي شوق هم خوشحال خان شي درته

مغل خویونه که دې نه پرېښول

خبره دا نه ده ، چې کېږي به ورو چرته دَ ژوند

خبره دا ده ، چې دَ پلار ادیره چا ته پرېږدو؟

مونږ دَ خپل اور برخې لا هم شوقه په زد دَ رڼا

دَ مشالونو په سرو باندې هوا ته پرېږدو

بیا به ځان غواړې ، ځان به نه کړې پیدا

بس که یو ځل دَ چا په خوا اوختې

مونږ که دَ افضل شوق دَ دې پورته رقم شوْ غزلیه شعرونو ته په ښه غور او فکر اوګورو .. نو دا به اومنو چې دَ " شلېدلی امېل" دَ غزلو په مقابله کې که یو طرف ته یې فلسفیانه ادراك سپوا شوی دی .. خو بل طرف ته دَ هغه په غزل کې هم دَ رومانیت سوالیه او علامتي اشارې دَ شکوې او ګیلې تر حده رانغښتل شوي دي � په دې نه شوم پوهه چې شوق صاحب غزل ته ولې شا کړه او په دې شعري مجموعه کې یې دَ غزلو برخه ډېره کمه ده .. که څه هم هغه غزل هم دَ نظم په شان ښائسته لیکي � او په کې تخلیقي افکار دَ ژورتیا تر آخري حدونو دَ یو لیوني فلسفي په رنګه رسوي �

لکه ما چې مخکې داسې وئیلي وو .. چې افضل شوق چې .. نړیوال فکر لري او ځان دَ نړۍ باشنده ګڼي .. خو دا دَ نړۍ جهان ګشته شاعر چې لیك کوي نو هغه دومره په پښتني انداز کې لکه هغه چې هم ځمونږ په رنګه په یو واړه کلي کې استوګنه کوي او چرته تلی نه دی � یعنې په پورتنئیو اشعارو کې دا محاورې چې خاصې پښتني دي .. داسې استعمالوي .. لکه " په ژوند پارول" ، " په زړه راورېدل" ، " جار جار وئیل" ، " دَ دروغو لباس کول " ، " نیمګړتیاوې پوره کول" ، " دَ سترګو رانجه کېدل" ، " تنده دَ ژوند ماتول" ، " په خله کې ژبه ګونګۍ کېدل " ، " خطا ایستل دَ زړه" ، " دَ سرونو فېصله کول" او داسې نورې نورې محاورې چې ځمونږ په کلي وال پښتني ژوند کې عامې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

استعمالېږي .. افضل شوق ډېر په خوند او هنر په خپلو شعرونو کې ځايوي � کوم چې دَ هغه پښتونيت او پښتون دوستي ښکاره کوي �

نه يواځې دا .. بلکه دَ شاعر په خپلو شعرونو او شاعرۍ کې نوي محاورې هم دَ پښتو په ادب داسې پيرزوْ کوي .. لکه " دَ ژوند فطرت سارا ګڼل " ، " دَ امن دَ سيوري پيلامه کېدل" ، " سپين مارغه په اور پسې کول" ، " کاڼي غږېدل" ، " بې حسه دېوال کېدل" ، " کاڼي ويلېدل" ، " دَ خاورې کنډولی کېدل" ، " جامې په پور جوړول" ، " دَ رېګ کورکيان جوړول" ، " ځان له تيارو پېچل " ، " دَ ځان په ځای بل غوښتل" ، " په ځان کې سفر کول " ، " ضمير ته پوروړی کېدل" ، " په ذات کې دَ سرې اوچېدل " ، " کټ سرته کېنستل" ، " خوشحال خان کېدل" ، " مغل خويونه نه پرېښول" ، " دَ پلار اديره پرېښول" او " دَ بل په خوا وتل" ، " دَ اور برخې دَ مشالونو په سرونو هوا ته پرېښودل" .. هغه نوي محاورې دي چې په علامتي پيرائيه کې افضل شوق دَ خپلو غزليه شعرونو زينت ګرځولي دي �

دَ دې مطلب دا شو.. چې افضل شوق نه خو زړَه پښتو خواره پرېږدي او نه پښتو دَ نووْ محاورو، استعارو او دَ نړئيز سماجي او معاشرتي بدلون دَ رنګونو او نقشونو نه محرومه ساتي � داسې شايد چې هغه څکه کوي چې .. هغه پښتون دَ سيالو قومونو سيال ګڼي .. دَ هيچا نه يې کم نه ګڼي � هم څکه خو هغه په پښتو کې وَ پښتنو ته داسې ليکنې کوي .. چې په کې پښتون هم انسان ګڼي او چې کله هم چرته يا په يو مقام يې پښتون په تله پوره نه دی محسوس کړی .. نو يې دَ يو خبرخوا په رنګه په خوږې ژبې باندې ګيله او شکوه راغلي ده � او دا شعري ادا دَ افضل شوق په شاعرۍ کې زياته ليدلی شي � کومه چې هغه په خپلوانو .. يعنې پښتنو نور قدرمن کوي � ولې چې پښتانه خپله چې څومره حقيقت پسنده او رښتيا خوښوي .. هغسې رښتوني خلق او خبرې هم په زړه اخلي �

دَ شوق په غزل کې نور څه دي ..؟ دا هغه سوال دی چې شايد يو کتاب خبرې يې هم ځواب نه شي � څکه زه دومره وئيل غواړم .. چې افضل شوق دې غزل ليکي او ډېره ډېره دې ليکي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لټون ستا دَ ښېرې

ـــــ دَ ځينو نظمونو تنقيدي جائزه

لکه څنګه چې مونږ دَ " شلېدلي امېل" او " په لټون ستا دَ ښېرې " دَ غزلونو تر ميانځه يو تقابلي او تنقيدي جائزه وړاندې کړې وه .. هم دغه رنګه زه غواړم چې دَ خپل استعداد دَ مخې دَ دې دواړو شعري مجموعو دَ نظمونو تر ميانځه نه يواځې واضحه فرق رامخې ته کړم بلکه يوه کوټلې شانتې تنقيدي تجزيه يې هم تاسو ته وړاندې کړم �

۱ــ اتهم رنګ

ما ګڼل

چې وينم خوب

جوړه ويده يم

دا چې زه

چرته په يو منظر کې نه يم

بيا چې ښه مې ورته پام شو

نو څه ګورم؟

چې ښکلاوې وې

اووه رنګيځه ټولې

خو، دا زما

دَ وجود رنګ په کې اتهم وو

)په لټون ستا دَ ښېرې.. مخ - 44(

دَ دې نظم تهيم چې ښاغلي شوق دَ جرمني په درو کې دَ سوئټزرلېنډ په لور سفر کولو په وخت ذهن کې پوخ کړې دی ..او بيا يې ډائرې ته دَ نظم په شکل کې سپارلی دی � دواړه ذکر شوي ځايونه دَ خپل فطري او قدرتي ښائست په وجه په ټوله نړۍ کې شهرت لري �.. او شايد هم دغه وجه وي چې دَ دې ځايونو په غرقو جولو جولو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښائستونو کې چې کله دَ يو شاعر فکر ورك شي ، دَ يو شاعر نظر په دغه ښکلا ګانو کې اونښلي نو دَ هغه تخليق به هم دَ دغه ښائست ترجمان ارومرو ليدلی شي � او بيا ښاغلی افضل شوق چې دَ خپل رومانوي او شاعرانه طبعې او فطرت تر مخه دغه ننداړو ته په کوم رنګ او نظر ګوري نو دَ اتهم رنګ تخليق ، نه يواځې دَ دغه ځايونو ښائستونو ته کتل دي .. بلکه دَ دغه خواره واره رنګونه په داسې شاعرانه هنر په خپل فن کې ځايول دَ يو نوي فکري او تخليقي صلاحيت دَ ټولونه لوی ثبوت دی�

په دغه نظم کې چې ښاغلي شاعر دَ ماحول دَ منظرونو کومه نقشه په دغه ماحول کې دَ خپل ذات ، وجود او فکر په ورکېدو راښکلي ده .. نو دغه هنر ته يې شاباشی ورکول دي او بيا کومې سائنسي تجزيې چې رڼا دَ کومو رنګونو مجموعه ثابته کړې ده .. نو دَ هاغه تجزيه دَ يو حقيقت په شکل کې ځايول .. يو داسې حېرانونکی کېفيت پيدا کوي.. چې دَ نظم ټول تاثر په دغه يوه مصرعه کې دوام لري ..!! په مجموعي توګه دغه نظم دَ پښتو په جديده شاعرۍ کې يو داسې نوی کوشش دی .. چې موضوع يې سائنس ته هم نږدې ده او هم يې سائنس دَ ذات دَ موجودګۍ په فکري دليل نه يواځې رد کړی هم دی .. بلکه دَ دې نظم شاعر افضل شوق دَ خپل وجود يو ناښکاره حقيقت هم په ګوته کوي �

لنډه دا ده چې په پښتو جديده شاعرۍ کې دَ دغسې موضوعاتو راوړل.. دَ لوئيو ژبو په رنګ دَ خپلې ژبې ادب ته يو نوی لاره ورکول دي او که دغسې نظمونه په انګرېزۍ يا نورو لوئيو ژبو کې ترجمه شي نو داسې به دغه موضوعات په دغه لوئيو ژبو کې خپل يو مقام پيدا کړي � دې سره سره زما دا هم خيال دی چې چونکه دغه رنګ موضوعات لا په پښتو ادب کې پېژندلي شوي نه دي � نو که دَ افضل شوق دغه موضوعات يا دَ دې موضوعاتو ترجمان دغه ټول نظمونه به په انګرېزۍ او فرانسيسۍ کې داسې ښکاري لکه دَ هغوئ خپل موضوعات � ځکه چې کوم دغه رنګ نظمونه ښاغلي شوق دَ خپلو سفرونو په مختلفو پړاوُنو کې ليکي دي .. نو هغه پښتانه نه شي کېدی ..!! بلکه دا دَ ده عالمګيريت دی چې دئې په دغسې موضوعاتو ليکل کوي .. او پښتو ژبه او ادب دَ نوؤ نوؤ موضعاتو سره اشنا کوي � اوس دَ دې نظم فني اړخونو ته راځم � که څه هم دا نظم په وړو او لوئيو يولسو مصرعو کې ليك دی .. خو دغه نظم دراصل په پنځو دولس سيلابيزه برابرو مصرعو باندې داسې مشتمل دی .. لکه

ما ګڼل چې وينم خوب .. جوړه ويده يم

دا چې زه چرته په يو منظر کې نه يم

بيا چې ښه مې ورته پام شو،نو څه ګورم؟

چې ښکلاوې وې اووه رنګيځه ټولې

خو ، دا زما دَ وجود رنګ په کې اتهم وو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ ښاغلي افضل شوق دي نظم ته مونږ نثري يا آزاد نظم نه شو وئيلی � بلکه دغه نظم دَ خپلو عروضو، بحرونو او ردهم دَ يو روان تسلسل آهنگ په حواله مونږ ورته آزاد غزل وئيلی شو � په بنيادي توګه دا دَ جديدي شاعرۍ دَ معرى نظم صنف دی .. او دَ شوق ټولو نظمونو ته که په دې نظر اوګورو، نو دَ فن په دغه پېرائيه کې ښکاري �

۲ ـ دغه زما .. هغه دَ دوئ مجبوري

په هلو ځلو

دَ لمړي نمبر مې

په درځنو ياران په دې اوبائيلل

چې نه خو

دوئ رابېلېدل له ډلو

او نه زه

خپله درېدلی شومه

دَ اشنايانو په قطار کې ورته

)په لټون ستا دَ څېرې.. مخ - 153(

دَ انسان يو فطري کمزوري دا هم ده چې .. "په اول نمبر دې زه يم"..!! او دَ دې " اول نمبر" دَ حاصلولو دپاره انسان عجيبه عجيبه هلې ځلې کوي � ښاغلی افضل شوق چې دَ پښتو ادب او شاعرۍ په حواله خپله يوه درنه پېژندګلو لري .. خو په قطار کې شايد په دې وجه هم نه درېږي چې ځان يې اول نمبر يا بې نمبره خوښ دی � دا خبره هغه دَ مينې په معامله کې کوي .. او يار ته يې دَ اشنايانو قطار نه .. بلکه يواځې ځان خوښ دی � او که دا خبره دَ نن دَ ادبي روئيو او دَ ړومبي نمبر کېدو په هلو ځلو کې اوګورو.. نو به دا دَ هغه دا خبره درسته ثابته کړي .. چې انسان که اديب يا شاعر هم شي .. خو دا فطري کمزوري به يې تله سپکه ساتي او هغه اديب يا شاعر به ورو‌کی څرګندوي � هم ځکه خو ښاغلی شوق داسې فهرستونو او قطارونو نه ځان يو سائېډ ته کول غواړي � ځکه چې هغه ته هم داسې دَ ځان حېثيت معلوم دی لکه هرچاته چې خپله صحيح اندازه شته چې څوك چرته دی؟ او يا دا چې دغه څوك چرته پکار دی؟.. نو بيا په داسې حال کې دَ جنګ جهګړې څه ضرورت ؟

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلته دَ دي نظم په تهيم کې هغه دَ " مقدار" نه .. بلکه دَ ښه " معيار" په حق کې واضحه خبره کوي او په دې پښتني اوسني ادب علامتي ګوزار هم کوي.. چرته چې ليکنې دَ وئيلو نه .. بلکه دَ تللو دي � او معيار نه لوېدلي ..بس هر څوك دا غواړي چې دَ کتابونو شمېره زياته کړي � ولې چې په هم دغسې مقدار خو دَ دې ژبې نقادان اديب او شاعر ته ښې نامې يا انعامونه ورکوي � او ښاغلی شوق داسې سطحي ادبي روئيو ته دَ تاريخي جبر نوم ورکوي او په داسې بازاري ادب سخت تنقيد کوي �

که څه هم قطارونه جوړول او په قطارونو کې اودرېدل دَ يو ډسيپلن عکاسي کوي .. خو افضل شوق بيا هم دَ داسې قطارونو نه ځان ځکه ژغوري چې هغه په انساني مثالي انسانيت او صلاحيتونو، فکري او تخليقي استعداد ځان دَ يوې باشعوره او لوستلي طبقې زړونو ته رسوي .. دَ فن په لاره او دَ فکر په بنياد� او دا هغه لاري دي چې شوق صاحب به دَ خپل دغه فکري جدوجهد دَ کبله دَ يو اعلی قسم معيارپه فهرست کې په رومبي نمبر اودروي � دا به دَ وخت فېصله وي .. دا به دَ راتلونکي زمانې پرېکړه وي .. او دا به دَ معيار فتح وي�

اوس پاتې شوه .. دَ دې نظم فني، ترکيبي جوړښت .. که څه هم دلته شوق صاحب په خپل هاغه انداز کې ښکاري .. کوم چې دَ ده فن او شخصيت ته يې يوخ پېژندګلو ورکړې � خو په فکري ډول په دې نظم کې شوق ، ډېره لوئيه الميه کومه چې دَ وخت او دَ نن دَ انسان الميه ده په اتهه لنډو مصرعو کې وړاندې کوي .. چې دَ دريو درځنو نه زيات توري په کې نشته ، خو په دې اختصار کې دومره لويه خبره په ساده ژبه او وړکوټي مضمون کې بيانول، يو فني کمال دی � دَ دې نظم دغه اتهه مصرعې هم دَ يو معرى نظم پنځه برابرې مصرعې دي ، چې دَ نظم دَ آهنګ برقرار ساتلو دپاره شاعر په نوې ساخت کې ماتې کړې دي � خو بيا هم دَ فکر او خيال تسلسل يې برقرار ساتلی دی � دا پورتنی اتهه مصرعيزه نظم په لاندېنو پنځو لاکن يولس سېلابيزه پابندو مصرعو مشتمل دی .. لکه

په هلو ځلو دَ لمړي نمبر مې

په درځنو ياران په دې اوبائيلل

چې نه خو دوئ رابېلېدل له دېلو

او نه زه خپله درېدلی شومه

دَ اشنايانو په قطار کې ورته

۳ ـــ اشنا به اوس له ورکو چرته غواړم؟

دا چې يې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلونه دَ پښو ګار شولو

په نيمه لار کې

ګمان مې دا دی

چې لالی مې اوس کوي

لګيا دی

دَ سمندر سره سره

په پستو شګو مزل

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ - 45(

په کارډيف ويلز برطانيه کې په کال 1996 کې ليکلی شوي په دې نظم کې هم ښاغلی افضل شوق دَ خپل لټون .. او دَ سفرونو په يو داسې نه ستړي کېدونکي کېفيت کې ښکاري چې دَ ده دَ شخصيت، نوم او وجود يوه حواله ګرځېدلې ده � يو تلاش .. يو لټون .. او بيا دَ خپل دغه مسلسل لټون يو ستومان ، خو رومانوي احساس .. کوم چې دَ جمالياتي احساساتو ترجمان ليدی شي .. دَ يو سېلاني شاعر دَ مشاهدو دُنيا ..!! دَ هغه دَ سفرونو، مزلونو جهان .. کوم چې هغه ته دَ يو تلاش تجسس ورکړی دی .. او دغه شاعرچې دَ څه په لټون کې ښکاري نو کله کله خو دغه دَ ورکې دَ بيا بيا موندلو احساس دَ هغه په سفري شاعرۍ يا بيا شاعرانه سفرونو کې يو نوی خوند او دَ نوي لذت اضافه کوي � په دې نظم کې ده دَ خپلې علاقائي لهجې او ځينو علاقائي توري لکه .." ګار شو" ، " ګمان" ، " پلونه" دا څه هم که دَ ده دَ مقاميت او علاقې نمائندګي کوي .. خو دَ دې نظم فکر علاقائي نه دی ، بلکه دَ يو عالمي حقيقت په دې ورته وئيلی شو چې رېګ هم يواځې هغه څيز دی چې نخښې دَ خپو په کې جوړېږي .. او بيا دَ هوا يا دَ اوبو په څپو بيرته دغه جوړې نخښې ګډې وډې شي � نو دلته دَ افضل شوق دَ محبوب ورکېده او بيا دَ خپل ورك محبوب لټون دا نظم ببخي بې ساخته کوي � خيال ډېر نوی دی � يعنې دَ ډېر لټون او ستړيا پس دَ شاعر په ذهن کې دا خبره راتلل چې .. دَ هغه ورك شوی محبوب خو چرته دَ سمندر دَ ساحل په شګو کې مزل ته نه دی جوګه شوی .. ؟ چې پلونه يې دَ خپو نه ښکاري �

دَ شوق په قلم په الجزائر سيدي فرج نومي ځای کې يا ساحل باندې ليکل شوی دا نظم دومره ساده او واضحه معنې لري چې هيڅ قسم ابهام په کې نشته � دَ دې نظم دَ لوستلو نه پس قاري داسې محسوسوي لکه چې په شاعر دغه نظم او دَ دې نظم فکر لکه دَ " وحي" راورېدلی وي � نو ځکه مونږ دا وئيلی شو چې په دې نظم کې دَ شاعر دَ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ميني او جنون کېفيت دَ انتها تر حده رسېدلی ښکاري او داسې ښکاري لکه چې دئی په ډېر صداقت خپل احساس او جذبې په نظم کې ځايوي � او که اووايو چې افضل شوق چې کومه دعوېکوي چې هغه په فن کې دَ صداقت ځومره قائل دی .. نو دغه جذبه دَ هغه دَ دې نظم او دَ ټولې شاعرۍ نه مونږ ته ظاهره ليدی شي � لکه څنگه چې پورته اووئيلی شو چې دا نظم بې پناه بې ساختگي لري .. نو په دې بنياد دا خبره دلته ځکه تکراروم چې په دې نظم کې هم ښاغلي افضل شوق په ډېره سادگۍ دَ خپلو احساساتو څرگندونه کړې ده � لفظي تراکيب يې علاقائي دی .. خو استعاري او اشارې يې آفاقي معيار لري � دلته هم دَ لوستونکو توجه دَ دې نظم فني جوړښت ته راگرځوم � يعني دا اتهه مصرعيز نظم چې په کې يو دېرش توري دي .. هم دراصل په دريو پنځلس سپلابيزه پابندو او برابرو مصرعو باندې داسې مشتمل دی .. لکه

دا چې يې پلونه دَ پښو گار شولو په نيمه لار کې

گمان مې دا دی چې لالی مې اوس کوي لگيا دی

دَ سمندر سره په پستو شگو مزل

۴ ـــ انصاف او عصري تقاضې

دَ چا چې

خلې لړلي دي په وينو

هغوئ

سُرنا دَ سوکالۍ ژغوي

خو څوك چې

شو لوگی لوگی په امن

باداران واي

ترهه گر هغوئ ته

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ - 49(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاعر ادیب دَ ژوند او دَ دُنیا په حالا تو هر وخت نظر ساتي .. او انسان چې دَ کومو حالاتو نه په خپل ژوند او ټولنه کې تېرېږي نو په دغه حالا تو سترګي نه شي پټولی � دَ پورتني نظم نه دا اندازه هر چاته په آسانه لګېدی شي چې دَ رواني صدۍ آغاز چې په دُنیا کې په کوم رنګ شوی دی .. په هغه کې اشرف المخلوقات دغه انسان .. دَ انسانیت په نوم چې څنګه ځناوري روئیو سره ژوند میدان ته رادانګلي دي.. هغه انساني تاریخ شرموي � یعني انسان چې کومو نوؤ نوؤ چېلنجونو ته مخامخ شوی دی .. نو په دې کې دَ دغه حالاتو او دَ نن دَ دور یو روښانه تصویر مونږ ته په نظر راځي � په افغانستان کې چې څه اوشو او څه په کې روان دي .. په عراق کې چې څه اوشو او نن سبا دَ کومو حالا تو نه تېرېږي او حاکمو قوتونو کوم استحصال په کوم رنګ کې روان دی .. نو په دغه حالا تو یو حساس لیکوال به ژاړي نه .. نو نور به څه کوي � کوم خلق چې دَ خپلې ژبې ، دَ خپل ثقافت ، دَ خپل تاریخ او دَ خپل مذهب ساتنه کوي .. نو په دُنیا کې اوتي قوتونه دغه امن پسنده خلقو ته ترهه ګر وای � او څوك چې لاسونه دَ انسانانو په وینو کې ککړ لري .. هغوئ امن پسند او دَ امن ټهېکه داران جوړ شوي دي � او که دَ دغه حالاتو په تناظر کې نن اوګورو .. نو په ټوله نړۍ کې دَ امن وجود مشکوك شوی دی او انسانان .. انسانان نه دي پاتې شوي � هم ځکه خو نن دلته هر ماحول او ټولنه دَ جنګ دَ خطرو نه ډکه ده � شاغلی افضل شوق هم په دې نظم کې په ډېر اختصار دا پورتنۍ موضوع په ډېره ساده او واضحه انداز کوي � خو په یو څو لفظي تراکیبو کې یې یو شدت دَ مظلوم دَ ورستی چیغې په رنګه محسوسېږي � کوم نه چې دَ شاعر دَ زړه دَ درد احساس کېدی شي � دلته یې روئیه احتجاجي هم ده .. خو بیا هم دا شدت او جنون بد په دې نه ښکاري چې دا دَ یو شاعر دَ جذبو ژړا ده � او کله هم یو شاعر یا ادیب په داسې حال چپ نه شي پاتې کېدی � ځکه چې هغه دَ وخت او حالاتو ترجمان یا انځورګر بللی شي � دَ شوق دَ دغه صداقت درد او ځړیکې ځړیکې احساسات هغه په دغسې احتجاج مجبوره کوي �

په فني توګه دَ افضل شوق دا نظم چې په اتهو ورو مصرعو او شپږویشت توري لري .. باندې مشتمل دی � دَ دې نظم مختصر وجود ته چې ګورو ، نو یوه لویه خبره په کې شوې ده � نو دغه لنډې ورې مصرعې خپلو کې داسې ربط او تړون لري چې دَ نظم فني اړانه نه خرابوي � او که په دې حواله دَ دې نظم نوره فني تجزیه کوؤ .. نو داسې ښکاري لکه چې دغه نظم یواځې په یوه اوږده فقره یا خبره خور دی .. خو نه ..!! دا نظم زما دَ تجزیې مطابق په څلورو یولس سېلابیزو مصرعو باندې مشتمل دی � دَ ردهم او آهنګ له سوبه په کې موسیقیت موجود دی � مطلب دا دی چې دَ افضل شوق دا نظم آزاد نه بلکه معری نظم دی .. لکه

دَ چا چې خلې لړلي دي په وینو

هغوئ سُرنا دَ سوکالۍ ژغوي

خو څوك چې شو لوګی لوګی په امن

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

باداران واي ترهه ګر هغوئ ته

۵ ــ آئيډيل

ما چې کله هم دَ ژوند په ګودر باندې

کومه پېغله

ژغولې ستا په باب ده

هغې ماته سر تر پايه دي کتلي

بيا يې دومره دي فقط راته وئيلي

چې دَ خيال په نيلي سپور

اې لېونيه!!

دا جنۍ زمونږ په کلي کې نه اوسو

ښاپېرۍ زمونږ په کلي کې نه اوسي

)په لټون ستا دَ ښېرې .. مخ - 60 (

په کوئټې کې ليکل شوي دې نظم کې هم دَ ښاغلي افضل شوق هاغه دَ لټون احساس مونږ ته په ډېر شدت سره په نظر راځي � خو دا لټون او تالاش په علامتي شکل کې دلته ښکاري � ځکه چې که دغه دَ يوې ښېرې يا دَ يو مخ لټون وی ..نو شايد چې .. دا لټون دَ انسانانو په دې جهان کې ختم شوی وی � خو دَ ښاغلي شوق لټون دَ يوې ښاپېرۍ او جينۍ په شکل کې مونږ دَ يو علامت په توګه ګڼلی شو � ولې .. هغه چې کومه ښېره لټوي او يا دَ خلقو نه دَ هغه ښېرې تپوس کوي نو هغه ښېره کم از کم ښکاره ښېره نه ده � بلکه دَ شاعر مطلب دلته دَ دې ښېرې نه دَ مختلفو انساني اوصافو ، روئيو، خويونو، تقاضو او انساني قدرونو سره ترلې داسې يو مثالي ښېره ده � چې هغه دَ انسانيت ښېره کېدلی شي او يا دَ داسې يو مثالي انسان ښېره .. چې دَ وخت دَ قيد نه آزاده څګېره وي � ولې چې دَ انساني ښېرې نقشونه پائيدار نه وي او نه ښاغلی افضل شوق دَ دغسې ښېرې خبره کوي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاعر په دې نظم کې چې کومه څېره کور په کور، کلي په کلي، ګودر په ګودر لټوي .. نو هغه دَ پورتنو غوښتنو په معيار موجوده نه ده � نو ځکه هغه ته خلګ لېونی واي � خو دغه لېونی دَ خپل نظم دَ فکر و خيال په ژورو کې مجنون دَ هاغه ليلا ليدلی شي چې تېرو کې ورکه ده .. اودئی يې په لټون دی�

دَ دې نظم په فني او تکنيکي اړخونو په باب به اووائيو چې په نهو ورو او لوئيو مصرعو باندې ليکلی شوی دغه نظم که څه هم دَ يوې قيصې داستاني شکل لري .. خو په دې داستان کې شاعرانه افسانوي انداز دَ ورايه ښکاري � په دې نظم کې که له پېغلو نه دَ خپلې مطلوبې جينۍ تپوس ډېر په خوند او نوی والی پيدا کوي � په دې چې داسې کله هم نه شي کېدلی چې څوك دې يوې ښکلې جينۍ نه دَ بلې جينۍ تپوس اوکړي ..!! خو دا دَ افضل شوق کمال دی چې په اکثرو نظمونو کې دئی ډېر په مکالماتي انداز کې دَ نه منونکو خبرو سره کوي � دا آزاد نظم دراصل په اوو داسې برابرو مصرعو مشتمل يو پابند نظم دی چې هره يوه مصرعه يې دولس سېلابونه لري .. لکه

ما چې کله هم دَ ژوند په ګودر باندې

کومه پېغله ژغولې ستا په باب ده

هغې ماته سر تر پايه دې کتلې

بيا يې دومره دې فقط راته وئيلې

چې دَ خيال په نيلي سپور اې لېونيه!

دا جنۍ زمونږ په کلي کې نه اوسو

ښاپېری زمونږ په کلي کې نه اوسي

٦ -- بائيللی واك

تا دَ ډوډۍ دَ رانيولو په نيت

دَ پلار نيکه

په ميراث پاته تُوره

چې دَ خپلواکه ژوند

ورستۍ نخښه وه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

فقط په څو نوټونو څه خرڅه کړه؟

چې لوهارانو

دَ بادار په حکم

وَ تاته بیرته ترې بیړۍ جوړې کړې

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 61)

دا نظم ښاغلي افضل شوق دَ لندن نه دَ دوبۍ په لور په سفر کې په کال1996 کې لیکلی دی � په دې نظم کې چې افضل شوق دَ پښتون قوم کومې تاریخي بدنصیبۍ ته اشاره کوي .. نو په ظاهري شکل خو هغه ډېره واضحه ده � یعنې هاغه آثار چې پښتون پرې یو مارشل یادېدو لکه دَ مثال په توګه " تُوره" او دَ تُورې سره تړلي نورې وسلې � خو دَ بده مرغه په هم هاغه خپلو وختونو او اوسنو زمانو کې تربګنو، دښمنو دغه آثار دَ منځه یُوړو � او چې څه پاتې شوي وو .. نو هغه مو هم بل ته په " تحفو" کې ورکړل � زما اشاره افغانستان ته ده � کوم چې دَ وخت او زمانې دَ دغه انقلاب نه راتېر شوی دی � او په دغه انقلاب کې که یو خواته دَ لکهونوپښتو وینې بهېدلې ده � نو بل خوا ژوندو پاتو پښتنو خپل دغه پاتې تاریخي او لرغوني آثار په څو پیسو داوْ کړل � او داسې چې دَ افغان او پښتون تاریخي حېثیت دَ خپله لاسه (دَ افضل شوق دَ یو بل نظم " مارشل پښتون" چې " په لټون ستا دَ څېرې" نامې کتاب کې په صفحه نمبر 22 باندې چاپ دآ) اوبائیلو�

که مونږ دا پورته لیکلی شوی نظم په علامتي شکل کې ګورو .. نوتشریح یې ډېره واضحه علامتي اشارې � لکه پرونی پښتني غېرت، چې نن په نیشت حساب دی .. یا پښتني ننګ، دَ کوم نه چې ننني پښتون خالي لیدلی شي.. دغه رنګ پت او مړانه هم دَ نن په پښتون کې تر لرې لرې په دوربین کې هم نه ښکاري � یعنې نه یواځې دا بلکه پښتني وجود، پښتو، پښتني کلتور او ژبه ، تهذیب او تمدن .. هر څه یې دَ لاسه ورکړي دي ..!! کوم چې نن دَ هغو اقوامو په قبضه کې ښکاري چې پرون پرې پښتنو باداري کوله، خو نن یې پښتون مرئیی دی�

دَ افضل شوق دا نظم په فني اعتبار دَ لوستلو په وخت که څه آزاد نظم ښکاري خو په دې نظم کې موجود تسلسل، رواني او ردهم لوستونکی په دې مجبور کوي چې ورته پابند یا معری نظم اوونیلی شي � او حقیقت هم دا دی چې دا په نهو مصرعو باندې اړه لرونکی نظم دراصل په اوو مصرعو مشتمل نظم دی چې هره مصرعه یې یولس سېلابیزه ده .. لکه

تا دَ ډوډۍ دَ رانیولو په نیت

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ پلار نیکه په میراث پاته تُوره

چې دَ خپلواکه ژوند ورستۍ نخښه وه

فقط په څو نوټونو څه خرڅه کړه؟

چې لوهارانو دَ بادار په حکم

وَ تاته بیرته ترې بیرې جوړې کړې

۷ -- پټې څپرې

دا چې

کومه څپره زه تل لټومه

هغه سپینه تر شودو ده

او په سپین کې

دَ نقشونو دَ فطري شکلاوْ پرته

دَ ژوندون

هغه یو څو پټې څپرې دي

چې دَ روح او دَ زړه تنده

پرې ماتېږي

خو، دَ سر سترګې یې بیا هم

لیدی نه شي

)په لټون ستا دَ څپرې .. مخ � 73(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا نظم کوم چې افضل شوق په فرانس کې په کال 1996ع کې ليکلی دی کې خپل مافي الضمير په ښکاره او واضحه تورو کې په ورمبي ځل ډېر په هنر بيانوي .. او دَ شوق دَ لوستونکو په ذهنونو کې دَ هغه دَ لټون دَ ښېرې په حقله راپورته شوي ټولو سوالونو ته ځوابونه وړاندي کوي � يعنې خبره ښکاره شوه چې افضل شوق کومه ښېره لټوي هغه انساني ښېره هرګز نه ده .. هغه ښېره هاغه ښېره ده چې دَ ده په قول دَ شودو(پيو) نه سپينه ده � او ټول نقشونه يې ځان ځانته دَ ژوند ښکلاګانې لري او دا ښکلاګانې هاغه پټې ښېرې دي چې په کې انساني اقدار، انسان دَ انسان په بڼه .. لاکن په يوه پُرامنه ماحول کې ليدلی شي�

ښنګه چې دَ افضل شوق په حقله وئيلی شي چې امن دَ ده منشور او مينه دَ ده مسلك دی هم په دې نظم کې په صفا ټکو کې خپل اندرون لوستونکو ته په شعري انداز کې وړاندي کوي � زما دَ تجزيې مطابق دا نظم دَ هغه په يو ښو ساده او واضحه نظمونو کې يو ډېر ښه نظم دی ، چې ډېر ډائرېکټ او په داسې سادګۍ فکري او معنويې ژورتيا لري � چې دَ ابهام په اړه معنوي تجريدي اشکال په کې نشته�

دَ افضل شوق مطلوبې ښېرې .. بلکه يواځينۍ ښېره چې دَ هغه په شاعرۍ او په خاص توګه په نظمونو کې دَ يو تسلسل تکرار په شکل کې يې مونږ وينو .. په دې نظم کې ليدلی شي � ولې چې .. ده چې ښنګه دَ هغې ورکې ښېرې نقشونه ، رنګ او دَ خپل خواهش مطابق بڼې په درځنو نظمونو کې دَ خپل تهيم تر ژورتيا رسولي دي .. په دې نظم کې ښکاري .. خو تته تته او لا يې پېژندلی نه شو � دا دَ افضل شوق دَ شاعرۍ هغه سسپنس دی چې لوستونکي په ځان پسې پسې ګرځوي او دا دَ هغه شعري او هنري فن دی .. چې کله هم په داسې انداز په پښتو شاعرۍ کې دَ مثال په توګه دَ ده نه علاوه چرته هم نشي ليدلی � دا دَ ده شعري ځانګړتيا ده � بل طرف ته چې ګورو .. نو دَ افضل شوق دَ لټون ښېره په ننني انسان کې دَ هغه دَ خواهش مطابق نشي ليدلی � او دا ځکه چې دَ نن انسان خپل زړه او ځيګر دَ مينې او محبت دَ جذبو نه خالي کړی دی .. او دَ خودغرضۍ او نفسانفسۍ په يو داسې ماحول کې رابند دی چې هغه ته دَ انساني اقدارو مطابق انسان جوړېدلو موقعه هم نشته � هم دا سوب دی چې افضل شوق لا خو په لټون کې ښکاري او ماتی نه مني � شايد چې دَ ده توقع لا اوس هم دَ مينې او محبت دَ وجود حصول وي � دا ډېره ښه خبره ده .. چې دَ يو اُميد شمع يې روښانه کړې ده او دَ مايوسۍ نه خپل وجود لري ساتي � اوس به دَ دې نظم فني تجزيه اوکړو � دا نظم چې په يولس وړو او لويو مصرعو باندي مشتمل ښکاري دراصل په شپږو ، دولس سېلابيزه برابرو برابرو مصرعو باندې اړه لري .... لکه

دا چې کومه ښېره زه تل لټومه

هغه سپينه تر شودو ده او په سپين کې

دَ نقشونو دَ فطري ښکلاوُ پرته

دَ ژوندون هغه يو ښو پټې ښېرې دي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دَ روح او دَ زړه تنده پرې ماتېږي

خو، دَ سر سترګې یې بیا هم لیدی نشي

۸ ــ ته یې منې که نه منې..خو یاره!

ستا دَ ګمان بنده پیشو

کېدی شي

چې په تیرو کې دَ زندان

یوه ورځ

له ساه تنګۍ په تا غُوټه شي داسې

لکه زمری

چې په خپل ښکار ور دانګي

)په لټون ستا دَ ښېرې .. مخ � 92(

"تنګ آمد به جنګ آمد" ..... دا نظم دَ افضل شوق دَ دې فارسۍ محاورې ډېره ښه پښتني انداز کې تشریح کوي او هغه هم په ډېر اختصار � یعنې دا حقیقت دی چې پیشو که څه هم .. بې ضرره څناور دی خو که په یو کوټه کې بنده اوساتلی شي او ډانګ ورپسې راواخستلی شي نو هغه به هم دَ خپل ژوند دَ تحفظ دپاره مزاهمتي روئیه خپله کړي � او په سرې به لکه دَ یو زمري په شان ور وَدانګي...!! دا نظم چونکه افضل شوق په کال 2002ع کې لیکلی دی .. نو زما دَ تجزیې مطابق دا هاغه دور وو چې امریکې او نورو باداري قوتونو دَ مظلومو انساني قوتونو او خاصکر اسلامي او پښتني هېوادونو چې افغانستان دَ ټولو نه ښکاره وو باندې غېر انساني ظلمونه روا کولو ، میاندې یې بورې کولې ، پیغلې یې سرتورې کولې او دَ آسمانه یې اورونه پرې ورولو .. !! نه یواځې دا بلکه دغه مظلوم انسان یې په خپلو غېرو انساني ظلمونو دَ تشدد ښکارې کولو� هغه هم په داسې څناورې انداز.. چې شاید په تاریخ کې داسې ظلمونه نه وې شوې � افضل شوق دغه المیه دَ بل سبا راتلونکې مزاهمت په لور اشاره په داسې علامتي پېرائیه کې کړې ده چې دَ امکان نه زیات حقیقت ښکارې � ولې چې هغه په دې یقین لرې چې په زور او زیاتۍ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

باندې زړونه ، ذهنونه او روحونه دَ انسانانو تر تسلط لاندې نه شي راتلی او دا امریکه چې څه کوي هغه .. دَ خپل سباوْن سره بد کوي او دَ روس تاریخي جبر او دَ هغه انجام ته اوږې ورکوي�

په فني او تکنیکي توګه دا نظم ښځي مختصر دی خو دَ دې اختصار باوجود هم افضل شوق په کې دَ داسې شعوري ادراك نه کار اغیستی دی چې دَ یو وسیع علاقې پس منظر او دَ تور تاریخ نه هېرېدونکی جبر یې مونږ ته په نظر راځي � لفظي تراکیب جوړولو کې یې دَ پښتني محاورې انداز په جدیده توګه خپل کړی دی اوساده لفظونه په کې دَ مقامیت سره سره دَ ټولې پښتونخوا نمائندګي هم کوي � او دا دَ شاعر فني کمال او شعري جمال بللی شي �

دا دَ اووْ مصرعو وړوکی نظم دراصل دَ څلورو.. دَ داسې یولس سېلابیزه مصرعو پابند نظم دی .. چې مصرعې یې تر خپلو یو اهنګ او ربط لري � خو دَ نظمیه شعري ضرورت په توګه په وړو مصرعو کې وېشل شوی دی .. هغه څلور پابنده مصرعې مونږ دلته داسې وړاندې کولی شو �

ستا دَ ګمان بنده پیشو کېدی شي

چې په تیرو کې دَ زندان یوه ورځ

له ساه تنګې په تا غُوټه شي داسې

لکه زمری چې په خپل ښکار ور دانګي

۹ -- جنګ

زه چې یو تر مری نیسم

دَ بل سر وي راشین شوی

چې دا بل له سره نیسم

ګورم بل وي زېږېدلی..

زما دَ ژوند په کرونده کې

غمو کر دی دومره کړی

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې نه زه شوم ترې بې غمه

او نه بُوټې دَ دوئ وتلی

)په لټون ستا دَ ښېرې .. مخ � 94(

خلق واړه دَ اندوه په درياب ډوب دي

کله کله له دريابه سر بلند که

دَ افضل شوق نظم هم دَ خوشحال بابا دَ پورتني شعر په رڼا کې دَ نن دَ انساني ژوند او انساني حالاتو ترجمان ليدی شي � خو په دې نظم کې ذکر شوې خبرې ، دَ فرد واحد دَ ژوند داستان هم بيانوي � يعنې په دې ژوند کې راګېر يو انسان کله هم نه شي کولی چې هغه دې په يو حال وي يا دې هر وخت خوشحال وي � ولې چې په هر قدم دغه په ځان کې يواځنی انسان دَ مختلفو الميو ، حادثو ، ناکرېدو ،پېښو ، غمونو ، وسوسو . وهمونو ، ويرو ، خوفونو او دردونو سره مخ وي � افضل شوق هم دغه خبرې په دې نظم کې په ډېر هنر کوي � انداز يې ښېخې زيات علامتي دی .. او په فني جوړښت کې يې هره مصرعه دَ بلې مصرعې سره په وزن او بحرونو کې برابره ده � يعني دا نظم په ځان کې که يوې خواته اتهه مصرعې دَ اتهو اتهو سپلابونه لري .. ، بل خواته دغه اتهه مصرعې دَ شعري آهنګ ، ردهم او تکنيکي ساخت دَ لارې په څلورو داسې شپاړس سپلابيزه مصرعو باندې مشتمل يو هم رديف نظم دی چې دَ دې نظم په هرې دويمې مصرعې کې رديف يو رنګ راغلی دی .. لکه " شوی" ، " زېږېدلی" ، " کړ او " وتلی�

په دې پورتني نظم کې ځينې لفظي تراکيب لکه " غمونه تر مرۍ نيول" ، سر را شين کېدل" ، " له سره نيول" ، " دَ ژوند په کرونده کې دَ غمونو کر کول" ، "ترېنه بې غمه کېدل " او " بُوټې وتل" هاغه علامتي اشارې دي .. چې دې خو نوې جوړې شوې خو په کې ښتني کلتوري ذائقه او خوند دَ ورايه ليدی شي �

دَ افضل شوق هرکله دا کوشش وي ، چې هغه په هر نظم ، غزل يا نثري ليکنې کې داسې نوې خبرې يو بل سره اوترې .. چې معنوي ابهام نه وي په کې .. خو هغه خبرې دې دَ دې ژبې لمن له نوؤ محاورو نه ډکه هم کړې � نو ځکه دَ هغه دې شعوري زيار او هلو ځلو ته شاباشی وئيلی شم .. چې دَ فکر خورولو سره سره دَ ژبې په لمن کې دَ لُغاتو سوغات هم ور اچوي�

په فني توګه دا يو ساده او روان نثري نظم ښکاري خو نثري نه دی � ولې نه دی او پابند ولې دی ؟ نو راشئ چې اوګورو.. چې زما دَ تنقيدي نظر او تجزيې مطابق دا پورته ليکلی شوی آزاد نظم څنګه په داسې څلورو برابرو هم قافيه مصرعو کې تقسيمېدلی شي ؟ چې ورته بنده آزاد نظم نه .. بلکه باقاعده يو پابند نظم اووئيلی شي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه چې يو تر مرى نيسم دَ بل سر وي راشين شوى

چې دا بل له سره نيسم ، گورم بل وي زېړېدلى

زما دَ ژوند په كرونده كې غمو كر دى دومره كړى

چې نه زه شوم ترې بې غمه او نه بُوټ دَ دوئ وتلى

١٠ ـــ څوك په حق او څوك ناحقه؟

چا چې

په حقه پورته كړى وو غبږ

او په مرمۍ مرمۍ يې ليك وو الله

هغه عسكر

نن دَ غزا په جنون

ځيگر دَ چا ..چا چې پژي

لگيا دى

هغه هم پور

په نوم دَ خداى پرېكوي

)په لټون ستا دَ ځېرې .. مخ - 113(

دا نظم ښاغلي افضل شوق دَ افغانستان دَ نام نهاد جهادي انقلاب په پس منظر كې ليكلى دى � كه څه هم دا نظم ښېخي مختصر دى خو په دې نظم كې استعمال شوي علامتي اشاره دَ افغانستان دَ تېرو څلورويشت .. پنځه ويشت كلن جنگ چې دَ ورور او ورور تر ميانځه دَ اسلامي جهاد په نوم كېدو .. پوره پوره داستان دَ لوستونكي په ذهن كې تازه كوي ..!! او حقيقت هم دا دى چې په دغه وطن كې دَ اسلام ، خداى ، رسول ، كتاب او انصاف په نامه كومې كومې ځناورې او غېر انساني لوبې دَ پښتنو تر ميانځه او نه شوې ..؟

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوق هم دغه واي .. چې کومه ګولۍ دَ الله په نامه دَ ټوپك نه دَ يو پښتون مسلمان دَ لاسه راوتلي ده .. هغه ګولۍ دَ هاغه بل پښتون مسلمان په سينه کې ورننوتي ده ، چې هم خداى، رسول ، کتاب او پښتو منونکى دى � يعنې دا نام نهاد جهاد دَ افضل شوق دَ دې نظم په پس منظر کې جهاد نه .. دَ دوو ناپوهه ورونړو او تربورانو تر ميانځه دَ اختيار، واك او دَ اقتدار دَ حصول جنګ وو .. يا دَ يو بل باداري قوت په اشارو دَ پيسو په أُجرت يې دغه جنګ دَ خداى په پاك نوم روا کولو کوشش کړى دى � خو په نتيجه کې يې نه يواځې مخ توري شوي دي په کې .. بلکه دَ بل په لاسونو کې يې دَ شادوګانو په رنګه شې ډېري بازۍ هم کړي دي � يعنې که يوې خواته پښتون دَ طالب په بڼه غازي يادېدو .. نو بلې خواته مړ مُلا شهيد بللى شوى دى � که څه هم حقيقت دا دى چې دواړه په غلطه لار وو او دواړو ايمان او پښتو بائيلله �

افضل شوق په دې نظم کې دَ دې تور تاريخ.. په نهو وړوکو مصرعو کې داسې په هنر خوندي ساتلى دى چې سبا که لوستونکي دَ افغانستان دَ تفصيلي تاريخ په ځاى دغه نظم .. او په دې نظم کې جوړ شوي لفظي تراکيب او علامتي اشارې مخې ته کېدي نو دَ هاغه خونړي دور نه به خبر شي او دَ پښتنو تر ميانځ جنوني ، نام نهاد او غېر انساي جهاد ته به حېران پاتې شي �

دَ افضل شوق دا نهه مصرعيزه وړوکى نظم چې ښکاري آزاد .. خو دَ لوستلو ورستو لوستونکي ته دا خبره په ګوته کوي چې او واي .. دا نظم دَ نهو مصرعو آزاد نظم نه .. بلکه دَ پنځو ، يولس سېلابيزه مصرعو داسې پابندي نظم دى .. لکه

چا چې په حقه پورته کړى وو غږ

او په مرمۍ مرمۍ يې ليك وو الله

هغه عسکر نن دَ غزا په جنون

ځيګر دَ چا .. چا چې پژي لګيا دى

هغه هم پور په نوم دَ خداى پرېکوي

۱۱ـــ جهاد في سبيل الله

په وينو زما

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

که تنده ته دَ جهاد

وَ سرِولو ته چمتو ښکارې ، نو

دَ خپل ساتُول را اخیستلو ړومبی

بس فقط دغه

یو ورستی خواهش مې

ته راپوره کړه .. مجاهده وروه!!

چې کله ما

په سره کفن کې ګور ته

دَ میراث خور په حېثیت ورسپارې

نو ګوره ګوره

چې په لمسه دَ بل

دَ خپلې کُونډې او تورسرې روپندار

لاسونه بیا سره په نکریزو نه کړې

ګنې ،

دا زما او ستا شریکه وینه

شریك مذهب

او هم شریکه پښتو

به تا غازي او ما شهید نه مني

)په لټون ستا دَ ځېرې .. مخ � 97(

یو ځل بیا افضل شوق دَ افغاني جهاد په لور دَ لوستونکو توجه په یو بل تهیم او نظر وړاندې کوي او دَ خپل ضمیر په وړاندې دَ دې غېر انساني دور او پښتنې ځناورې روئیو ته ګوته داسې په شاعراه او افسانوي توګه نیسي .. چې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوستونکي سترګي په ژړا باندي مجبوره کوي � کله چې هم زه دا نظم لولم .. نو زما حالت غبر شي او دَ شوق صاحب دَ دې مختصر المياتي نظم هره مصرعه په زړه نشتر څکه محسوس کړم .. چې په دې نظم کې يوې داسې څناورې ربنتيا ته اشاره شوي ده .. چې انساني تاريخ به يې کله هم هېره نه کړي � هغه رښتيا ، دَ پښتنو تر ميانځ دَ ويني دَ هغې لوبې سره اړه لري چې په کې هغوئ په قسم قسم نومونو خپلي تندي ماتي کړي دي � نو څکه خو شوق دَ حساس شاعر په رنګه په دې دور کې ليکلي شوو ببخي زياتو نظمونو کې پښتون غندلی دی�

دې پورته ليکلی شوی نظم ته مونږ په ډراماَئي انداز کې په يو داسې افسانې باندي مشتمل ادبي شاهکار وئيلی شو .. چې دَ افضل شوق نه دَ شاعر نه علاوه ډرامه نګار او افسانه نګار هم جوړوي � ولې چې .. دَ غازيتوب او شهادت وَ افغاني مروجه جهادي اصطلاحاتو ته چې هغه په ډراماَئي انداز کوم رنګ ورکوي .. هغه ادبي رنګ .. په څان کې المياتي افسانه او تمثيلي شعريت لري � قيصه دَ دوه نيمو عشرو .. په يو څو ورو مصرعو کې سرته داسې په هنر او خوند رسول شايد چې دَ افضل شوق داسې کمال دی چې ورنه انکار ادبي منافقت ګڼلی شي � افضل شوق ښنګه خپل وصيحت دَ ساه ورکولو په وخت خپل ورو ته کوي ..؟ دغه سوال شايد چې ځواب اونه لري .. خو دا خبره په يقين سره وئيلی شم چې يو داسې انسان، چې دَ غوښې نه نه .. بلکه دَ کاڼو نه جوړ وي.. هم موم کېدی شي که لږ دې خبرې ته ځير شي �

دا نظم چې هيڅ قسم معنوي ابهام نه لري .. ساده دی ، خو دَ خپل تکراري او جذباتي لب و لهجې دَ وجې دَ شاعر دَ انساني احساس او پښتونيت حدونه دومره پراخوي چې په هغه باندي دَ کېدلی شي چې يو مخصوص فکر لرونکي نقادان دَ هغه دغه شعري زيار ته داسې درانه ټکي ورکولو کې ناکام شي .. چې دا نظم يې په صحيح معنو کې حقدار دی � خو زه ورته دومره لوی او بامعني نظم وايم .. چې شايد په داسې ټکو کې هيچا هم تر اوسه دَ افغانستان دَ نام نهاد جهادي دور عکاسي داسې نه وي کړي .. لکه په دې پورتني نظم کې چې افضل شوق ډېره په اختصار او مدلل انداز کې کړې ده�

دا نظم چې .. په خپل اصل حالت کې په نولس وړو او لوئيو مصرعو کې .. په آزاده پيرائيه کې ليکلی ښکاري .. ته لږ په غور که اوګورو ، نو دا نظم به مونږ دَ نولس نه .. بلکه دَ ديارلس داسې برابرو برابرو مصرعو پابند نظم اوګڼو چې هره مصرعه يې يولس سيلابيزه ده .. راشئ چې يې اولولو �

په وينو زما که تنده ته دَ جهاد

وَ سړولو ته چمتو ښکاري ، نو

دَ خپل ساتُول را اخيستلو ړومبی

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بس فقط دغه یو ورستی خواهش مې

ته راپوره کړه ... مجاهده وروه!!

چې کله ما په سره کفن کې ګور ته

دَ میراث خور په حېثیت ورسپارې

نو ګوره ګوره چې په لمسه دَ بل

دَ خپلې کُونډې او تورسرې ورېندار

لاسونه بیا سره په نکریزو نه کړې

ګنې ، دا زما او ستا شریکه وینه

شریك مذهب او هم شریکه پښتو

به تا غازي او ما شهید نه مني

۱۲ ـ دَ امن دَ ناوې په واده کې

دغه خوب وو

که په سمه دَ ارمان زما

تصور وو

زما په ذهن راغونډ شوی ؟

چې سندرې ناشناس په انګرېزۍ کې

که وئیلې دَ موزارټ په موسیقۍ کې

نو ، ګوګوش په پښتو ژبه

او هلتړن هم

له کلثوم سره په ګډه په روسۍ کې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَ سندرو ته وو داسې جوړېدلي ،

چې عربۍ پېغلو کولو اتڼونه

ټُرکو والز

او جاپانيو بوليرو رقص

که چينۍ جوني په تال دَ هند وې مستي

پښتنې هم ګډېدلې په بېلي ډانس

هن ، تر دې چې

دَ نړۍ درست شاعرانو

هم دَ خپل خپل خوب او خيال په سمه غېږې

ډکولې په راڼيانو په ټېنګو څه ؟

چا په فاکس

چا ، چا پولکا او فلېمنکو کې ،

حقه دا ، دَ عالم په دې محفل کې

جارېدلو انسانان له يوه بله

هيڅ توپير نه وو تر منځه

ټول خپلوان وو

که څه هم حقيقت دا ،

چې دُښمنان وو

خو ، بس هسې مې اّرزو دَ سوکالۍ نن

په دې زړه کې په شدت احساسوله

ځکه ما دَ امن ناوې ودوله

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)په لټون ستا دَ ښېرې .. مخ - 123(

دا دَ افضل شوق په ځينو هغو شاهکارو نظمونو کې يو نظم دی چې ډېر زيات شهرت يې حاصل کړی دی او دَ هغه کتاب " په لټون ستا دَ ښېرې" دَ چاپېدو پس دَ شاعر او کتاب په باب چې چا هم څه ليکلي دي .. هغه دَ دې نظم حواله ضرور ورکړې ده � يعنې دَ دې نظم دَ لوستلو ورستو افضل شوق دَ يو امن پرسته شاعر په توګه يو نوم او حواله ګرځېدلی دی � ځکه چې هغه چې کومې ښېرې يا کوم خوبونه او يا څومره ارمانونه دَ انساني امن ، سوکالۍ او خوشحالۍ ، يا مينه محبت او شفقت دَ حصول په حقله ليدلي دي.. هغه ټول څه دَ شلمې صدۍ په آخري عشره او دَ يويشتمې صدۍ دَ آغاز په کلونو کې دَ دغه انسانانو دَ لاسه داسې درې ورې شولو.. چې دغه امن پرست او مينه ناك شاعر يې په ژړا او فرياد سر کړو� دَ ده شاعرې لا څه .. چې دا نظم يې دَ نړئيز براس او دَ خوبونو دَ تعبير جوړولو دَ خواهش په حواله مخې ته راغلو -

په دې نظم کې افضل شوق يو محفل دَ خياله راغونډ کړی دی او په دې محفل کې يې دَ دې نړۍ ټول مشهوره شاعران، مشهوره موسيقاران، نامتو سندرغاړې داسې راغونډ کړې او تر څپلو يې په بېلو بېلو ځينو عالمې مشهوره رقصونو کې په ګډاګانو کې داسې مست دَ خپل تصور دَ مخې ښکاره کوي � چې هغه دَ يو خوب نه علاوه حقيقت نشي کېدلی � ولې چې شوق په دې نظم کې دَ فکرې الوت دَ وجې په ناشناس باندې دَ انګرېزی سندري واي .. چې ممکن نه ده او هغه هم دَ موزارټ په موسيقۍ کې ، چې دَ يورپ يو کلاسيکې موسيقار دی � هم دغه رنګه شوق دَ خپل خوائش دَ لارې په ايرانۍ فارسې باني سندرغاړې مادام ګوګوش باندې دَ پښتو سندره ، په امريکائي انګلسې سندرغاړې هېلټن او عربۍ اُم کلثوم باندې په ګډه دَ روسۍ سندره وئيل يوه خارج الامکان خبره ده � خو دا ليدلی خوب چې شاعر يې نظم کوي .. انسانانو نه په صحيح توګه او صحيح بڼه کې هغه انسانان جوړول مطلوب دي چې اشرف المخلوقات ياد شوي دي �

په دې نظم کې دَ خوند او مزې خبره خو لا دا هم ده .. چې دَ افضل شوق په دې نظم کې که عربۍ پېغلې پښتنې اتڼونه کوي يا چينۍ جينکۍ دَ هند په تال رقصېږي .. نو بل طرف ته پښتنې په بېلې ډانس کولو کې .. چې دراصل عربې کلتورې رقص دی ..يادوي � او دَ خپل پراخ نظر او انسانې سوچ ښودنه کوي � نه تش دا.. بلکه په دې نظم کې شوق صاحب دَ بېلو بېلو ژبو شاعران هم دَ هغوئ دَ خوښو محبوباګانو سره په بېلو نړئيزو رقصونو کې رقصولې دي � چې يو پښتون او مشرقې انسان که يې په خوب کې لا هم تصور ګناه ګڼې .. نو مغرب يې خپل توعين ګڼې او کله هم نه غواړې چې هغوئ دې دَ مشرق سره په ګډه داسې خوشحاليانې اوکړې �

زما دَ پورتنو خبرو نه مطلب دا ده دی چې ګڼې افضل شوق غېر فطرې يا غېر حقيقې خبرې کړې دي .. بلکه دا دَ ده فنې هنر او شعورې کمال دی چې دومره اوچت آفاقې سوچ يې په پښتو کې نظم کړو � يعنې شوق په انسانانو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې توپير نه مني او هغه دا يقين لري چې انسانان که اوغواړي نو تر خپلو انساني رشتو په سوب خپلوان کېدی شي � خو دَ شوق دَ قوله انسانان دَ يو بل دُښمنان دي � او دا کله هم ممکن نه دي � خو طمه يې بيا بيا کوي � دا نظم که په پښتو کې نه .. په انگلش يا بلې مغربي ژبې کې وړاندي شوی وی .. نو نن به يې دَ شاعر نوم دَ آسمان په ستورو کې ليك وی � خو داسې ناممکن ځکه ده .. چې دَ دې نظم شاعر پښتون دی او پښتانه کله هم فکري هنر ته په درانه نظر نه گوري�

دَ فني جوړښت په حواله دا نظم تمثيلي انداز لري چې قيصه ورسره په افسانوي انداز کې قلمبنده شوي ده � په دې نظم کې دَ ژور فکر سره دَ بېلو بېلو ژبو ، ثقافتي اړخونه رابرسېره شوي دي � دا نظم په علامتي شکل کې مونږ يو مختصر منظوم داستان گڼلی شو � دا نظم چې په دېرشو مصرعو مشتمل آزاد نظم ليکلی شکاري .. په اصل کې دَ دوويشت (22) مصرعو دولس سپلابيزه پابند .. لاکن آزاد قافيه او بې رديفه معرى نظم دی � مونږ يې په پابند شکل کې داسې لوستلی شو

دغه خوب وو ، که په سمه دَ ارمان زما

تصور وو زما په ذهن راغونډ شوی ؟

چې سندرې ناشناس په انگرېزی کې

که وئيلې دَ موزارټ په موسيقی کې

نو ، گوگوش په پښتو ژبه او هلتين هم

له کلثوم سره په گډه په روسی کې

وَ سندرو ته وو داسې جوړېدلې،

چې عربی پېغلو کولو اتڼونه

تُرکو والز او جاپانيو بوليرو رقص

که چينی جوني په تال دَ هند وې مستې

پښتنې هم گډېدلې په ببلې ډانس

هن ، تر دې چې دَ نړی درست شاعرانو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم دَخپل خپل خوب اوخيال په سمه غېږېږي

ډکولې په راڼيانو په تپنگو څه ؟

چا په فاکس،چا چا پولکا اوفلېمنکوکې،

حقه دا ، چې دَ عالم په دې محفل کې

جاربېدلو انسانان له يوه بله

هيڅ توپير نه وو تر منځه،ټول خپلوان وو

که څه هم حقيقت دا ، چې دُښمنان وو

خو ، بس هسې مې آرزو دَ سوکالۍ نن

په دې زړه کې په شدت احساسوله

څکه ما دَ امن ناوې ودوله

۱۳ــ دَ انساني فطرت په سمه

چې له دې ځمکې څخه

پاس تر شنه آسمانه پورې

بيا له سپوږمۍ څخه هم

رك تر هرهر ستوري بېلې

دَ سرې او شنې په شان

که پرانستل شوې لارې لاهم،

خو دا نړۍ

او په نړۍ باندې مېشته خلق به

دَ رنگ او نسل

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

يا مذهب او دَ وطن په نامه

دغسې ښکاري

وېښل شوي غرضي کرکو کې ،

هم به يې وې ولاړ

تر مېانځه دېوالونه .. ځکه

چې چرته اونه داړي دغه ځناور

خپلو کې

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ - 126(

په دې نظم کې داسې ښکاري لکه شاعر افضل شوق دَ خپلو معروضي حالاتو، واقعاتو او پېښو نه نه يواځې خبر دی .. بلکه دغه انسان چې په انسانانو کې افضل دی هم دَ دغو ترقياتو په مېچن کې دلولی شوی وي � شاعر دا يقين لري چې که انسان دَ نن دَ ترقۍ نه هم زياته ترقي اوکړي او دَ ستورې نه بل ستوري ته لاړي دَ بوډۍ ټال کړي .. خو بيا به هم دَ دې ځمکې دَ خاورين ضمير نه نه اوځي � يعني دَ خپل غرض دَ لاسه به انساني اقدارو ته تاوان رسوي � او تر خپلو به يې دَ زړونو تر مېانځه فاصلې جوړې وي � او څنګه چې په مخ دَ ځمکې نن سبا دَ انسانانو تر مېانځه دَ رنګ، نسل ، ژبې ، مذهب کرښې موجودې دي .. او ورسره ورسره دَ نفرت او کرکې ځناورې روئيې او خويونه دَ مينې او محبت وجود او جذبو ته تاوان رسوي � نو دَ دې نه بدتر حال به يې په نوره ترقۍ کې هم وي �

افضل شوق په خپل دې پورتني نظم کې دَ ترقۍ مخالفت نه کوي .. بلکه هغه دا خبره کوي چې سائنسي ترقي چې انسان څومره دَ آسائشونو سره مخامخ کړی دی .. دومره انسان دَ انسانيت په ضد کارونو ته ملا تړلې ده � ولې چې دا ترقي انسان هضم کړې نه ده او نه يې شکر ورباندې اوباسلې دی � نو ځکه شاعر دغه ترقۍ دَ انساني اقدارو قتل ګڼي او په فکري اشاره کې دَ پرون پسماندګۍ دَ نن دَ ترقۍ په مقابله کې غوره ګڼي � يعني انسان په انساني او فطري خول کې انسان او په نورو جامو کې ځناور برېښي � داسې ځکه چې انسان په فطرت خودغرضه دی او آسائش موندلو ورسته خپل اصليت هېروي �

که څه هم په دې نظم کې شاعر دَ خپل عالمګير کېدل دعوه په ښکاره نه ده کړې خو داسې څرګندېږي لکه هغه چې انسان په کرښو کې وېښلی شوی ځناور ګڼي او واي چې ، انسان که واقعي انسان وی نو هغه به دَ يوبل سره دَ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوبل دَ غم او خوشحالۍ ملګری وو� خو افسوس دا چې داسې هیچرته په دې انساني معاشره کې نه شي لیدلی � او که مونږ اوګورو ، نو واقعي هم دغسې قیصه ده او دَ دُنیا حالات ورځ په ورځ خرابېږي او انسان دَ انسان نه بېزاره کېږي � دا انساني نه .. بلکه ځناوري خصوصیت دی � چې ځان ځانته ژوند کوي �

دَ فکر دَ لحاظه دا نظم هم په خپله معنا کې علاقائي ، قبائلي ،او مذهبي او نسلي رنګ نه لري .. بلکه یو آفاقي انساني مثبت سوچ او تعمیري تصور مخې ته کوي ، کوم چې خپل صداقت په یو وخت کې هم نشي پاتېدلی � او لازمي خبره ده چې دغې بدو انساني روئیو نه ته په داسې صداقت ګوته نیول او په هغې تنقید کول او دَ هغې غندنه کول .. دا په اصل کې دَ شاعر او ادیب یوه سماجي ذمه واري هم وي او مونږ وئیلی شو چې افضل شوق خپلې دغه ذمه واریاني نه یواځې پېژني .. بلکه دَ هغو دَ ادا کولو وس او چاره هم کوي �

په فني توګه په اسلام آباد کې په کال 2002 کې لیکلی شوی دا نظم هم .. چې په کې شپاړس لنډې او اوږدې مصرعې ترلي شوي دي .. خو په اصل کې دا اتهه مصرعیز نظم دی چې په شپاړس سېلابیزه مصرعو باندې مشتمل آزاد نه .. بلکه داسې پابند او معری نظم دی .. لکه

چې له دې ځمکې څخه پاس تر شنه آسمانه پورې

بیا له سپوږمۍ څخه هم رك تر هرهر ستورې بېلې

دَ سرې او شنې په شان که پرانستل شوې لارې لاهم

خو دا نرۍ او په نرۍ باندې مېښنه خلق به

دَ رنګ او نسل یا مذهب او دَ وطن په نامه

دغسې ښکارې وېښل شوې غرضې کرکو کې

هم به یې وې ولاړ تر میانځه دېوالونه .. ځکه

چې چرته او نه دارې دغه ځناور خپلو کې

۱۴ــ دَ پرونۍ ښېرې په لټون

هغه هنداره

زما دَ سوچ هنداره

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه هنداره

زما دَ خوب هنداره

چې يو ښېره يې په ما تل ليدله

داسې ښېره

داسې ژوند وزمه ښېره

چې هم مې خپله وه

هم خپله نه وه

ځکه خو ما به په هنداره باندې

دَ تجسس او دَ حسرت منګولې

په مينه مينه لګولې مدام

په دغه نيت

چې زه يې اوپېژنم

لا يې دَ ځان په باب څه اوغږوم،

خو، دَ نصيب لکه چې نه وه خوښه

چې يوه ورځ

هغه وره هنداره

زما له لاسو ناڅاپه اولوېدله

او دَ طلب هغه ماشومه ښېره

په سل توکرو ځله اووېښل شوه،

بس له هغې ورځې تر ننه پورې

زه په لټون دَ هغه ښکلې ښېرې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هرې جينۍ ته زړه په لاس کې ږدمه

او لا ، دَ سترګو په کچکول کې ځينې

په ماته خله خېرات دَ مينې غواړم

ځکه چې څوك په رنګ مونېږي ورته

دَ چا په سترګو کې هغه سترګې دي

څوك په تندي

او څوك په زنه هغه

څوك په شونډانو

څوك په پوزه هغه

)په لټون ستا دَ ښېرې .. مخ � 129(

دا نظم ښاغلي افضل شوق چې په کال 1988 کې ليکلی دی او دا هاغه دور وو زما دَ مطالعې تر مخه .. کوم کې چې تر دې نظم لږه موده مخ کې دَ شوق صاحب ړومبۍ شعري مجموعه " شلېدلی امېل" منظرعام ته راغلې وه � خو که دغه ذکر شوي شعري مجموعه مونږ په غور اوګورو، نو په دې کې دَ " سل ښېرې" نومې نظم چې په کال1979ع کې په ريکارډ راغلی دی .. کې دَ سل ښېرو دَ زېږېدلو دَ امکان نه علاوه داسې يو بل نظم مخې ته نه راځي .. چې دَ " ښېرو لټون" رنګه خبرې دې په کې شوي وي � لاکن دَ دې نظم " دَ پرونۍ ښېرې په لټون " دَ ليکلو پس دَ ښېرو يو مسلسل تکرار او هغه هم دَ سلو ښېرو .. په وار وار په ډېرو نظمونو کې مونږ ته په نظر راځي � لکه " په لټون ستا دَ ښېرې" (په ټائټل چاپ) دَ سلو يار نظم نومې نظم کې هم دَ سلو ښېرو ذکر شته خو شته .. بلکه په ټائټل باندې دَ دې نظم ورکول هم دا څرګندوي چې هغه دَ سلو ښېرو په لټون دی او يا دا سل ښېرې هغه ليدلې او بيا يې شاته پرېښې دي � يا بيا شوق صاحب دَ دغو سلو ښېر يار دی لکه په دې کتاب کې چاپ يو پېش لفظ کې ورته ښاغلي اکرام الله ګران ده ته " دَ سلو يار" وئيلی دی � خو خبره دا نه ده .. که مونږ دَ پورته ذکر شوي نظم په غور مطالعه کړو نو دَ افضل شوق دَ ژوند او دَ ښېرو دَ لټون داستان به دَ يوې ښېرې سره تعلق اولري � ولې چې دئ په دې داستاني نظم کې کوم ته چې زه دَ افضل شوق دَ ژوند اصل او حقيقي داستان وايم .. کې دئ په ښکاره ټکو کې ليکي چې دَ ده دَ طلب ماشومه ښېره چې ده به په هنداره (آئينه) کې هر وخت ليدله � خو هغې ښېرې به خبرې نه کولې او افضل شوق غوښتل چې دغه ښېره خبرې اوکړي .. او يا دئ ورسره خبرې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوکړي � ولې چې دئ او هغه ښېره يو بل ته اجنبيان وو او ده دغه اجنبيت ختمول غوښتل � هم په دغه تجسس او کشمکش کې هاغه آئينه چې دغه ښېره .. ګونګۍ ښېره په نقش وه په ځمکه باندې را اولوېده او دړې وړې او زرې زرې شوه .. او هرې زرې کې دَ هغې ښېرې يو نيم نقش ښکاره پاتې شو .. او شوق هغه زرې راټولې کړې او بېرته يې هغه ښېره ترېنه جوړول شروع کړو. خو ښېره داسې ګډه وډه شوه چې بيادَ شاعر په قول له هغې ورځې تر ننه پورې دَ هغې ماتې ګونګۍ ښېرې په لټون دئ هرې پېغلې ته ځکه ګورې چې دَ ده دَ فکرې ښېرې دَ يو نا يو نقش سره سمون هم لرې او دئ يې دغه رنګه دَ ورکې ښېرې يو يو نقش راغونډوي او دَ طلب هغه ورکه ښېره ترېنه جوړوي .. چې په سلو نورو اجنبي ښېرو وېشل شوې ده.

دا نظم دَ افضل شوق په ژوند کې سټرياګاني او مزلونه هم ليکي. که مونږ اوګورو ، نو دَ دې نظم دَ چاپېدو پس شوق سپلاني شاعر هم مشهوره شوی دی. په دې درست کتاب " په لټون ستا دَ ښېرې" کې تر ټولو چې کوم څيز زيات زېربحث راغلی دی .. هغه ښېره يا ښېرې دي او دَ دغو ښېرو لټون په کې په نوؤ حوالو بېخي زيات ليدلی شي. خو دا دَ شاعر شعري کمال دی چې په هر ځل يې دې ښېرې او لټون ته نوی داستان او فکري تکل غوره کړی .. او دَ نوي موضوعاتو سره يې خپل دغه جنوني لټون مخې ته بوتلی دی � خو بيا چې مونږ دَ شاعر وَ همت ته په ځير شو .. نو په هغه کې پښتنه وينه او مينه دئ شکست ته نه پرېږدي او آخر هم په کال 2002 ع کې په دې کتاب کې په صفحه نمبر 142 او 143 باندې چاپ شوي نظم " دَ ژوندون ښېره " کې افضل شوق دا اقرار کوي چې هغه دَ ليدلو سلو ښېرو په رهنمائي کې دَ يوې ښېرې په تکميلولو کې بری اوموندو � لاکن دلته دا خبره بيرته وضاحت طلب ده .. چې کومه ښېره؟ آيا دا هغه ښېره وه .. چې ده په کال 1997ع کې دَ ډاکټر وهيبه سکاني په نوم په مصر کې خپله کړه او که دا ښېره بله ښېره وه ؟ لا خو هيڅوک په دې اړه هيڅ ځکه نشي وئيلی چې دَ دې شاعر په نظمونو کې دَ ښېرو دَ لټون ذکر دَ دې ذکر شوي نظم " دَ ژوندون ښېره " نه پس هم په ځينو نورو نظمونو کې راغلی دی � او خپله شوق صاحب هم دَ دې خبرې په وضاحت کې اکثره په اشارو کې خبرې کوي او خبرې په خندا کې يوې بلې خواته بوځي � خو اوس خبره شوې هم يم چې دَ افضل شوق په ژوند ليکلی ناول هم چاپ ته تيار دی .. ماته يقين دی چې دا رښتونی شاعر به په دې خپله قيصه کې دا معمه سرته اورسوي او ټکې په ټکې به هرڅه او وائي � زه به کوشش کوم چې دا ناول مسوده تر لاسه کړم او دا سوال هم ځواب ته اورسوم �

بلې خواته په دې دوؤ نظمونو يعنې " پرونۍ ښېرې په لټون " او په" دَ ژوندون ښېره " کې چې ځومره خبرې په سادګۍ شوې دي .. هغسې په کې دَ فکر ژورتيا موجوده ده او دَ افضل شوق دا ښېرې .. انساني ښېرې که څه هم نه دي .. خو په انساني شکلونو کې او هغه هم دَ ښځو په حېثيتونو کې دراصله يواځې انساني ښېرې نه .. بلکه هغه علامتي ، تشبهاتي ، اشارتي ښېرې دي چې يواځينی انسان په سلو حوالو انسان او فقط انسان جوړوي � دَ افضل شوق سل ښېرې هم په فکري حوالو يو داسې تصور رامخې ته کوي چې افضل شوق دٍ هر چا دوست دی .. دَ هرچا سره مينه کوي (دَ هرجائي توب ترحده) ..ولې چې هغه ځان انسان ګڼي او دا دَ انسانيت تقاضه هم ده � يعنې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

مينه يو ښه انسان له يوه انسان سره نه .. دَ انسانيت سره کوي � خو دَ افضل شوق دغه ياران فقط ښځي ولې دي ؟ دَ دې سوال ځواب زما دَ فکر مطابق دا کېدل شي چې چونکه شوق شاعر دی او شاعري دَ ښځو سره دَ خبرو نوم دی�

په فني توګه " دَ پرونۍ خبرې په لټون" نومې نظم په دوه دېرشو (32) ورو او لوئيو مصرعو باندې مشتمل ښکاري .. خو چې ښه ورباندې غور اوکړلی شي .. نو دا دَ 32 مصرعو دا آزاد نظم دَ دوه ويشت 22 مصرعو معرى نظم داسې مخې ته راشي .. لکه

هغه هنداره ... زما دَ سوچ هنداره

هغه هنداره ... زما دَ خوب هنداره

چې يو خبره يې په ما تل ليدله

داسې خبره .. داسې ژوند وزمه خبره

چې هم مې خپله وه ...... هم خپله نه وه

ځکه خو ما به په هنداره باندې

دَ تجسس او دَ حسرت منګولې

په مينه مينه لګولې مدام

په دغه نيت ، چې زه يې اوپېژنم

لا يې دَ ځان په باب څه اوغږوم ،

خو ، دَ نصيب لکه چې نه وه خوښه

چې يوه ورځ ..... هغه وره هنداره

زما له لاسو ناځاپه او لوېدله

او دَ طلب هغه ماشومه خبره

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په سل توکرو ځله اووېښل شوه،

بس له هغې ورځې تر ننه پورې

زه په لټون دَ هغه ښکلي څېرې

هرې جینۍ ته زړه په لاس کې ږدمه

او لا ، دَ سترګو په کچکول کې ځینې

په ماته خله خېرات دَ مینې غواړم

ځکه چې څوك په رنګ مونېږي ورته

دَ چا په سترګو کې هغه سترګې دي

څوك په تندي او څوك په زنه هغه

څوك په شونډانو.. څوك په پوزه هغه

۱۵ ـ دَ ژُوی په سر باندې سودا ته جوړېدلیه پلاره!

ښه خو به دا وي

چې دَ لاسه یې مرۍ خپه کړې

په وخت دَ زوکړې

دَ هغه ژُوی

چې سبا یې تربور

هغسې هم

په غال کې ستا

او ستا دَ ورور دَ شملې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ککړ په وینو

ځواني مرګه مرۍ بیرته تاته

که په زړو اوړو در ږدي

نو په تا غر نړوي

)په لټون ستا دَ ښېرې .. مخ - 138(

په دې نظم کې ښاغلي افضل شوق دَ معاصرو حالاتو خاصکر دَ پښتنو دَ هاغه دونیم لسیزو کلونو جهادچې هغوئ په افغانستان کې دَ اسلام په نامه دَ سرونو په سودا کاروباري کړی وو � او دَ بې شمېره پښتنو وینې په کې بې ګنا توی شوې او عجیبه دا ده چې تر اوسه پورې انجام ته نه دی رسېدلی .. په دې چې دواړه دَ یو پښتني هډ او وجود اندامونه دي � پښتون که وژلی شي نو هم دَ پښتون رور دلاسه ، او که یې وژني نو هم یې رور وژني � او ضد دَدواړو په خپل خپل ځای سرته نه رسي � شاعر افضل شوق دلته یو پښتون پلار ته چې کوم نصیحت کوي � څه هم که غېر فطري رنګ لري .. خو بیا هم په کې دَ شاعر دغه خبرې رد کېدلی نه شي چې هغه واي .. دَ اولې ورځې دَ نوي پیدا شوي بچې دَ مرګ غم تر هاغه غمه کم وي چې ځواني مرګ شي � او هغه هم دَ تربور دلاسه � دغه نظم کې هم په ډېر ښکلي تمثیلي انداز کې په یوه ډېره علامتي پېرائیه کې دَ پښتون دَ ماحول دغه جهادي غافلانه روئیو ته کتلي شوي دي � یو پښتون پلار ته دَ خپل زُوی پیدا شوي ماشوم دَ وژلو .. نه مُراد مونږ په ابتدا کې دَ ماشوم په لاس کې دَ ټوپك ، طمانچې ، بم او بارود دَ ورکولو په ځای دَ قلم او کتاب دَ ورکوني شعور ورپه ګوته کولی شو � بلې خواته ، دَ دې علامتي اشارې نه یوه نوې معنا داسې هم اغیستلی شو چې دَ بدو جرړه دَ اولې ورځې نه ایستل پکار دي � نه چې دغه بد بیا دَ خوربدو.. لوئېدو دَ عمل نه تېرېږي .. نو نور بد او بدی پیدا کوي � لکه څنګه چې په افغانستان کې تاریخ دَ دې خبرې ګواه دی

دغه نظم په فني توګه چې څومره په ساده رنګ کې بیان شوی دی .. دغسې دغه نظم دَ نن دَ حالا تو یعنې په عالمي کچ چې دهشت ګردی یا ترهه ګری کومه نعره مونږ اورو .. هغه هم دغه رنګه ورو ورو دَ څو صدو نه دَ دې حالا تو پخوا یو سفر وو ، چې نن یې ټوله دُنیا دَ خوف او ویرې سره مخ کړې دي � نه یواځې دا بلکه په دې حالاتو کې انتهاپسندي مونږ ته په عروج لیدی شي �

دَ افضل شوق دا نظم چې " په لټون ستا دَ ښېرې" کې په 138 باندې چاپ دی په راولپنډۍ کې په کال 2001ع کې لیکلی شوی .. په دولسو ورو لوئیو مصرعو کې لیکلی دا نظم دراصل دَ شپاړس سپلابیزه پنځو غځو برابرو برابرو مصرعو باندې مشتمل دی .. لکه چې ..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه خو به دا وي چې دَ لاسه يې مرۍ خپه کړې

په وخت دَ زوکړې دَ هغه زُوی چې سبا يې تربور

هغسې هم په غال کې ستا او ستا دَ ورور دَ شملې

ککړ په وينو ځواني مرګه مړی بيرته تا ته

که په زړو اوړو در ړدي نو په تا غر نړوي

١٦ ـ ـ دَ ژوند سوال .. ځواب هم سوال

هرڅه هرڅه دی

خو بيا هم

دغه ژوندون خارمړی

دی هاغه سوال

چې په ځواب کې لا

بلا سوالونه

زېږوي څه چې

مونږ هم تل په امتحان کې ساتي

)په لټون ستا دَ ښېرې .. مخ � 141(

په دې نظم کې ښاغلي افضل شوق دَ ژوند فلسفې او معنې ته په خپل منفرد انداز کې کتلي دي � ژوند چې تر اوسه پورې يې لا صحيح معنا چا هم نه ده وړاندې کړې .. يا داسې هم وئيلی شي چې دَ ژوند په فلسفه لا هم هيڅوك هم نه دي رسېدلي � ژوند يوه داسې هوائي مرغۍ ده چې لاندې دَ ځمکې نه ورته ګورې نو چاته ښنګه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکاري او چاته څنګه � لکه افضل شوق چې دغه نظم کې دَ ژوند فلسفې ته کومه اشاره کوي .. نو هغهَ یو داسې سوال رابرسېره کېده دي چې ځواب يې هم په سوال پورته کوي او دا خبره هم دغسې ده � ولې چې تجسس ، حېراني ، دَ خواهشاتو تکميل .. منډې ترړې او هوس او لا لچ په اصل کې دَ ژوند بېلې بېلې غرضي لارې دي .. چې تکميل ته رسېده غواړي � خو دَ بده مرغه انسان په خپل ژوند کې په يوه لاره هم په خپله خوښه دَ ژوند دغه لارې سر ته نه دي رسولي � او هر يو په نيمه لار کې دَ بېلو بېلو امتحانونو او ازمېښتونو سره مخامخ شي � يعنې انسان په ژوند کې دَ ژوند سره اوږه په اوږه تګ دَ خپلو خواهشاتو تکميل خو ګڼې خو دغه خواهشاتو ته رسېده يې ممکن کړې نه دي �

سوال څنګه په ځواب کې سوال زېږوي ؟ دا هغه فلسفه ده چې په شاعرانه ټکو کې دَ افضل شوق په دې نظم کې ورته ژوند وئيلی شوی دی � څومره چې دا خبره لوستونکي په سوچ کې مبتلا کوي .. هم دغه رنګه په دې نظم کې دغه يوه محاوره يعنې " په امتحان کې اچول" په دې نظم کې موجود ابهام ته آساني معنې ورکوي �

په فني جوړښت او رغونه دا نظم يوه ساده او وړه خبره ښکاري چې دَ لوستلو سره دَ انسان په ذهن کې واضحه شي .. خو فکري ژورتيا يې دومره زياته ده چې انسان دَ ژوند په فلسفه او معنې ورګېر کړي � زما مراد دا دی چې دا نظم يواځې دَ پښتو نظم نه دی � که ترجمه کړی شي نو دَ معياري ادب يوه معتبره حواله به اوګرځي � په دې کوشش او داسې نورو نووْ موضوعاتو په ښه توګه خبرلو او څېړلو افضل شوق ته يواځې دَ پښتو شاعر نه وايم ولې چې دغه قسم نوي او معياري موضوعات زمونږ دې شاعر دَ علاقائي او قبيلوي اثر نه لرې ساتلي دي.. او دا دَ ده فني کمال او فکر لوئيوالی دی .

په تپازه نومې ساحلي ښار الجزائر کې ليکلی شوی دا نظم په اتهو وړو غټو مصرعو باندې مشتمل ښکاري خو په اصل کې تش په دريو ، پنځلس سپلابيزه برابرو برابرو مصرعو کې راغونډ شوی دی .. لکه

هرڅه هرڅه دی ، خو بيا هم دغه ژوندون خارمږی

دی هاغه سوال ،چې په ځواب کې لا بلا سوالونه

زېږوي څه چې .. مونږ هم تل په امتحان کې ساتي

۱۷ـــ دَ شملې صدی په نوم چې نن مونږ....

په وړو وړو خبرو

که سرونه په لاسو ږدو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو، کاسو کې دَ سرونو

خو.. سرې وينې هم څېښو مونږ

غرض دا ، چې که مونږ څه هم

انسانانو ته مونږېږو

خو، په پټه په فطرت کې

له هر څه پرته

والله چې

سرې خوره حېوانان يُو

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 146(

دلته په دې نظم کې افضل شوق وَ يو داسې څناوکي روئيې ته ګوته نيسي چې نن سبا يې انسانان او خاصکر پښتانه په ډېر وياړ او فخر خپلوي � يعني په معمولي خبرو چې څومره دَ پښتنو شمله کوزېږي .. هغه رنګه بل طرف ته په ډېرو لوئيو معاملو هغوئ چپ هم شايد چې په دې خبره پاتې دي � چې په کې هغسې توان توفيق باقي نه دی پاته شوی � دَ نورو قومونو سره دَ سيلانۍ او مقابلې کولو په وخت نن هغه مېړنی پښتون .. چې پرون يې ترانې نورو وئيلې .. هم عاجزه پاتې شوی دی � خو دغه بل ته عاجزه پښتون تر خپلو يو بل ته تر پرونه هم نور غښتلی بربښي � او په خپل علاقائي سوچ ژوند کولو ته داسې جوګه شوی دی چې افضل شوق يې ژړا په خپل دې نظم کې په ډېره پښتني جذبه او پښتني احساس ژړوي � هغه پښتون په ناحقو لارو روان ګوري او غواړي چې پښتون دې هم دَ هغو اقوامو سره اوږه په اوږه مخې ته روان شي چې نن يې دَ هغوئ دَ آقا حېثيت تر لاسه کړی دی �

دا نظم معنوي ابهام نه لري او نه په کې داسې کړکېچنې خبرې شوې دي چې دَ لوستونکي په ذهن کې مغالطې پيدا کړي � دلته موضوع علاقائي او خالصه پښتني ده خو شاعر په انساني حوالو دا کوشش کړی دی چې پښتون ته آئينه ور ښکاره کې � په دې نيت نه .. چې ګڼې پښتون انسان نه دی .. بلکه په دې نيك نيتۍ چې پښتون دَ هيچا نه کم نه دی � نو بيا څه وجه ده چې دا قوم تر خپلو دَ خپلوۍ احساس نه لري او نور عالم ته خپله ښه څناوري ښودي ؟ دا هغه تپوس دی چې افضل شوق يې په دې نظم کې دَ څواب په طمه رامخې ته کوي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې نظم کې لفظي تراکيب لکه " سرونه په لاسو کې ږدل" ، " دَ سر په کاسو کې وينې څښنل" ، " انسانانو ته مونږدل" ، " سرې خوره انسانان کېدل " محاورتي انداز لري او په دې نظم کې دَ شاعر جذباتيت دَ يو پښتون په شان ښکاري خو په دې جذباتيت کې يې غير ضروري احتجاج نه کار نه دی اغيستی � ځکه خو دَ نظم شعريت دَ موضوع په لحاظ دَ منلو دی � هم دغه خو دَ دې شاعر افضل شوق تر ټولو لويه خوبي ده چې هغه آفاقي موضوعاتو ته هم علاقائي او پښتني قومي ژبه ورکوي � کومه چې پښتنو ته اپېل کوي � مونږ دا وئيلی شو چې شوق صاحب په فطرت او اصليت پښتون دی .. خو په مزاج امن پرست انسان او مينه کونکی مجنون دی � خبره يې صفا .. خو په کې احتجاج نه ښکاري � هغه سوالونه رابرسېره کوي ، لکه دلته په دې نظم کې چې په علامتي اشارو کې زمونږ راهنمائي کوي�

دا دَ لسو ورو لوئيو مصرعو نظم چې په آزاده بڼه کې ليکلی ښکاري .. له اصله په اتهه سپلابيزه نهو مصرعو باندې مشتمل نظم دی .. خو مونږ يې په څلورنيمو داسې مصرعو کې هم تقسيمولی شو.. چې په کوم کې څلور مصرعې شپاړس سپلابيزه مصرعې دي او يو آخري مصرعه يې اتهه سپلابيزه ده .. لکه

په ورو ورو خبرو که سرونه په لاسو ږدو

نو،کاسوکې دَ سرونوخو سرې وينې هم څښو مونږ

غرض دا ، چې که مونږ څه هم انسانانو ته مونږدو

خو، په پټه په فطرت کې له هر څه پرته والله چې

سرې خوره حيوانان يُو...................................

۱۸ ـ دَ فرعون سره دَ شوي قول په سمه

دا کېدی شي

چې په ورځ دَ حساب دغه

دَ رښتيا په تول پوره وتلي خلق

دَ انصاف په جوارۍ کې دوزخونه

اوګټي په دې خبره ، چې بې صبرو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ خالق دَ يو جنت په سر

ځان ځانله

دَ دروغو جنتونه دومره جوړ کړل

چې اوس حُورې په کې

باړ دَ جنتي ژوند

ماتولو ته جوګه ښکاري هر لوري

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 154(

دا پورتنی نظم افضل شوق په کال 1996ع کې دَ يو وړوکي يورپي ملك مناکو په مونټې کارلو نومې ښار کې ليکلی دی چې ذکر يې په سفرنامه کې هم راغلی دی � په دې نظم کې شاعر افضل شوق دَ يورپي ماحول په تناظر کې خپل شاعرانه کېفيت ډېر په ښکلي انداز کې ښکاره کړی دی او وائي چې .. دا دَ مغرب خلق چې دَ نن په آسائشونو او عياشيانو باندې نازېږي دَ خپل ځان دپاره دَ خدای دَ جنت په رنګه نوي نوي جنتونه داسې جوړ کړي دي چې په کې يورپي پېغلې دَ جنت دَ حُورو په رنګ کې زړونو ته سرور بخښي .. او هم په دغه نظم کې شاعر دا هم وائي چې کېدلی شي چې دَ يورپئينو يا دَ ترقي يافته خلقو دَ عياشۍ او په آسائشونو باندې ايمان دَ هغوئ دپاره دَ دوزخ ذريعه په دې اوګرځي چې هغوئ دَ خدای دَ جوړ کړي شوي جنت په مقابله کې دا هر څه کوي�

دَ افضل شوق دغه نظم داسې څرګندوي چې هغه يورپ .. خاصکر دَ مونټې کارلو دَ شپې ژوند دَ يو منظوم روداد په شکل کې مخې ته ږدي � خو خبره دا نه ده � خبره ساده ده .. لاکن په دې کې فکري ژورتيا انسان په دې باندې سوچ کولو ته پاروي چې دا ژوند يواځې دَ عياشۍ اډه، يا آسائشونو دپاره نه دی .. بلکه دَ هغوئ وظيفه په ځمکه باندې دَ خدای دَ نائب په توګه انساني روئيې او ښه خوئيونه خپرول ده � دَ ايکې يو خدای پېژندل دي � دَ انساني ژوند دَ اخلاقي افدارو ساتنه ده .. چې هغه کله هم په کلبونو، جواخانو، شراب خانو نشي ممکن کېدلی � دَ افضل شوق دا مثبت او تعميري فکر که څه هم دَ اروپا يا ډېرې ترقي يافته څو بې لارو اقوامو يواځې غندل نه دی .. خو په کې انسان ته دَ انسان په رنګه پاتې کېدل هم دَ هغه مرام يا مقصد دی �

په دې نظم کې شاعر دَ فرعون دَ جنت سره دَ يورپ دَ شپې ژوند او دَ عياشۍ دَ تشبهيه هاغسې فکري حواله رقم کوي چې دَ اسلامي تاريخ په پاڼو کې دَ فرعون په اړه خوندي ده � يعنې خدائی پاك هغه فرعون چا چې په ځمکه دَ جنت جوړولو .. هغه دَ جنت خاوند نه کړو .. بلکه هغه ته يې دوزخ په نوم داسې اوليکلو چې مسلمانان ترېنه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبرت او سبق اخلي ..!! دَ افضل شوق دغه خبره په يو بل سوچ دَ انسان په انساني زوال باندي ګوزار هم ګڼلی شو .. کوم چي دَ دي انسانانو دَ دي فرعوني روئيو په وجه مخې ته راغلی دی�

په يولس ورو او لوئيو مصرعو ليکلی شوی دا نظم که په غور اولوستلی شي نو هر لوستونکی به زما دَ تجزيې سره اتفاق اوکړي .. يعني دا نظم په اوږدو اتهو داسې مصرعو باندي مشتمل دی چي هره مصرعه يې په دولس برابرو برابرو سپلابونو اړه لري .. لکه

دا کېدی شي چې په ورځ دَ حساب دغه

دَ رښتيا په تول پوره وتلي خلق

دَ انصاف په جوارۍ کې دوزخونه

اوګټي په دي خبره ، چي بي صبرو

دَ خالق دَ يو جنت په سر ځان ځانله

دَ دروغو جنتونه دومره جوړ کړل

چي اوس حُورې په کې باړ دَ جنتي ژوند

ماتولو ته جوګه ښکاري هر لوري

۱۹ـــ دَ فرعون لوُر

"دَ جلال او دَ جمال توان به مې شوقه!

وايه .. څنګه ته راوړې په خوار غوښين زړه؟

زه يم لُور دَ فرعونانو

او په ما کې

دَ هغو دَ ويني جوش او ولولې لا

په غورځنګ لکه څپې دَ رود نيل دي"

تنا وزمه دا خبري يې لا څه چې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په موسکا يې برېښناګانې پړکولې

په خندا يې تندرونه غورځولو

هم کړو کتو يې لا دَ نظر غشي

دَ زړليانو په حساب را تاوْولو،

حقه دا،چې دَ ځوانۍ زور او له کبره

دَ لمبې په شان دَ اور به وشېدله

ځنګېدله .. غوړېدله

هن تر دې چې

غوړېده به لکه مار، خو

ماره نه وه

هو، دَ مار تر سيورې لاندې دغه پېغله

بله څوك هم نه

هغه قلوپطره وه،

چې په روح راورېدله له پېړيانو

او په ما يې دَ عمرونو واټنونه

دَ وصال وَ دې ساعت ته وو سر کړې،

ځکه ما کې هم سيزر کړو سر راپورته

په ليدو دَ هغې ورکې ملائيکې

او دَ ميني عسکري جذبې مې واړه

دَ هغې په فولادي زړه شوې ورماتې

او بې غاله چې راماته شوه په عجز

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه يې هم په حاکم ځان،

ځانته مرئيی کړم

او دَ عشق دَ تقاضو په سمه دواړو

يو ځل بيرته

فرعوني تاريخ ژوندی کړو

)په لټون ستا دَ ښېرې .. مخ � 155(

دا تفصيلي نظم چې افضل شوق په قاهره (مصر) کې په کال 1997ع ليکلی دی .. داسې ښکاره کوي ، لکه هغه چې دَ خپل هاغه واده قيصه کوي چې ما يې مخ کې هم ذکر کړی دی � يعنې دَ هاغه " ښېرې" چې " سلو ښېرو" يې راهنمائي کړې ده � بلکه په دې نظم کې خپله هم شاعر افضل شوق داسې خبره کوي چې هغه دَ جوليس سيزر .. چې دَ روم بادشاه وو په مصر باندې قبضه کړې وه � او قلوپطره يې رانيی کړې وه � نو شوق هم دلته دَ هاغه تاريخي حوالې په رڼا کې خپلې دې تکميل شوي ښېرې ته قلوپطره او ځان ته جوليس سيزر وائي�

دا نظم يوه منظومه قيصه ده چې راوي يې خپله افضل شوق دی � په دې قيصې کې دَ جلال او جمال په حواله چې کوم تراکيب مخې ته راوړي .. هغه دَ لوستونکي په ذهن کې بې شمېره سوالونه پيدا کوي .. لکه دَ تنا ګانو په شان خبري کول.. په خندا تندرونه غورځول .. کتلو ته دَ نظر غشي غورځول وئيل .. غشې دَ ږليانو په حساب غورځول ..دَ لمبې په شان وشېدل.. دَ مار غوندې ځنګېدل او غزېدل او دَ مار تر سيورې لاندې اوسېدل داسې استعارې او اشارې دي چې .. نه يواځې دَ فرعوني تاريخ عکاسي کوي .. بلکه دَ لوستونکي ذهن يو دم دَ هغې فرعوني مصری قلوپطره په لور وړي .. چې په خپل جمال کې چې څومره مشهوره وه .. هم هغسې يې دَ جلال قيصې هم دَ مصر تاريخ ګواه کوي � بل طرف ته دَ روم دَ هغې زړې زمانې بادشاه جوليس سيزر په تاريخي حوالو دَ دې اوسنی قلوپطره په وړاندې دَ افضل شوق مخامخ کېدل .. او دَ هغه دَ سيزر په بڼه کې راپورته کېدل .. دَ هغه دَ مينې عسکري جذبې راپارېدل او دَ قلوپطره په فولادي زړه حمله آّور کېدل .. هم بيا دغه پښتون جوليس سيزر په مينې کې دَ هغې مرئيی کېدل واقعي هم وَ فرعوني تاريخ ته ژوند ورکولو قيصه ژوندۍ کوي � ولې چې دَ جوليس سيزر او دَ قلوپطره مينه يو تاريخي حقيقت دی � کوم چې افضل شوق سر دوباره را ژوندی کړی دی �

په فرعوني داستان کې خپلې مينې ته چې شوق صاحب دَ رومانوي حقيقت څنګه رنګ ورکوي .. هغه که يو طرف ته منفي اثر پرېږدي .. نو بل طرف ته افضل شوق دَ تاريخ حواله دَ ځان سره په دې منسوب کوي چې دَ هغه دغه مينه هم دَ فرعونانو په ځمکه کې پيدا شوي او هغه ته سپارل شوي ده � نو ځکه هغه خپل ځان او خپله مينه دَ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرعوني تاريخ يو تسلسل ګڼي � په دې کې شك هم نيشته چې مينه که پرون وه .. که نن ده او يا سبا وي .. هم دغسې رنګ به لري�

دا نظم په فني جوړښت يوه تمثيلي قيصه ده .. خو دې سره سره په فکري لحاظ لوستونکي فرعوني تاريخ لوستلو ته مجبوره کوي � دا نظم په درې دېرش مصرعو کې ليکلی اوږد نظم دی .. خو په اصل کې اوويشت داسې برابرو مصرعو مشتمل دی چې هره مصرعه يې دولس سپلابيزه ده .. لکه

"دَ جلال او دَ جمال توان به مې شوقه!

وايه .. څنګه ته راوړې په خوار غوښين زړه؟

زه يم لوُر دَ فرعونانو ، او په ما کې

دَ هغو دَ ويني جوش او ولولې لا

په غورځنګ لکه څپې ګ دَ رود نيل دي"

تنا وزمه دا خبري يې لا څه چې

په موسکا يې بربښناګانې پرکولې

په خندا يې تندرونه غورځولو

هم کړو کتو يې لا دَ نظر غشي

دَ ړليانو په حساب را تاوْولو،

حقه دا ، چې دَ ځوانۍ زوړ او له کبره

دَ لمبې په شان دَ اور به وشېدله

ځنګېدله .... غوړېدله ، هن تر دې چې

غوړېده به لکه مار ، خو ماره نه وه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هو، دَ مار تر سیورې لاندې دغه پېغله

بله څوك هم نه ، هغه قلوپطره وه،

چې په روح راورېدله له پېړيانو

او په ما يې دَ عمرونو واټنونه

دَ وصال وَ دې ساعت ته وو سر کړې،

ځکه ما کې هم سيزر کړو سر راپورته

په ليدو دَ هغې ورکې ملائيکې

او دَ ميني عسکري جذبې مې واړه

دَ هغې په فولادې زړه شوې ورماتې

او بې غاله چې راماته شوه په عجز

زه يې هم په حاکم ځان ، ځانته مرئيی کړم

او دَ عشق دَ تقاضو په سمه دواړو

يو ځل بيرته فرعوني تاريخ ژوندی کړو

۲۰ ـ دَ لمر ، سپوږمۍ، ځمکې مجرم گليلئيو

کليسا دَ جهالت دَ زمانې چې

تور په تا څنگه تپلو

هم هغسې

دَ دې وخت عادلان هم په پټو سترگو

ما مجرم ځکه گڼي

چې رڼا خورمه ،

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

رڼا اغوندم او اوسم په رڼا کې

لکه ورځ

چې وي روښانه په لمر باندې..

او یا هغه شپه

چې روڼه په څراغ وي

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 160(

دَ افضل شوق دا نظم چې تهیم یې په اټلي کې دَ سپل کولو په وخت په فلورینس نومي ښار کې هغه وخت غوره کړی دی .. چې هغه دَ سېنټ کروس په چرچ کې دَ سر ګلېلئیو تابوت وزمه قبر مخې ته ولاړ دی � دَ ګلېلئیو په حقله داسې وئیلی کېږي چې هغه په خپل وخت کې چې په ورمبي ځل دا خبره " چې لمر دَ ځمکې خواوشا نه .. بلکه ځمکه دَ لمر خواوشا ګرځي" .. نو دَ هغه دور دَ کلیسا پادریانو هغه دَ خدای او دَ هغه دَ قدرت یا فطرت خلاف اوګڼلو او هغه یې دَ حقیقت په ضد مجرم په دې ثابت کړو .. چې هغوئ په دې خبرې یقین وو ، چې لمر دَ ځمکې خواوشا ګرځي � یعنې سهار راښکاره شي او بیا ماښام ډوب شي � څه هم که دا خبره بیا ماهرین فلکیاتو او سائنسدانانو غلطه ثابته کړه او سر ګلېلئیو یې په خپلې دعوې کې رښتونی اوګرځولو .. خو ګلېلئیو اوستائیلی ځکه نه شو چې هغه دَ ژوند نه لاسونه اغیستي وو�

دَ سرګلېلئیو دَ داسې رښتیا په تناظر کې افضل شوق هم دا وئیل غواړي چې هغه چې کومې خبرې کوي یا کوم افکار وړاندې کول غواړي .. هغه دَ ننې دور دَ منلو ځکه نه دي چې دَ نن انسان .. خاصکر پښتون له دغه حقیقتونو سره بلد نه دی او نه یې کله پېژندلي دي � هم په دې خو دَ ده خبرې دَ ګناه او ثواب په تله کې په پټو سترګو تلل کېږي � او هغه ته دَ پښتو او پښتنو دُښمن کېدلی شي چې په دې خبره وئیل کېږي چې هغه صفا او نېغ په نېغه خبرې کوي .. او پښتون په ننني دور کې دَ هر قام نه نه یواځې پاتې ګڼي .. بلکه پښتون په څناورې خوئیونو او روئیو کې هم لېدلی ګوري � کله کله خو دغه افضل شوق چې امن یې خوب او مینه یې ژوند دی .. خپله هم دَ پښتنو دَ بدې او کمې ورځې په کتلو ډېر زیات جذباتي شي او په خبرو کې یې شدت رامخې ته شوی وي � خو بیا هم دې شدت ته په اخلاقي پېرائیه کې لفظي جامې اغوستلې شوې دي .

په دې نظم کې دَ افضل شوق دغه دعوه چې ګڼې هغه حق ته ګوته نیسي .. هم ځکه خو مجرم ګڼلی شي .. که مونږ دَ هغه دَ شاعرۍ په رڼا کې اوګورو، نو دا خبره به منو .. چې هغه کومې خبرې په نوي استعارو ، تشبهیاتو، محاورو ، اشارو ، کنائعو او موضوعاتو لاندې کوي .. هغه خبرې دومره نوي او نابلده وي .. چې ما اکثره دَ ملګرو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه دَ دي شاعر په باب اورېدلي دي .. چې دا افضل شوق دَ کومي دُنيا خبري کوي ؟ او یا .. هغه ولي دَ پښتو او پښتني کلتوري روئيو او اوصافو برعکس دي ؟ .. نه یواځې دا .. بلکه افضل شوق ته په داسې نوۆ خبرو کولو مغرب پرسته هم وئيلی کېږي � څه هم که داسې هيڅ خبره دَ دې شاعر په شاعرانه روئيه یا ليکنو کې په نظر نه شي راتلی � البته دَ هغه نوي موضوعاتي ادب څه مشکلات پيدا کړي ضرور دي .. خو دا دَ شوق قصور نه ..بلکه دَ دې علاقائي ، قبائلي ، بازاري او ساده نقادانو قصور دی .. چې هغوئ ښه او بد ته په خپلو سترګو ګوري � کله هم خواوشا کې نه ګوري .. چې دُنيا په کومه روانه ده او هغوئ پښتون چرته بوځي � هم ځکه خو دا او داسې نور معروضي حالات دَ افضل شوق او پښتنو تر مينځه لاري ترِي �

په دې پورتني نظم کې دَ شپې او ورځې په مناسبت دَ خپرو ترِون چې خومره دَ شوق دعوه صحيح ثابتوي ،، هغسې داسې ځيني لفظي او جديد محاوراتي تراکيب لکه " تور تپل" ، " رڼا خوړل" ، " رڼا اغوستل" ، " په رڼا کې اوسېدل" دَ افضل شوق ادب او شعري زيار ته آفاقي رنګ ورکوي .. کوم چې دَ دې دور دَ پښتو ليکونکو نه بېخي بېل او بدل ښکاري � هم دغه هغه خبره ده چې افضل شوق پرې ځانته داسې مجرم وائي لکه سر ګلېلئيو .. چې یو وخت به دَ ده دغه تجریدیت او دَ جدت په حوالو روا شوی جرم دَ پښتو او پښتنو قانون جوړېږي�

دا نظم چې دَ یولس ورِو او لوئيو مصرعو آزاد نظم ښکاري .. دراصل په اوو داسې مصرعو باندي مشتمل دی .. چې هره مصرعه یې دولس سپلابيزه ده او نظم باقاعده یو مصری نظم دی .. لکه

کليسا دَ جهالت دَ زماني چې

تور په تا څنګه تپلو هم هغسې

دَ دې وخت عادلان هم په پټو سترګو

ما مجرم ځکه ګڼي چې رڼا خورمه،

رڼا اغوندم او اوسم په رڼا کې

لکه ورځ چې وي روښانه په لمر باندې

او یا هغه شپه چې رونه په څراغ وي

۲۱ ـ دَ نن انسان او......

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

"ځومره چې بد غواړي

دَ بل دپاره

هغومره ښه کوي

دَ ځان په حق کې"

دغه خاصې لړي نن

هغه انسان،

دَ چا په سر باندې پرون..

چې ابليس

له فرښتې ځخه شيطان اوختو

)په لټون ستا دَ ځېرې .. مخ � 168(

په راولپنډۍ کې ليکل شوی دَ افضل شوق دا نظم دَ نن دَ انساني روئيو، انساني اقدارو، اخلاقياتو يو داسې منظر وړاندې کوي .. چې انسان يې په ولقه کې ښکاري � که اوکتلی شي نو نن دَ هر چا دا کوشش وي چې دَ خپلې لړې غوندې ګټې دپاره دَ بل انسان بلا ډېر نقصان اوکړي � او دا هاغه روئيې دي چې په انساني ماحول کې دَ غرض او لالچونو بوزغلې لا نور کړي ـــ دَ دې بوزغلو نه چې کوم بوټې په وده وده کې زرغونېږي نو هغه په دغه ماحول کې لا دَ نفرت او غرض دَ داسې تنورو اونو په شکل کې خورېږي چې په سيورې کې يې دغه جذبې نورې ځوانېږي � نو په دې نظم کې دَ نن دَ دې روا شوې انساني ماحول که يو روڼ تصوير موجود دی � نو بل خوا دَ انسان په انساني مرتبه او درجه يو داسې تازيانه هم ده � کوم چې انسان دَ خپله لاسه خپلې مرتبې او درجې ته يو نه سرکېدونکی تاوان په شکل کې ورکړی دی � يعنې په دې نظم کې يو فکر دی .. يو سوال دی ... ابليس چې يوه لوئيه فرښته وه ، خو شيطان په دې شو چې انسان ته يې سجده اونه کړه .. او انسان، انسان په دې شو چې اشرف المحلوقات او دَ خدای دَ دُښمن " شيطان " دُښمن اوګرځېدو � لاکن دَ افضل شوق دا سوال چې انسان دا اشرفيت څه شو؟

دا نظم په فکري لحاظ څومره دَ اعلی معيار دی .. هم دغسې دَ دې نظم فني هئيت په ساده او روانو ورو او غټو مصرعو باندې داسې په خوند او هنر رامخې ته کړی دی چې دَ موسيقيت ، غنائيت، او آهنګ له رويه هم خپل

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوږلت لري � دا نظم هيڅ ابهام او مشکل نه لري .. او په خپلو معنو کې دومره روان ، ساده او واضحه دی چې لوستونکی پرې ډېر په آسانه پوهېږي � خو په دې نظم کې تر لوئيه خبره دَ افضل شوق هاغه " پټ سوال" دی چې انسان ، انسان نه دی پاتې شوی � دغه رنگ دا نظم هم دَ افضل شوق دَ نورو نظمونو په رنگ که يوې خواته په نهو وړو او اوږدو مصرعو مشتمل دی .. خو په اصل کې دا په پنځو داسې غټو مصرعو پورې اړه لري .. چې هره مصرعه دَ بلې مصرعې سره برابره ده او يولس سپلابونه لري .. لکه

"ځومره چې بد غواړې دَ بل دپاره

هغومره به کوې دَ ځان په حق کې"

دغه خاصې لري نن هغه انسان ،

دَ چا په سر باندې پرون .. چې ابليس

له فرښتې څخه شېطان اوختو

۲۲ـ دَ هر گور وَ سرته شنه شول نور سرونه

دَ چا په لمسه

چې په بېلو بېلو بنو

تر پرونه پورې تا رېبل سرونه

او پئيل دې ترې وَ چاته امېلونه

هم هغو سوداگرانو برايه شپه

ستا دَ سر سودا هم اوکړه .. مخته تېر شول

خو، ستا سر شو له خطرو په امان ځکه

چې شپه تېره شوه،

سهار شو ستا له بخته

او دَ غرو له څوکو لمر څه راښکاره شو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دَ ګڼو ادیرو په دې هېواد کې

یو ځل بیا دَ ژوندانه په تاندو هیلو

دَ هر ګور وَ سرته شنه شول نور سرونه

)په لټون ستا دَ ځېرې .. مخ � 173(

په کال 2002 کې په اسلام آّباد کې لیکلی شوي دا نظم کې افضل شوق دَ افغانستان دَ حالاتو او خونړي تاریخ او دَ جنګي دور په تناظر کې لیکلی دی � کوم چې دَ دغه حالاتو یو واضح تصویر هر قاري ته مخې ته کوي � په افغانستان کې چې دَ خپلو دَ لاسه دَ چا چا په لمسه په کوم کوم دور کې څه څه شوي دي ..نو دغه واقعاتو او تاریخي المیو ته چې په دې نظم کې په کوم نظر کتلي شوي دي .. نو هغه پښتون افغان په درد او وژنه دَ یو پښتون لیکوال یوه داسې ویرژنه سانده ده چې دَ خپل وجود په مړینه وئیلی شي� نو دَ دغه دوه نیم لسیز کلن ناروا خونړي انقلاب نه پس چې په افغانستان کې کوم دور اوس شروع شوی دی .. دَ دې دور نه زمونږ دې شاعر ډېر توقعات تړلي دي � او خدای دې اوکړي چې په اصلي معنو کې دا دور دَ افغان اولس ، افغان ملت او خاورې دپاره دَ رڼا او دَ شعور یو تابناکه دور ثابت شي � او یقیناً چې دغه هیله او دغه اُمید دَ هر پښتون وګړي دَ زړه هیله ده � دا نظم که لږ شانتې ابهام لري او تر څه حده په مشکل پیرائیه کې لیکلی شوی دی .. خو دَ دې دَ بیان انداز ډېر افسانویت لري .. او چې لږ هم ورته قاري په غور سره دَ دې علامتونو تنې بودیۍ ته پام اوکړي .. نو خپلې معنې او مقصد خپله واضحه کوي �

افغانستان ته دَ ادیرو هېواد وئیل .. که څه هم دَ افغانستان په لور یوه واضحه اشاره ده .. خو په دې نظم کې دَ ټولو نه دَ خوند خبره دَ دې نظم آّفاقي فکري تسلسل دی .. کوم چې ښاغلي افضل شوق په ډېر هنر برقرار ساتلی دی � داسې خو دَ افغانستان په حقله ځمونږ ګڼو شاعرانو وخت په وخت بې شمېره نظمونه لیکلي دي .. کومو ته چې دَ افغانستان تراني هم وئیلی شو � خو هغه تاثر یا تاریخي جبر ته اشاره داسې په افسانډي انداز کې نه ده شوې لکه په دې نظم کې چې هیڅ قسم دَ تراني کېفیت نه لرلو پرته هم په زړه کې دَ هغه دور او دَ دې نوي دور تقابلي اشارتي مقابله په داسې هنري انداز او دلیل وړاندې کوي � چې نقاد تربنه سترګې نه شي اړولی � ولې چې په دې نظم کې یو فکري او قومي حقیقت ته په کې په ډېر معیاري انداز کې کتنه شوې ده �

"دَ چا په لمسه" ، " سرونه رېبل" ، " دَ سرونو امېلونه پئیل" ، " دَ سر سودا کول" ، " سر له خطرو نه په امان کېدل" ، " دَ ګڼو ادیرو هېواد" ، " دَ ژوند تاندې هیلې" او " دَ ګور وَ سر ته سرونه راشنه کېدل" هغه محاوراتي لفظي تراکیب دي چې په علامتي اشارو کې دې وړوکې نظم ته دَ یو تاریخي حقیقت شکل ورکوي � او دَ مزې خبره دا هم ده

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې په دې پورته محاورو کې پښتني خوند او تاثر دَ ورایه ښکاري � یعني افضل شوق چې که یو طرف ته آّفاقیت په نظمونو کې رانغاړي .. خو بل طرف ته دَ هغه ژبه پښتني رنگ او خوند لري � په دې نظم کې دَ فن په حواله شاعر په مختلفو علامتونو، اشارو ، کنائعو او شعري تلمیحاتو کې خپل مقصد په ډېر هنر وړاندې کړی دی �

دا نظم چې په ظاهره په دیارلسو وړو او اوږدو مصرعو باندې مشتمل ښکاري خو په اصل کې په یولس داسې مصرعو مشتمل نظم دی .. چې دَ دویمې مصرعې نه تر آّخري مصرعې په برابرو دولس سپلابیزه مصرعو اړه لرونکی معری نظم دی .. جبکه ړومبۍ مصرعه یې دیارلس سپلابیزه ده چې دَ نظم هئیت ته هیڅ نقصان نه رسوي .. لکه تاسو یې خپله هم لوستلی شئ �

دَ چا په لمسه چې په بېلو بېلو بنو

تر پرونه پورې تا رېبل سرونه

او پئیل دې ترې وَ چاته امېلونه

هم هغو سوداگرانو برایه شپه

ستا دَ سرسودا هم اوکړه .. مخته تېر شول

خو، ستا سر شو له خطرو په امان ځکه

چې شپه تېره شوه، سهار شو ستا له بخته

او دَ غرو له څوکو لمر څه راښکاره شو

چې دَ گڼو ادیرو په دې هېواد کې

یو ځل بیا دَ ژوندانه په تاندو هیلو

دَ هر گور وَ سر ته شنه شول نور سرونه

۲۳ ـــ زړه چاوْدې سانحه

(دَ ډاکټر نجیب په ناروا وژلو)

مړ به شم زه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو زما به هېره نشي

دا واقعه

او سانحه زړه چاوْدي

چې ګاونډيانو مو آّخر هم لوبه

دَ خپل وحشت چې رسوله سرته

نو په ښادۍ کې يې

په ځای دَ پسونو

دَ پښتني دود او دستور په چپه

کړو راځوړند هاغه سپين ګيرى مشر

څوك چې دَ امن پيامبر يادېدو

چا چې دَ دوئ تر ميانځه صلح غوښته

)په لټون ستا دَ ځېرې .. مخ - 174(

په کوټې کې ليکلى دا نظم هم افضل شوق دَ يو داسې تاريخي الميې تر مخه ليکلى دى چې مثال يې نه خو په انساني تاريخ کې چرته ليدلى شي او نه پښتني تاريخ داسې واقعه په خپلې صفا لمن کې لري � خو دا حقيقت دى چې .. پښتنو دَ خپلو بادارانو په حکم او دَ ډالرونو په لا لچ کې دَ يو داسې انسان نه يواځې خپل يو محسن سپين ګيرى مشر تر مرۍ نيولى دى .. بلکه دَ هغه دَ لاش سره يې يو داسې غېر انساني سلوك هم کړی دى .. چې کله به هم انسانيت او اسلام دَ هغوئ دغه ناروا ظلم نه کړي معاف � دَ افغانستان دَ مشر ډاکټر نجيب الله او دَ هغه دَ لاش سره په ناروا سلوك دَ ګوټ ګوټ نه شاعرانو خپل ليکل اوکړل او دغه عمل يې دَ انسانيت او پښتو په تندي باندې تور داغ اوګڼلو � لاکن په دې ناروا پېښه باندې دَ افضل شوق دې پورتني نظم خصوصيت په دې وجه پيدا کړو چې هغه دا نظم په يو داسې پښتني فکر او آّفاقي او انساني سوچ مخې ته کړی دى .. چې انسان او خاصکر پښتانه په سوچ باندې مجبور کړي � او دَ هغو په ذهن کې دا سوال را اُوچت کړي .. چې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

"داسې هم چرته ممکن کېدلی شي چي يو قوت چي په بل قوت يا قوم غالب راشي .. نو هغه دي دَ مقبوضه قوم يا پارټۍ مشر په چوك داسې په ورځو ورځو را اوځنول شي او دَ هغه لاش دي بې عزته كړلی شي .. لكه په افغانستان كې چې دَ خدای په لار ياد شوي دَ حق او انصاف عسكرانو دَ يو مسلمان پښتون ډاكټر نجيب الله خلاف اوكړو؟

دا سوال ځکه دَ هر مسلمان په ذهن كې راپورته كېږي .. چي پښتانه هم مسلمانان دي � او دَ مسلمانانو دَ " فتح مکه" تاريخ مخې ته دې .. چې په كې دَ حضرت محمد صلعم دَ طرف نه تاريخي معافي دَ انسانيت په درست تاريخ كې يو لوئی مثال يادېږي � كومه چې دَ خدای دَ دُښمنانو دپاره وه .. او بل طرف ته په افغانستان كې چې غالب مسلمانانو په مغلوبو مسلمانانو كوم غېر انساني ظلم روا كړو ..نو دَ مقدس دين اسلام په نامه دې ځناوري عمل كونكو دَ وجې نن پښتنو ته په انساني نظر نه شي كتلی � يعني دې ناروا حركت چې پښتو او پښتنو وَ تشخص او پښتني ملي رواياتو ته څومره تاوان رسولی دی .. دَ هغه مثال بيا كله تاريخ نه دی وړاندې كړی�

افضل شوق هم په دې نظم كې دَ ډاكټر نجيب دَ لاش توهين په علامتي پېرائيه كې په ډېر آفاقي انداز كې ځكه كوي چې هغه نه پكې افغانستان ياد كړی دی .. او نه يې دَ ډاكټر نجيب نوم � خو اشارې او كنائې يې دَ هغه زړه چاوَدي سانحې په لور اشاره كوي � په دې نظم كې يوه لوئيه تاريخي واقعه په لنډو ټكو كې داسې وړاندې كوي چې دَ شاعر فني گمان ، فهم او هنر يې ګڼلی شي � هم دغه خوبي دَ دې شاعر په زياتو نظمونو كې په نظر راځي � مطلب دا چې په دې نظم كې شاعر په ډېر غېر جانبدار انداز كې يوه تاريخي الميه دَ شكوې او ګيلې په توګه وړاندې كوي � دا دولس مصرعيز نظم دراصل په نهو.. پولس سپلابيزه برابرو مصرعو اړه لري .. لكه

مړ به شم زه ، خو زما به هېره نشي

دا واقعه او سانحه زړه چاوَدي

چې ګاونډيانو مو آخر هم لوبه

دَ خپل وحشت چې رسوله سرته

نو په ښادۍ كې يې په ځای دَ پسونو

دَ پښتني دود او دستور په چپه

كړو راځوړند هاغه سپين ګيرى مشر

څوك چې دَ امن پيامبر يادېدو

چا چې دَ دوئ تر ميانځه صلح غوښته

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۴ ـ ـ ژوند او زه

يو تجسس دی

پاروي ما

په پلټنو باندې

بل اضطراب دی ځاره چاوْدی

دَ پرهار په رنګه

چې ما په څړکو کې دَ درد

که بې قراره ساتي

خو لا هم زه یم

چې ټالۍ وهمه ژوند ته مدام

او ځمه ځمه

خپل هیلو سره وړاندې ځمه

)په لټون ستا دَ خبرې .. مخ - 183(

"په لټون ستا دَ خبرې" کې دَ افضل شوق دا پورتنی مختصر نظم ما ځکه دَ تنقید دپاره منتخب کړی دی � چې په دې کې هغه په یو بیل انداز او فکري ادراک کې لیدلی شي � شاعر دا نظم هغه وخت لیکلی دی .. چې کله هغه په کشتۍ کې دَ لندن دَ ډوْر نومې سي پورټ نه دَ ډنکارټ سي پورټ فرانس په لور په کال 1996 کې سمندري سفر کولو .. دَ کوم ذکر چې هغه په خپلې سفرنامې " مزل په واوْرو باندې" کې هم کړی دی � مطلب دا .. چې په دې نظم کې هغه خپل یو کېفیاتي تاثر وړاندې کوي .. یا خپله فطري او شخصي څېړنه کوي � او خپلو سېلانې روئیو ته ګوته نیسي � کوم چې هغه ته دَ " تجسس" دَ وجې نه وړپېښېږي � او دا تجسس هغه .. لکه یو ماشوم په دې خبره یا قصد باندې پاروي .. چې هغه نور نور لټون یا پلټون او کړي � کوم چې دَ افضل شوق دَ شخصیت یوه اهمه برخه ګڼلې شو � خو دلته دَ شوق په پلټنو کې دَ هغه جذبې ماشومې نه .. بلکه ډېرې ژورې لیدی شي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

� او بل طرف ته هغه دا هم وائي .. چې هغه مضطرب هم وي .. او دغه " اضطراب " هغه دَ يو پرهار په رنگه له دردونو سره مخامخ کوي هم ... او دا دردونه ..هغه داسې بې قراره ساتي .. چې هغه دَ ژوند کولو نه زړه ماتی کوي .. خو يوه " هيله " داسې څيز دی چې هغه ته دَ ژوند چلونه ښائي�

مونږ که دَ دې نظم ښه ژوره مطالعه اوکړو ، نو دا منطق به اومنو چې يو تجسس .. دَ انسان سره هر وخت ملگری وي او دغه تجسس انسان ته شعور ورکوي .. پوهه ورکوي � کوم چې اکثره وخت انسان دَ خپلو مشاهدو او غلطيانو نه اخذ کوي � يعنې دا غلطيانې او مشاهدې رو رو.. انسان په ځان او جهان پوهی کوي � دې نه علاوه دَ شوق صاحب دا خبره چې اضطراب يا غمونه .. چې انسان مرگ حاله کوي .. هم يې دَ ژوند نه په فرار کولو مجبوره کوي � خو.. دَ افضل شوق دريمه خبره چې هغه په دې نظم کې دَ سوال په رنگه کې راپورته کړې ده .. هغې کې هم شك نيشته � په دې چې دغه احساس .. يعنې " هيله" يا " هيلې" .. چې دَ انسان نه دَ ژوند کولو لالچې جوړوي �

دَ خپل ذات په حواله دَ افضل شوق په دې نظم کې دَ هغه نظر دَ يو داسې منفردې نظرېې په لور اشاره ده � چې شاعر يې فکري ادراك په ډېر شاعرانه هنر او مفکرانه طرز داسې کړی دی� چې په کې دَ انسان او ژوند تر ميانځه رشته په يو دليل واضحه کړې ده � داسې خو" تجسس،اضطراب او هيله" واضحه معنې لري .. خو دا درې واړه څيزونه دلته په داسې منطقي ترتيب لکه په دې نظم کې چې ځای کړل شوي دي .. شايد چې افضل شوق په ړومبی ځل دَ خپلو مشاهدو په رڼا کې په دغه رنگه ترتيب وړاندې کړې دي � په دې خبرې کې شك هم نيشته � چې ژوند سره رشته ساتل دَ يوې مجبورۍ دَ لارې نه کېږي او دا مجبوري دَ انسان دَ وس نه وتې مجبوري وي � خو بيا ولې انسان په ژوند کولو مجبوره کېږي � هغه کوم عوامل دي چې انسان ژوندی ساتي ؟ دَ افضل شوق په دې نظم کې دَ دې " پټ سوال " دپاره په علامتي دليل چې کومه اشاره هغه په روستيئو څو مصرعو کې کوي .. هغه دَ لوستونکې په ذهن کې نور سوالونه هم راپاسوي�

دا پورتنی نظم .. چې دَ يولس ورو او اوږدو مصرعو يو آزاد نظم ښکاري .. خو چې ورته په غور اوکتلی شي ، نو دغه نظم به په پنځو داسې اوږدو برابرو برابرو مصرعو مشتمل نظم دی .. چې هره مصرعه يې پنځلس سېلابيزه ده .. تاسو يې هم لوستلی شئ�

يو تجسس دی پاروي ما په پلټنو باندې

بل اضطراب دی ځاره چاوْدی دَ پرهار په رنگه

چې ما په څرکو کې دَ درد که بې قراره ساتي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو لا هم زه يم چې ټالۍ وهمه ژوند ته مدام

او ځمه ځمه خپل هيلو سره وړاندې ځمه

۲۵ــ سپين ببرغ

دا چې ځان

زه په هر رنګ کې رنګومه

که څه هم حسن پرسته يم

خو غواړم

اووه واړه رنګونه

سره يو کړم

او په زد

دَ خوني کښو تورتمونو

سپين ببرغ

دَ سوکالۍ ورڅخه جوړ کړم

)په لټون ستا دَ ځبرې .. مخ - 187(

په دې نظم کې يو ځل بيا دَ شاعر " اپروچ" سائنسي هم دی او په دې کې دَ هغه حسن پرستي هم مخې ته راځي � يعني افضل شوق چې په کوم انداز دَ " اوو رنګونو" خبره دَ ځان سره تړي .. هغه خبره دَ دې نظم تهيم هغه وخت جوړېږي چې دئی په يورپ کې دَ سپل کولو په وخت دَ بلجيم نه دَ هالېنډ په لور سفر کوي � که مونږ دَ افضل شوق دا نظم دَ هغه دَ سفرنامو په تناظر يا سفري حال کې اوګورو.. نو خبره به دَ هغه دَ حسن پرسګتۍ په لور لاړه شي � خو داسې کول دَ يو نقاد نا اهلي او ادبي منافقت ګڼلی شي .. او زه دا نظم دَ دې نظم په خبرو او مصرعو يا علامتي اشارو په رڼا کې ځېړل غواړم � او دَ لوستونکو توجه په دې لور را اړوم چې په دې نظم کې دَ شاعر لخوا واضحه اشاره ده .. چې هغه په هر رنګ کې دلچسپي لري .. بلکه هر رنګ ليدل هم غواړي .. او هر رنګ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې رنګېدل هم غواړي � لکه څنګه چې هغه په عام ژوند کې هم ښکاري او دا مسلسل لټون هم دَ دې شاعر دَ هر رنګيزه شخصيت عکاسي کوي � خو، هغه دا دعوه هم لري .. چې هغه دا ټول رنګونه په يو بل کې ګډول غواړي او دَ دې ټولو رنګونو نه يو رنګ .. چې سپين رنګ دی .. جوړول غواړي � او دَ خپل مشن پوره کول غواړي چې هغه " مينه او امن " بللی شي � په کوم بانديې چې افضل شوق پېژندلی شي ..هم ځکه خو سپلاني يادېږي او دَ خپل مشن سرته رسولو دپاره متحرك ښکاري �

دلته دا هم وايم .. چې په هر رنګ کې دَ رنګېدلو مطلب رنګ رلياني هم نه دی . بلکه دَ يو حقيقت پسند او رښتوني شاعر دَ خلې نه داسې راوتل .. دَ هغه شاعر مطلب دَ ښائسته کائنات سره رشته ساتلو نه دی ، کوم چې رو رو دَ دې رنګونو دَ خالق په لوړيو تخليق کار بوځي � او افضل شوق هم دلته په دې خپل نظم کې هم دغه مطلب لري � يعني دَ ده مقصد دَ امن بېرغ جوړول دی � او دا بېرغ سپين رنګ لري .. او په دې هر څوك خبر دی ، چې سپين رنګ دَ اوو رنګونو نه جوړېږي � دا دَ افضل شوق اصل کمال دی چې دَ ټولو اعتراض کونکو ځواب په څومره ښائسته او مدلل انداز ورکوي �

دا نظم ډېر ساده ، روان ، عام فهمه او په ظاهره که څه هم دَ نثري نظم يوه ټوټه ښکاري .. خو دا نظم په فني لحاظ دَ نظم ټولې تقاضې پوره کوي � او يوه فکري ژورتيا ځان کې داسې رانغاړلې لري � چې لوستونکی په سوچ کې اچوي � دَ دې نظم شعريت ، موسيقيت او آهنګ په خپل ځای مهم ښکاري � ولې چې دا لس مصرعيز نظم په اصل کې په پنځه داسې مصرعو اړه لري .. چې هره مصرعه يې دَ بلې مصرعې سره برابره ده او دولس دولس سپلابونه لري .. لکه

دا چې ځان زه په هر رنګ کې رنګومه

که څه هم حسن پرسته يم خو غواړم

چې اووه واړه رنګونه سره يو کړم

او په زد دَ خوني کښو تورتمونو

سپين بېرغ دَ سوکالۍ ورخخه جوړ کړم

٢٦ ـــ شك دَ ايمان زيان دی

نه زه هندو

او نه ته بُت دَ کاڼي ،

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه مي وصال دَ تقاضو په چپه

کله دی کړی

پوجا پاټ او اشنان

خو.. ستا دَ مينې تهمتونو داسې

زه په جهان

لکه کافر مشهور کړم

چې اوس که هر څو سُولومه تندی

خلق کوي

زما په ايمان باندې شك

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 199(

افضل شوق په دې نظم کې په ښکاره جملو کې ليکي چې نه هغه هندو دی او نه دَ هغه محبوب دَ کاڼي بُت � خو دَ دې باوجود هم دَ افضل شوق مينې ته خلق دَ شك په نظر ګوري او دئی کافر ګڼي � دا ساده مصرعې هيڅ ابهام نه لري .. خو دومره آسانه هم نه دی چې هر څوك دې پرې پوهی شي � ولې چې په دې کې دَ افضل شوق محبوب انسان دی .. دَ رنګ ،نسل ، مذهب ، ژبې ، علاقائي او هېوادي سرحدونو نه وتی په خپل ذات کې لا محدوده انسان � يعني يو داسې انسان چې ورته خدای پاك افضليت په ټولو مخلوقاتو ورکړی دی � خو له داسې انسان سره افضل شوق چې مينه کوي .. نو دَ ذات پات او يا په وړو وړو دائرو کې ورګېر نور انسانان ده ته بې لارې انسان وائي � څه هم که ده يو داسې کار نه دی کړی چې هغه دې پرې انسانيت دښمن يا دَ شېطان په لارو ياد شي � هغه خپل محبوب دَ هر قسمه دائرو نه آزاد او تش په انساني شکل يا فطري روئيو کې ليدلی غواړي � هم ځکه خو هغه په دې قصور نيولی شوی دی�

په دې نظم کې افضل شوق په اشارتي انداز دَ نن دَ انساني جانبردارانه روئيې ښودنه داسې کوي .. چې دَ نن انسان په پټو سترګو او بې تحقيقه خبرو باندې يقين کوي � دا نه ګوري چې کومه خبره هغه کوي .. هغه خبره هم هغسې ده که نه ؟ دا عجيبه خبره افضل شوق په دې دليل وړاندې کوي � چې هغه هيڅا دَ خپل اشنا سره په

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوچا پاتڼ او اشنان كولو باندي نه دی ليدلی .. نو بيا دئی كافر ښنګه شو او د ده اشنا دَ كاڼي بُت ؟ دا هاغه سوال دی چي افضل شوق دَ دي نظم موضوع ګرځولی دی � يعني دَ دي نظم نه دا مطلب اغيستی شو چي انسان په هر حال كي دَ قدر وړ او عزتمن او محترم وي � خو دَ دي مطلب دا هيڅ كله نه .. چي هغه دي دَ آسرو په بنياد ژوند تېروي �

دَ دي نظم فني جوړښت دَ خپلو استعارو، لفظي تراكيبو او جديدو محاورو لكه " په جهان كافر مشهوره كېدل" او ځينو علامتي اشارو لكه " نه زه هندو او نه ته بُت دَ كاڼي" او " پوچاپاتڼ او اشنان كول" .. چي نظم ته دَ قيصي رنګ او تمثيلي اشكال وركوي � او لوستونكي په دي سوچ كولو مجبوره كوي .. چي هغه دَ افضل شوق په دي دليل دَ فكر ژوري اولټوي�

دا دَ يولس لوئيو او وړو مصرعو آزاد نظم .. دراصل دَ اووْ داسي برابرو برابرو مصرعو يو پابند نظم دی ، چي هره مصرعه يي ځان كي دننه يولس يولس سپلابونه لري .. تاسو يي خپله هم لوستلی شئ �

نه زه هندو او نه ته بُت دَ كاڼي،

نه مي وصال دَ تقاضو په چپه

كله دی كړی پوجا پاتڼ او اشنان

خو .. ستا دَ ميني تهمتونو داسي

زه په جهان لكه كافر مشهور كړم

چي اوس كه هر څو سُولومه تندی

خلق كوي زما په ايمان باندي شك

۲۷ ـ ـ قتل

ما وئيل

چي كښينه هله

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

وار ړومبی که له قاتله

داسې نه چې تر تا راشي

او تا مړ کړي بې اجله

ځکه زما دَ سترګو وړاندې

ورځ په شپې کې شوه بدله

او راپورته شوم له وامه

نه یوه شوه او نه بله

وارخطا دَ مرګ له سامه

ما چاړه راواخیستله

اوس به ما لا نوره نوره

دَ هغه سینه څیرله

چې ګړنجې مې تر غوږو شو

شیشه غوټه ماته شوله

)په لټون ستا دَ ښېرې .. مخ - 209(

افضل شوق هغه شاعر او مفکر دی چې هر څه په نبغه وائي � او دا دَ هغه په حقله مشهوره خبره ده � په دې نظم کې هغه دَ خپل ذات او اندرون نفي داسې په هنر او کمال کوي � چې دَ ذات په حواله انساني ټولنې او انسان باندې ګوتې پورته کوي � او دا وئیل غواړي چې دَ نن انسان هسې دَ ښېرې نه انسان ښکاري � ګنې انسان په اندرون کې څه بل څه دی � په دې نظم کې هغه یو قیصه کوي چې یوه ورځ په خلاسو سترګویو سیورې یا ښېره ګوري او دا ګڼي چې دا ښېره یا سیوری .. بل هیڅ نه .. بلکه دَ هغه اصل قاتل دی � ځوک چې دَ ده دَ قتل په غرض تر هغه پورې ځان رسوي � نو ځکه هغه راپورته شي او چاړه را اوباسي .. او په هغه سړي باندې دَ چړې وارونه اوکړي � او غواړي چې دَ هغه قاتل ځیګر نور نور او څیرې .. خو آخر دا پته دا اولګي چې هغه په قاتل

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوزارونه نه کول بلکه ده په هغې آئینې باندې چاړې ورسمې کړې وې .. چې په کوم کې دَ دې شاعر خپله څېره لیدی شوه�

دَ دې نظم تهیم دومره نوی او په عجیبه فکر باندې مشتمل دی چې یو ناپوهه نقاد دَ افضل شوق دې ذاتي تخیلا تي قیصې ته دَ حقیقت رنګ ورکولی شي او دَ دې قیصې دَ وجې هغه نقاد یا دَ نن ړوند منصف وَ افضل شوق ته بدسیرته هم وئیلی شي � ولې چې هغوئ په دلیل کې دا وئیلی شي .. چې شوق صاحب په خپلې دې قیصې کې دَ خپل ذات په حواله ځانته ځناور وائي .. نو ځکه دئی ځناور دی � خو دغه فکر .. چې بیا یو ادب شناس یا دَ نوي دور په ځناوري روئیو او حرکتونو خبر زمانه شناس عادل ته دَ افضل شوق دغه جرم چې هغه یې په خپلې خلې باندې تصدیق کوي وړاندې کړلی شي ..نو زما یقین دی چې دې لېوني شاعر ته به باضمیره او حق پرست انسان اووائي �

په دې نظم کې افضل شوق دَ انسانیت ګرېوان دَ انسانانو په لاس کې تیګی تیګی ګوري او دَ ځناوري انسان دَ " رول ماډل" په توګه خپل دغه مثالي کردار هغه ته دَ رښتوني انسان داسې څېره ورکوي چې دَ هغه په خبرو اعتبار کېدلی شي

دا دَ څورلسو مصرعو آزاد نظم .. دَ تنقیدي جائزې اغیستلو ورسته به لوستونکې دا اومني .. چې دَ آزادو نه .. بلکه دا نظم دراصل دَ تش اوږ پابندو .. بلکه باقاعده قافیه بندو مصرعو داسې نظم دی چې هره مصرعه په کې شپاړس سېلابونه ځان کې رانغاړلې لري .. لکه

ما وئیل چې کښېنه هله ، وار ړومبی که له قاتله

داسې نه چې تر تا راشي او تا مړ کړي بې اجله

ځکه زما دَ سترګو وړاندې ورځ په شپې کې شوه بدله

او راپورته شوم له وامه .... نه یوه شوه او نه بله

وار خطا دَ مرګ له سامه .... ما چاړه راواخیستله

اوس به ما لا نوره نوره ..... دَ هغه سینه څیرله

چې ګرنجی مې تر غوړو شو شیشه غوټه ماته شوله

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۸ ـ ـ لکه لېوان چې په رمه ورګډ شي

عجبه دا نه،

چې انسان ستورو سپوږمۍ ته خېژي

عجبه دا ده..

چې دَ پت، ښېګړي، تُوري ، وفا

څېښتنو هم

ګورئ .. په زد دَ رڼا

وَ یویشتمي انساني پېړۍ ته

په سرو لاسونو

او په سرو سرو داړو

داسې په نره

او ویاړمنو سترګو

په جهادي نارو ور وَدانګلو

لکه لېوان

چې په رمه ورګډ شي

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 218(

دا خبره به دَ دې عصر لو ستونکي هم اومني .. چې دَ شلمې صدۍ سائنسدانانو چې څنګه په ویاړ یویشتمي صدۍ ته دَ سائنسي انقلاباتو لار په خوشحالۍ اوږدوله .. او دا نوي صدۍ یې دَ انسان دَ ناممکنو آسائشونو دَ پوره کولو صدۍ هم ګڼله .. خو دَ دې برعکس دَ نړۍ زیاترو شاعرانو او مفکرانو دې نوي صدۍ ته دَ انسان او انسانیت په تابوت کې دَ آخري مېخ ټومبلو نوم ورکولو � او هم دغه رنګه اوشولو .. یعنې دَ شلمې صدۍ جدید ترین او ښائسته انسان یوشتمي صدۍ ته داسې په ځناورې روئیو او خویونو او حرکتونو ور اودانګلو لکه .. دغه حېوانیت چې هم دَ انسان اصل شېوه او کار دی � په دې وجه خو ځناورانو ځنګلونه انسانانو ته پرېښودل او دَ ښارونو کنټرول یې لاس

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته کول شروع کړو � ځکه خو پښتانه هم په دې ځناورې کار او روزګار کې دَ هیچا نه شاته پاتې نه شو .. بلکه په وینو ځکلو راځکلو کې ښه مېړني دېوان یاد شول �

په کال 2001 کې لیکلی شوی دا نظم افضل شوق لخوا دَ یویشتمې صدۍ په راتلو کې په ریکارډ راغلی هغه ړومبی نظم وو .. چې نن دَ یو حقیقت په رنګ ځمونږ مخې ته پروت دی � او بل دا خبره غور طلبه هم ده .. چې په کوم انداز شوق صاحب یویشتمه صدۍ غندلې ده ..هم هغسې دَ ده په شعري یا نثري ریکارډ کې دَ شلمې صدۍ په اړه هم یو داسې نظم په ریکارډ نه دی راغلی چې دئی ترې مطمئین ښکاره شوی وي � یعنې دا شاعر دَ سائنسي ترقۍ ترشا یو داسې خوني جنګویني .. چې په هغه کې به انسانان دَ یو بل سره دَ وینو لوبه کوي � نو ځکه په کوئټې کې په کال 1991یا 92 کې .. چې ما په ړومبې ځل دَ افضل شوق سره په ملاقات کې دَ هغه دَ امن دَ پرله پسې خبرو اورېدلو پس چې کله دَ هغه نه دا تپوس اوکړو، یعنې

" -شوقه !! دا انسانان ولې بیرته دَ ځنګل په لور روان دي ؟"

نو هغه یو دم په ځواب کې له مانه سوال اوکړو او وئیل یې..

" -حسینه !! ته اول دا راته اوویه .. چې انسان دَ ځنګل نه راوتی کله وو .. چې ته یې ځنګل ته بوځې؟ "

دا خبره څه هم که هغه وخت ما هسې یو فلمي ډائیلاګ اوګڼلو .. خو دغه ډائیلاګ .. تش ډائیلاګ نه .. بلکه دَ افضل شوق هغه تهیم وو .. چې لس کاله پس دَ یوویشتمې پېړۍ په آغاز کې دَ پښتنو په حواله داسې نظم شو � چې نن ورته مونږ تاریخي حقیقت هم وئیلی شو� ځکه چې پښتنو واقعي هم دې نوي صدۍ ته دَ لېوانو په بڼو کې دَ رڼا په ضد دانګلي دي .. لکه شوق صاحب چې یې دَ دې نظم په ورستئیو مصرعو کې وضاحت کوي �

دا پورتنی نظم چې دی خو آزاد .. لاکن دا خورلس وړې او اوږدې مصرعې مونږ په اتهو داسې مصرعو کې تقسیم کولی شو .. چې په هغو کې آهنګ ، لې او موسیقیت موجود لیدی شي � یعنې ړومبۍ دوې مصرعې دَ پنځلس سپلابونو او نورې شپږ مصرعې یولس سپلابیزه ترتیب کړلی شي نو دَ دې پورتني نظم شکل به داسې پابندي اوموندي .. لکه

عجبه دا نه، چې انسان ستورو سپوږمۍ ته خېژي

عجبه دا ده .... چې دَ پت ، ښېګړي ، ثُوري ، وفا

څېښتنو هم ګورئ .... په زد دَ رڼا.......................

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَ یویشتمي انساني پېړۍ ته........................

په سرو لاسونو او په سرو سرو داړو................

داسې په نره او ویاړمنو سترګو......................

په جهادي نارو ور وَدانګلو..........................

لکه لېوان چې په رمه ورګډ شي........................

۲۹ ـ ـ مجرم

زه چې ګورمه

هر لوري

راچاپېر دي دېوالونه

دریابونه

هسك هسك غرونه

او یا غم او وسوسې دي

چې زما په خوا و شا کې

اتېونه کوي .. غورځي

دائرو غوندې راترځي ،

خو، سربېره لا دَ دې هم

په قصور دَ خپلواکۍ زه

نیول شوی یم

مجرم یم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)په لټون ستا دَ ښېرې .. مخ - 220(

دا نظم هم ښاغلي افضل شوق ، دَ نن دَ حالاتو ، دَ انسان دَ بې وسۍ .. بې کسۍ اوتنهائي په تناظر کې ليکلی دی � او دا حقيقت هم دی چې دَ نن انسان په مختلفووهمونو، فکرونو ، طبقاتي کشمکش، نفسياتي رنځونو ، اقتصادي ناهمواريانو په ولقه کې راګېر دی � او هغه هم دَ يو داسې روائتي او شخصي نظام دلا ندې چې انسان په کې هډو انسان نه ښکاري � نو بيا دَ انسان دَ آزادۍ او خودمختارۍ قيصه دَ کوم ځای نه شروع کېږي؟

دَ افضل شوق دا نظم که په سياسي او سماجي حواله اوګورو .. نو دَ دې دور او دَ دې هېواد چې افضل شوق يې يو غړی دی .. باندې يو تنقيد هم دی � داسې تنقيد .. چې په نووْ نووْ لفظي تراکيبو او استعارو او اشارو خپلې معنې نوري نوري پراخوي � ولې چې په دې نظم کې هم دغه لفظي جوړښت خو دی .. چې نظم ته دَ شعريت نه علاوه دَ يوې سياسې الميې رنګ هم سپاري � دغه ترون دَ لفظونو تر ميانځه داسې جديدې محاورې هم مخې ته راوړي � لکه .." دېوالونه راچاپېرېدل" ، " دريابونه چاپېرېدل" ، " غرونه چاپېرېدل" ، " دَ غم او وسوسو اتېونه" ، " دائرو غوندې ترځېدل" او " په قصور دَ خپلواکۍ مجرم کېدل" .. چې په معنوي اعتبار فکر ته وسعت ورسپاري �

دا نظم په فکري لحاظ چې څومره ژورتيا لري ..هم هغسې ذومعنې اشارې دَ دې نظم آفاقيت په علامتي اشارو کې برقرار ساتي � څه هم که لږ ابهام لري .. خو يو لوستلی قاري ترينه دَ خپل مطلب معنې اغيستلی شي � په فني توګه دا څورلس مصرعيز نظم چې ښکاري خو آزاد .. لاکن آزاد نه دی � بلکه دا نظم په پنځو داسې مصرعو باندې هم په ښپاړس ښپاړس برابرو سېلابونو کې تقسيمېدلی شي چې ورته بنده پابند يا معرى نظم وئيلی شي � تاسو يې خپله هم اولولئ �

زه چې ګورمه هر لوري ، راچاپېر دي دېوالونه

دريابونه هسك هسك غرونه اوياغم او وسوسې دي

چې زما په خوا و شا کې اتېونه کوي ..... غورځې

دائرو غوندې راترځي ، خو .... سربېره لا دَ دې هم

په قصور دَ خپلواکۍ زه نيول شوی يم .. مجرم يم

۳۰ ـ ـ مونا ليزا

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستا موسکا ګوره چې څله؟

پاروي په دې ګمان ما

چې هم ته هغه جينۍ يې

چې مې تل دَ خوب او خيال په

ټاپوګانو لټوله

او يا لئيو نارډو يم خپله

چې دَ څو پيړيانو ورسته

قسمت بيا راويستم تاته ،

خوبس .. دغه الميه ده

چې دعوه کولی نه شم

زه په تا باندې اوس ځکه

چې دا زما خويم جنم دی

او ته يې په خپله بڼه

موسکنۍ غوندې هغسې

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 227(

هسې خو افضل شوق خپل ځان دَ هر قسم انساني فرقو او تفريقاتو نا بالاتر يو انسان ګڼلي � هم ځکه خو هغه دَ انسان په رنګه دَ انسان خبره کوي � خو دلته په دې پورته نظم کې .. چې افضل شوق په پېرس (فرانس) کې ليکلی دی .. کې داسې څرګندېږي چې هغه نه يواځې هر اړخيزه انسان دی بلکه کله کله خو دَ وخت او زمانې دَ قيد نه هم ځان آزاد ګڼي � هغه يقين لري چې وختونه انسان نه .. بلکه انسان وختونه خپل شاته پرېږدي � څه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم که داسې په ظاهره ممکن خو نه دي ... خو دَ ده په خبرې کې يو دليل هغه وخت حقيقي بڼه اوزبېږوي .. چې کله دئی دَ مونالیزا دَ هغه اوريجنل تصوير په وړاندې ولاړ دی .. چې درې نيم يا څلور سوه کاله اّگاهو په فرانس کې لئيو نارډو نومې يو اّرټسټ جوړ کړی وو�

افضل شوق په خپل دې نظم کې مونالیزا نه پوښتنه کوي او وائي .. چرته دغه خو هم هغه جينۍ نه ده .. چې ده ته په خوبونو او خيالونو کې هر وخت راځي ؟ خو بيا چې هغه په فريم کې بنده مونالیزا هيڅ ځواب نه ورکوي او چپه دَ خپل خاموش فطرت دَ وجې پاتې شي .. نو شوق صاحب ورته ښه په نېغه کتلو پس دا خيال زړه کې راوړي چې خاموشي نيم اقرار دی .. او يا کېدی شي .. هم دئی خپله دَ دې شاهکار تصوير مصور لئيونارډو وي .. چې قسمت يو ځل بيا دَ هغې سره ملاوْ کړی وي � خو بيا چې دَ مونالیزا وَ غاورې موسکا ته ځير شي .. نو په مات زړه دَ هغې سره خپل ملاقات يوه الميه اوګني او داسې محسوس کړي لکه دئی چې څو څو ځله دې دُنيا ته راغلی وي .. خو مونا ليزا دئی په دې نه پېژني چې دَ هغې رنګ ، شکل او موسکا هم هغسې زړَه او دَ وختونو په قيد کې بنديوانه پاتې شوي وي � هم ځکه دئی خپلې مونالیزا ته دَ يو عام سپلاني په رنګه دَ محرومۍ دَ يو سترې احساس سره ولاړ او يوه داسې قلبي او روحاني رشته جوړولو کې جوګه ښکاري چې هغه اجنبي مونا ليزا په ډېرو حوالو خپلول غواړي �

په دې نظم کې دَ افضل شوق دَ مودو مودو تلاش هغه پېکر دَ مونالیزا په شکل کې څرګندېدل دَ هغه دَ اّئيډيل يو داسې فکري دليل دی .. چې نقادان دَ شوق شخصيت په دې هنري کمال کې لټولی شي � چونکه مونالیزا يو اّرټسټ په خپل لاس جوړه کړې ليلا ده .. نو ځکه دَ افضل شوق لخوا په حېثيت دَ يو لفظي تخليق کار په هغې تصويري جينۍ باندې دعوه .. دَ اّرټ ستائينه او په اّرټ کې جماليات لټول دي � خبره يې ساده په دې نظم کې کړې ده خو دَ وخت دَ قيد نه اّزادي دَ دې شاعر هغه هنري او فکري کمال دی .. چې هغه پرې پېژندلی شي�

دا اّزاد نظم چې په کتاب کې په څورلس وړو او اوږدو مصرعو کې تړلی ښکاري .. خو له اصله دغه نظم په اوو داسې اوږدو مصرعو مشتمل دی چې هره مصرعه يې شپاړس سپلابونه لري او دې ته يو پابند يا ښه معرى نظم هم ورته وئيلی شو � راځئ ، چې اوګورو .. داسې هم دی که نه�

ستا موسکا ګوره چې څله؟ پاروي په دې ګمان ما

چې هم ته هغه جنۍيې چې مې تل دَخوب اوخيال په

ټاپوګانو لټوله ... او يا ...... لئيو نارډو يم خپله

چې دَ څو پېړيانو ورسته قسمت بيا راويستم تاته،

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوبس .... دغه المیه ده ، چې دعوه کولی نه شم

زه په تا باندې اوس ځکه چې دازما خویم جنم دی

او ته یې په خپله بڼه موسکنۍ غوندې هغسې

۳۱ ـ ـ واوره .. تاته وایم!

دا چې زه درته ژغېږم

ته دَ لاس ورغوي څله؟

ګیروې په نرۍ ګوتو

او په نېغه ورته ګورې

لکه جوړه، چې لیکې څه

او یا کرښې ورانوې ته

هرڅه هرڅه

خو بیا هم زه

نه رسېږم تر مطلبه

ستا دَ زړه تر پټ طلبه

که څه هم کلونه تېر شول

که څه هم عمرونه تېر شول

خو، یو ته یې .. چې لا چپ یې

او بل زه یم ، چې غرېږم

لا غرېږم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لا غرېږم

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 233(

په دې نظم کې افضل شوق دَ يو داسې ميني عکاسي او انځورګري کړې ده .. چې هغه پښتنه مينه ده� ولې چې پښتنې پېغلې حياناکې مشهورې دي � هغوئ .. څه هم که يو چا سره مينه کوي خو دَ ميني اظهار يې خلې نه اورېدى نه شي � هم افضل شوق دَ هغې پښتنې پېغلې دَ ستر او حيا قيصه په دې نظم کې په هنري او شعري پېرائيه کې کړې دى .. او په دغه نظم کې هغه لفظي تصوير کشي داسې کړې ده لکه بنده چې يو فلمي سين ګوري � هم دغه وجه ده .. چې يو ښه شاعر دَ لفظونو انځورګر بللى شي � په دې اړه افضل شوق دَ هيچا نه کم مصور نه دى � دَ هغه تصويرونه خبره کوي .. هغه کاڼو ته ژبې او لفظونو ته څېرې ورکولو کې مهارت لري�

په دې نظم کې هم مونږ دا يو څو لفظي تراکيب لکه " دَ لاس ورغوي ګيرول" ، " دَ لاس دَ ورغوي کرښو ته په نېغه کتل" ، " دَ لاس کرښې ورانول" ، " تر مطلبه رسېدل" او " دَ زړه پټ طلب ته رسېدل" داسې محاورې ګڼلى شو .. چې دَ پښتو لمن پرې پراخېدلى شي � دَ شاعر دغه شعري ادا زما خوښه ده .. چې هغه په خپل هر تخليق کې ځينې داسې نوي توري، محاورې او لفظي تراکيب ترې .. چې هغه دَ تجريديت باوجود هم پښتني مزاج سره اّمېزش کوي � او بل دا .. چې دَ افضل شوق په شاعرۍ کې سادګي دَ هغه فکري ابهام ګڼلى شي � خو دغه ابهام محاوراتي ابهام دى .. چې لوستونکي ته دَ سوچ لارې پرانستي �

دا نظم چې هسې خو په شپاړس مصرعو باندې مشتمل دى � لاکن ورته آزاد نظم ځکه نشو وئيلى .. چې په دې کې آهنګ او موسيقيت باقاعده تر نظر لاندې ساتلى شوى دى � او دا نظم مونږ په اوو .. شپاړس سپلابيزه برابرو برابرو مصرعو داسې اړولى شو .. لکه

دا چې زه درته غرېږم ته دَ لاس ورغوي څله؟

ګيروې په نرۍ ګوتو او په نېغه ورته ګورې

لکه جوړه چې ليکې څه او يا کرښې ورانوې ته

هرڅه هرڅه خو بيا هم زه ، نه رسېږم تر مطلبه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستا دَ زړه تر پټ طلبه که څه هم کلونه تېر شول

که څه هم عمرونه تېر شول خو،یو ته یې چې لا چپ یې

او بل زه یم ، چې غرېږم .... لا غرېږم ... لا غرېږم

۳۲ ـ ـ وسوسه

ما یې زړه ته لاره اوکړه

هم یې سترګو کې مېښته شوم

خو، چې څنګ ته یې ورتلمه

لا به نور نور ورڅکېدمه

چې ناڅاپه مې ورپام شو،

نو خولې شولې راماتې

پښې مې ځای په ځای شوې شلې

په وجود کې مات رامات شوم

او له ډاره دَ مرګي زه

په هیڅ هم نه پوهېدمه

چې ، په کومه اوتښتمه

شاته بند دَ خوني ور وو

دواړه اړخ مې دېوالونه

او همت مې کوې نه شو

دَ " یوپا" په لوري ځکه

چې یې خلې کې کوکېدلې

دَ غاښو په ځای سکروټې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

او له پوزي يې اورونه

غورځول اژدها غونډې

)په لټون ستا دَ ښېرې .. مخ - 234(

دلته په دې نظم کې افضل شوق دَ شاعر سپلاني په توګه نه يواځې خپل ځان ځرګندوي .. بلکه دَ تهائي لېنډ دَ پټايا بيچ نومې ځاى په اړه يوه خپله داسې قيصه لوستونکو مخې ته ږدي چې .. هغوئ تربنه دَ تهائي کلتوري کمزورى يا دَ تهائيانو دَ وجودونو په سودا ماده پرستۍ تر حده غېر فطري روئيو ته ګوتې نيولى شي � په تهائي کلچر کې دَ اژدها تصور يو مقدسه زېرى ګڼلى شي � خو دغه اژدها څمونږ په ذهنونو کې دَ يو داسې تباهۍ نخښه راپيدا کوي .. چې مونږ ورنه نفرت يا کرکه کوو � او افضل شوق هم دَ دې پښتنې يا مشرقي سوچ دَ مخې دَ " يوپا" سره په يوه بنده کوټه کې ځان تصوير کوي � خو څومره چې دَ هغې تهائي پېغلې دَ طرف نه خواهشات رابرسېره کېږي .. هغسې شاعر ورنه وېرېږي او تښتي � ولې چې دَ هغه په ذهن کې يو خطره ده .. او هغه خطره .. دَ دې هېواد سره تړلې لعنتي او وباهي امراض دي .. چې شوق صاحب دَ هغې پېغلې نه تښتېدل غواړي .

دا نظم يو تمثيلي شکل لري .. او هيڅ قسم پېچدګي نه لري او نه په کې دَ خبرو جوړښت تجريديت لري � لاکن په دې ساده نظم کې افضل شوق دَ تهائي لېنډ بې لګامه آزادي ، دَ ښځو بې راه روي او دَ هغه هېواد دَ خلقو غلامانه ذهنيت او غېر فطري خواهشات ډېر په شعريت کې غندلي دي � کوم چې لوستونکي ته دَ شعري خوند او ښايست علاوه هغه ته يو سبق هم ورکوي � دَ شاعر په سپلاني مشاهدو کې دغه مشاهده .. څه هم که مقصديت لري خو کېدلى شي چې دَ نقادانو دَ قلمونو څوکې پرې اوغږېږي .. يا اوپسځېږي � ولې چې دَ نن په تنقيدي عدل کې دَ ګناه يا خطا توری هم دَ خلې نه ايستل يا ليکل ګناه او خطا ګڼلى شي � نو ځکه دا شاعر چې .. هيڅ يوه اخلاقي خطا يې په دې نظم کې نه ده کړې .. خو دا دَ ښځې نه تښتېدل هم شايد چې دَ ننګ او غېرت په حواله ننني پښتني جرم اوګڼلى شي �

په فني او تکنيکي لحاظ دغه ساده نظم ځان کې بلا ډېرې جديدې محاورې دَ لفظي تراکيبو او علامتي اشارو په معنوي غرض رانغاړلې شوي دي � کومې چې دَ پښتو په فائدې تمامېږي � لکه .." زړه ته لاره کول" ، " سترګو کې مېښته کېدل" ، " ورځکېدل" ، " خولې راماتېدل" ، " پېښې ځاى په ځاى اوچېدل" ، " په وجود کې ماتېدل راماتېدل" ،" شاته دَ خونې ور بندېدل" ، " دواړه اړخه دېوالونه درېدل" ، " په خلې کې دَ غاښونو په ځاى سکروټې کوکېدل" او " له پوزې اورونه غورځول - "

په تهائي لېنډ کې ليکلى شوى دا پورتنى نظم چې په نولس مصرعو باندې مشتمل دى .. خو آزاد نظم نه دى � ولې چې دَ دې نظم هره مصرعه په اتهه سپلابونو باندې اده لري او دا معرى نظم دى�

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۳ ـ ـ ونې نشته

زما هم زړه غواړي

چې لږ دمه شم

دَ يوې ګڼې ونې يخ سيوري ته

خو ظلم دا.. چې

دَ دې ژوند په دښت کې

تر لرې لرې پورې

ونې نشته

)په لټون ستا دَ ځېرې .. مخ - 237(

په لوړالا ئې کې دا پورته ليکلی شوی نظم دَ افضل شوق په ځينو هغو نظمونو کې يو نظم دی چې په کې خبره په نثري انداز کې داسې شوې ده .. چې ښکاري خو معمولي خبره .. خو چې لږ لوستونکي ورته ځير شي نو دغه ساده نثري نظم .. دَ يو داسې مکمل نظم په توګه مخې ته راشي ... چې دَ شعري پابنديانو سره په کې فکري ژورتيا دَ يو نه منونکې کمال تر حده هنري ښائست راوړاندې کړي � دلته دَ دې نظم دَ عنوان په شان شاعر دَ خپلې ستړيا يو داسې حال وئيلو ته په اشارو کې جوګه ښکاري .. چې هغه دئی دوې لمحې آرام ته هم نه پرېږدي � او داسې محسوسېږي لکه هغه چې دَ تودو لمرونو لاندې دَ ګرځېدلو او په تکنو غرمو کې دَ اوسېدو توان توفيق نه لري � او غواړي چې لږ دمه شي او بيا دَ نوي سره دَ لټون دَ مسلسل کړاوْنو سره مخامخ شي .

په دې نظم کې افضل شوق که يو طرف ته ځان دَ جنون تر حده په خپلې مينې کې مجنون ځرګندوي .. او دَ پېرې په شان ستړيا ته .. ستړيا نه وائي او هر وخت دَ خپل اشنا په لټون کې ګرځي .. نو بل طرفته دغه پېرى او مجنون خپل ځان انسان هم ګڼي اوغواړي چې .. دَ نوي سفر دَ جاري ساتلو دَ مخه لړه ستړيا په يخ سيوري کې دَ يو داسې ګڼې اونې دلاندې وسا کړي. خو درخته هيجرته نه وي. دَ دې علامتي اشارې مطلب دا دی .. چې افضل شوق ژوند يو داسې سپېره صحرا ګڼي .. او وَ خواهشاتو ته دَ داسې سرابونو نوم ورکوي چې هغه انسان دهوکه کوي .. خو بيا

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم دغه انسان دَ دغو سرابجنو خواهشاتو پسې پسې منډې ترنډې کوي او دا هيله هغه ته .. دَ ژوند کولو چل سره سره په کړکېچنو لارو باندې تلل هم ښائي .

نه يواځې دا پورتنۍ خبرې .. بلکه په داسې رنګه نظمونو کې هر لوستونکی ځان ځانته معنې او مطلبونه را کاږي � او دا دَ دې نظم عالمګيريت بللی شي � کوم چې دَ افضل شوق په شاعرۍ کې ټولو نه لوئيه خوبي او خاصه ده � چې هغه په ډېرو ساده خبرو کې فکري ژورتياګانې داسې په هنري شعري پېرائيو کې رانغاړي .. چې دَ مشر سليم راز دا رائې دَ ده په باب بالکل صحيح ثابته شي � چې هغه په خپل مضمون کې .. په هم دغه کتاب " په لټون ستا دَ ښېرې" کې په صفحه نمبر 17باندې ليکي..

"زمونږ دې شاعر(افضل شوق) حقائق ليدلي او تسليم کړي هم دې خو لهجه او رويه يې بې حده شاعرانه ده � احساس او شعور يې دَ فلسفي دی خو نظر او ژبه يې دَ شاعر ده "

دَ سليم راز صاحب دا رائې دَ افضل شوق په دې نظم " ونې نيشته" باندې پوره پوره ځکه اوځي ... چې دلته هم خبرې په ساده لهجې کې شوي دي .. خو مفهوم يې فلسفې زېږوي � او بل دا دليل .. چې افضل شوق په نثري رنګه نظمونو کې هم شعريت په ذهن کې لري � دَ مثال په توګه .. اوس که مونږ دَ دې نظم په فني جوړښت نظر واچوؤ .. نو دا خبره به هم واضحه شي چې دا نظم .. نه خو آزاد دی او نه نثري .. بلکه يو پابند او معری نظم دی � خو، چې که مونږ يې داسې په څلورو، يولس سېلابيزه مصرعو کې اوليکو .. لکه

زما هم زړه غواړي چې لږ دمه شم

دَ يوې ګڼې ونې يخ سيوري ته

خو ظلم دا.. چې دَ دې ژوند په دښت کې

تر لرې لرې پورې ونې نشته

۳۴ ـ هسپانۍ سترګې

سترګې يې څه وې؟

وې دَ زهرو پيالې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

باڼه لړم لړم ،

ککو کې ماران..

هم ځکه ما به زړه له سوخته کله

چې دَ بنو غشي ور اوتاوْول

نو هرې پېغلې هسپانۍ به راته

په موسکنۍ اشارو اووئیلو

"مه ګوره مونږ ته

ګنې ته به هم بیا

دَ ښکلاګانو دَ خُمار په اثر

دَ پکاسو په پلونو اوکړې مزل"

)په لټون ستا دَ خبرې .. مخ - 245(

دا پورته رقم شوی نظم چې افضل شوق په کال 1996 کې دَ سپېن په ښار بارسلونا کې لیکلی دی .. هم علامتي نظم دی � او تر هغو پورې څوك نشي پرې پوهېدلی .. چې دَ سپېن خلګو دَ خدوخال ، رنګ او روئیو یا دَ دې هېواد دَ ښار یاد شوي بارسلونا په باب ښه پته نه وي ورته � او پکاسو چې دَ یو ښېخي ستر او مصورۍ دَ عالمي تاریخ یو مشهوره فنکار په توګه پېژندلی شي .. دَ بیك ګراونډ په اړه هم لوستونکي ته لږ ډېر معلومات لرل په کار دي � ولې چې په دې نظم کې هم خبرې خو ډېرې ساده دي � لاکن معامله هغسې دَ علامتي اشارو او فلسفیانه تهیم ده .. چې یو لوستلی قاري ترېنه ډېر خوند اغیستلی شي .

په دې نظم کې افضل شوق یو ځل بیا دَ آرټ رشتې له جمالیاتو سره تړلو ته جوګه ښکاري � هغه دا یقین لري چې شاعر هم دَ یو مصور په رنګه څیزونو ته رنګونه او بڼې ورکولی شي � لکه پکاسو چې دَ سپېن په تاریخ کې ځانته یو نوم دَ دې مصورۍ په اړه پیدا کړو .. نو وجه یې دَ دې ځای دَ ښکلو خلقو او قدرتي حسن دَ اظهار وه � چې افضل شوق یې په دې نظم کې نه یواځې ستائینه کوي بلکه ځان دَ پکاسو په لاره روان شوی لاروی هم په ناوئیلو اشارو کې ګڼې � او په دې خبرې کې هم شك نیشته .. چې دَ افضل شوق په شاعرۍ کې دَ هغه دغه سفرونه او مزلونه لوی

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

رول ادا کوي او هغه دَ پښتو شاعرانو او قلمکارانو نه په اُسلوب کې بېلوي هم � هم ځکه خو مونږ دې لېوني شاعر او سفرنامه نګار ته يو داسې مصور هم وئيلی شو .. چې هغه تش عکسونه کاږي راکاږي نه بلکه هغه تصويرونو ته ژبې هم ورکوي � او غږوي يې هم � خو الميه دا ده چې دَ لفظونو دَ دې پښتون مصور په شاهکارونو او دَ هغو ښاهکارونو په خبرو.. لا خو زياتره پښتانه نه پوهېږي � هم ځکه خو دَ دې شاهکارونو شاته ولاړ مصور او تخليق کار هم لا خو سواليه نشان پاتې دی�

دا نظم چې په دولس وړو او اوږدو مصرعو کې ترلی شوی آزاد نظم ښکاري .. دراصل آزاد نه بلکه دَ نهو داسې برابرو مصرعو نظم دی چې هره مصرعه يې يولس سپلابونه لري � راشئ چې او يې لولو �

سترګې يې څه وې؟ وې دَ زهروپيالې

بانه لړم لړم ، ککو کې ماران.....

هم ځکه ما به زړه له سوخته کله

چې دَ بنيو غشې ور اوتاوُول

نو هرې پېغلې هسپانۍ به راته

په موسکنۍ اشارو اووئيلو

"مه ګوره مونږ ته ګنې ته به هم بيا

دَ ښکلاګانو دَ خُمار په اثر

دَ پکاسو په پلونو اوکړې مزل"

۳۵ ـ ـ يو مې يار .. خو سل يې بنې

څوك چې

هرڅه هرڅه ليدل غواړي

په سترګو باندې،

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوئ به څه پېژني؟

زما هغه جانان

چې زه يې ،

له نهه نيوي بېلو نومونو پرته هم

لا زړه کې ،

ساتمه هيله دَ وصال

خو، دَ سلمې بڼې

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ - 254(

افضل شوق دَ خپلې مستې، شوخې شاعرۍ په حواله دَ سلو يار مشهور دى .. او زيات تر نقادان ورته هرجائي ، حسن پرست او ګوره چې لا نور څه څه القابات ورکوي خو دَ هغه په شاعرۍ کې دا ورستى نظم دَ هغه ټولو راپورته شوۀ سوالونو داسې په هنر او دليل جواب ورکوي چې مخکې دَ هيچا په ذهن کې دَ هغه په حقله هيڅ قسم شك او غلط فهمي نه شي پاتې کېدى � هغه وائي .. چې دَ الله تعالى نهه نيوي (99) شکلونه په کائنات کې ليدل دي بلکه حمد و ثناه هم وائي � خو سلمه بڼه دَ هغه وصال شايد چې دئى دَ سلو حقيقي يار څرګند کړي � هو خدائى دي اوکړي چې هم دغسې اوشي � ولې چې ما دَ هغه دَ ټولې شاعرۍ دَ مطالعې وروستو خپل هر سوال دَ افضل شوق په دې نظم کې تر جوابه داسې اورسولو چې زه اوس په ډاډ وئيلآ شم چې هغه اصلاً يو صوفي .. خو په جديد انداز يو ملنګ ، خوش لباس شخص او شاعر دى � يعنې هغه هم يو حسن خوښونکآ شاعر دى .. خو دا شاعر دَ باطن په سترګو حسن ته ګوري � لاکن چونکه مونږ په هر ښکاره کېدونکي څيز باندي يقين لرو � نو ځکه دَ هغه لفظي تراکيبو، علامتي مروجه اشارو او مستعمل تلميحاتو او تلازمو ته هم هاغسې معنې ورکوۀ چې کومې رواج لري � خو دغه شاعر افضل شوق دَ رواياتو ياغي شاعر دى � نو په کار دي چې مونږ دَ ده شاعرۍ ته په نوۀ نوۀ زاويو اوګورو .. هاغه زاويې څه کېدلى شي؟ دا به دَ هر وخت نقادان دَ ده په شاعرۍ کې لټوي .

په کائنات کې دَ الله تعالى دَ نهه نيوي څېرو ليدلو ورسته دَ سلمې څېرې دَ ليدلو خبره که څه هم لږ ابهام پيدا کوي خو زه دَ يو نقاد په حېث دا خبره قياس کولى شم چې افضل شوق .. چې تر اوسه لا ده (شاعر) هغه آئيډيله څېره نه ده لټولې چې په لټون کې يې دَ پېرې غونډې ګرځي .. شايد چې دَ الله پاك هغه ناښکاره بڼه وي چې ديدار

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

به يې په آخرت کې په جنت کې جنتيان کوي � يعنې دَ خداى اصل څېره ، چې له نهه نيوي څېرو نه به دَ هغه څېرې سلو ته رسوي � په دې نظم کې دَ افضل شوق داسې صوفيانه فلسفه لوستونکي ته په ذهن کې بلا سوالونه زېږولی شي .. خو زما يقين دی چې هر سوال به يې هم دَ لوئی خداى پاك په عظمت تمامېږي �

دا نظم چې په لسو ورو او لوئيو مصرعو کې تقسيم ښکاري خو له اصله په څلورو ، پنځلس سېلابيزو اوږدو او برابرو داسې مصرعو باندې مشتمل دی .. لکه

څوك چې هرڅه هرڅه ليدل غواړي په سترګو باندې،

هغوئ به څه پېژني؟ زما هغه جانان چې زه يې ،

له نه نيوي بېلو نومونو پرته هم لا زړه کې ،

ساتمه هيله دَ وصال ..... خو ، دَ سلمې بڼې

نور به دَ دې کتاب دَ څېړنې په حقله څه وايم .. هغه خو اوس هم دَ خپل دې نظم " خيالي بڼه " په شان مسلسل سفرونو کې داسې ورك ياديږي .. لکه هغه (شوق) چې ځان تکميلول غواړي .. او دا تکميل کېدی شي چې هغه کله هم په خپل ژوند کې او نه کړی شي � ولې چې ژوند خو هم دَ افضل شوق په قول يوه داسې صحرا ده .. چې دئې په کې دَ يو بل طرف نه چورلکونه خوري � هم ځکه خو دا دَ نا ليدلې ليلا پښتون مجنون وائي .. چې

ستا دَ لټون

په مست جنون کې اشنا!

دَ مسلسل سفر له جوره زه هم

لکه پېرى

اوس په نامه يادېږم

او بڼه زما هم

څه خيالي غوندې شوه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)په لټون ستا دَ ښېرې ..." خيالي بڼه " .. مخ � 110(

حسينه ګل

نوښار .. اکتوبر کال 2003

مزل په واؤرو باندې

شوق ---- دَ سفرونو په آئينه کې

) مزل په واؤرو باندې ــ دَ لمر دَ کلي په لور(

دا دواړه کتابونه ... چې په دولسو دولسو بابونو مشتمل دي � او دَ ښوارلسو يورپي ملکونو بشمول دَ دوئ .. دَ سېل ذکر په کې په يو نوي انداز کې په يو ډېر خوندور ماحول کې شوی دی � او ما چې کله دغه دواړو کتابونه او لوستل نو دَ هغه دَ دې دواړو کتابونو دَ هر يو باب تفصيلي تنقيدي جائزه نه ليکل به يقيناً چې زما يوه خپله ادبي بد ديانتي وه .. او بل به دَ افضل شوق دَ دې کوشش او زيار نه هم سترګې اړول وو � کومه چې يوه بله ادبي بې انصافي ګڼم � او زما دا يقين دی چې دغه دواړه کتابونه چې څوك په دغه رنګ تنقيدي نظر اولولي .. نو هغوئ به څه نا څه ليك ته خامخا پاروي � دَ افضل شوق هاغه خپل کړی روايت په دې کتابونو کې هم په نظر راځي � دَ هغه دا کوشش وي چې هر ځل خپل ځان دَ فن مينه والو ته په يوه نوي بڼه کې ښکاره کړي � په دې دواړو کتابونو کې دَ هغه دَ ً ليك انداز ماته دا احساس راکړو .. لکه زه چې په پښتو کې انګرېزي لولم � او يقيناً چې دا هغه يوبل نوی روايت خپل کړی دی .. يو مغربي روايت په پښتني رنګ او شکل کې!!..

دَ ښاغلي افضل شوق نه دغسې توقعات لرل خو زمونږ کار دی � خو دلته دَ بده مرغه ځيني خطرې او خدشات هم ماته اشاره کوي او هغه دا چې يو وار بيا هاغه قدامت پسنده طبقې چې خپل ځان او وجود په قومونو ، ژبو، قبيلو،علاقو، توپکو، تمانچو کې ګېر ګڼي .. هغوئ به دَ افضل شوق دغه نوي اپروچ ته يو ځل بيا په کوم نظر ګوري .. او يا آيا هاغه نظر به دَ دې کتابونو نه دَ څه اغيستو هنر لري هم او که نه ؟؟

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلته زه دا وضاحت کوم .. چې دا دواړه کتابونه" مزل په واورو باندې" او " دَ لمر دَ کلي په لور" په يوه اوږد سفر باندې مشتمل دي � نو راشئ چې ورمبی دَ سفرنامې " مزل په واور باندې" هر يوه باب جائزه واخلو� په دې دواړو کتابونو کې افضل شوق دَ سفري حالونو او نورو معلوماتو وړاندې کولو سره سره دوې عمراني مطالعې هم دَ انګلش دَ ژبې او يورپي ژوند په اړه تفصيلاً وړاندي کړي دي � او دې نه علاوه يې دَ هر ځای په حواله په کې تصويرونه هم دَ عکسي يُون تر عنوان لاندې چاپ کړي دي .. چې لوستونکي دَ هر هېواد او دَ هغه ځای دَ څيزونو او خلګو په اړه ترېنه په ذهن کې يو عکسي نقشه هم جوړولی شي .

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړمبۍ برخه ----

مزل په واؤرو باندې

)يادګيرنه :- دا کتاب په کال ۲۰۰۴ کې چاپ شوی دی(

دَ يورپ دَ سفرونو دپاره داسې عنوان کتاب ته ټاکل .. که يو طرف ته يقيناً دا څرګندوي چې هلته ډېره زياته يخنې ده ، خو بلخوا دَ لوستونکي په ذهن کې هم دا خبره دَ سوال په شکل کې راپورته کېږي � چې چرته دې پورتني عنوان نه افضل شوق دا معنې خو نه اخلي .. چې په دې براعظم کې دَ ژوند کولو طرز .. انساني روئيې او خوئيونه هم څه دغه شانتې دي ؟؟ دَ دې سوال دَ ځواب لټولو په نيت راشئ چې دَ پښتون سپلاني سره دَ هغه دَ سفري پړاوْنو په لور په ګډه سفر اوکړو او دَ دې کتاب دغه دولس واړه بابونه په تنقيدي نظر اولولو �

۱ـ دَ بادار دَ کور په لورې

په دې باب کې افضل شوق چې دَ خپل ليك آغاز " چرته غلط جهاز ته خو نه راوختم؟ په ځواب کې دَ دوزخې حورو طوفانې دورې په رڼا کې دا خبرې په ډېر خوند قلم بند کوي..

"مذهبونه ، رواجونه او انساني قدرونه که څه هم دَ يو ځناور وزمه انسان څخه ټولنيز انسان جوړوي .. خو له اصله دا انسان تر اوسه پورې لا تش په شعورې توګه له ځناورانو څخه بېل شوی دی ــــ ګوا دَ حاجتونو په وار که ځناور نه هم دی .. خو ځناور وزمه حتمای دی"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 16(

دلته که ښاغلی شوق دَ عربو دَ جهاز دَ دننه ماحول يوه نظاره په ډېر خوندور او شاعرانه انداز کې غندې ، نو بلخوا يو بل سوال هم دَ خپل ذات او هېواد په باب راپورته کوي .. لکه

-"ته څوك يې ؟ او له کومه راغلی يې؟

-شوق زما نوم دی او زه پاکستانی يم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ تور سري انګرېزي دَ پوښتنې په ځواب کې چې ما ځنګه دومره اووئيلو، نو هغه اودرېده او سرتر پايه راکتلو ورستو يې اووئيلو..

-ته پاکستانی يې ... ؟"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 33(

په دې مکالمې کې شوق که څه هم خبره واضحه کړې نه ده .. خو دَ قاري په ذهن کې دا خامخا راځي چې .. زمونږ قومي شناخت او وجود دواړه دَ بهر دُنيا دَپاره دَ خوف ، وېرې .. يو علامه ګرځېدلې ده � يعنې په " سواليه پاکستان" باندې شوق صاحب هم چې څنګه بيا دَ هغې بوډهۍ فېرنګۍ مخې ته کچه کېږي .. دې نه هغه دَ خپل هېواد په حواله ځان که وړکوټې محسوس کړی نه هم دی .. خو هغه حېران شوی او ځان کې ننه ننه مات شوی رامات شوی ضرور دی �

پورتنئيو دواړو پوښتنو په ځواب کې که افضل شوق يوې خواته دَ يورپ په حقله ادراکي نظر خپل کړو .. نو بلخوا يې په " هائيډ پارک " لندن کې هم څه چې وئيلې دې � که څه هم هغه يې ښکاره کړې نه دي .. خو داسې ښکاري لکه هغه چې خپل زړه ښه سپك کړی دی .. ځکه خو په اشاره کې خپله وائي..

"حقه خبره ده چې دَ دې موقعې څخه فائده اخيستلو کې ما هم خپل ځان دَ غازيانو په قطار کې درولو په نيت دَ اخلاقياتو په دائره کې دَ انسانانو تر مينځه دَ وحشي روئيو په ضد څه خو اووئيل � لاکن هيچا هم واورېدلو ځکه نه ... چې زه له ځان ځان سره بونېدم"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 36(

بد رد وئيل هم دَ اخلاقياتو په دائره کې دَ يو اعلی ظرف نشاندهي کوي .. او په دې خبره کې شك نيشته چې دلته ده خپل ځان اعلی ظرفه څرګند کړی دی �

په دې باب کې له کراچۍ نه تر دوبۍ او بيا لندن پورې دَ سفر حالونو سره سره دَ لندن په اړه ډېر معلومات ، انکشافات ، او سفري مشاهدې لوستونکي دَ ځان سره ملګري مخ مخ ته په وړلو مجبوره کوي � کومه خبره چې په

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي باب کې غورطلبه ده .. هغه دَ افضل شوق هغه رائيې ده ، چې ده دَ فېرنګيانو په اړه رقم کړي ده .. تاسو يې هم لوستلی شئ�

"که څه هم تر اوسه مونږ دا خلق خپل باداران ګڼو او ډېر په درنه سترګه ورته ګورو � خو حقه خبره دا چې دوئ له مونږ څخه کرکه کوي او داکرکه دَ هغوئ په خمير کې ده � او دَ دي خلقو په حقله هوشياران هم وائي .. چې روايت پسندي او کينه دَ انګلسيانو خاصه بلل کېږي"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 34(

۲ـ چرته چې دَ لمر لا يخ کېږي

په دي باب کې هم .. لکه څنګه دَ عنوان نه څرګنده ده ... افضل شوق دَ بيلجئيم هېواد او دَ دي هېواد ستر ښار برسلز په حقله دغه رنګ رائيې لري � او په خپلې سفرنامې کې ليکي چې...

"هو.. منم چې دَ شرافت په مقابله کې بدمعاشي په کې دَ نه برابر ده خو بدمستيانې په کې ليدل کېدلی شي"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 56(

دلته هم ښاغلی شوق په ډېرو اشارو کې دَ دي ښار دَ استوګنو او دَ ښاريې دَ ژوند او روئيو په حقله خپل نظر په ډېر ښکلي انداز کې څرګندوي � خو بلې خواته دَ بل په ژوبه (ګائيډ) داسې هم دَ دي هېواد په اړه ليکي ..

"وئيل کېږي چې يو ځل دَ اولمپك دَ لوبو څخه راغلی سوئمنګ ټيم وَ لوبوغاړو ته باچا انعام په دي خبره ورکړو چې هغوئ په اوبو کې ډوب نه شول"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 59(

دلته دَ بلجميانو دَ ناراستيۍ ، سستيۍ او ناخوښيۍ خواته هم افضل شوق په ډېر مزاحيه انداز اشاروه کوي � دَ دي باوجود په دي مزاح کې هم دَ هغه يو مقصد دی چې هغه دَ بلجئيم خلق دُنيا ته څرګند کړي � او هم دغه رنګ دَ يو ځای دَ خلقو ښه او بد خويونه او روئيې په خپل انداز کې په معلوماتي رنګ کې بل ته رسول دَ سفرنامې دَ ليك مقصد هم دی �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې باب کې دَ معلوماتو سره سره ځیني داسې اشارې هم مخې ته راځي ، چې دَ قاري په ذهن کې دَ بلجئیم په حقله راپورته شوې سوالونه ځواب ته رسولی شي � لکه په دې لاندېنۍ مکالمې کې چې هغه په اشارتي انداز واضحه کړې دي �

"او بیا دَ څه خاموشۍ ورسته واي..

-تاسو خبر یاست ، چې په اروپا کې دَ برطانیې په چپه چې ټرېفك یې په کیڼ لاس چلېږي .. نور هېوادونه خپل ښی لاس په کاروي او ولې؟

هغې به لا نور څه هم وئیلو، چې یو غږ راغلو..

-هو هو.. په دې چې دَ انګلیسانو زور په نورو پاته نه شو

ځواب څه وو، چې په بس کې دَ خندا او غژبوژې سره سم هر یوه شاته کتلو � ولې چې دا بل هیڅوك نه .. هغه فلپائني ځوان رونالډ وو�

-هو،کېدلی شي، لاکن دَ دې هېواد خلګ خو یې لا اوس هم مني لاکن" ....

)مزل په واورو باندې .. مخ � 59)

دلته خبره په " لاکن" باندې سر ته رسول داسې څرګندوي لکه بلجئیم چې دَ ګاونډې فرانس په مقابله کې انګلېنډ ته زیات اهمیت ورکوي � وجه یې څه ده ؟ دَ دې په اړه په دې باب کې بلا خبرې موجودې دي .. چې دَ لوستلو ورستو مخې ته راتلی شي�

۳ـ تودو ماښامونو سوړ ښار

په دې باب کې سیلاني افضل شوق دَ هالېنډ دَ سېل سره سره دَ دې ملك دَ غټ ښار ایمسټرډم ښار خاصکر دَشپې او دَ ورځې ژوند ته دَ سړو او تودو رواجي خصلتونو په لور اشارې کړې دي � نو بل خواته یې دَ هغوئ دَ خوئیونو، عادتونو او قانوني " ناروا" رواجونو ته ګوته هم په ښه انداز نیولې ده � په دې باب کې شوق چې هر څو دَ پرون دَ ولندېزیانو په حقله یو احترام لري ... خو دَ نن دَ ولندېزیانو په حواله هم داسې په بې سانتګۍ لیکي..

"لنډه دا چې کله هغې داخبرې کولې نو په دې ښار باندې مې دَ اروپا دَ تهائي لېنډ پیدا شوی شك وار په وار ځکه یقیني کېدلو.. چې امریکې غوندې یو انتهائي ماډرنې ټولنې کس چې یې لا هم په آزادۍ باندې دَ حېرانۍ اظهار کوي .. نو هغه به څومره آزادې وي؟ "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)مزل په واورو باندې .. مخ � 80(

منم چې افضل شوق په دې باب کې ډېرې آزادې خبرې کړې دي .. خو په دې پورتنۍ پېرائيه کې دَ تهائي لېند سره مثال ورکول دَ هالېنډ غندنه ده � نه يواځې دا خبرې .. بلکه په هم دغه ښار کې چې دَ يو هوټل په کمره کې درسته شپه خوب نه کولو په کېفيت چې په خپل بيان کې کوم ډرامائي انداز ده خپل کړی دی � هغه دَ ستائينې وړ دی � او په کار هم ده چې دغسې کېفيتونه په دغسې خوندور انداز کې قاري ته رسول .. دا دَ سفرنامې دَ لوست خوند پيدا کوي � افضل شوق دَ هالېنډ دَ خلقو دَ روئيو په باب يو بل ځای ليکي چې ..

-"وئيل کېږي ، چې دَ هالېنډ خلق (ولندېزيان) نه يواځې په خپل ژوند او حېثيت غره دي � بلکه هغوئ دا هم وائي ، چې گوندې..

"خدای مونږ ته ځمکه راکړه او مونږ ورباندې هالېنډ جوړ کړو او بل دَ دې خلقو په مخونو هر کله دَ غصې آثار برېښي � ولې چې دا خلق په " زه " او " زه " کولو کې لوئی نوم لري "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 70(

دې نه علاوه افضل شوق په دې سفر کې دَ ولندېزيانو ځېرې او په ځېرو باندې دَ راغونډې شوي گونځې که له پښتنو سره ترې ، خو پښتانه نه ورته وائي � نو بلخواته دَ هغوئ دَ ژبې صوتي اثر هم پښتو ته نيږدې نيږدې گڼي .. خو پښتو ځکه نه ورته وائي .. چې هغه دَ ولندېزيانو ځينې رواجي عادتونه غېر انساني گڼي � لکه په دې هېواد کې دَ ځناورې تندې ماتولو ته په قانوني توگه دَ سوشل ورك نوم يا حېثيت ورکول او نشې په قانوني توگه جائز گڼل .. دَ دې خلقو هغه ځانگړې غرور دی چې ورته په اخلاقياتو کې بې حيائي وئيلی شي � او داسې هر څه .. که هغه ښه دي ، نو په ښو ټکو په دې سفرنامې کې رقم شوي دي او که بد دي .. نو بدو ته بد هم په ډېره اخلاقي پېرائيه کې وئيلی شوي دي � او دا دَ افضل شوق په ادبي ليکنو کې حقيقت پسندانه دليل گڼلی شي�

۴ ـ دَ هټلر دَ پلونو خاورې مې رانجه کړو

په دې باب کې دَ عنوان نه برېښي چې افضل شوق دَ هټلر شخصيت ، دَ هغه بهادرۍ ته څومره دَ احترام په نظر گوري .. او جرمني ته تگ دَ ځان دَپاره يو اعزاز گڼي � او دلته دا گوري چې دَ هټلر آثار ، آيا دَ هغه په اولاد کې چرته په نظر راځي او که نه ..؟ په دې حقله دئی په دې باب کې په واضحه ټکو کې ليکي�

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

"په تاریخ کې په درنو ټکو لمانځل شوي جرمنیانو ته که څه هم په نړۍ کې اوس هم په ډېره درنه سترګه کتل کېږي � خو ما یې په نرانو او ښځو کې داسې هیڅ یوه خبره نه اولیده چې له خپل تاریخي عظمت سره یې سمون خوړلو � ولې چې دا خلق هم لکه پښتانه اوس پیسه هر څه ګڼي او ورته ګاږېږي "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 109 (

په دې باب کې افضل شوق په خپل نظر پښتون او جرمن مارشل قومونه ګڼي .. خو له دواړو مایوسه هم دی � چې دواړه دَ خپل فوم لوئی عظمت دومره مقدم نه ګڼي څومره چې پیسه ګڼي�

دلته دَ جرمني په سېل کې دَ افضل شوق رومانوي طبعیت ښودنه څه زیاته شوي ده � خو بیا یې هم خپل شوخ انداز او دَ لټون هڅه دلاسه نه ده ورکړې � لکه په دې لاندېنۍ مکالمه کې چې هغه لیکي..

-"دا شوق چې هر شي ته ډېر په غور ګوري نو ....

-هو.. داسې محسوسېږي لکه هغه شی چې په زړه کې نقش کول غواړي

داني چې څنګه دَ کائیکو خبره پوره کړه نو ونېسا هم په پسخوندې موسکا کې وائې

-هغه ځکه چې رائټر دی او شاعر هم...

په " شاعر" باندې زور ورکولو ورسته ما وار داسې لاس ته کړو..

-هر هغه شئی چې ماته اپیل کوي ، زه یې انجوائی کولو سره سره ستائل هم غواړم"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 112(

یقیني خبره ده چې دلته هم افضل شوق دَ خپلې شاعرانه فطري مجبورۍ دَ وجې خپل شاعرانه ذوق څرګند کړی دی .. بلکه دَ خپل لټون انتها ښکاره کولو علاوه هم مونږ ته دا راڅرګندوي چې هغه هر څیز ته په څومره غور او فکر ګوري � او دَ شوق ، په جرمني کې دغه رنګه رومانویت کېدلی شي چې دَ هغه قصور نه .. بلکه دَ جرمني دَ شاعرانه ماحول اثر وي � لکه په دې سېل کې چې ورته ګائیډ میرنا داسې وائي..

"جرمنیان هم دَ کتاب دَ مطالعې دغوني شوق لري لکه انګلسیان � لاکن شوقه ! ته خبر یې چې جرمني ته دَ شاعرانو او لیکوالانو هېواد هم وئیل کېږي � او دلته دې خلقو ته ډېر په درنه سترګه کتل کېږي � چې دَ جرمنیانو له قوله ..شاعران او لیکوالان ذهنونو ته تر ټولو ښه تفریح ورسپاري او له دې خلقو څخه تحریکونه زېږونه کوي"

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)مزل په واورو باندې .. مخ � 106(

٥ ـ دَ خوب په رښتونو ناؤ کې

په دې باب کې ښاغلی افضل شوق دَ سوئټزرلېنډ سېل په خپل خوندور انداز کې ليکلی دی � زيات معلومات يې دَ " ګائيډ" په څله وړاندې کړي دي � خو خپل نظر او فکر يې هم لوستونکو ته دَ يو زيرك ليكوال .. او تکړه سېلاني په رنګ کې ښکاره کړی دی � په دې باب کې هغه خپل فکري کوشش ته دَ سوئټزرلېنډ په اړه داسې ضروري ټکي راغونډوي لکه..

"که څه هم زمونږ دَ هېواد په برخه دَ خلاسو شيطانانو په شمېر دلته کم شيطانان خوشي کړل شوي دي .. خو شيطان هر ځای شيطان وي � هو.. دَ هرڅه پرته هم دَ کرکې وړ ګڼل کېږي � او بل دا چې دَ خدائی په دې دُنيا کې که څه هم هغه دَ ځمکې په سره جوړ سوئټزرلېنډ دی .. ښه او بد خلق لري"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 123(

په دې باب کې ښاغلی افضل شوق دَ سوئټزرلېنډ دَ خورو ورو ښائستونو نه متاثره خو ښکاري .. خو دَ خلقو دَ روئيو ، خوئيونو او ښو او بدو نه خوابدی هم ليدی شي . په دې باب کې دَ يوې امريکنې پېغلې ونيسا سره دَ هغه رومانوي تعلق داسې په هنر، ډرامائي او افسانوي انداز کې ذکر شوی دی .. چې ښکاره خبره په کې يوه هم په نظر نه راځي . او دغه دَ حېرانتيا او سسپنس نه ډك تعلق، دَ يو ښکلي حېرانتيا هاغه ليوني کېفيات ټول دَ لوستونکو ملګري کوي چې ښاغلي شوق يې منظرکشي کړې ده . په دې لنډ غونډې سېل کې دَ ليکوال فکري مشاهده او جذباتي زيرکتيا ډېره دَ قدر وړ ده . دَ جرمني ، آسټريا ، اټلي او فرانس تر مينځه موجود هېواد سوئټزرلېنډ دَ اولس په حقله يو ځای ليکي..

"جرمن سوئس په طبعيت کې اضطراب لري .. آسټرين سوئس ټوکيال طبعيته او موسيقي خوښوي� دغه رنګه فرنچ سوئس نخرې بازه او فېشنيان دي � لاکن اطالوي سوئس څه غونډې زيات مذهب پرسته او قدامت پسنده يادېږي"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 140(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلته دَ ليکوال مقصد دا دی ، چې سوئټزرلېنډ په دې پورته ذکر شوۀ څلورو واړو ملکونو په ميانځ کې دَ يو " سېنډوېچ" حېثيت لري � او دَ دغه څلورو واړو ملکونو نه متاثره دی � خپل سوئس کلاسيکي بڼې نه لري � او زما په خيال دغه تجزيه افضل شوق دَ يو کامياب سفرنامه نګار په صف کې دروي � چې دَ دې خلقو په حقله دومره ډېر معلومات به هم لري ، او دَ معلوماتو دَ بيانولو .. يو خپل حېرانونکی انداز هم �

٦ ـ دَ ژوند په خوندونو کې تمام هېواد

په دې باب کې دَ آسټريا دَ غريزي سيمې ، دَ درو، واورينو غرونو او دَ نورو ځنګلي او قدرتي ښکلا ګانوچې کوم ذکر شوی دی .. نو هغه په خپل ځای يو خاص اهميت لري � چونکه ښاغلی ليکوال هم دَ يوې ښائسته غګريزې علاقې سره تعلق لري � نو په دغه باب کې دَ قدرتي مناظرو نه هاغه خوند اغيستل او قاري ته هو بهو هاغه تصوير مخې ته کول .. دَ افضل شوق دَ هنر يوه لاره ده ..!! دې مکالمې نه تاسو دَ سپلاني ليکوال په حقله قاري دَ هغه دَ خوشحالی او مستی نه اندازه کولی شي .

-"دا شوق او روني چې سره يو ځای شي نو هلته غم نه .. خنداګانې وي

-او مستياني هم...

دَ ميرنا خبره پرېکولو ورسته زړې لوري په خپل تېره غږ کې چې داسې اووئيلو ، نو ميرنا وائي..

-هو، دا شوق خو چې دَ ورځې وخت دَ خبرو نه لري .. دَ شپې اوديږي لا نه ...

-څنګه به اوديږي ؟؟ خوب ته چې يې خلق نه پرېږدي"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 160(

په دې باب کې دَ ليکوال دَ سفر دَ کار.. دَ هغې دَ لوازماتو، دَ خپلو مشاهداتي او مطالعاتي مصروفياتو دَ لاسه دومره ناوزګاره ليدی شي ... که ټوله ورځ په دغه هر څه تېروي � نو دَ شپې دَ خوب دَپاره هم وخت نه لري � دې مطلب دا مخې ته راځي .. چې افضل شوق دَ اروپا په سېل کې دَ سټريا نه خوند اغيستلو سره سره وخت ضائع کړی نه دی � او دلته که مونږ بيا بيا دَ افضل شوق دَ سفري شواخون ، محنت او پرله پسې دَ زيار خبره کوؤ .. نو پورتنۍ پېره يا مکالمه هم مونږ دَ هغه دغه مصروفيات په ګوته کوي � افضل شوق هر څو که دَ دُنيا په هر ګوټ کې دَ هاغه ځايونو په ښکلاګانو کې ورك شي � خو دَ خپل هېواد او سيمې نه پرېکړې کله هم نه دی � هغه هر

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځای یا موقعې ته خپل قوم ځان سره ګنډلی وړي او ورته هغه موقعه احساسولو کوشش هم کوي � کوم چې هغه دَ خپل قوم یا هېواد سفیر څرګندوي � لکه په دې لاندېنۍ پېره کې چې لیکي�

"داسې واوره که څمونږ په هېواد کې ورېدلی نو دا تګ راتګ به نه وی .. بلکه په درست ژمي کې به خلق دننه په کورونو کې ناست وی"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 165(

نه یوازې دا .. بلکه افضل شوق دَ آسټریا په واورینو درو او غرونو کې په مختلفو موقعو دَ خوند اغیستلو خبرې ډېرې په خوند کوي او دا هغه ورمبی ملك دی چې هره نظاره یې دَ افضل شوق زړه او روح تخنولی دی � دې نه ښکارې چې هغه واوره زیاته خوښوي � هم ځکه خو دَ واورین موسم دَ شاعرانه اثر دَ مخې هغه لړ شانتې دَ امریکنې پېغلې ونیسا په حواله دَ تخیلاتي رومانویت داسې په مزه مزه ښکار شوی هم دی لکه..

"او وه هم دغسې خبره ..ګوا هغې زما په لور کتلو او سترګې چې مې څنګه ورسره څلور شوې � نو داسې یې په برګو سترګې په ما کې راښخې کړې .. لکه هغه چې راته وائي..

-شوقه! ته واقعي چې په خپل ضد کې پښتون اووتې � ګنې دَ لوی بادار دَ لُور په حبث خو ما غوښتلو چې ځان ته دې مرئیی کړم

او بیا یې په نرۍ موسکا کې له سترګو وېښته داسې شاته اوخنډلو .. لکه هغې چې زما دَ سترګو په وړاندې نه .. بلکه دَ دې شاعرانه موسم له سوبه ماته خوړلې وي"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 165(

۷ ـ دَ موزارټ په موسیقي کې مسروره ګلدرې

په دې باب کې دَ وخت دَ یو عظیم موسیقار په باب نه یواځې ښې درنې خبرې شته بلکه دا سیمه یې دَ هغه دَ موسیقي په سرونو کې مسروره ښکاره کړې ده. دې سره سره افضل شوق دَ " موزارټ په موسیقي کې" دَ عنوان لاندې نظم کې ځکه لیکلو چې خپل ځان موزارټ اوګڼې اودَ آسټریا دَ درو، ویانا ښار.. او خاصکر دَ سپلز برګ خواو شا ته ښکلې نظارې او خواره واره ښائستونه دَ هغه په رنګه محسوس کړې او خوندونه ترېنه واخلې. هم په دې باب کې افضل شوق داسې څرګند کړې دې لکه چې آٓسټرین په ګلونو، رنګونو او په موسیقۍ ورك مئین خلق دي. یو بل ځای شوق دَ آسټرینو په باب لیکي .

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

"که څه هم دلته دَ ښځو جامې څه ګنې دي .. خو شوخيانې هم څه کمې نه لري .. چې موقعه په لاس ورشي ،نو دلاسه يې نه ورکوي"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 191(

په آسټريا کې چې چرته هم افضل شوق تللی دی .. دَ هاغه ځای او خلقو يې يو رُخې مطالعه نه ده کړې .. بلکه غېر جانبدار انداز کې يې په دواړو اړخونو ليکل کړې دي � او دَ دې نه مونږ افضل شوق يو آفاقي او تعميري سوچ لرونکی داسې ليکوال ګڼلی شو چې دَ سوچ دائرې يې محدوديت نه لري � او نه دَ يوې خاصې نظريې پابند ليدی شي � هغه په خپل تحرير کې آفاقي فکر ته زيات پاملرنه کوي � دلته په يورپ کې دَ انګلسي ژبې په حقله دَ مايوسۍ نه علاوه افضل شوق دَ ملګرو تر ميانځ دَ ژبې دَ اهميت او ضرورت مکالمه (صفحه نمبر193) چې ډېره خوندوره ښکاري.. سرته رسولو ورستوخپله خواره ژبه پښتو داسې احساسوي او ليکي چې ..

..."لاکن خپله ژبه خپله وي .. که هر څو هغه وړه وي يا غېر علمي او سائنسي"

"منم .. چې خبره يې صحيح کوله ، خو ما دَ خپلې پښتو سره دَ جنون تر حده مينې له سوبه په خپلې پورتنۍ خبرې باندې جذباتي ټينګار څه اوکړو.. چې ملګرو دَ وړو ژبو په باب زما دا رائيې په خپل خپل نقطه نظر ډېره او غندله � او بيا مخته که ما هر څو دلائل ورته قطارولو، خو دَ مشر بادار لُورکۍ دَ تېل شوي رائيې په حق کې ملګرو ماته ګرسره غوږ نه نيولو"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 194(

په دې باب کې دَ ليکوال دَ خپلې مورنۍ ژبې سره دَ مينې او محبت کوم جذباتي تړون .. چې دَ هغه يوه فطري خاصه ده .. هغه هم دَ سفرنامې په دې پړاوْ کې دَ قاري نه پټ نه دی�

افضل شوق دَ ويانا دَ سېل کولو په وخت دَ آسټرينو په باب داسې خبرې هم رقم کوي..

"که څه هم دَ جنت هيلې لري ، خو دغه آسټرين دا ژوندهم ښه په خوند تېروي � ګوا ميوزيك يې کمزوري او ډانس دَ خوښې شيان دي � او بل دا خلق دَ هوټلانو شوق هم لري � دلته دې وخت 15500 سټېنډرډ کيفې په دې ښار کې موجودې دي "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 190(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸ ـ شپه ـ ـ ـ چې سهارکېدله نه

په ويانا ښار کې دَ ملګرو سره دَ شپې دَ ژوند په رڼاګانو کې ورك سپلاني افضل شوق چې څه هم رقم کړي دي � هغه په ادبي پېرائيه کې سرته رسولي شوي دي � دَ مثال په توګه دې لاندېنۍ پېره کې ليکي�

"دا خلګ خو هم دَ خپلو ضروریاتو دَ لارې هاغسې خواست ګر دي لکه څمونږ دَ هېواد سوالګر ... بس توپير يې تر ميانځه دا دی چې زما په هېواد کې سوالګر دَ دوؤ وختونو دَ ډوډۍ په غم کې بل ته لاس نيسي .. او دلته دا په ظاهره خوشحاله خلق نور نور ځان وسا کولو په غم ډنګرېږي او په داسې سړو شپو کې هم سهار کولو ته غړي نه اچوي "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 207(

دلته هم ښاغلي افضل شوق دهاغه ځای او دَ خپل هېواد يوه کوټلي تقابلي جائزه په ډېر تنقيدي نظر وړاندې کړې ده .. چې دَ هغه دَ تنقيد او غندنې خپل هنر لوستونکو ته وړاندې کوي � په پورتنئيو خبرو کې سوالګر او خواست ګر .. چې افضل شوق په کومو معنو کې اخلي .. هغه دَ مغرب دَ لا لچونو او دَ مشرق دَ بنيادي ضروریاتو تر ميانځه ښه معياري تنقيدي جائزه ګڼلی شو � او په کار هم داسې دی چې تنقيد ته هم دغه رنګه ښائسته ژبه ورکړل شي لکه افضل شوق چې يې په کار راولي .

په دې باب کې دَ ايلپس دَ غرونو په درو کې چې آستريا او اټلي تر ميانځه دي .. په واوروکې دَ ټريفك جام پېښې وروستو ذکر شوي دَ تکاليفو قيصه چې څنګه افضل شوق په ډرامائي انداز کې بيان کړې ده... هغه قاري ته دَ خوف او ويرې يو بُورېنونکی احساس خامخا ورکوي � ولې چې په دې کې ښاغلی شوق دَ يوې داسې تجزيې نه تېر شوی دی چې هغه خوف نه دَ راوتو دَپاره يې ډېره مهم جوئي کړې ده � او داسې ښکاري لکه چې دَ دې ترخې تجزيې خوف چې دَ هغه په اعصابو دَ يو ويرېدونکو خوف منظر جوړوي � دا لاندې واقعاتي رقم شوي مکالمه په دې اړه تاسو لوستلی شئ�

-"او بل په دې کارون کې يو هم داسې نه وو، چې په هر دويم ګام نه پرځېدلو..

-لاره هغه ده، روډ هغه دی ..نو هغه ټاوَن ولې دومره لرې شو؟ خبره نه يم

يو وخت چې په ساهکېدلي انداز کې ميرنا هم داسې څه اوويلو، نو ملګرو دَ مايوسۍ ګپه پئيل کړه � وېلينا، چې دَ اپېرين لاس يې نيولی وو.. وئيلو..

-زه داسې فکر کوم چې مونږ لاره غلطه کړه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

داني وئيلو..

-مونږ ته نه وو په کار چې له هغه ځايه را روان شوي وی

-هو، هلته که نور نه .. خلق او ګاډيانې خو وې

زاړه ويلئيم چې داسې وئيلو، نو پيغلې لوري ويوار چې دَ مور په اوږه يې لاس نيولی وو.. خو په ژړا شوه..

-ماما داسې نه.. چې په دې ځنګل کې مې ځناور اوخوري

څومره چې خلې وې .. هغومره خبرې وې ، چې دَ سرې زړه يې نور نور وړوکی کولو � لاکن کائيکو،چې اوس باقاعده لکه وړه جينۍ په ژړا سرشوه او په سلګيانوکې يې وئيلو..

-زما خو زړه ډوبېږي ، زه به مړه شم .. زه به مړه شم

)مزل په واورو باندې .. مخ � 219(

که مونږ اوګورو ، نو دَ افضل شوق په سفرنامو کې مکالمې ډېرې زياتې وې .. کوم ته چې هغه ډېر په خوند ډرامائي انداز ورکوي � خاصکرکومه اوږده خبره يا غټه واقعه چې هغه په اختصار يا علامتي پېرائيه کې سرته رسول غواړي .. دَ هغې وضاحت افضل شوق په مکالماتي پيرائيه کې په ډېر ښائسته هنرکې کوي �

۹ ـ هرقدم په نوي ټاپو باندې

په دې باب کې دَ هاغه ښار په حقله خبرې شوي دي چې په اوبو کې جوړ دی .. او په درسته نړۍ کې دَ روماني ښار په نوم شهرت لري � او دَ دې ښار په حقله ډېرو خلقو ليکل کړي دي لاکن دَ افضل شوق په خبرو کې يو ځانګړتيا ليدلی شي � ولې چې هغه دلته هم خپل معلومات دَ قيصې په انداز کې وړاندې کړي دي � دا ښار چونکه په اټلي کې دی او شوق له اټلي نه متاثره په دې نه دی چې دَ هاغه ځای په خلقو کې ډېره شوکماري ده � دَ وينس ښار دَ ښکلاګانو دَ بيانولو سره سره دئی خپل نظر دَ اطالويانو په باب داسې څرګندوي�

"چرته چې هم کوم مذهب دَ جنون تر هانده زيات منونکي لري .. هلته ګوره چې څله دهوکه، فريب ، شوکماري ، ترهه ګري او نور نور غېر انساني کارونه کېږي؟ "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 237(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

او مخته که څه هم افضل شوق په خپل وضاحت کې ليکي چې په تهائي لېنډ، هندوستان، اټلي، اسرائيل او حتی چې بشمول دَ ده خپل هېواد .. دا هغه ملکونه دي چې دُنيا ورنه سر ټکوي � يعنې دئی دا سوال پورته کوي چې چرته هم خپل خپل ځانته مذهب دَ انتها تر حده ليدلی شي .. هلته شېطاني کارونه ولې زيات دي ؟ شوق دَ خپل قاري نه دَ تپوس په شکل کې کوي � ګڼې ده په خپل دې باب کې دَ دې سوال وَ ځواب ته ډېر ښه او انساني او مذهبي دليل وړاندې کړی دی � لکه څومره چې انسان رحمان ته نيږدې کېږي هومره يې شېطان دُښمن کېږي � خودَ ده په لهجه کې دا پورتنۍ خبرې څه داسې په ښکلي ادبي پېرائيه او اشارو کې شوي دي .. چې يو قاري يا نقادترېنه ډېرې معنې اغيستلی شي �

"چې شېطان خو هم هلته ، چرته چې دَ رحمان او انسان تر ميانځه لارې لنډېږي خپل زور او زيار زيات په کاروي � او چرته چې کارونه دَ شېطان په رضا کېږي .. هلته نو شېطان غواړي څه ؟"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 238)

په دې باب کې دَ افضل شوق دَ ملګرو نه بېلتون او له يوې جزيرې تر بلې جزيرې او نورو جزيرو پورې دَ نابلدۍ دَ سوبه ورکېدل هم يو افسانوي پړاوْ دی � په دې ورك سفر کې افضل شوق دومره په خواږه انداز دَ خپلې مايوسي قيصه کړې ده چې قاري ځان سره ملګری وړي � لکه يو ځای چې ليکي..

"خو بيا مې هم دَ خدائی په نوم توکل اوکړو او په هغه لانچ کې کېنستم ، په کوم کې چې ټولو ښځو او نرانو ماته او زما روسي خولۍ ته او اوږده زيړ رېن کوټ ته داسې کتلو لکه زه چې دَ دې نړۍ انسان نه او لا بيا خپله زه مريخ ته راغلی يم � زه هم دَ ځينو نورو سوارليانو په شان ولاړ وم او اوبه راڅخه څڅېدلې لګيا وې�

-"سيټ سيټ

يو وخت چې لانچ په مست سمندر کې مخته روان وو ، نو يو زاړه سړي زه له کوټه کش کړم او له ځان سره يې کښېنولم او وائي..

-انګلش انګلش .. جرمن جرمن ؟

ما هم په پښتو خبرې ورته پئيل کړې او ورته وئيل مې..

-پلاره زه پښتون يم پښتون

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

-پاتون اوپوشون

اوبیا یې داسې .... تون پتون پون شون بون .... غونډې توري تکرارول پئیل کړو، لکه هغه چې زما او زما په غښتلې قام پوري پسخوند وهي � بیا چې به یو نیم سوارلۍ هم ورته کتلو ورسته یو غوږ شو .. نو په ما کې به پروت پښتانه نوري نوري اوریې له غصې ورته دَ پښتو دَ فلمي هیرو بدرمنیر په رنګه اوښلپې� "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 248(

لکه ما چې مخ کې هم دا خبره کړې ده .. چې افضل شوق په دې سپل کې نه یواځې پښتون دَ ځان سره اوړې وو .. بلکه خپله هم پښتو ته جوړېدلی پښتون لیدلی شي � نو ځکه خو دې پورتنۍ واقعې نه یواځې ده ته ډېر تکلیف رسولی دی ... بلکه دَ اټلي دَ قامي پرستۍ رجحان او ترقۍ زمونږ لیکوال ښه خپل قام او مشرانو ته غصه کړی هم دی � په دې خو دئی .. هم په دغه باب کې یو بل ځای خپل دَ زړه بهړاس دَ پښتنو په مفادپرسته قامي مشرانو داسې اوباسي �

"پښتو یې راته بې پښتو کړې ده او دَ خدائی رسول او اسلام په نوم یې تش تر چوکۍ پورې دَ رسېدلو اوزار جوړ کړی دی ، لاکن دا بېله خبره ده چې دَ هغوئ دَ خېټو په پړسولو کې دَ دې ساده او بوده وزمه اولس هم ښه لوئی لاس دی .. چې بیا بیا یې په سر کښېنوي "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 242(

۱۰ـ خوب وو.... خو دَ خوب په رنګه نه

په دې باب کې افضل شوق دَ وینس ښار دَ اوبو نه ډکو کوڅو په باب خپل لیدلی خوب بیان کړی دی � یعني داسې خوب چې په کې دَ قیامت یو منظر وي ... کشتۍ په اوبو کې ډوبېږي .. مکانونه رانړېږي .. خلق یو خوا بل خوا منډې وهي � خودلته دا انساني ښېرې دَ انساني ښېرو په رنګ کې نه ښکاري .. بلکه دغه انساني مخونه دَ وحشي ځناورو په بڼه کې لیدل کېږي. هر یو ځانته کوشش کوي چې خپل ځان دَ اوبو دَ مستو ښپو نه بچ او رابهر کړي � هیڅوک دَ چا پکار نه راځي. هر څه په اوبو کې یوې بلې خواته بهېږي او ډوبېږي .

په دې خوب کې افضل شوق دَ یورپ دَ نفسانفسۍ په حقله چې کومې کومې علامتي اشارې ذکر کړې دي .. هغو نه دَ یورپ دَ انسانانو ژوند او دَ هغو دَ روئیو عکاسې په داسې هنري انداز شوې ده چې قاري ترینه دَ خوند اغیستلو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره سره معلومات هم تر لاسه کولی شي � دا دَ یو هنرمند لیکوال تر ټولو لوئیه خاصه ده چې هغه خپل اظهار ته څنګه ژبه ورکوي .. دَ افضل شوق دې لاندېنئیو خبرو کې پټو اشارو نه مونږ اندازه کولی شو�

"هو .. ما وئیل لکه هاغه سپیان چې به مونږ له دې طوفاني اوبو ژغوري � ولې هغوئ خو نه ډوبېږي � لاکن بیا چې مې هلته لرې وَ داسې سپي ته پام شو چې دغه وو.... یوې پېغلې له اوبو ایستلو .. نو مې زړه کې دا خبره راغله .. چې هو، ریښتیا سپیانو ته خو په روپا کې کله کله تر انسانانو هم په درنه سترګه کتل کېږي � "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 262(

که څه هم دا پېراګراف دَ خوب دَ یو منظر نه رانقل شوی دی خو دَ اروپا په طرز زندګۍ باندې یو داسې تنقیدي ګزار دی چې دَ شوق دَ سفر څانګړتیا مونږ ته نوره واضحه کوي � دَ وینس نه علاوه افضل شوق بل ورکوټي هېواد سان مرینو ته په خپلې سفرنامې کې یو کلي وال هېواد وئیل هم تنقیدي نیوکې په څان کې لرې � لکه..

"مونږ اوس سان مرینو،چې څانته یو خپلواکه هېواد دی .. په خوا روان یُو � چې که یو وړوکی ماډرن کلی ورته وئیلی شي نو به ښه څکه وي چې آبادي یې تر شلو زرو کسانو زیاته نه ده � "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 268 (

نه تش دا ، بلکه په دې باب کې دَ اسیسي سېل هم شامل دی .. چرته چې دَ سان فرانسیس مزار دی چې ورته په زرګونو خلق هر موسم کې زیارت کولو ته راځي � په دې ښار کې دَ افضل شوق او میرنا تر میانځه دا لاندې رقم شوې مکالمه ډېر بامطلبه ده ..

-"دا ستا دَ ستېږې انداز مې ډېر خوښ دی .. یادوم به دې � او بل ته دَ مسلمان کېدو پرته هم چرچونو ته احترام لرې � ما داسې سنجولې دې

ما هم مخ ور اړولو سره سم ورته په ډېره عاجزۍ اووئیلو..

"هو، میرنا .. زه اول انسان یم بیا مسلمان � خو هر انسان ته دَ قدر په سترګه کتل او دَ بل دَ مذهب احترام کول نه تش زما بلکه دَ اسلام تعلیمات دي

-هر لیکوال او شاعر داسې نظر لرې؟

هغې له ما پوښتنه اوکړه..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

-هو، که واقعي شاعر او ليکوال وي هله � ولې چې مثالي انسانيت خو دَ ادب يوازينى مرام دى � او دا بېل بېل مذهبونه يې ورته دَ رسېدلو لارې خو دي "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 272(

په دې مکالمه کې دَ افضل شوق اوچت انساني فکر او آفاقي مرام هغه يو لوئى انسان څرګندوي �

۱۱ ـ دَ ګنډکپانو مقدسه ښار

څنګه چې دَ دې باب په عنوان کې دَ متضادو تورو يو ترکيب په نظر راځي ، نو هم دغسې دَ روم ښار په حقله افضل شوق په واز کومې په وار وار دا خبره کوي چې دلته پکار دى چې دومره شوکمارې نه وى � ولې چې دَ عيسائيت مرکز دى او بل وېټيکن ستي هم ورسره جوخته ده � نو په دې وجه دَ سېلاني شوق په ذهن کې دَ دې ښار متعلق مختلف سوالونه راپورته کېږي�

شوق په دې ښار کې دَ ملګرې روني او داني سره په امريکن بار کې شوکولى شي � او سېل يې متاثره کېږي � په دې باب کې يو ځاى دَ ګائيډ دَ خلې نه داسې خبرې داسې په سواليه انداز کې رقم کوي�

-"شپه مو څنګه تېره کړه؟ چيټ خو نه شولاست؟ څوک چې نه هم وي چيټ شوي .. نو هغه دې خپل جېبونه او پرسونه اوګوري .. کېدلى شي چې په خوب کې لُوټ شوي وي

)مزل په واورو باندې .. مخ � 292(

دلته داسې څرګندېږي چې په روم کې دَ چا نه دهوکه کېدل يوه معجزه ده � او قاري دا اخذ کولى شي چې هلته دهوکه بازي يوه لوبه او هنر ګڼلى شي � خو افضل شوق هم په خپل هنري تحرير کې دَ چانه کم نه دى � خپل تنقيد دَ اشارو دَ لارې داسې ورباندې کوي � لکه په دې لاندې پېره کې�

"دلته هر هاغه سړى بلل کېږي چې سينه هواره لري � او هم دغه رنګه هر هاغه کس ښځه يادېږي چې په سينې باندې دوې غوټې نښتې لري � او بس دا هاغه توپير دى چې ما رابرسېره کړو"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 300(

دا پورته ورکړى شوى پېراګراف دَ معنوي تنقيد په توګه وړاندې کېدلى شي � ولې چې په دې کې نه يواځې اخلاقي تور دى � بلکه دغه رنګه اشارې يې په ناقدانه توګه علامتي تنقيدي رائيې هم بللى شي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې باب کې دَ رومنو په حقله دَ افضل شوق دا رائيې ډېر لوئی اهميت په دې لري .. چې داسې خبره په ورمبي ځل دَ يو ليکوال دَ قلم نه رقم کېږي .. لکه

"رومن چې څومره غاوره دي ،هغومره دَ پيسو دپاره بيزو بازۍ هم کوي � ګوا چې چرته ګورې ، نو دَ نرانو سره سره يې ښځو هم دَ سېلانيانو دپاره په هر ګام تلکې لګولې وي � لکه دَ خواست دَ نابلدو چلونو پرته دا يو مشهوره عادت هم .. چې پېغلې دلته له سېلانيانو څخه اکثره دَ سګرېټ يا لائټر غوښتلو په بهانه دَ هغوئ تر جېبونو ځانونه رسوي "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 299(

۱۲ـ پيسا ټاور هم زياته په نړېدو دی

دَ دُنيا په اووْ عجوبو کې شامل دا يوه عجوبه چې دَ پيسا ټاور په نامه پېژندلی شي .. کوږوالي ته افضل شوق هيله نه کوي چې ډېر عمر به ولاړ پاتې شي � دَ پيسا ټاور دَ سيورې دلاندې او آخوا دېخوا دَ سېلاني سفر هاغسې خوندور دی او اطالويانو نه زړه ماتی هم� خو په تعريف کې يې داسې هم دَ ګائيډ په خله غړېږي�

"دَ اټلي زياتره خلق دَ آرټيسټيك ذوق په سمه دا هڅه کوي .. چې کورونه په داسې ځايونو کې جوړ کړي � چرته چې پراخه فضا وي او يا يې کټونکې ستائينه اوکړي � نو ځکه خو تاسو ګورئ چې په دې هېواد کې زياتره ټاوْنونه دَ غرونو په سرونو رك دَ پاڼونو په څيو باندې جوړ ښکاري "

)مزل په واورو باندې .. مخ -311(

دا خبرې افضل شوق هغه وخت ريکارډ کوي چې دَ مائيکل اينجلو دَ بُت په وړاندې احترام او دَ هغه دَ قبر زيارت کولو کې وياړ محسوسوي�

دلته هم شوق دَ سېنټ کروس، جنېوا او ځينو نورو ځايونو نه متاثره کېدلو علاوه هم دَ دې ځای دَ خلقو دَ مستۍ وړاندې ځان ناشوقه ګڼي � او دَ مشرقيت په اشارتي ژبه کې خبرې کوي .. لکه

"څومره مستي ده په دې خلګو کې ؟ دَ دې سوال هر ځواب كه يوې خواته دَ حېرت ګوته په خله کولم .. خو بلې خواته خپله هم دَ تصوراتو په سمه په وينبو سترګو ويده شوی وم � او اوس دا يم چې راويښ شوم � ولې چې دَ ايسټر لومړۍ دقيقه ده او په حال کې که يو ناشوقه دی .... نو هغه زه يم ، چې دَ تماشې برخه نه ، بلکه تماشه بين ښکارم "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)مزل په واورو باندې .. مخ � 317(

دَ تېرو بابونو په شان په دې باب کې هم شوق دَ لوستونکو دَ خوښې دَ خیال ساتلو په خیال یوه وړه قیصه دَ ایسټر دَ تحفو دَ تبادلې په حقله ډېره په خوند نه یواځې وړاندې کړې ده .. بلکه یو ډرامائي او افسانوي رنګ یې هم ورکړې دی �

اوس په آخر کې زه غواړم چې دَ لیکوال دَ سفرنامې دَ بیانیه انداز دا یو پیرا ګرف تاسو ته په دې وړاندې کړم چې دَ افضل شوق دَ بیان اُسلوب څنګه دی ؟

"دَ لیګورین دَ سمندر له څنډې سره سره موټر مخته روان وو� لاکن کله کله به سمندر له موټره او یا به موټره له سمندر څخه پټ شولو � او دغه رنګه په دې پټ پټانګې کې یو وخت چې دَ ګهړۍ ستنې یوې بجې ته اورسېدلې ، نو دَ لوې لارې په یو رېسټورېنټ کې دَ غرمې ډوډۍ خوړلو په نیت کښته شولو �

-دا څه عجبه ورور او خور دي .. تا کله خیال ورته کړی دی ؟

ما هغو چینائي Malay ملګرو ته کتلو ورسته له روني څخه دَ هغه دَ سوال په ځواب کې پوښتنه اوکړه �

-څه مطلب ؟ پوهـ نه شوم

-هغه ګوره ډېنې څنګه په خپلې خور لاسونه وهې لګیا دی� "

او رښتیا خبره هم وه ، ولې چې دې وخت هلته له موټر څخه په څه فاصله ناست چائنیز ملې ملګري ډېنې هاوْ دَ خپلې پېغلې خور په ادوم باندې لاس داسې په خوند خوند وهلو، لکه هغه چې یې خور نه بلکه" ...

)مزل په واورو باندې .. مخ � 324(

حسینه ګل

نوښار کاکا صاحب _ نومبر کال 2004

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ لمر دَ کلي په لور

شوق ... دَ سفرونو په آئينه کې

څومره واقعات او اتفاقي ښکلي حادثات ، چې په ډرامائي او افسانوي انداز کې مونږ دَ سپلاني افضل شوق دَ يورپ دَ سېل په ورمبۍ برخه کې دَ " مزل په واورو باندې " نومې کتاب کې اولوستلو ... هم په دغسې بڼه دغه سپلاني شاعر په ډېر مهم جوئيانه او شاعرانه انداز کې په دې دومه برخه يعنې سفرنامه " دَ لمر دَ کلي په لور" کې هم ليدلی شي � نو ځکه زه غواړم چې دَ دې برخې په حقله هم خپل تنقيدي نظر دَ خپل تنقيدي صلاحيت دَ لارې وړاندې کړم �

دومه برخه

دَ لمر دَ کلي په لور

)يادګيرنه :- دا کتاب په کال ۲۰۰۵ کې چاپ شوی دی(

په تېر مضمون کې چې ما دَ افضل شوق دَ نوې سفرنامې " مزل په واورو باندې" کوم تنقيدي نظر ليکلی وو .. په هغې کې ما دا ذکر کړی دی چې دا سفرنامه په دوؤ برخو مشتمله ده � ځکه اوس په دې مضمون کې دَ دغه سفرونو دَ سلسلې په دويمه برخه هم خپله تنقيدي رائی لوستونکو ته وړاندې کوم � دلته دا خبره دوباره کول هم زه ضروري ګڼم چې دا سفرنامه " دَ لمر دَ کلي په لور" هم په دولسو بابونو باندې مشتمل ځانته چاپ يو بيل کتاب دی چې آخري مسوده يې زما مخې ته پرته ده .. او زه غواړم ، دَ خپل استعداد تر مخه ورسره انصاف اوکړم � دلته دا هم ضروري ګڼم چې دَ دې مسودې دَ بېل بېل باب تنقيدي جائزه تاسو ته وړاندې کړم � خو څه ليکلو نه مخ کې دا خبره کول ضروري ګڼم چې په دې برخه کې هم دَ افضل شوق دواړې عمرانې مطالعې چې هغه دَ يورپئينو دَ ژوند او ژبو په اړه کړي وې .. هغسې دَ هر باب سره سره خپلې دلچسپيانې برقراره ساتي او لوستونکو ته ډېر نابلده معلومات ورسپاري � نه يواځې دا .. بلکه په ورمبي ځل افضل شوق دَ سفرونو دَ حال سره سره دَ هر هېواد او ځايونو تصويرونه دَ عکسي يُون په توګه په دې کتاب کې ځای کړي دي � دَ کومو نه چې لوستونکي يو مجموعي تاثر هم اغيستی شي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ـ دَ ښکلا ګانو په ګودر چې تندر پرېوت

په دې باب کې مونټې کارلو دَ جواخانې نه سپلاني (افضل شوق) مزل پئيل کړی دی چې دَ جواخانې اندروني او بېروني ماحول په کې ډېر په مکالماتي انداز کې زېربحث شوی دی � او دَ ګائيډ په خله دَ دې جواخانې په حقله داسې ليکي ..

"دا هغه کاسينو ده چې خپل تاريخي حېثيت لري او دَ دُنيا ماړه ماړه خلق لکه فلمي ستوري، کارخانه داران او عربي شېخان په خپل ژوند کې يو ځل دلته دَ جوارۍ کولو هڅه ځکه کوي چې ځان دَ تاريخ برخه جوړوي"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 13 (

بيا که وړاندې څه هم سپلاني شاعر دَ نورو ملګرو سره ملګری دَ دې جواخانې تاريخي برخه (په پنځو ډالرانو بائيللو) جوړېږي .. نو دَ دې ځای دَ ماحول په باب ليکي چې..

"هلته که څه هم زاړه خلق زيات ښکاره کېدلو.. خو دَ پېغلو او ځوانانو هم څه کمی نه وو، چې خپل خپل قسمتونه يې په بېلابېلو مېزونو تللو لګيا وو � او هر يو ښه ډېر غوئيې شوی هم وو"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 13(

په دواړو پورتنو پېراګرافونو کې سپلانی دَ دغه جوانانې په حقله معلومات ورکوي ، خو په علامتي شکل او پېرائيه کې � لکه " غوئيې کېدل" رنګه نوې محاوره يا لفظي ترکيب راوړلو کې ډېر څه وئيل غواړي � کوم چې دَ افضل شوق دَ انداز يو بشپړه پېژندګلو ده � دَ دې نه علاوه په دغه ذکر شوي باب کې دَ نيس ښار سره تړلي دَ ټينا، جېن او کرسټې هاغه قيصه هم ډېره په افسانوي او رومانوي انداز کې بيانوي � کومه چې سپلاني په خپل يو مشهوره نظم " زه ، نيس او شپه دَ يادونو" (چاپ " په لټون ستا دَ ښېرې") کې ذکر کړې ده � يعني مطلب دا دی چې " په لټون ستا دَ ښېرې" کې چې ځومره نظمونه هم سپلاني افضل شوق په يورپ کې ليکلي چاپ کړي دي .. هغه يې وخت په وخت په دغه سفرنامو کې په مختلفو موضوعاتو کې ذکر کړي دي � کوم چې دَ هغه دا خبره رښتوني څرګندوي .. چې دَ هغه ټوله شاعري .. دَ هغه دَ رښتونو مشاهدو يا واقعاتي پېښو سره اړه لري نو ځکه دا هر څه چې ده نظم کړي دي .. مونږ دا دَ هغه دَ منظومې بائيوګرافي برخه ګڼلی شو .

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې سفرونو کې سپلاني تش ځيزونو ته کتلي راکتلي نه دي .. بلکه دَ هر نوي ځيز او انساني روئيې ادراك کولو کوشش يې هم کړی دی � کوم چې مونږ ځای په ځای ليدلی شو � او دا دَ کامیابه سياح هنر بلل کېږي .. کوم چې ځمونږ په دې پښتون سپلاني کې شته � لکه په دې باب کې افضل شوق په فرانس کې که يو طرف ته دَ کانز نامې ښار نه متاثره کېږي هم .. نو بلخوا دَ فرانسويانودَ روئيو او احساساتو په حقله هم يو ځای ليکي..

"که څه هم دا خلق ډېر آزاد خياله او دَ شرم تر حده يې ښځې په ساحلونو باندې بدنونه ښکاره کوي � خو بلې خواته دا غاوره خلق له هغو مسافرانو سره ډېر په مينه خبري کوي چې دَ هغوئ دَ ژبې او ژوند کولو طور طريقو ته په ښه سترګه ګوري "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ �30(

۲ـ دَ خوبوَلوسترګو ويښ ښار

په دې باب کې دَ سپين ښکلي ښکلي يادونه ذکر شوي دي � په دې کې سپلاني (افضل شوق) يو خوا که دَ عربيانو په دې هېواد باندې تر اوو سوؤ نه زيات کلونو حکومت او بې اثره حکمراني غندي .. نو بل خوا دَ عالم اسلام دَ نننې مسلمانانو دَ حيثيت دَ مخه دَ دښمنانو په مقابلې کې دَ هغوئ تاريخي خوبولي غفلت ته هم داسې ګوته نيسي�

"مسلمانان ملامت هم نه دي .. هغوئ پرون وَ دُښمن ته دَ دُښمن په نظر نه وو کتلي او بل دښمنانو دَ سائنسي تقاضو په سمه ژوند کولو سره سره دَ مسلمانانو دَ زور ماتولو دپاره جنګي سازوسامان جوړول � خو په بدل کې يې هغوئ شپه او ورځ مسواك لګولو� اوس لازمي خبره ده چې بمونه خو په مسواکو نه راګرځي � ځکه يې ماته مقدر شوله � مطلب دا چې په خپل ځای خو دښمن ته له تياري سره ملا تړل هم کفر نه .. بلکه دَ ثواب کار دی او له دې ثوابه څخه مراد پرمختګ هم دی "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 44(

په سپين دَ عرب مسلمانانو دَ اووه سوه کلن حکومت پرته هم دَ سپين په کلچر ، ژوند از مذهب دومره اثر نه دی غورځولی .. څومره چې مغربيانو په ډير لږ لږ وختونو په اختيار کې دَ مسلمانانو ژوند، مذهب او کلچر په هره سيمه کې متاثره کړی دی � او دې طرف ته سپلاني دغه اپروچ يقيناً يوه تاريخي الميه ګڼنه او يادونه ده � او تر دې حده لويه الميه چې افضل شوق يو بل ځای په دې باب کې ليکي چې..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

"په سپېن کې عربیانو ته ماته ورکولو دپاره عیسایانو تر طاقت زیات هاغه هسپانیۍ پېغلې په کار راویستي وې چې زړونه تخنوي او روحونه موسولو سره سره بدنونه ټکورولو کې یې ساری نه درلودلو� ولې چې دا هاغه وسله ده، چې دښمنان تر اوسه لا پرې مسلمانانو ته په نړۍ کې ماته هر چرته ورکوي لګیا دي � او مسلمانان هم دومره ساده دي چې ځانونه تر غازیتوبه ، په شهادت خوښ شي او شهېدېږي .. ګاربړې لکه پښتانه "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 45)

دَ دغه تاریخي حقائقو دَ څېړلو سره سره سپلاني دَ کرسټوفر کولمبس هاغه کشتۍ ته ورغلی دی چې هغه په کې دُنیا کتلې وه � او په دې حقله یې دَ خپل یو نظم چې په " په لټون ستا دَ څېرې" کې چاپ دې حواله هم ورکړې ده � دَ دغه باب په لوستلو ، لوستونکی دې حقیقت ته رسي چې سپلانی لیکوال دَ سپېن دَ ښکلاګانو نه څه ډېر زیات متاثره شاید په دې لیدی شي .. چې هغه په دې هېواد کې دَ عربیانو دَ تاریخي شکست په لور علامتي اشارې کول غواړي � او دَ افضل شوق دې ادبي هنر ته که مونږ په ځیر شو .. نو دا خبره به مخې ته راشي چې هغه دَ نقادانو دَ ګوزارونو نه ځان بچ ساتلو په غرض هر چرته چې هم یوه داسې پټه او په وزن کې سپکه لاکن په معنوي اعتبار غېر مروجه خبره کوي .. نو هغه دَ بل په خله � لکه په بارسلونا کې دَ خپل ګائیډ په خله په پټو اشارو کې لیکي�

"تاسو به دا خبره نوټ کړې وي چې هسپانیان څومره آزادخیاله او دُنیاوي خلق دي؟ وایم چې مادي آسائشونه پوره کولو دپاره هرڅه کولو ته تیار وي � لاکن دا خلق امن خوښونکي هم مشهوره دي"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 63)

۳ ـ هلته کافرحسن ته مسلمان زړه پخوا لا ماته خوړلي وه

څنګه چې دَ عنوان نه ظاهره ده چې په دې باب کې هم سپلاني (شوق) دَ خپلې ژورې مشاهدې په زور دَ خپل سپل روداد دَ تاریخي حوالو په مدد وړاندې کوي � یعنې دَ سپېن په اړه داسې نوې او نابلده خبرې میانځ ته راوړې چې دَ لوستونکي ادبي تنده ماتېدلو سره سره دَ هغه په معلوماتو کې اضافه هم کوي � دا دَ دې سپلاني ادبي او فکري انداز او ټولو نورو پښتنو لیکوالانو نه بېل او ځانګړی هنر دی � چې هغه ځانته دَ اظهار کولو دپاره ټکلی دی � لکه په مکالمې کې افسانوي او رومانوي علامتي طرز بیان چې قیصې ته خوند وربخښي � لکه..

"په سپېن کې خلق چې څه ګټي هغه خوري او یا یې په ځان لګوي"

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 74)

دا که په ظاهره یوه ساده خبره ده .. خو په دې ساده غونډې خبره کې سپلاني دَ سپېن دَ خلقو دَ ذوق، شوق، خوراك ، ښه لباس، ښې استوګنې په داسې انداز کې ذکر کړی دی چې دَ ذوق لرونکو دپاره ډېر معلومات او دلچسپیاني لري�

دا باب دَ مېړږه ښار په حواله په خپل وجود کې ډېرې دلچسپیانې دَ مکالمو په صورت کې په علامتي او افسانوي پېرائيه کې داسې لري�

-ډېر ارام يې شوقه!!

او ټېليفون يې بند کړو � ما چې رسيور ږدلو نو روني رامخته شو..

-وايه !! په آخر کې يې څه درته وئيلو؟ او تا کومه جرمانه غوښتې وه؟

ما چې څوکه غونډې هغه ته دَ جرمانې په باب ورته حال ښنګه تېر کړو نو هغه داني په ډېره حېرانتيا تپوس اوکړو �

-نو بيا هغې څه وئيلو؟

-هغې فون بند کړو او بس ....

-يه يه حال راکړه چې په دې باب يې څه وئيلو؟

روني چې ضد شروع کړو نو مې په ټوقوکې ورته وئيلوچې

-هغې وئيلو .. ډئير شوق ! دَ سر په سترګو

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 80)

اوس که مونږ دې پورته ذکر شوي مکالمې ته په ځير شو ، نو دې نه به ډېرې معنې مخې ته راشي � خو اصل قيصه څه ده .. هغه به لوستونکي مخ مخته دَ سفر دَ سپل حال په لوستلو مجبوره کوي � يعنې دَ افضل شوق په خبرو کې دَ بيان داسې باريکياني ، علامات او اشارې په يو داسې شوخ انداز کې په نظر راځي چې هر څو که ابهام پيدا کوي خو لوستونکي ته دَ سوچ نوي نوي دنياګانې په ګوته کوي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه څنگه ما یو بل مضمون کې دا خبره کړې وه چې افضل شوق په دې سفر کې ځان سره پښتون هم وړی وو.. نو دلته په دې باب کې هم هغه یو ځای دَ افغانستان پښتنو ته داسې آئینه ښکاره کوي�

"نو گائیډ وئیلو..

-دا ټاوْن په دویم نړیز جنگ کې دوه ځله مکمل وران شوی وو � هن چې تر 1966ع پورې په خانه

جنگۍ کې لا هم ...

زړه مې وئیلو چې دا خو وران نه ښکاري ؟ گوا داسې روغ جوړ کلی برېښېدلو� هو.. دا هغه ځای وو چې دَ افغانستان دَ بیا جوړېدلو په باب مې هیلې لړ ډېرې په ملا ټینگې شوې � خو بیرته مایوسه څکه شوم چې دَ پښتنو جنگي خوئیونو ماته هر هر یو پښتون په سرو سرو داړو لکه لېوه او برېښېدلو� "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 75(

دلته سوال دا پیدا کېږي چې آیا پښتون سېلاني په خپلې دې خبري کې صحیح دی ؟ زما یقین دی چې هر پښتون لوستونکی به ځواب په اثبات کې ورکړي � هم دا هاغه ادبي ادراك دی چې افضل شوق یې په خپلو سفرونو کې په کار راوړي او دَ موقعو په مناسبت خپلې خبرې منطقي انجام ته رسوي � او دا دَ یو کامیابه ادیب نخښه بللی شي �

۴ ـ هغه ښار وو...که مات بنگړی ؟

دلته هم دَ خپل عنوان په ښائسته لفظي ترکیب کې افضل شوق دَ سان سباشئین دَ ساحلي ښار دَ سمندر غاړې ته که دَ مات بنگړي نوم ورکوي نو دَ دې ځای دَ خلقو دَ زړو رواجونو سره مینه او قومي آثارو ته احترام په نظر کې ساتلو ورستو خپل قام ته هم دغه احساس ورکوي � چې..

"دَ ژوندي قام لوئیه نخښه هم دغه وي چې غرې یې له پرون سره اړیکې ساتي � نه چې دَ پښتون په رنگه ، کوم چې په زړو باندې خاورې اچوي او نوي په کاروي نه .. څکه خو له قامه..قومیت او له قومیته دَ قبیلو په لور روان دی"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 98(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې باب کې سپلانی دَ یو خوږمن پښتون په څیر خپل قام په دې المیه ژړا کوي .. چې که دغه دَ مغرب خلق دَ خپلې ماضي سره تړون په ډېره مینه ساتي نو دَ خپل مستقبل رڼاګانې هم غواړي � خو دَ دې په مقابله کې یو پښتون قوم دی .. چې نه خو دَ خپلې ماضي سره مینه کوي او نه په خپل مستقبل کې دلچسپي لري � یعني دغه بې سواده .. خو ډېر غاوره پښتون دَ مودو مودو نه په خپل یو ځای ولاړ پاتې دی � لکه چې .. نه د مخکې تګ دپاره جذبې او حوصلې لري او نه دَ بره الوت دَ پار وزرې !!...

په سپېن کې چې څومره هم افضل شوق سپلونه کړي دي .. هغه په هر ځای کې خپله مشرقي بڼه کمزوره ذهن ته شاید په دې وجه راوړي ده چې دلته دَ هسپانیانو په ژوند او عاداتو کې دَ عربو هغه په پېړیانو پېړیانو راج کولو هیڅ یو نخښه هم نه اولیده � هم په دې یې دا یوه تاریخي المیه او یوه غټه عجوبه اوګڼله .. نو ځکه یې په هر دویم قدم په عربو زړه داسې سوړ کړی دی

"څومره چې عربیانو دا دَ سپېن خلق دَ ښېرو په نقشونو کې ځانونو ته مونولي دي � بس که یې دغه هومره لاس وهنې دَ هغوئ دَ ژوند په کړو وړو کې وهلې وی نو نن به هسپانیانو په باب دا خبرې نه کېدلې .. چې ګڼې هغوئ بدنونه خپل نه .. بلکه دَ بل امانت ګڼي "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 111(

حد خو دا دی چې دَ عربو لوئې ماتې ته په سپېن کې چې افضل شوق کوم سبب په علامتي پېرائیه کې بیان کړی دی � هغه یو تاریخي حقیقت دی � خو تر اوسه پورې مخې ته ځکه کېدی شي نه وې راویسل شوی چې په دې کې دَ مسلمانانو په تاریخ تور لګي � خو افضل شوق چې کوم منطقي دلیل په دې اړه دَ خپلو مشاهدو په رڼا کې وړاندې کوي .. هم هغسې خو نن هم دَ عربو په ژوند کې لیدلی یا اورېدلی شي � نو دلته به زه دا اووایم چې افضل شوق نه یواځې دَ دغه تاریخي حقائقو نه اَګاه دی بلکه په یو خپل مخصوص انداز کې رښتیا وئیلو هنر او همت هم لري �

په دې باب کې دا لاندېنۍ مکالمه غور طلب ده .. چې په کې سپلاني ډېر لوئی بحث دَ انساني تاریخ په معمولي حواله په ډېر ښائسته او خواږه ډرامائي انداز کې داسې په خوند او هنر څېړلی دی � چې دَ بنده ذهن ته دَ انساني روئیو په باب بلا سوالونه راتلی شي�

-"مینه او انسان .. هیڅ نه � بس ځانونه خطاباسل دي

په زړه کې مې وئیلو چې دا مورکۍ هم لکه چې ډېره انساني روئیو کړولې او چیچلې ده ، نو ځکه مې ورڅخه پوښتنه اوکړه.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

-ولې انسان او مينه دوه بېل شيان دي؟

-چا وئيلو داسې؟

دَ هغې په يو دم پوښتنې ما غاړه تازه کولو ورسته ورته اووئيلو�

-لاکن زما نيزدې خو انساني روئيې وار په وار څناوري کېږي لګيا دي

زما په دې خبري هغې يو وار ماته ښه راوکتلو او بيا موسېدلو ورسته وائي�

-ته با لکل صحيح وائې ځوانه

او بيا دَ نرۍ ټوخي ورسته په رپېدلي کپېدلي ، لاکن ډېر په شوخ انداز دې خوپاکې بُوډهۍ مخته وئيلو

-زه دا يم زَړه شوم .. لاکن ما په انساني رشتو کې هغه خوږلت نه کړو محسوس ، کوم چې په کار وو

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 109 او110(

دلته په دې پورته رقم شوي مکالمه کې افضل شوق دَ يو مغربي ټولنې انسان دَ خلې نه چې دَ نننې څناوري انسانيت په باب څومره سخته ځاپېړه دَ انسان په مخ وهلې ده .. هغه دَ دې دور هغه ريښتيا بللی شي ، چې ورته په مغربي اصطلاح کې ماډرنزم وئيلی شي�

۵ ـ دَ مونا ليزا په موسکا موړ هېواد

په دې باب کې سپلاني شوق درست فرانس ته دَ مونا ليزا دَ موسکا سره تشبهيه ورکړې ده � او دَ فرانسيانو غاوره روئيو او عادتونو ته يې داسې ځای په ځای ګوته نيولې ده �

"دَ فرانسيسي انقلابي ډغرو، دَ فرانسوي آرټ ، تعميراتو او وياړمني روئيې څخه پرته په فرانسوي ادب کې رزميه سندرې چې ورته (شان سون دي ژست) وئيل کېږي ، اوس تاسو په دې سندره کې اورېدلی شئ ..چې دَ (شان سون دي رولان) په نامه مشهوره ده .. او په دې کې دَ عربيانو سره دَ جنګ قيصه بيان شوي ده"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 123(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

سپلاني شوق دا خبره دَ ګائيډ ميرنا په خلې کوي ، خو مقصد يې دلته دَ بيانولو دا دى چې فرانسيان کلتوري او کلاسيکل آرټ او ادب سره نه يواځې مينه کوي .. بلکه دغه هر څه ژوندي هم ساتي � دغه رنګه دَ عطرو په نوم مشهوره هېواد فرانس کې دَ عطرو دَ جوړولو دپاره دَ بېلو بېلو ګلونو، فصلونو.. پټي او رنګارنګ سيمو په دې باب کې په خپل نثري ليك کې داسې بيانوي لکه هغه چې يو خوږ نظم اوروي � دَ مثال په توګه دا يو ځو فقرې دَ هغه دَ بيانيه او روان سپلابي نثر دلته وړاندې کوم.

"بس چې ځو ځو مخ ته لاره لنډېوله .. هغه هومره زما په مزغو کې دَ دې ناوې دَ ښېخې زياتو کلاګانو په ليدلو دَ اروپا په اړه دې سوال سر پورته کولو چې " اروپا له مونږه څومره مخته ده..؟ " دَ ځواب په تمه يې زه له خياله په ښتني سيمو کې ګرځولم او ما دا هڅه کوله چې که نور نه .. نو يوه داسې تاريخي نخښه خو به چرته وي چې ورته ځواب يې کړم � خو هرڅو هرڅو چې مې دَ سوچ نيليان تېز اوځغلولو ، خوماته په ښتني سيمو کې داسې يوه نخښه هم مخه نه راغله چې مې ورته دَ تاريخي اثاثې نوم ورکړې وى � نو ځکه مې سر اوښورولو او له کائيکو سره په ګپه شوم فقط په دې ، چې سوچ په بله واړوم "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 140(

دلته هم افضل شوق چې چرته چرته متاثره شوى دى .. نو يې په خپل قوم باندې هغه پيرزوْ شوي دي او هغه ته دا احساس ورکولو کوشش يې کړى دى .. چې هغه هم راپاسي او مخته تګ اوکړي � په دې باب کې دا يوه مکالمه چې ډېرې معنې لري په دې وجه وړاندې کوم چې دَ سپلاني دَ بيان افسانوي انداز دَ شاعرانه ډرامائي انداز بڼه هم داسې خپله کړې ده لکه ..

"جاپان دى خو په ايشيا کې ، خو مغرب وزمه هېواد دى-

ونېسا چې دې وخت له ځنګه راته ناسته وه ، څوکه غوندې وئيلو..

-کائيکو ښه او مخلصه جينۍ ده

-هو ، ده خو .. او ته هم..

-اوس نه يم....

-ولې؟

-ځکه چې هغه ايشين ده او بل....

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لا به يې نور څه وئيلو، چې ميرنا يې پام خپلې خواته اړولو ورسته وئيلو

-امريکن سيستم زما خوښ دی

-هو، هغه ډېر ښه دی ، هيڅوك په چا نه بار کېږي او هر کس خپل بِل پخپله ورکوي-

روني چې يې خبره داسې سرته رسوله ، نو ونېسا راته بيا ځوکه وائي..

-برايه ښه شپه وه

-ښه خو وه لاکن.....

-ولې لا دي په زړه کې جاپانۍ ته څه پاته دي که..؟

دَ بس په لور تللو په وخت چې زما او دَ ونېسا تر منځه دا مکالمه کېدله نو کائيکو هم اورېدله ..خو هغه په ځائی دَ خفګان ، خوشحاله کېدله او هوسېدله لېونۍ"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 141 او 142(

که مونږ لږ غور په دې پورته رقم شوي مکالمې باندې اوکړو.. نو داسې هيڅ بده يا ډېره دَ خوشحالۍ خبره به مخې ته نه شي را.. خو په دې مکالمې کې چې افضل شوق په ښکګه هنري انداز دَ جاپانۍ کائيکو او امريکنې ونېسا تر ميانځه دَ هغوئ دَ قومي سوچ ، روئيو او خوئيونو تقابلي جائزه وړاندې کړې ده .. هغه دَ لوستونکي په ذهن کې دا خبره واضحه کوي چې امريکن څومره چالاك او چال بازه دي .. خو هومره جاپانيان په زړه صفا او دَ ساده باده روئيو خلق دي �

٦ ـ دَ ائيفل ټاوَر تر سيوري دلاندې

ائيفل ټاوَر هم دَ دُنيا په اوو عجوبو کې يوه عجوبه ده او شوق دَ دې عجوبې په حواله په دې باب کې نه يواځې فرانس، فرانسيان او دَ پېرس دَ شپې او ورځې ژوند په شاعرانه .. لاکن په ډېر ماهرانه انداز بيان کړی دی � کوم چې قاري په لوستلو متاثره کولی شي � په دې باب کې دَ سېلاني شوق طبعيت څه زيات شاعرانه ښکاري � ولې چې هغه دلته په خپل بيان کې نثري شاعري هم په داسې ساده خبرو کې کوي لکه..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

"دَ ائیفل ټاوَر له دریم تمځي څخه پېرس داسې ښکاري لکه سړی چې له جهازه ورته ګوري ـ داسې محسوسېدلو لکه اوس چې به دا ټاوَر اونړېږي � ولې چې ټاوَر کږېدلو لګیا وَ ..خو په رښتیاوَ نه � بلکه دې وخت په آسمان کې دَ وریځو غټې غټې خړوسکې دَ هوا په رُخ رواني وې .. او داسې برېښېدلو لکه مونږ چې سره له ټاوره دَ ځمکې وَ خواته روان وو

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 160(

په دې پېراګراف کې که سپلانی دَ ائیفل ټاوَر دَ عظمت او لوړتیا خبره کوي .. نو بلخواته په علامتي انداز کې دَ هغه دَ عظمت په وړاندې خپل او دَ خپل قوم وړوکوالی هم څرګندوي � ولې چې دَ افضل شوق په ادب کې له قوم نه ګیله لیدلی په دې شي .. چې هغه خپل قوم هم دَ نورو قومونو سره په څنګ کې لیدل غواړي � نو ځکه دَ هغه اکثره علامتي اشارې دَ شکوې او ګیلې رنګ لري � لکه په دې لاندېنئیو خبرو کې هم هغه دَ یو انساني احساس دَ مخې یو حقیقت څېړل غواړي�

"انسان نخښې پرېږدي شاته او ځي په مخه .. هم ځکه خو تر شا راتلونکي ورپسې که څه هم ځي � لاکن تر مخته تللي سړیانو پوره ګوره، چې څله نه شي رسېدلی ؟ هو.. لکه دَ نن پښتون ، چې دَ پرون دَ پښتنو پېښې هم نه شي کولی � که څه هم ځي هر پښتون په خپلو ښپو او هغه هم په دووَ ښپو"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 161 (

په دې خبره کې شك نیشته چې افضل شوق په دې پېراګراف کې یو ځل بیا دَ پښتنو په بدحالۍ او په بې پښتو سیالۍ خپلې اوښکې توې کړې دي � کوم چې دَ خپلو مشرانو او مشاهیرو نه خو منونکی دی او نه ورپسې تلونکی � او دا خبرې سپلانې په دې حواله کوي چې هغه په فرانس کې چې کومه ترقي او ښه انساني ژوند ویني ګوري او یا یې محسوسوي .. نو خپل بې سواده قوم او دَ هغوئ لوړې ورته په زړه راورېږي � هغه پښتون ته همت ورکول غواړي .. هغه ته آئینه ښودل غواړي � چې اې پښتونه!! اوګوره ،، دا ته ولې دومره شاته پاتې شوی یې ؟

شوق صاحب دَ خپل دې باب موضوع په حق کې دا خبره کوي چې دا هېواد په ښائست په حواله که مونا لیزا غوندې ښکلی او پُر تاثیره ښکاري .. نو په دې کې ژړند دَ هغې دَ موسکا له برکته داسې عملي کېږي � لکه هغه چې یو بل ځای دَ ائیفل ټاور سره تړلې دَ مونا لیزا په باب لیکي ، چې..

"دَ سیاحت له لارې ، چې څومره پیسې هر کال فرانس تر لاسه کوي .. په هغو کې تر ټولو لوئیه برخه دَ مونا لیزا دَ موسکا او هغه دنګ ائیفل ټاوَر ده، چې دَ دُنیا په اوو غټو عجائباتو کې شمېرل کېږي "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 158(

۷ ـ دَ برمنګهم پېلس په لورې ازغني لارې درومي

له پېرس نه دَ ډنکارټ بندرګاه پورې په لاره په انګلش چېنل نامي سمندر کې دَ انګلېنډ په لور په دې باب کې که ډېرې دلچسپيامي لري .. خو دَ فرانس په دې بندرګاه ډنکارټ کې دَ افضل شوق بې عزتي دَ يو پاکستاني په حېث يوه داسې قيصه ده .. چې دَ سېلاني شوق زړه يې مات کړی دی � نو ځکه په داسې حال کې هغه ځان ته دَ نورو سېلانيانو په مقابله کې وړوکی وائي او په معصوميت دَ خپلې ګيلې اظهار داسې رقم کوي�

"غل نه وم .. خو دَ غله غوندې مې ځان دَ ملګرو دَ سترګو نه پټولو � او ځکه خو دَ سېل ښخه رابېل شوي مارغه غوندې تېربېدمه لګيا وم او بيا بيا مې ګهړۍ ته په دې کتلو چې ما ژر تر ژره غوښتلو چې دغه سيلي لائن نامي فېرې ډووْر پورټ انګلېنډ ته او رسېږي � که څه هم په لانچ کې دننه هر لور زړخوشيانې وې او دباندې دَ انګلش چېنل دَ سمندر مستې ځپې .. خو زړه مې هيڅ شي ته نه کېدو "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 173(

دَ سېلاني دَ زړه ماتې دَ شدت اندازه په دې پورتنۍ کرښو کې تاسو په اسانه لګولی شئ � خوبيا هم سېلاني دَ خپل ښه فطرت په سمون بيرته په هم دغه باب کې داسې کوشش کړی دی چې ځان خوشحاليانو ته نيزدې کړي � او ډېر ژر بيا په خپل شاعرانه ليکنې کې په عاشقانه سوچ کې په افسانوي انداز له يو ساوتهـ امريکنې پېغلې ځوې سره ځنګ په ځنګ ښکارې � هغه هم په لندن کې .. چې هغه ورته دَ بادار ښار هم وائي � له ځوې سره په دې لاندېنۍ مکالمه کې افضل شوق په خپل مخصوص طرز تحرير کې ليدی شي�

-"شم به مسلمانه او حتماً ، خو دا يې وخت نه دی .. ولې چې زه اول اسلام او مسلمانان ستېدې کول غواړم ، بيا به ....

هغې چې به په وار وار داسې وئيلو ، نو ما به په زړه کې وئيلو، چې

-بيا خو نه شوې مسلمانه � ولې چې اسلام به دې خوش شي که دې اولوستلو � لاکن دَ نن مسلمانان او مسلماني روئيې به دې زړه مات کړي � ولې .. هو، هغوئ خپله خو هم دَ مغرب په غېږه کې په خواږه خوب اوده شوې دي او دُنياوي خوبونه ويني لګيا دي -

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما به لا نور سوچ کولو، چې هغې راته په لاس ځونډۍ راکولو ورسته اوویلو..

څه سوچ کوې .. ولې ته غواړې چې اوس اوس مسلمانه شم ؟"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 197)

په دې پورته سواليه خبرې دَ افضل شوق خاموشي که څه هم دَ هغې پيغلې په مسلمانېدو کې خلل نه اچوي .. خو دَ هغه په خلې مهر لګېدل دا ويره رامخې ته کوي .. چې که هغه مسلمانه شي هم .. نو مسلمانه به پاتې نه شي � ولې چې افضل شوق چې کوم حقيقت په دې مکالمې کې دَ خپل سوچ په حواله وړاندې کړی دی � دَ هغه نه انکار خو هم نشي کېدی � او دغه رنګه منصفانه ادبي روئيې يو ښه انسان هم څرګندوي� ولې چې هغه دَ منافقت نه کار نه اخلي � هغه دَ يو آئيني په رنګه هر څيز ته خپله اصلي بڼه ورکولو په حق کې دی � نو ځکه خو دَ دغه رښتونی سپلاني ليکنو ته حقيقي ليکنې وئيلی کېدی شي � چې ادبيت په کې شته خو داسې منافقت نه .. چې دَ اکثرو ليکوالانو په تحريرونو کې ليدی شي � دا باب دَ شوق صاحب په دې رقم شوې خبرې سرته رسوم .. چې هغه دَ پېغلې ځوې په قول داسې دَ سواليه اشارې په توګه ليکلې ده.

"نن ځوې که څه هم ډېره خوشحاله وه، خو دا يوه خبره يې بيا بيا ګوره چې ځله کوله .. ګوا

-قسمت دَ انسان په لاس کې دی .. نه چې انسان دَ قسمت په رحم و کرم

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 198)

٨ - انګلېنډ ..که دَ شېکسپئير دَ ډرامو کردارونه ؟

دلته سپلاني دَ انګلېنډ په باب سفري حال په خپل رنګ کې بيانوي .. او په انګلېنډ کې دَ شېکسپئير سره دَ خلقو مينه او دَ هغه دَ پيدائشي ښار سټراټ فورډ په چوکونو او پارکونو کې دَ شېکسپئير خپلو مجسمو نه علاوه دَ هغه دَ هرې ډرامې دَ هر کردار مجسمې هم لګولې شوې دي � افضل شوق دا هر څه په زړه باندې اخلي او دا يو خوائش يې په زړه کې سر راپورته کويي .. چې کاش مونږ پښتنو هم خپل هيروګان .. هم دغه رنګه يادولی � يو ځای سپلاني شوق دَ شېکسپئير دَ مجسمې په وړاندې دَ خپل مشهوره چاپ شوې نظم " دَ شېکسپئير دَ مجسمې په وړاندې" ليکلو پرته هم دَ خپل خوشحال خان خټك دَ پاتې نوم او مانده ورځې داسې ژړا ژړوي �

"دَ خوشحال په نامه په پاکستان کې څه .. چې په پښتني افغانستان کې لا داسې نامي يادګار نيشته چې دَ پښتنو پلار وربانديې ياد شي"

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 213(

او بلې خواته په هم دغه مخ افضل شوق ليکي، چې...

"شېکسپئير په انګلېنډ کې دَ يو ليکوال په حېث څه ..بلکه دَ دې هېواد يو سنهري تاريخي باب هم ګڼل کېږي � او دَ شهرت يې دا حال دی چې انګلېنډ ته " دَ شېکسپئير انګلېډ" وئيل کېږي "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 213 (

دلته په دې خبرو کې افضل شوق خپل اوده پښتانه راوېښول غواړي او هغوئ ته دا ثبوت هم ورکول غواړي .. چې قومونه په پيسو او جهګړو نه ، بلکه دَ مشرانو په عزت او دَ هغوئ په ښودل شوؤ لارو باندې په تللو جوړېږي � خو هغه په دې نه دی خبر چې پښتون داسې خبري اوتې بوتې ګڼي او هغوئ په دې لا هم نه وي خبر.. چې دُنيا په کومه او هغوئ په کومه روان دي � لاکن دَ دې باوجود هم پښتون سېلاني خپله وظيفه ادا کوي او خپلې آئينې کور په کور او کلي په کلي خلقو کې تقسيموي � لکه په دې لاندېنئيو خبرو کې هم هغه ليکي ، چې

"مشرقي ټولنې ته دَ لمر رڼاګانې چې څومره محروميانې ورپه ګوته کوي نو هم دغه هومره دَ اروپا خلق دَ شپو په تيرو کې خوشحاله کېږي او هر يو وس کوي چې دا تيرې په بېلا بېلو زړخوښيانو باندې سهار کړي "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 222(

که دې کرښو ته مونږ پام اوکړو نو دَ افضل شوق فلسفيانه انداز په ډېر شاعرانه نثر کې په نظر راځي � او لوستونکی دَ سوچ دَ مخه په مختلفو لارو تقسيموي � يعني له شپې سره دَ رڼا توري ترړل او دَ ورځې دَ رڼا سره تيرې ترړل .. په معنوي توګه دَ جهالت او علميت استعاري اوعلامتي اشارې دي ، چې تر ميانځه دَ مشرقي او مغربي ژوند توپير پيدا کوي � او په دې خبرو کې مونږ ته دَ مغرب دَ ترقۍ په حواله يو طنز هم مخې ته راځي � ولې چې افضل شوق له مشرق نه چې دَ بې سوادۍ په اړه څومره زړه ماتې د .. دومره له مغربي روئيو نه بېزاره هم .. لکه په دې لاندې نثري ټوټې کې چې ليکي.

"دَ اغراضز دَ تکميل په نيت انګرېزان کله کله دَ خپل عزت جنازه په خپلو لاسو باندې ايستلو ته که څه هم دَ دوستۍ نوم ورکوي .. خو په زړه کې غاښونه هر وخت تېره لري"

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 226(

۹ ـ دَ دوزخي حُورو په جنت کې

دَ سکاټ لېنډ په حقله په دې باب کې خبرې دَ دې عنوان تر اثر لاندې ډېرې په هنر او فن ليکلي شوي دي ..!! يعني دلته هم افضل شوق دَ خوشحالۍ او فکري غم په مېانځ کې ليدی شي � هر څه ته يې په ډېر ژور نظر کتلي او هر څه يې په ذهن کې نقش کړي دي � دَ دې مملکت دَ يو ښکلي ښار اېډنبرا دَ خلقو په باب هغه ليکي ، چې ..

"دَ دې ښار دَ خلګو بنې او روئيې څه څه قندهارۍ يا لکهنو وزمه او برېښېدلې � ولې چې په هر څه کې دَ دې ځای دَ ژوند او ژواك کلاسيکي بڼې مونډلی شي � او ولې نه .. دې ښار ته خو دَ علم او عالمانو ښار خو هم وئيل کېږي "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 242(

دَ دې مطلب دا شو، چې افضل شوق په خپلو سفرونو کې نه يواځې دَ ښکاره ځيزونو کتنه او سپل مقصد جوړ کړی دی بلکه دَ هر ځای دَ خلقو روئيې او فطرت پېژندلو هڅه يې هم کړې ده � هم دغه خو هغه ښار دی چې افضل شوق يې دَ " نتاشا په نوم يو مشهوره نظم ليکلو باندې مجبور کړی وو � کوم چې " په لټون ستا دَ څېرې" کې چاپ دی � يعني هغې (نتاشا) ورسره کوم ظلم دَ مينې په نوم نه وو روا کړی او ده کوم ظلم دَ مظلوم عاشق په شکل نه وو برداشت کړی � دَ اېډنبرا دَ ښار دَ رومانوي بڼې نه علاوه دَ شوق او نتاشا تر مېانځه راغلي پېښه ډېره سسپنس او خوند لري � دلته دَ هغې نتاشا او شوق تر مېانځه دَ دې مکالمې وړاندې کول ضروري ګڼم .. چې په کې افضل شوق لکه نر پښتون دَ هغې په فطري انګرېزيت داسې وارونه کوي .. چې دَ فېرنګې په تاريخي جالونو او چلونو خبر يو پښتو لوستونکی ښې ډېرې معناوې اخذ کولی شي.

-"تاسو هم غلا کوئ؟ چې ځانته دَ نوي نړۍ باداران واياست .. هله شاباش ، زما شيان را واړوه

-دا څه وائې .. کوم شيان زما دوسته !! ؟

هغه چې په ډېر اعتماد څنګه انکاري شوه ، نو زه له غصې ورته سور او شين شوم

-لعنت دې ستاسو په دې نامه شي .. زه نور نه يم خبر� بس زما ګهړۍ او پاسپورټ را واړوه

خو دا وه چې راته موسېدله او وائې..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

-دا دواړه شيان خو ستا په واش روم کې اوس اوس ما اوليدلو، چې پراته وو

-په واش روم کې ؟؟

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 248)

دلته دَ سپلاني حېرانتيا ځکه په حق وه .. چې دَ دې مکالمې نه مخ کې ليکي .. چې دا څيزونه خو په سائيډ ټېبل ده ايښي وو .. واش روم ته څنگه اورسېدو؟ زما مطلب دَ دې مکالمې وړاندې کولو نه دا دى ، چې سپلاني په خپل دې سفر کې دَ يو عام پښتانه په بڼه کې داسې ليدى شي � چې هغه دَ خوشحالي او پرېشاني يا غم اظهار په نره کوي � او بل دَ هغه مقصد دَ خپل سفر دَ هغو مقاصدو دَ اظهار کولو نه هم دى .. چې دئى ورته اصل انساني ژوند وائي � دَ نتاشا دَ دهوکو نه شوق دومره متاثره شوى دى چې هغه دَ انگرېز قوم په حقله ليکي �

"انگرېز که په څوى هر څومره ښائسته او په خلې باندې خوږ شي � نو هم په ايمان کې شك لري � گوا دَ تاريخي او روائيتي په سمه دَ لستونې دَ مار په شان چيچل کوي � دا اوس ببله خبره دا ، چې په زهرو يې سړى مري کم خو مرگي حاله زيات وي"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 250)

کومې خبرې چې افضل شوق دَ يوې فېرنگۍ دَ مسلسلو دهوکو ورستو کړې دي .. هغه داسې څرگندوي چې هغه ته نه يواځې دې جينۍ دهوکه ورکړې ده .. بلکه هغه په داسې ادراکي نظر هر چرته په دې خلقو کې ور خښ کړې دى � او دې نتيجې ته رسېدلى دى �

١٠ ـ هلته رنگونه خبرې کوي

دَ " لېك ډسترك" انگلېنډ په سېل باندې ليکلى شوى دا باب افضل شوق دَ دې ځاى دَ قدرتي مناظرو نه دَ متاثره کېدو په رنگ کې رقم کړى دى � او دلته دَ حکومتي هلو ځلو او تاريخ سره دَ ميني رجحان شوق په داسې وئيلو باندې مجبور کړى دى.

"بې شکه چې ژوندي قامونه دَ خپلو تاريخي آثارو قدر کوي � او هر قام چې دَ تاريخ څخه خپلې رشتې دَ حاضر وخت په بيعه شلوي .. نو دَ هغه قام سباوُن په نيشت شمارېږي � هو، لکه زما پښتنو چې دَ خپل تاريخي عظمت دَ ثابتولو په باب په ريکارډ باندې زرکلن زوړ دېوال لا نه لري "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)دَ لمر دَ كلي په لور .. مخ � 270(

دَ پښتو او پښتنو سره دَ فطري ميني او ترون جذبې په دې كرښو كې هم ليدى شي � خو دَ يو گيله من پښتون په حېث � بلكه هغه چې چرته هم تاريخي آثارو ته مخامخ شوى دى نو يې پښتون سترگو ته ځكه راغلى دى � چې هغه داسې يو تاريخي نخښه نخښانه هم په پښتونخوا كې نه لري چې دَ يو نر پښتون په حېث پرې فخر اوكړي � نو ځكه خو هغه كله چې دَ خپل قوم دَ بې سوادۍ او ځناوري روئيو نه ډېر مايوسه شوى دى � نو يې دَ خپل صادق زړه بهړاس داسې هم وربانديې اوباسلى دى � لكه په هم دغه باب كې مخته ليكي�

"كوم خواځوږي پښتانه چې دَ پښتون قام شجره دَ آرياوْ يا اسرائيلو سره دَ ترلو دپاره خومره غټ غټ دليلونه وائي � كه چرته له هغوئ څخه څوك دا پوښتنه اوكړي � چې وروڼو!! دا خو دې اول راته ثابت كړئ ، چې پښتانه په پخوانۍ زمانې كې وو هم كه يَه ..؟ او شرط هم دا وربانديې اولگوي ، چې ثابتوئ به يې په تاريخي آثارو .. نه چې دَ بل په ليكل شوو تاريخونو � نو زما خيال نه كېږي چې دا زما دَ ژبې توريالیان به دَ نن دَ دې سړيخوره پښتنو رشته له خپلو هغو نيكه گانو سره ترلو كې برياللي شي چې دَ ننگ ترانې يې مونږ څه .. اغيارو وئيلې "

)دَ لمر دَ كلي په لور .. مخ � 270(

دلته داسې ښكاري لكه افضل شوق چې بې پښتو شوى وي � او په لوستلو ماته هم په ورمبي ځل دا خبري بدې را محسوسې شوې � خو بيا چې دَ هغه په دې پورته ذكر شوو دليلونو لږ نور غور اوكړم .. نو دا مې يقين شي ، چې هر پښتون به دا خبره اومني � ولې چې دَ سپلاني په خبرو كې منطقي دليل پټ دى � او په دې هر هغه څوك پوهېدلى شي يا يې محسوسولى شي .. چې دَ سپلانې په شان گرځېدلى وي � كه زه دَ يو نقاد په حېث يو طرف ته افضل شوق په دې خبري كولو غلط اوگڼم.. نو بل طرف ته كه ما سره دَ دې خبري په ځواب كې مضبوط دليل نه وي .. نو بيا خو هغه په خپل قول يا منطق كې صحيح دى � هم ځكه خو دَ دې ژبې نقادانو تر اوسه دَ سپلاني دَ دې دومره وركوټي سوال ته ځواب نه كړو پيدا �

په دې باب كې افضل شوق دَ مغرب دَ گلوبلائزېشن سلوگن هم رد كوي .. چې كله دَ چېستړ نامې ښار خواوشاته جوړ شوي غټ دېوال ته گوري � او دا مشهوره خبره ده ، تر اوسه هم دغه رنگه ډېر ښارونه په يورپ كې شته چې خواوشاته يې دېوالونه دَ تحفظ په نيت جوړ كړل شوي دي � څه هم كه دغه روائيتي بڼه ده � خو دَ گلوبلائزېشن په اړه ورنه يو فكري تهيم داسې سپلاني اخذ كړى دى �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دي باب کې افضل شوق دَ مشهور زمانه شهزادګۍ لېډي ډيانا دَ ښکلي مملکت وېلز په اړه چي څومره متاثره شوی دی � هغه هومره يې دَ درو په دې رومانوي مملکت کې دَ لمر دَ اهميت نه خبر شوی هم دی � هم ځکه خو هغه يو ځای دَ ګائيډ په خله دا خبره کوي، چي..

"مونږ يورپئين چي څومره په لمر مئين يُو � لمر هغه هومره له مونږ څخه نفرت کوي � او ځان پټوي راڅخه"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 283(

۱۱ ـ په څنګه ټکودي وستايم؟

دَ مکالماتي، شاعرانه نثر دا باب که څه هم ډېري دلچسپيانې په ځان کې نغښتې لري خو دَ آکسفورډ ښار او يونيورستۍ سره تړلي ځانته يادو نه دي باب ته دَ حسن بيان يو نوی رنګ او خوند ورکوي � لکه دا يوڅو خبرې چي شوق يې په ډېره بې ساختګۍ ليکي.

"دلته په فټ پاتهونو باندې هلکان (لوستونکي) په تورو سوټونو او جينکۍ په تورو هاف سکرټونو چي تر ګونډو پورې پرده لري کې ښکاري څه ؟ چي ايمانونه هم په خپل ښائست دَ ترو وړو سپلانيانو په خطره کې اچوي � او زه خو هم يو سپلانی وم ..نو ځکه چي به مې هر څو کليمې په ځان راچُوف کړې � خو " ...

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 301 (

دې نه علاوه سپلاني شوق دَ آکسفورډ دَ يونيورستۍ او ښار په حقله معلومات چي څنګه په هنري انداز بيانوي .. په خپل فکر، خو دغه معلومات چي هغه دَ خپل شاعرانه ذوق او شوق په رنګ رنګولي دي � هغې نه دَ افضل شوق دَ رومانوي طبعې عکاسي په ډېر ښه ډول کېدی شي � او مونږ دا محسوسولی شو .. چي هغه په دې ښار کې ډېر زيات په شاعرانه موډ کې سفر ته جوړېدلی ښکاري � وجه يې شايد چي دَ دې ښار ښکلا ده او يا په دې ښار کې اوسېدونکي خلق � چي افضل شوق يې په نثري شاعرۍ ليکلو مجبور کړی دی � لاکن دَ دې باوجود هم دَ هغه نه دَ ملګرو ډېفني او بلنډاوائی دا ګيله ګوره چي په کومه وجه داسې راځي ؟

"شوقه!! ته خو ډېر روشن فکره سړی وې � دا برايه شپه څله ؟ "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 300 (

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې خو په دې پوښتنې کې ډېرې پټې اشارې په نظر راځي .. خو بيا چې دَ شوق ځواب " څله نه ..؟ " ته فکر اوکړم .. نو ماته هغه يو باکرداره او درونډ پښتون او ځلېږي � ولې چې په دې درست سفر کې افضل شوق خپل هر غرض په يوه نا يوه حواله يا مجبورۍ تش تر خپل سفري دلچسپياتو تر جده محدود ساتلی دی � او دَ هغه ادبي تنده وه او يا دَ هغه اضطراب چې هغه هرکله متحرك څرګندوي � خو په دې باب کې چې څنګه سېلاني لندن ته اورسي ... نو دَ نتاشا قيصه هم بيرته اچانك دَ هغه په زړه کې داسې په شدت راژوندۍ شي � چې هغه له خياله دَ هغې سره خبرې شروع کړي � تاسو په دې مکالمې کې ورنه بلا ډېرې معنې اغيستی شئ.

-"نتاشا !! تاته داسې نه وو کول په کار

هغې راڅخه په حېرت پوښتنه وکړه

-کوم څه ؟ ما خو چپ دَ زړه دَ رشتې بله رشته درسره ساتلې نه ده .. ته دَ کوم شي خبرې کوې؟

-هو، منم چې تا مې زړه ته لارې جوړې کړې دي ، خو باور بيا هم درباندې نه شم کولی-

-څله ؟

زما دَ خبرې په ځواب کې دَ هغې " څله" څه وو؟ چې زه دَ هوټل مخې ته دَ يو موټر په هارن بيرته دَ هوش وَ نړۍ ته راستون شوم � او په ځان خندلو ورسته .. په دويم ګام هوټل ته ننوتم"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 308)

په دې کرښو کې دَ هغه مکالماتي انداز دومره دَ خوند دی چې دغه باب ته يې دَ رومانويت يوه ښکلې شوخي ورکړې ده � دَ مکالمو چستي او تسلسل دې باب ته يو ډرامائي مکالماتي رنګ بخښېي چې دَ ليکوال دَ ادبي هنر څرګندونه ترينه کېږي�

۱۲ـ دَ خيالونو په ګودر مې تندر پرېوت

افضل شوق چې په دې باب کې دَ نتاشا سره دَ بيا ملاقات قيصه څومره په ډرامائي خوند ليکي � هغه خپل اثر په قاري باندې نه يواځې پرېږدي .. بلکه قاري ته يو ځل بيا دَ نوۀ نوۀ سوالونو مخه کوي � خوند په دې قيصې کې دا کوي چې نتاشا څومره سېلاني ته نيږدې کېدل غواړي .. دغسې سېلاني ذهن ته دَ ويرې او خوف څنډه کوي لکه ..

"دا واخله ګهړۍ دَ هغې ګهړۍ په بدل کې ، چې تا...

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

-مننه ، لاکن څه ؟

-څه؟

يو دم مې په ځان کليمه اووئيله او دَ مات زړه خبره مې په ګيلې کې داسې واړوله�

-زه خو ستا په دې پېغلتوب افسوس کوم

-هغه ځله؟

هو، که څه هم هر څه له نوي سره مې بيا وربانديې اعتبار کولو ته حوصلې لوئيولې � خو دَ هغې دَ دې " ځله" په ځواب کې ورته وايم ..

-ستا ښکلا او دا عمر .. دَ غال او شوکونې خو نه دی

-ما درته اووئيلو، چې زه بخښنه غواړم � اوس که ته بيا هم ما نه معاف کوې نو زه به بيرته لاړه شم-

او څنګه چې يې وړوکی ببګ بيرته اوړې ته اچولو ، نو ما لاس ور واچولو او کښېنوله مې داسې په موسکنۍ خبره..

-اوکې اوکې ، زاړه به هېروْ او نوي به....

-او له نوي سره به ، ستا په خيال څه کوْ ؟

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 315 _ 316(

څه هم که په دې مکالمې کې لړې ډائريکټ اشارې دَ لوستونکو په ذهن کې سوالونه راپورته کولی شي .. خو هغه چې دا مکالمه کله سر ته اورسوي .. نو هر څه به کلير شي � ولې چې افضل شوق داسې مکالمې تش په دې دَ سفري حال سره ګنډلي دي ، چې سفر ښه په آرام تېر شي او لوستونکو ته لړه ورائيتې هم لوستو کې په برخه شي �

په دې باب کې دَ واپسۍ قيصه او خوب نه علاوه په دوبۍ کې دَ عربيانو په باب ځيني داسې خبري هم ذکر شوي دي .. چې په ورمبي ځل ما اورېدلي يا لوستلي دي � لکه دلته چې يې افضل شوق دَ خپل يو سوال په ځواب کې ليکي�

"دا هغه قام د .. چې ما برايه شپه تر سهاره دَ اروپا په مقابله کې سوچ کولو؟

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا هغه سوال وو، چې زه يې په دې وئيلو مجبور کړم چې که دَ دې ګلف هېوادونو دَ تېلو دَ پيسو زکات هم په نورو غريبو مسلمان هېوادونو کې اووېشل شي � نو زما يقين دی چې هيڅوک به هم غريب پاتې نه شي � لاکن يَه .. دا خو هغه خلق دي چې وايم که دَ يو لکهـ څلوېښت زره کم او زيات نبيانو په ځای په کې .. په هم دغه هومره شمېر ملکان پيدا شوي وی نو به هم سرِي شوي وی � خو دا له بده مرغه نشول سرِي "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 329(

په دې باب کې افضل شوق دَ خپل دې اوږد سفر اختتام په يو داسې علامتي خبرې کې کوي چې .. هغې نه لوستونکې دَ خپل خپل استعداد دَ مخې ډېر مطلبونه اغيستی شي � او هغه خبره دا خبره ده..

"دَ الامارات انټرنېشنل الوتني جهاز EK 600 پاوْ بالا اتهه بجې له دوبۍ ائيرپورټ څخه پورته شو او په نه ساعت کې تر اوريځو بالا .. ښه بالا دَ کراچۍ په لور لکه دَ پښتون له توپکه وتې ګولۍ روان څه شو .. چې ما هم يو ځل بيرته دَ سوچونو رُخ دَ هغې خاورې په لور واړولو، چې زه يې زېږولی وم � که څه هم زه په " زه" کې نه وم پاته شوی خو ورته روان په خوشحالۍ باندې وم "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 331(

حسينه ګل

نوښار کاکا صاحب _ پښتونخوا

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پروني مخونه

پروني مخونه (دَ سپلاني افضل شوق ناول)

) يادګيرنه :- دا کتاب په کال۲۰۰٦ کې چاپ شوی دی(

ما چې دَ ښاغلي افضل شوق دَ سفرنامو او شعري مجموعو کومه تنقيدي جائزه ليکلي ده � نو دَ هغې نه پس راته دَ هغه دَ ناول دَ مسودې دَ کتو اتفاق اوشو � دَ ناول قيصه دومره مزېداره وه چې په هغې مي هم يوه رائې جوړه شوه � او بيا دغه رائې ليکل مي خپله اخلاقي او ادبي ذمه واري اوګڼله � خدای پاك دي اوکړي چې پښتانه په ډېره مينه دَ افضل شوق دغه کوشش هم اوستائي � زه دا خبره يو ځلې بيا کوم چې افضل شوق څه هم که خپل وجود لري .. خو دَ دغه وجود څېره په ځينو نورو اعزازي نومونو هم پېژندلی شي� لکه بقول دَ محترم مشر اياز داوْدزی " افضل شوق .. هزار داستاني شخصيت دی" ، دَ محترم سعيد ګوهر بقول هغه " پښتون جهانيان جهان ګشت " دَ مشر سليم راز بقول " سپلانی شاعر" دی ، دَ اکرام الله ګران په قول دا دَ امن په لټون شاعر افضل شوق " دَ سلو يار" دی ... او زه بيا وايم چې دغه ورك مسافر ورك ځکه نه دی .. چې دئی هغه پېرئی دی .. چې دَ پښتنو په زړونو کې ليدلی شي � خو دا بېله خبره ده چې ډېري کمي سترګې يې ويني .. ګوري � ولې چې دئی دَ ژوند په فن کې ورك دی � لاکن دَ مزې خبره دا، چې بيا هم که څوك چې هغه لټول غواړي .. نو هغې ته دَ يو فني ادراك ضرورت دی � اوس دا دَ يو فنکار کار دی چې هغه دي دَ ده فکراو فن په خپله فنکارانه مينه او هنر تر لاسه کړي �

دَ دې ناول " پروني مخونه" دَ سنسني خېزه واقعاتو دَ لوستلو پس ماته دَ يو قاري په حېثيت داسې ښکاري ... لکه ځمونږ دغه شاعر چې دَ خپل هنر په دې سفر کې خپل کردار، کله په افسانه، کله په ډرامه او چرته دَ يو سفرنامې دَ ديومالائي کردار په توګه لوبوي � دغه دَ ده خوبي هم ده او کمزوري هم � دَ قاري جذبات (غم او خوشحالي) رالړزول .. په خپلو دغه کردارونو کې داسې ښکاري لکه دَ قاري دغه کېفيت ، هغه دَ خپل وجود په ژوندي تابوت لکه دَ مېخونو ټك وهي � دئی يو رښتونی عکاس دی او داسې ليکونکي ډېر کم دی چې هغه په ډېره ايمانداری او خلوص دَ خپل ذاتي ژوند مشاهدې ، تجربې او ښه او بد اړخونه دَ خپلو لوستونکو مخې ته ږدي � او داسې دَ ژوند او جذبو يو لازواله تاريخ رقم کوي � هم په دې خو دَ ده لوستونکې او دَ نن نقادان دَ ده سره انصاف نه شي کولی .. په دې چې هغه خپله هم دا دعوه په بيا بيا کوي چې " زه دَ نن دپاره ليکل نه کوم " � يعني هغه به سبا ته دَ نن په آئينو کې دَ ښو سپينو او رنړو څېرو دَ ښودلو په حق کې دی � په دې خو دَ نقادانو ناخوښه .. او دَ بې سواده پښتنو دپاره دَ ده ذات ، دَ ده شخصيت او دَ ده فن يوه الميه ګرځېدلې ده � خو زما په خيال دا الميه دلته

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا هم ده .. چې نه دئ په پښتنو پوهېږي او نه يې پښتانه پوهـ کړی شول � دَ دېرشو کلو نه دغه هر اړخيز اديب او شاعر افضل شوق داسې دَ ژبې او ادب خدمت کوي .. خو په دې غرض يې نه کوي چې دَ ايوارډ او انعام لالچ يې دی � بلکه دَ دې هر څه دپاره يې يو جدا فکر او نظريه جوړه کړې ده � او هم دغه وجه ده چې تر ننه دَ ادارې يا دَ يو تنظيم له خوا ورته دَ سګرېټ په پنی دَ شاباشي توري نه دي ورکړلی شوي � يعنې دا دَ نن ناول نګار شاعر او يو سفرنامه نګار افضل شوق دَ هر لالچ نه بالاتر دی �

داسې ليکوال ډېر کم دي چې په شاعری او نثر دواړو مدونو کې ليکل کوي .. خو ښاغلی افضل شوق زمونږ په داسې ښو ليکونکو کې شمېرلی شي ، چې شاعري ليکي .. نو بنده وائي چې بس يو شاعر دآ .. ښه شاعراو حقيقت پسند شاعر � خو که دَ ده نثر اوګورو، نو دا خبره به زما سره هر څوك اومني چې په نثر کې يې خپل ځان او نوم داسې منلی دی چې ورنه انکار شايد چې په هيڅ يو دور کې هم اونه شي � يعنې دَ ده دَ شخصيت او نوم پېژندګلو نه يواځې شاعري ده، او نه نثر � بلکې هغه په دواړو ميدانونو کې ځانګړتيا لري � ولې چې که دَ افضل شوق شاعري افسانوي رنګ او ډرامائي کېفيت لري .. نو بل طرف ته دَ هغه نثر دَ خپل شاعرانه طرز اُسلوب تر مخه دَ يو داسې پرله پسې شعراو شعري آهنګ لري ..!! او په دواړو مېدانونو کې يې خپل فکري لېونتوب ، جنوني مينه په آساني او مشکل پسندي وَ انتها ته رسولي دي�

دَ رچرډ برټن په قول .. دَ قيصه ګوئي آغاز هغه وخت اوشو ، چې انسان په دوؤ ښپو دَ ولاړېدو چل ايزده کړو� دَ ماشوم دَ شعوري احساس مطابق اولنۍ قيصې دَ پېريانو او دېوانو نه شروع شوې او رو رو دغو قيصو دَ ناول په لور يُون اوکړو � خو که مونږ غور اوکړو .. نو خو لا تر اوسه ناول .. زمونږ په پښتو افسانوي ادب کې يو داسې بدبخته صنف دی چې ډېرو کمو ليکونکو ورته پام کړی دی � او تر اوسه چې په پښتو ادب کې دَ ګوتو په شمېر څو ناولونه زمونږ سره دي ... نو دَ هغې معيار ، که څه هم څنګه دی خو دَ ستائينې وړ په دې دي چې دا اړخ پرې څه نا څه دروند والی ضرور لري .. او داسې دَ" خالي ميدان" تش والي احساس يې تر ډېره حده کم کړی هم دی�

دَ افضل شوق دا نوی ناول " پروني مخونه" به يقيناً چې په دې ټولو ناولونو کې يو داسې تيګه ثابته شي چې دَ دې نه پس به دَ ناول په مد کې دَ صداقت او ريښتاوْ يو نوی روايت دوام اوومومي � او داسې به پښتو ناول دَ هاغه روائيتي جوکاټ نه بېخي رابهر شي کوم چې تر اوسه دَ پښتو دَ کلي وال ژوند، قبائلي او قبيلوي رسمونو، رواجونو، دُښمنو ، تربګنو .. او بيا دَ ګودر او منګي دَ ساده باده رومان سره څنګ په څنګ دَ اوږدې قيصې يا نکلونو په شکل کې را روان دی � کوم ته چې دَ ناول رومبنی طرزبيان وئيلی شي � ولې چې اوس خو ناول په جديدي اصطلاح کې هغه قيصې ته وئيلی شي چې په کې کردار نګاري،دَ ژوند فلسفه،دَ انساني نفسياتو او جذباتو مثبت او منفي اړخونو څېړلو نه علاوه داسې منظرنګاري ځان کې رانغاړي چې هغه دَ يو ژوند عکاسي کوي � دَ نوي ناول خبري يا مکالمې مختصري .. خو ژورفهمه وي � او دا هغه خبري دي چې تر ډېره حده ما دَ افضل شوق دَ ناول په ناچاپه سکرپټ کې تر سترګو شوي دي � خو دَ دې مقصد هرګز دا نه دی چې دغه ناول په پښتو کې اول او ورستی ناول

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی � زه به کوشش کوم چې دَ ناول اصل کړه وړه مخې ته کېږدم او بیا لوستونکو ته خپله تفصیلي رائی وړاندي کړم �

دَ افضل شوق په ناول کې تر ټولو ښه خبره دغه مخې ته راځي .. چې هغه په خپل انداز کې شاعرانه طرزبیان لري او یو ځل بیا دَ خپلي ادبي روئیې په شان دلته په دې ناول کې هم دَ پښتني روائیتي موضوعاتو په ضد دَ نوي فکري هلوځلو او عصري شعوري سوچ سره ملګری لیدلی شي � هم ځکه کېدلی شي ، چې دَ هغه دَ دې ناول سره هم هغسې نا انصافي اوشي .. لکه دَ هغه دَ شاعرۍ او سفرنامو سره روا شوي ده � خو زه دا وئیلی شم چې په ړومبي ځل ما په دې خواره پښتو کې یو داسې ناول هم اولوستلو.. چې بنده پرې فخر کولی شي او داسې وئیلی شي چې پښتو کې هم دَ عالمي معیار کتابونه شته � خو کوم څه چې دغه ناول نګار دَ ستائینې وړ ګرځوي .. هغه دا ، چې په دې ناول کې افضل شوق هم هغسې دَ خپل ژوند قیصه کوې په کوم کې چې هغه رنګه سپلونه دي ، عشقونه دي ، محبتونه دي ،او دَ لټون سره سره ګرځېدل .. راستنېدل .. ورکېدل او بیا موندل په داسې ښکلي انداز کې ترتیب شوي دي � چې دلته هم هغه ځانګړی ښکاري � څه هم که په ډرامې او ناول کې ډېر فرق موجود دی � خو افضل شوق خپل دغه ناول ډرامې ته دومره نیزدې کړی دی .. چې په منطقي توګه هغه هم دَ شکسپئیر په رنګه ژوند ته نه یواځې دَ ډرامې نوم ورکوي .. بلکه وَ ناول ته دَ ژوند قیصه هم وائي � نو ځکه خو هغه (شوق) دَ خپل وجودیت په ازلي حوالو دَ ابد په لور یوُن کولو ته په خپل دې ناول کې اوږدې ورکوي.

دا دَ افضل شوق دَ ژوند داسې قیصه ده چې که هر څو ورته دَ هغه دَ وخت دَ تېرولو سامان اووایو .. خو په حقیقت کې دَ هغه دَ زړه ، دَ هغه دَ فکر، دَ هغه دَ وجود او دَ هغه دَ هنر ضرورتونه هم پاتې شوي دي � او نن که مونږ افضل شوق دَ یو سوچه فنکار په نوم او حېثیت پېژنو .. نو دَ هغه دغه حېثیت او پېژندګلو هم دغه څیزونو جوړ کړی دی � دَ دې ناول قیصې داسې ښکاري لکه چې دَ هغه دَ ژوند او هنر دَ دغه ګوټ پېرنو یو داستان وي یو شوخ او تېز داستان .. دَ هجر و فراق یو داسې لړزېدونکی داستان چې دَ هغه په ژوند اوس هم خور لیدلی شي � دا قیصه هم دَ یو آئیډیل دَ لټون قیصه ده � داسې ښکاري لکه چې په شعر کې ده دا قیصه سر ته نه وي رسولي ... نو په ناول کې یې تر اختتامه رسولي ده.

په دې ناول کې دَ بلا پېښو او واقعاتو دَ دلچسپیانو علاوه دَ مختلفو ملکونو لکه الجزائر ، شام، ترکي ، سائپرس، اُردن، افغانستان ، عراق ، دوبۍ ، شارجه او پاکستان په حقله دَ سېل او دَ سفري رائیو اظهار هم په نظر راځي � او زما په خیال دَ دې ناول دَ ټولو نه لوئیه خوبي او انفرادیت هم دا دی چې په پښتوکې په ورمبي ځل.. داسې سفري انداز دَ ناول په حواله مخې ته راغلی دی � چې دَ هغې خپلې دلچسپیانې او معلومات هم دي � دغه معلومات زیاتر دَ دغه ذکر شوو هېوادونو په اړه جغرافیائۍ، نفسیاتي او سماجي دي � او دَ کومو کردارونو تر میانځه چې مکالماتي ضرورت پېښ شوی د ی نو هغې هم دَ خپل اختصار او برجستګۍ تر مخه دَ ناول خوند سېوا کړی دی � کوم چې به لوستونکي ته دَ ابلاغ مسلې یقیناً چې پیدا کوي .. خو په لیك کې دَ دې انداز دَ راوړلو خپل یو خوند وي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

� دَ نن نقاد په ليك كې دَ دې انداز په حق كې نه شي ليدلى خو دَ سبا نقاد به دَ ښاغلي افضل شوق دا انداز په دې وجه ستائي چې دَ دې ناول دَ ليكلو ټول انداز خالصتاً مغربي او دَ جديد عصري او ادبي روئيو په رڼا كې ليكلى شوى دى � ولې چې دغه قيصه هم دَ هغه دَ باطن او خارجي ژوند دَ تصادم په نتيجه كې مخې ته راغلې ده.

دَ دې ناول ټول كردارونو ته چې په كوم رنګ ژبې وركړى شوې دي .. نو هغه دَ لوستونكي دَ پاره دلچسپې خامخا لري � دَ ناول پلاټ چونكه دَ ليكونكي دَ خپل ژوند قيصه بنياد كړى دى نو ځكه په هغې كې مينه او محبت مونږ ته ډېر زياب په نظر راځي � دَ دې نه علاوه په دې ناول كې دَ ماحول منظر كشي لكه دَ يو مشرقي يا پښتون ناول په رنګ ډېره تفصيلي نه ده .. خو حقيقي ضرور ده � او په دې كې چې يې څومره دَ اختصار نه كار اغيستى دى � نو په هغې دَ يو مترقي ناول تنده ماتېدلى شي � دَ ټولو نه اهمه خبره دا ده چې چونكه دَ دې ناول قيصه رښتيا ده او په قيصه كې شامل ټول كردارونه حقيقي دي � دغه كردارونه دَ افضل شوق په قول .. نه يواځې دا چې حقيقي دي بلكه ټول ژوندي او حيات كردارونه هم دي � داسې دَ دې قيصې واقعات هم حقيقي دي �

دَ دې ناول سفري انداز چې دَ قاري دپاره څومره دلچسپي لري ..؟ دَ مختلفو هېوادونو متعلق دَ سفر كړكېچنونه دَ خلقو كېفيتونه .. غم خوشحالى .. خو لاكن دَ دې ناول دَ شلم باب نه تر آخري بابه پورې لوستونكى دَ هغه طرزبيان او قيصې ته دَ حېرانتيا تر حده لېواله وي � بلكه په دې ټولو بابونو كې دَ جذباتي طرزبيان په وجه لوستونكى ژړوي هم � په دې بابونو كې څه هم كه ډېرې خبرې په علامتي پېرائيه كې شوې دي .. خو يو پوهـ او باشعوره لوستونكى دَ دغه علامتونو نه ډېرې معنې هم اغيستلى شي � بله خبره دا چې دَ دې ناول په قيصه كې دَ ليكونكي خپله موجودګي .. دَ هغه په ماضي، حال او مستقبل كې ګنډلې ښكاري � يعنې افضل شوق چې په دې ناول كې دَ سپلاني په نوم " هيرو" دى چې څه رنګه دَ خپل آئيډيل ډاكټر وسا ښېره دَ " لمر خداى " يعنې " سن ګاډ" په مدد څنګه اووه زره كاله پخوا دَ وړمبى فرعوني شهزادګۍ ښېرې نه په مختلفو ښېرو كې ويني او يا دَ وسا ښېره دَ يوې فرعوني شهزادګۍ دَ مثال په توګه دَ " نېفرتيابيت" ، رنګه نورو شهزادګيانو چې نومونه يې په دريم باب او مخته مخته په نورو بابونو كې په درځنو شمېر كې راغلي دي .. كې ويني � نو دَ هرې ښېرې سره په ډرامائي انداز دغه هيرو" سپلاني" يعنې افضل شوق په ماضي بعيد كې دَ هغې شهزادګيانو دَ اشنايانو په بڼو كې ليدلى شي �

زما په خيال په پښتو ادب كې وړمبي ځل افضل شوق يو ښيخي زوړ لرغونى تاريخ او تهذيب په نوي رنګ كې راژوندى كړى دى � يعنې دَ ده دغه كوشش .. نه يواځې دَ خپل ژوند سنسي خېز واقعاتو ته دَ ناول بڼه وركول دي � بلكه دَ دې سره خپلو لوستونكو ته دَ ډېرو تهذيبونو په حقله تاريخي معلومات وركول هم دي � دَ دې " نظريه مقصديت " تر اثر دلاندې دَ افضل شوق دغه كوشش .. څه هم كه دا ناول په ځينو حوالو پخوانئيو قيصو ته نيزدې كوي � خو يواځې قيصه ورته ځكه نشو وئيلى .. چې په دې ناول كې وړاندې كړل شوي تجريديت دَ واقعاتو دَ بيان اُسلوب يا طرز بيان .. دَ جديديت سره غاړه غړى كوي هم � كوم ته چې مونږ دَ ناول نګارى دَ پرون او نن تر ميانځه نوى امتزاجي شكل وئيلى شو �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دي ناول کې افضل شوق دَ ناول دَ اهم کردار " هيرو" په شکل کې دَ مختلفو تاريخونو ، تهذيبونو ، تمدنونو دَ سفر دَ پړاوْنو نه تېرېږي .. لکه دَ اهرام مصر دَ جوړښت دَ دور دَ ړومبي فرعون خوفو نه واخلې تر دَ لوکسور او آسوان دَ دورونو تهذيبونو پورې دَ فرعوني تاريخ برخه په مختلفو شکلونو کې داسې جوړېږي لکه هغه چې په هر دور کې ژوندی وي � هم دې نه لوستونکي دا اندازه کولی شي چې افضل شوق يعنې سېلاني خپلې رشتې دَ خپل آئيډيل په حقله دَ پخواني تاريخ سره ګنډلي ساتلي دي � او هغه چې څنګه په ډرامائي هنر خپله محبوبه دَ فرعونانو دَ تاريخ نه دَ يونانيانو تر تاريخه راوړي .. نو دغه رنګه دَ يوناني تاريخ نه تر رومن تاريخ او بيا دَ زړو عربيانو نه تر نوي دور پورې دغه مينه له خپلې محبوبه سره داسې په خوند او مزې را رسوي .. چې لوستونکی دَ هغه دَ تصوراتي ابديت نه که يو طرف ته منفي سوالونه په ذهن کې راپورته کوي .. نو هم دغه سوالونه به هغه په دې ناول کې ځواب موندلو دپاره تر اختتامه پورې هم رسوي � ولې چې ناول نګار په خپل دې ناول کې داسې ښکاره کوي .. لکه هغه چې دَ نن انسان نه بلکه دَ ډېر پخوا دَ تاريخ دَ روح سره تړلی انسان وي � يعنې هغه دَ خپل روح تصيديق هم له خپل دې آئيډيل سره داسې څرګندوي .. لکه دَ هغه په عام ژوند کې هم ورسره دَ تصوراتو په آئينو کې ليدلی شي � غلطه به نه وي .. که اووايم .. چې هم دې آئيډيل خو افضل شوق په شاعرۍ او سفرنامو کې هم ځان پسې ښه سترې کړې دی�

په دې ناول کې نور څه دي .. او څنګه دی ؟ دا فېصله به لوستونکي يا دَ نن او سبا نقادان کوي � خو دلته زه غواړم چې دَ ناول دَ مروجه اجزائي ترکيبي په رڼا کې دَ دې ناول تنقيدي جائزه واخلم .. چې لوستونکي دَ دې ناول په اړه فېصله کولو کې له مشکلاتو سره مخامخ نه شي � داسې خو .. په ناول کې نن سبا دَ قيصې، پلاټ، کرادر، مکالمې نه علاوه دَ ماحول او دَ ناول نګار اندازبيان ، اُسلوب او ژبه کتل شي � خو مونږ به دَ ناول دَ مروجه اجزائی تراکيب په رڼا کې افضل شوق دَ دې ناول پلاټ ، کردارونو، مکالمو او منظرکشيانو په باب تفصيلي خبرې کوؤ � او بلکه دا به هم ګورو چې دغه ناول دَ سفرنامې او قيصې نه په کومه وجه بېل دی او دَ دې ناول په ليک کې دَ بيان اُسلوب څنګه په کار راوړل شوی دی ؟ نو راشئ چې دَ ډاکټر احسن فاروقي.. دَ ښه او نوي ناول په باب دې لاندې ذکر شوي تعريف په رڼا کې اوګورو چې افضل شوق په خپل دې ناول ليکلو کې څومره کامياب شوی دی..

"چې کله انساني شعور دَ ترقۍ کولو ورسته تر واقعاتي درجې پورې اورسېږي .. نو داستان په ناول کې بدل شي "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شوق دَ ناول پلاټ

وئیلی کېږي چې ناول یو داسې اوږده قیصه ده، چې په کې دَ مرکزي پلاټ یا دَ قیصې نه علاوه هم ډېر ي نوري وړکوټي قیصې موجودي وي .. چې دغه ټولي قیصې یا واقعې دَ مرکزي خیال یا پلاټ دلچسپۍ په منظمه توګه زیاتوي � ولې چې په یوې قیصې باندي پوره کتاب لیکل څه آسان کار نه دی � اوس که مونږ دَ افضل شوق په ناول " پروني مخونه" کې دَ قیصې یا پلاټ ته ځیر شو .. نو دا یوه خبره به خامخا اومنو، چې .. دلته دَ هغه دَ قیصې سره نوري قیصې او ډېر دلچسپ واقعات هم تړلي ښکاري � کوم چې تر میانځه یو ربط برقرار لري او دَ ناول دَ وحدت وَ تاثر ته هیڅ قسم نقصان نه رسوي � بلکه دغه وړوکي قیصې دَ ناول وَ مرکزي خیال ته اوږې ورکوي �

ناول " پروني مخونه".. په یو داسې قیصې باندي محیط دی چې هغه دَ ناول نګار له خپل ژوند سره اړه لري � او مونږ ورته رښتوني قیصه هم وئیلی شو � کومه چې دَ افضل شوق دَ هغې ځېري سره تړلي قیصه ده .. چې هغه ورپسې ټول عمر سترګی ستومانه او دَ پېري په شان ورك ورك برېښي � یعني دَ علافائي او پښتني ځېرو لیدلو کتلو پس ، چې ځنګه سپلاني شاعر په خیالاتو کې دَ نرئیزو ځېرو سره مخامخ شي .. نو یو وخت دَ خپل طلب وَ دي ښائسته ځېري " ډاکټر وسا " ته اورسېږي � کومه چې هغه ته په مصر کې په لاس راځي � او دئی دا فېصله کوي چې هم دغه .. هغه جینۍ ده، چې ده په خوبونو، خیالونو او یا ژوندۍ انساني ځېرو کې لټوله �

ځنګه هیرو سپلاني دَ دې هیروئینې ډاکټر وسا تر زړه پوري لارې جوړوي ؟ دا سوال .. هغه سوال دی چې دَ ځواب دپاره سپلاني دغه محبوبه دَ فرعونانو له خوا نه یواځې ګفت ګنې .. بلکه دَ هغې سره رشته هم دَ فرعونانو له وړمبي دور چې په زرګونو کلونه مخ کې تېر شوی دی .. کې له هغې سره رشته داسې څرګندوي لکه هغه چې هم په هغه دور کې موجود وي � دَ فرعون خوفو چې دَ اهرام مصر وړمبۍ ګومبته یې جوړه کړې وه .. نه بیا دَ هغه او ډاکټر وسا روحاني وجودونه ځنګ په ځنګ مینه امر کوي � بیا دَ فرعون خافرا، فرعون مینکورا او ځیني نورو فرعونانو دَ دورونو حصې جوړېدلو سره سره دَ لوکسور او آسوان تر آخري فرعونانو پوري .. په مختلفو حېثیتونو او شکلونو کې سفر کوي � یعني که یو طرف ته ناول نګار دَ قیصې وَ هیروئینې ته دَ هر فرعوني عهد کې دَ یوې نا یوې ښکلي فرعوني شهزادګۍ شکل ورکوي � نو بل طرف ته په هر دور کې سپلاني هم دَ هغه دور دَ یو داسې کردار په بڼه کې لیدی شي .. چې شهزادګۍ وسا سره یې رشته پاتې شوي وي � په دې ناول کې ځنګه دا دوه مئینان دَ فرعونانو دَ دوه درې زرکلن پخواني دور نه بیا دَ سکندراعظم یوناني دور ته چې ور دانګي .. نو دَ هغوئ شکلونه او بڼې هم بدلې شي � کله چې دَ یوناني دور اختتام کېږي .. نو هیرو دَ رومن جولیس سیزر او وسا دَ ورستۍ مصري رانۍ قلوپطره په شکل کې یو بل سره او تړلی شي � په دې دور کې سپلاني دَ جنرل مارك انتهوني بڼه هم خپلوي � او دغه رنګه دا دوه مئینان دَ زړو عربیانو او بیا دَ جدید دور په لور چې کله را روان وي او خپلې بڼې بدلي .. نو یوه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

تهائي پېغله " سوپيس" دَ دُښمني يا ويلن په توګه دَ هغوئ تر ميانځه داسې ناروا ظلمونه روا کوي چې کله هغوئ "حال" ته را دانګي � دا ويلن هم له اولې ورځې دَ هغوئ سره ژوند کوي او" حال" ته دَ هغوئ سره څنګ په څنګ ليدی شي �

دَ زړې " ماضي" نه تر جديد " حال " پورې دا قيصه .. چې افضل شوق څنګه دَ تاريخي حقيقتونو سره ګنډلي او مرحله واره په دې ناول کې سرکړې ده � هغه څه هم که يو داستاني انداز لري .. خو په دې داستان کې ځای په ځای افسانې ، ډرامې او ښې او بدې واقعې داسې په خواږه انداز ځای کړل شوي دي � چې په هيڅ صورت هم دَ يو ښه تاريخي او روماني فلم نه کم نه دی � او دَ ناول په تعريفونو کې يو دا تعريف هم کېږي .. چې " ښه ناول هغه دی .. چې په ټکو کې کردارونو ته شکلونه ، قيصې ته منظرونه او منظرونو ته ژبې ورکوي .. اورمرو لکه يو فلم چې دَ ذهن په پرده باندې چلېږي" � هم دغه هنر افضل شوق په دې ناول کې خپل کړی دی � اصل قيصه يې ځان سره سره دَ رزګونو کلونو نه تر ننه ډېره په خوند رارسولې ده .. خو مکمله بيا هم نه ده � ولې چې په آخر کې هغه دغه قيصه خپلې هغې ماشومې لور برېشناخان ته په دې هيله پرېيښې ده .. چې هغه به دا قيصه ځان سره مخته هم وړې � يعنې افضل شوق خپله مينه دَ همېش همېش دپاره امر کول او ژوندۍ ساتل غواړې � نو ځکه کېدلی شي چې هم دغه قيصه دَ يو څو پېړيانو ورسته داسې شهرت اومومي .... لکه " لېلا او مجنون " ، "آدم او درخانۍ" او يا په خپل اصل نومونو " سپلاني او وسا - "

دَ دې ناول ليکونکی چونکه يو ډېر تعليم يافته او جهان ګشته سړی دی � نو ځکه ممکنه ده چې ښېخې زيات پښتانه ورباندې پوهی نه شي او دَ هغه دغه قيصه مبهمه اوګڼي .. يا دَ هغوئ په استعداد قيصه ورته کړکېچنونه رامخې ته کړي � خو دَ دې دا مطلب هرګز نه دی ، چې پښتانه به دا ناول نه لولي � بلکه زما دا خيال دی چې دَ نن پښتانه لوستونکي به دا ناول دَ دې ناول دَ اوچت معيار لرلو دَ وجې خامخا لولي � او له دې نه به .. دَ پښتو خبره هم څه نوره دَ معيار ساتلو په لور ګامونه اوچتول شروع کړي � او ليکوالان به لږ نور دَ محنت او همت نه کار اخلي � په ورمبي ځل چې ما دَ دې ناول سکرپټ اولوستلو .. نو رښتيا خبره دا ده ، چې نه شوم پرې پوهه .. خو بيا چې مې دويم او دريم ځل اولوستلو ..نو دَ دې ناول ټوله قيصه مې په ذهن کې داسې نقش شوه � چې ما دغه مضمون چې کله ليکلو ، نو ما ډېر کم پوائنټس دغې ناول نه واغيستو � زما په خيال چې .. ناول هم دغه رنګه ليکل په کار دی ، چې دَ هغه پلاټ يا قيصه او تهيم دې دېرپا اثر او تاثيراولري � دا ناول دَ قيصې يا پلاټ دَ لحاظه چې څومره دلچسپ او بهترين دی .. هغسې يې قيصه دَ کنټرول نه اوتې هم نه ده .. يو ترتيب او تسلسل سره قيصه مخې ته ځي او ليکونکی ځان سره سره وړي � ولې چې دلته دَ يوې قيصې سره تړلې ځينې نورې قيصې هم په ډرامائي او افسانوي انداز کې مخې ته ځي او راځي � او دا وړوکې قيصې دَ مختلفو دلچسپيانو نه ډکې ليدلی شي � هم په دې خو .. دَ دې دومره لوی کتاب په لوستلو باندې لوستونکي بور کېږي نه �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېدلی شي .. چې ځینې نقادان دَ خپلې ناپوهۍ دَ وجې په دې ناول تور اولګوي .. او دې ناول ته هم دَ سفرنامې نوم ورکړي � لکه دَ هغه وَ سفرنامو ته ځینو نقادانو سفري ناولونه وئیلي وو � ولې چې په دې ناول کې دَ قیصې سره سره تر نیم درځن زیات ملکونو دَ سفري حال او دَ هغو ځایونو دَ تهذیب او تمدن په باب معلومات موجود دي � خو افضل شوق قصداً دا کوشش په دې ناول کې کړی دی چې هغه وَ خپل لوستونکي ته یو داسې ناول وړاندې کړي .. چې په هغه کې دَ ذهني او روحاني تفریح سره سره څه علمي فائده هم اورسي � یعنې دلته په دې اړه هغه دَ زړو قیصو او نکلونو دَ مقصدي چل نه هم کار اغیستی دی او دا غواړي چې دَ هغه ناول دې هم یو مقصد اولري .. او علمي بحث دې پرې مخې ته راشي � ځکه دَ افضل شوق وَ دې جذبې ته مونږ شاباشی وئیلی شو � او زه دَ هغه دغه زیار ته دَ قدر په نظر ګورم � خو.. دا وایم چې دا ناول دی او ناول هم داسې ناول .. چې قیصه او دَ قیصې بیان یې دَ زمان او مکان دَ قید نه آزاد ښکاري � نو په دې خو.. مونږ که څه هم دغه خپل ناول نګار افضل شوق دَ انګرېزۍ ژبې دَ مشهوره ناول نګارانو رچرډسن اوفیلډنګ سره نشو درولی .. نو کم از کم دَ ځینو ډېرو ښو اردو ناول نګارانو په صف کې یې ضرور اودرولی شو �

دَ شوق په ناول کې کردارنګاري

په ناول کې دَ پلاټ یا قیصې پس دویم اهم کار په هغه قیصې کې دَ کردارنګارۍ ګڼلی شي � او دَ دې په باب ډېرې روائیتي نظرېې او مروجه تعریفونه مخې ته راځي .. خو زه دَ دې دور دَ یو لوستونکي په حېثیت دَ نن هغه تعریف دَ ناول په باب منم .. چې ورته " دَ ژوند اشاریه " یا په نورو ساده ټکو کې دَ "ژوندقیصه " وئیلی شوی � او په ژوند کې هر څه او هر رنګه څیزونه شته � لکه په ژوند کې وقتي افسانې ، ډرامې او قدم په قدم المیې او واقعې نه علاوه ټولنیز اخلاقیات، سیاست، دَ تمدن فلسفه، معیشت ، معاشرت او محبت .. کوم چې انسان ته دَ انسان سره دَ ژوند کولو چلونه ښائي � نو ځکه زه دَ مغربي ناول نګارۍ نه متاثره په دې یم .. چې هغو په دې صنف ادب کې ټولو نه زیات کارکړی دی او په هغو خلقو کې دَ ناولونو وئیلو ډېر زیات رجحان دی � هم په دې دلیل .. هغوئ په دې صنف کې غښتلي بللی شي � دا وئیلی کېږي چې په مغرب یا انګرېزانو کې هر هغه ناول ښه بللی شي چې کردارونه په کې کم نه کم او دَ قیصې دَ ډیمانډ مطابق ډېر په سوچ او فکر ځای کړل شوي وي � او دَ دغو کردارونو تقسیم دې داسې شوی وي .. چې دَ قیصې دَ المیو ، غم ، خوشحالو او یا نورو واقعاتو سره سم په سمه مطابقت هم اولري � یعنې دَ ناول هر کردار دې دَ هیرو په رنګه هرکولیس نه وي .. او نه دې هر یو دَ ویلن په بڼه شېطاني خاصې اولري � بلکه ځینې داسې کردارونه خو هم په ټولنه کې وي چې هغوئ وي خو خاموشه کردارونه ، لاکن خپل خپل مصلحتانه ، غاصبانه یا همدردانه رول خامخا لوبوي � او دَ هغوئ وَ کردار ته اهمیت په دې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکول کېږي چې قیصه .. دَ هم دغو بظاهره عامو کردارونو دَ وجې نه خو مخ مخ ته مزل کوي � زه چې دَ افضل شوق وَ دې ناول ته ځیره شم .. نو ماته دَ هغه په قیصې کې دَ کردارونو یو لوی تعداد مخې ته راشي � خو بیا چې غور او فکر وربانديې اوکړم .. نو وایم چې دَ قیصې دَ طوالت دَ حسابه دا کردارونه زیات نه .. بلکه ډېر کم محسوسېږي � ولې چې دَ پلاټ دارومدار په یو داسې اوږدې قیصې باندې ایښی شوی دی چې په هغه کې دَ هیرو دَ ژوند او لټون پوره نکل او دَ هیروئینې دَ مینې درست داستان موجود دی � او هغه هم داسې داستان .. چې په زرګونو کلونو محیط ښکاري � نو ځکه دَ افضل شوق په ناول کې کردارونه که بظاهره زیات .. خو دَ اصله کم لیدلی شي � په کوم کې چې یو درځن نه څه زیات کردارونه ژوندي دي او نور په تړلو خلو دَ قیصې دَ ضرورت مطابق موجود پاتې دي � بلکه که په غور اوکتلی شي .. نو تش نیم درځن داسې کردارونه به په نوټس کې راشي ، چې هغوئ دَ هیرو او هیروئیني سره قیصه سرته رسوي او باقي ټول کردارونه داسې دي چې وخت په وخت پیدا کېږي او فنا کېږي.

دلته خبره دا میانځ ته راځي چې دَ افضل شوق په دې ناول کې چې کوم کردارونه وضحه کړل شوي دي .. آیا هغه ټول دَ قیصې دَ ضرورت مطابق دي او که هسې نومونه ورګډ کړل شوي دي � په دې اړه کېدی شي چې ځیني زما له دې رائی سره اختلاف اوکړي چې ګني په دې ناول کې هر خاموش او ژوندي کردار ته صحیح ځای ورکړل شوی دی .. هیچرته او هیڅکله هم یوکردار په ذهن بوجهـ کېږي نه � خو نقادان به هم غلط په دې وجه نه وي چې .. دلته دَ فرعونانو سره سره دَ هغوئ دَ هري هغې شهزادګۍ یا رانۍ نوم یا کردار اچول شوی دی .. چې دَ ډاکټر وسا(هیروئیني) دَ روئیو او خویونو سره مطابقت نه لري � لاکن زه ورته صحیح ځکه وایم چې دَ فرعونانو تاریخ چې څومره فرعونان په ریکارډ باندې لري .. دَ هغو په مقابله کې دَ فرعوني شهزادګیانو نومونه کم مخې ته راغلي دي � او دا دَ دې ناول نګار خوبي ګڼم چې هغه ټولې فرعوني شهزادګیانې او رانیانې په نومونو را ژوندۍ کړې � دا بېله خبره ده .. چې هره فرعوني رانۍ هم .. دَ قلوپطره یا دَ دې ناول دَ هیروئیني هومره شایسته هم وه که نه ؟؟ خو چونکه افضل شوق دَ خپلې دې مینې آغاز او انجام فرعوني داستان ته سپاري .. نو بیا خو دغه ګیله یا اعتراض دَ نقادانو هم نه شي بې ځایه کېدلی .. چې ګني .. شوق په خپل ناول کې په تاریخ کې هره یاده شوې ښځه فرعونه ولې راوړې ده ؟ خبره تر دې حده صحیح ده .. خو ځواب یې کېدلی شي چې زما په رنګه نور نقادان هم داسې اوکړي .. چې هغه ځکه .. چې هر نر فرعون چې تاریخ په ښه یا بد نوم یاد کړی دی .. په رول کې دَ دې ناول " خپله " خو هم یاد شوی دی�

څومره کرادرونه چې دَ افضل شوق په ناول کې دَ هیرو (هغه) سره ژوندي یاد شوي دي او یا دَ هیروئیني (وسا) خواو شا ذکر شوي دي .. هغه ټول تر اوسه ژوندي او دَ هغوئ دَ مینې ګواهي ورکولی شي� دا یو داسې لوئیه خبره ده .. چې ناول نګار په خپل دې زیار کې دَ هغو لیکوالانو په صف کې دروي چې په دُنیا کې ډېر کم او دَ نه برابر یاد شوي دي � او هغه هم داسې لیوني لکه خپله افضل شوق چې دی .. چې دَ خپلې مینې دَ ډاکټر وسا(چې اوس دَ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه کور والا ده) سره ټکي په ټکي بيانولو ته جوړېدلی دی � شايد په دې چې هغه ځان دَ يو داسې رښتوني شاعر، سفرنامه نگار او ناول نگار او گوره چې لا څه او څه په حېثيت دَ همېش دپاره ژوندی ساتل غواړي � چې تر قيامته يې نوم او نشان پاته شي � گني که مونږ لږ فکر اوکړو .. نو په پښتني معاشره کې داسې څوك کولی شي لکه هغه چې په دې ناول کې کړي دي.. هو، دَ يو نېك مقصد او مقدسه مشن تر سر کولو په نيت � او کوم څيز چې به هغه دَ ناول په نړئيز تاريخ کې ځانگړی کوي، هغه دَ ده رول په حېثيت دَ هيرو(سپلاني) او راوي دی -

غرض دا، چې دَ ورمبي فرعون ظالم سنېفېرو.. بيا مخته فرعون خوفو او دَ هغه دَ زامنو فرعون خافرا او فرعون مينکورا علاوه دَ فرعوني رانۍ خاميرينبيتي، شهزادگۍ نېفرتيابيت ، رانۍ هيتيفيريس ، هاتشيپسوت او داسې نورو رانيانو نه بيا تر رعمسيس الثاني پورې او دَ هغه تر رانۍ پورې داسې کردارونه دي .. چې دي خو تاريخي مړه کردارونه .. خو افضل شوق په ډېر هنر دَ دې قيصې برخه گرځولي دي او غړولي يې هم دي � کوم چې په تاريخ کې ياد شوۀ خوئيونو په مناسبت دَ هيرو" سپلاني" او هيروئيني " وسا " دَ هغه وخت دَ قيصې دَ ضرورت تحت وړاندې کړل شوي دي � يعنې که دَ وسا دَ غصې او خفگان خبره مخته راځي نو دَ ظالم فرعون سنېفيرو دَ جلالي رانۍ هتېفيريس رول لوبول کېږي � خو بيا چې يې دَ ښائست ذکر کېږي ، نو دَ خپل فرعوني عهد تر ټولو نه ښائسته ځواني مرگه شهزادگۍ نېفرتيابيت غړول کېږي � او بيا چې دَ رحمدلۍ او ښې روئې خبره کوي ..نو دَ فرعوني تاريخ يو بله ښځه چې هغه هم نېفرتيابيت نومېږي يادېږي � او بلې خوا ته هيرو دَ فرعون خوفو نه تر رعمسيس الثاني پورې چې کوم کوم فرعون شنگه روئيه او خوئيه دَ خپلې رانۍ په اړه روا کړي وه .. هم هغسې په دې ناول کې افضل شوق هم ښکاره کړي او ياده کړي ده � نه يواځې دا .. بلکه بيا چې قيصه دَ فرعونانو نه تر قلوپطره او جوليس سيزر .. بيا نورويعنې يونانيانو او زړو عربيانو او تر" حال " را رسېږي .. نو کردارونه دَ سپلاني او وسا په شکلونو او يا خواوشا کې خپلې بنې ډېر په خوند او مزه داسې بدلوي رابدلوي � چې دَ بنده دَ خلې نه يو دم دا خبره اووځي چې ... افضل شوق واقعي چې په دې ناول کې کردارونو ته نه يواځې دَ زمانو زمانو تاريخي څېرې ورکړي دي بلکه دغه کردارونه يې په ډرامائي انداز او په افسانوي خوند اوحقيقي رنگ کې هم وړاندې کړي دي �

دَ شوق په ناول کې مکالمې

په يو ناول کې دَ پلاټ او کردارونو ټاکلو پس خبره دَ کردارونو دَ هغه رول په لور راځي چې هغوئ يې په مکالمو کې رامخې ته کوي او تمثيلي شکل ورکوي � نو په دې حقله به اووايم .. چې يو وخت داسې هم وو، چې مکالمې به اوږدې اوږدې په ناول کې راوړل کېدې � خو دَ نن جديد ناول دا خبره دروغ کړله او مکالمو ته يې دَ اختصار شکل

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکولو سره سره څه غونډي په علامتي پېرائيه کې اشارتي ژبه هم ورکړه � يعنې خبره وړه .. خو با مطلبه او په معنوي اعتبار اوږده دَ نننې ښه ناول ډېمانډ اوګرځېده � ولې چې نن وخت هيچا سره نيشته � اختصار ته دَ تفصيلي اظهار او معنوي ژبه ورکول دَ نننې ناول ستېنډرډ وئيلې شوي دي � نو راشئ چې دَ افضل شوق دا ناول دَ ناول دَ دې جديد تعريف په رڼا کې اوګورو � چې هغه څومره ښه او تکړه ناول نګار ثابت شوی دی؟

که مونږ دا ناول په غور اولولو، نو دا خبره به مخې ته راشي چې افضل شوق په خپل دې ناول کې مکالمې ډېرې مختصرې دَ قيصې برخه جوړې کړې دي � هغه په وړو خبرو کې لوئيې معنې رانغاړلو کوشش کړی دی � او تر ډېره حده پورې کامیابه شوی هم دی � دا لاندېنې مکالمه دَ دې يو ښه مثال دی..

-"رانا .. منم چې ډېره ښائسته يې او که اوغواړې نو دَ فرښتې ايمان هم ختا کولې شې � خو په دې زړه کې ستا دپاره چې کوم ځای ما دَ دوستۍ په نيت غوره کړی دی .. هغه په هوس نه شي بدلېدلې

ګوره چې هغې به څله دا خبره دَ توعين په حقله اغيستله او په خندا به يې بيا بيا ورته وئيلو..

-چپ شه سپلانيه .. داسې مه وايه ..که درته په رښتيا شوم نو هر څه به در باندې هېر کړم .. ښه!!

خو سپلاني به هم ورته وئيلو..

-کثير مشکله

-لا لا مُش مشکله حبيبي

او هغې چې به بيا په خپل مخصوص انداز کې دغه رنګه ورته اووئيلو ، نو به ورسره منوېلا ، پُو،

عقود او بېسنك مورتې هم خندا ته داسې اوجوړېدلو چې دَ درستې پارټۍ به ورته پام شو- "

)شوق "پروني مخونه " ... فصل _ ٦ ... مخ ١١٢-١٣(

هم دغه رنګه په دې ناول کې يو بل ځائی هم يوه داسې مکالمه رقم شوې ده چې لوستونکې ورنه دَ دې ناول او ناول نګار په باب يوه نا يوه حتمي رائی ضرور قائمولی شي � ولې چې دلته شوق (سپلاني) دَ هرڅه نه بالا تر .. لاکن يو ښه انسان ليدلی شي.

- "دا سوپيس او فلوريتا څنګه له يو بل سره دومره په مينه مينه ليدل کېږي ؟ که څه هم يوه کټره مسلمانه او بله عيسائي ده"

يوه ورځ چې دَ وسا په موجودګۍ کې ډاکټر پُو دا خبره دَ سوال په توګه پورته کړه ، نو سپلاني ورته وئيلو..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

-مذهب له انسانه دَ انسان جوړولو او انسان وَ انسان ته دَ نيزدې کولو وظيفه سرته کوي

اوس به يې لا نور څه وئيلو ، چې دَ پُو له خلې يو دم داسې خبره نابېره اوختله .. ګوا

-سپلانيه !! ته دَ سوپيس په حق کې نن سبا ډېر ښکارې

بيا چې يې خپلې دې غلطۍ ته پام شو ، نو وائي ..

-زما مطلب دا ، چې هغه په اسلامي جامه کې ګرسره ښه نه برېښي .. خو ته ورته ښه وائې...

وسا که څه هم هيڅ نه اووئيلو، خو دَ سپلاني په خوا يې داسې په سواليه نظرونو اوکتلو .. لکه هغه چې هم دَ ده دوستي له سوپيس سره نه خوښوي - "

)شوق "پروني مخونه " ... فصل _١٣... مخ ٢٠٠(

دا او داسې ښېخې ډېرې مکالمې دي چې لوستونکي په سوچ وهلو مجبوره کوي .. خو معنې او مطلب ډېر ژور او فکري لرې � يعني افضل شوق په خپل دې ناول کې ډېرې زياتې خبرې په علامتي اشارو کې ځکه کوي چې دا قيصه دَ هغه خپله او دَ هغه دَ محبوبې (چې اوس دَ هغه کور والا ده) قيصه ده � نه تش دا.. بلکه افضل شوق په باب دا وئيلی شي چې هغه که شاعري کوي او که نثر ليکي .. خبرې په اشارو کې کوي � نو ځکه دَ خپل ادبي فطرت دَ وجې هغه په دې ناول کې هم خپله هغسې ادبي روئيه په علامتي پېرائيه کې څرګندوې � هغه دَ اختصار قائل دی او نه غواړي چې دَ لوستونکو قيمتي وخت ضائع کړي � نو ځکه په دې ناول کې ورېې .. خو بامعني او علامتي خبرې داسې په سواليه انداز کې کوي .. لکه

-"نن زه درته دَ دې واده مبارکي نه وايم

-څله .... ؟؟

-ځکه چې زه نه غواړم، چې دَ خپلو ارمانونو جنازه دَ ټولو له مخه پورته کړم

-ګوره سوپيس .. دا جنازه ستا دَ ارمانونو نه ،بلکه ستا دَ يوه دوست دَ خوشحاليانو يوه ستره موقعه ده

-هو، ده خو .. لاکن ... ؟؟

)شوق "پروني مخونه " ... فصل _ ١٧... مخ٢٦١-٦٢ (

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دي " لاکن " کي ناول نگار ډېري خبري پټې ساتلي دي او دا دَ دې ناول نگار هغه خوبي ده .. چې اکثره سوالونه دَ ځواب په نيت دَ لوستونکو په مرضي ځکه پرېږدي .. چې هغه اخلاقي حدونه پارول نه غواړي �

دَ افضل شوق دا ناول په داسې ښکلي او اخلاقي انداز مکالمې لوستونکو ته وړاندي کوي چې بنده ورته په سوچ کې ډوب پاتې شي � خو دَ مزې خبره دا.. چې دَ هغه په مختصرو مکالمو کې ډېري تفصيلي اشارې پټې دي .. لکه دا مکالمه چې بلا ډېري معنې دَ لوستونکو په ذهنونو کې رابرسېره کولی شي ..

"سپلاني به لا دَ امينه دَ خبري په ځواب کې دَ هغې دَ تاتا وسا په باب نور څه وئيلو ، چې وسا په خندا کې اووئيلو..

-هو، زه په دې وجه خبري اوچې کوم، چې په خوبونو باندې گرسره يقين نه لرم

-لاکن خوبونه خو بيا هم سړي ته راځي

-راځي دي

-نو بيا به يې مني هم قلوپطره ډئير

دَ سپلاني له خلې دَ " قلوپطره" تورى څه اوختلو، چې هغې اوخندلو او په خندا خندا کې ولاړه شوه او امينه هند يې دَ سيدي فرج دَ سمندر دَ راغلي څپې سره بيرته ملگري چې کله دَ ژورو اوبو په لور رهي شوله ، نو يې وئيلو..

-خو زه لا تر اوسه هم يو نوم ځکه نشم درکولی ، چې ته خپله ښه خبر يې-

-لاکن په څه ؟

او بيا چې دوه درې ځله دا وړوکي تپوس سپلاني تکرار کړو، نو هغې هلته له ليري څخه ځواب داسې ور بيا کړو..

-ته چې خپل ځان څه گڼې .. هغسې شه وَ ماته

-زه ځان څه گڼم ؟ ... څه يم ؟ او څوک شم وَ دې ته ؟

هم ځکه خو سپلاني يو ځل بيرته په خپل فکر کې وَ ځانته دَ هر راپورته شوي سوال په ځواب کې سوال شو- "

)شوق "پروني مخونه " ... فصل _ ۲۰ ... مخ ۳۰۵(

دا هغه سوال دی چې دَ سپلاني دَ کردار يا خوبې سره تړلی بې ځوابه ليدی شي او کوم لوستونکي چې ناول دَ اوله سره نه وي وئيلی .. هغه کله هم نشي پوهېدلی � دا دَ دې ناول هغه خوبي ده .. چې بې دَ لوستلو يې انجام ته هيڅوک نه شي رسېدلی � ولې چې دا ناول فلمي وژن لري .. خو دَ پښتو دَ فلم په رنگه نه � دلته ناول نگار هغه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

انداز په ډېر هنر خپل کړی دی � چې نن په مغرب کې دَ سسپنس په نوم يادېږي � دې نه علاوه په دې ناول کې داسې مکالمې هم په آخري بابونو کې شاملې کړل شوي دي .. چې قيصه دَ دې ناول اختتام ته نه رسوي � بلکه لوستونکي ترې ځکه ساتي � چې هغه دا قيصه لا خو سر ته رسېدلې نه ګڼي او غواړي چې مخته هم جاري پاتې شي ... خو دا قيصه به مخته دَ ناول نګار هغه لور بريښنا خان جاري ساتي .. چې په پښتو نه پوهېږي � په دې ورستې خبري يا مکالمې کې هغه سوالونه چې ځواب طلب دي .. تاسو کتلي شئ..

-"بس که ماما بس که .. نوره مخته مه ځه .. اوبه ډېري ژوري دي او دَ پاپا لامبو هم نه ده ايزده "

)شوق "پروني مخونه"... فصل _۲۴ ... مخ ۳۵۴ (

دَ شوق په ناول کې منظرنګاري

وئيلی کېږي چې ناول داسې ليکل په کار دی چې ښوک يې لولي .. نو هغه دې داسې محسوسوي لکه هغه چې يو ښه فلم ګوري � او زه هم په دې اړه کې دغه رنګه سوچ لرم .. خو يو سوال مې په ذهن کې په دې باب داسې هم راپورته کېږي .. چې لکه څنګه چې دَ نن ډرامه دَ پرون له ډرامې نه بېله او بدله ده ..هم نوره نوره بدلېږي � نو دغه رنګه دَ نن فلم خو هم دَ پرون نه بدله بڼه او ډيمانډ لري � نو آيا دَ نن په ناول کې هم دغسې بدلون په کار دی او که نه ؟ څه هم که ځواب په " هو.. بې شکه ولې نه " کې سر ته را اورسي � خو دغه اثباتي ځواب به دَ نن دَ ناول کردارونه دَ سينونو او منظرونو په فريم کې هم دَ ّ فلم په شان " کټ تو کټ يا شارټ کټ " يا نېغ په نېغه قيصې سره خواوشا کې ښکاره کوي � کوم چې لازمي خبره ده .. چې تجريديت او ابهام ميانځ ته راوړي � اوس دلته دا سوال پيدا کېږي چې آيا .. دغه فارمولا به په پښتو ژبې کې ليکلې شوي ناول باندې هم لاګو کېږي ؟ او که دَ دې ژبې ناول هم دَ دې ژبې دَ فلم په شان نيم کلاسيکل انداز ته نيږدې نيږدې ليکل پکار دی ؟

پورته رابرسېره شوْ سوالونو نه زما مطلب دلته دَ افضل شوق دَ دې ناول .. چې په جديده پيرائيه کې ليکلی شوی دی په حق کې داسې بحث کولو نه دی � چې دَ پښتني ناول دَ روائيتي چاپ نه يو طرف ته اوساتلی شي � ولې مونږ پوهی يُو ... چې " پروني مخونه" څه هم که په پښتو ژبې کې ليکلی شوی کتاب دی خو پښتني مزاج نه لري او نه يو عام او نا لوستی پښتون قاري ترېنه هغسې خوند اغيستلی شي لکه کوم خوند چې هغه دَ قيصه خوانۍ دَ دوکانونو په تهړو باندې پرتو فلمي قيصو او زړو قيصو يا نکلونو نه اخلي � کېدی شي چې زه هم دَ دې ناول هغسې نه اوستايم .. څنګه چې ستائيل په کار دی � زما يقين دی چې دَ دې ناول سره انصاف يو داسې نقاد کولی شي .. چې عالمي ادب يې لوستی وي او دَ اوسنۍ ادبي روئيو نه باخبر وي .. هم ويژن يې پراخ او آفاقي وي � خو وايم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

به په دي چي چرته شوق صاحب دا نه اوګڼي چي ګني په پښتنو کي دَ هغه په دي ناول هیڅوك نه پوهېږي .. یا پوهېدل نه غواړي �

زما دَ پوهي مطابق په ناول کي منظرنګاري تش دَ منظرونو او ننداړو یا ماحول رانغاړل نه دي .. بلکه دَ قیصي دَ ښه وضاحت او تسلسل ساتلو دپاره دَ کردارونو په صحیح وخت ، په صحیح موقعه او صحیح مناسبو بنو کي ښودل هم دي � ولي چي ناول دَ انساني ژوند یوه داسي صحیفه وي چي په کي دَ ژوند دَ ستړیاګانو، دردونو او دَ غم یا خوشحالۍ دَ کېفیتونو تاریخ رقم کېږي � او په تاریخ کي دَ ښکلو ننداړو، منظرو او جغرافیائي ماحول نه زیات انساني واقعات ، دَ هغوئ روئیي او وختونو سره تړلي رشتي څېړلی شي � هم ځکه خو قیصه دَ ناول دَ غوره شوو کردارونو په لاس کي ورکول په کار ده � کوم چي په دي ناول کي افضل شوق کړي دي او زیات اهمیت یي خپلي قیصي ته ورکړی دی � ځکه دَ ده کردارونه ژوندي ژوندي او سترګو وړاندي محسوسېږي � که مونږ اوګورو .. نو په دي درست ناول کي هم دومره ماحولیاتي منظر نګاري نه ده شوي .. څومره چي ځمونږ دَ پښتو یا دَ اُردو ژبي دَ زړو ناولونو په یوه باب کي شوي ده � خو دَ دي باوجود هم افضل شوق په یو ښه او پُرتاثیره ناول لیکلو کي کامیاب شوی دی � کوم چي دَ ده هنري کمال څرګندوي .. او افضل شوق په پښتو کي دَ یو ډېر.. بلکه بېخي ډېر جدید ناول نګار په حېثیت میدان وهلو ته راغلی دی � یعني په دي نیت او سوچ .. لکه څنګه چي دئی په شاعرۍ کي دَ نوي فني انداز او نوو فکري آّفاقي موضوعاتو سره تړلی شاعر یادېږي .. او هم دغه رنګه دئی په سفرنامو کي دَ ابن بتوطه په رنګه سېلاني هم مشهور شو � لنډه دا، چي افضل شوق دَ خپل نظم او سفرنامو په رنګه دَ پښتو دَ ناول بڼه هم دَ روائیتي قیصي نه دَ باقاعده اوسني معیاري ناول په شکل کي راړول غواړي � او زما یقین دی چي دلته به هم ځیني پښتانه نالوستي نقادان هغه په دي جرم معاف نه کړي �

راشئ چي په دي لاندېنۍ پهره کي دَ افضل شوق په ناول کي دَ منظر نګارۍ نمونه او انداز اوګورو�

"او څه وخت ورسته دَ هغي فرعوني رانۍ په اشاره باندي یو دنګ او پنډ جلاد، چي تك تور سرۍ وي په اوږو یو غټ ساتول را اغیستی وي دَ سېلاني په خوا چي څنګه ور روان شي ، نو هغه په چیغو چیغو وائي..

-زه بي قصوره یم .. زه بي قصوره یم

خو جلاد مخ مخته ور روان وي له تناوزمه خنداګانو سره � او داسي هم وائي..

-تیار شه مرګ ته اې مشرکه

بیا دَ یوي غټي قهقهي وهلو ورسته وائي ..

-ستا سزا دا ده چي تا شرك کړی دی

-شرك؟

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په میدان کې ټول غلامان په یوه آواز داسې دَ حېرانتیا اظهار چې ځنګه اوکړي ، نو هلته لرې دَ رانې هاتشیپسوت سره په یوه اړخ کې ناست یو بل خېټور درباري راپورته شي او په خپل درانه غږ کې وائي..

-هو.. دې سپلاني ګستاخ دَ یوه خدای په وړاندې دَ بل خدای درولو هڅه کړې ده

نو ځکه سپلاني دواړه لاسونه پورته کړي او په تېره چیغه کې وائي..

-دا دَ وخت دَ رانې دَ سترګو دهوکه ده .. شرك نه

اوس به یې لا نور څه په خپلې صفائي کې وئیلو، چې دَ خیال له فرعوني نرۍ څخه ناڅاپه هغه وخت خپلې زمانې ته راستون شي، چې وسا ورباندې غږ اوکړي..

-سپلانیه .. درځه چې کوزېږو .. پورټ سعید راورسېدلو"

)شوق "پروني مخونه " ... فصل ـ ۱۴... مخ ۲۱۷-۱۸(

دا پورته نقل شوي مکالمه چې څه هم که زیاته منظر نګاري په کې نه ده شوې .. خو دَ لوستونکې په ذهن کې دَ دې مکالماتې اشارو نه دَ منظر او سین بالکل واضح تصویر جوړ کړي � او دغه رنګه ستائل په دې ناول کې دَ منظرنګارۍ دپاره په کار راوړل شوی دی � یعنې افضل شوق په خپل دې ناول کې داسې تجربې ډېرې زیاتې کړې دي � او هر منظر ته یې په اختصار تصویري بڼه ډېره په فني هنر داسې ورکړې ده � چې دَ لوستونکي په ذهن کې دَ سین یا دَ واقعې په حقله هیڅ ابهام یا تنده نشي پاتې � راشئ چې دا لاندېنۍ بله واقعه هم اوګورو چې افضل شوق په کې دَ منظرنګارۍ په اړه څومره په خپل اختصاري انداز کې کامیاب شوی دی ؟

"دا دُنیا زما ده او زه دَ دې ټولې نړۍ یوازینی خدای یم � دَ رېګ میدانونه زما دي، غرونه زما دي .. په سر اسمان او دلا ندې دا ټوله ځمکه زما ده او....

هغه به له قهره ډك نور نور څه وئیلو، چې دوې ښائسته پېغلې دَ شرابو له سُرایانو سره په موسکا کې په دربار رانتوتلې او په یوه صلاح یې په لوړ غږ کې ورته اووئیلو..

-او مونږ هم ستا یُو اې دَ وخت زوروره فرعونه!!

فرعون دَ هغوئ په لور کتلو ورسته یو دم چپ شو او بیا یې هغوئ ته په ځیر ځیر کتلو کې نرۍ موسکا په شونډو څه راغله ؟ چې په دربار کې ناستو ساه نیولو خلقو هم سترګې اورپولې او را ژوندي غوندې شولو�

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرعون بيرته دَ کېنستلو ورسته په دربار کې يوې بلې خواته چې سترګې لا سمې نه وې غړولې ، چې درست درباريان ورته په سجدو کې پرېوتلو او هغه وَ جلاد ته ورغږ کړو..

-سينيج مه وژنه

تور خرټ او خېټور جلاد په خپل ځای باندې تم کېدو ورسته وَ فرعون ته چې ښکګه په مړو اوکتلو، نو هغه ورته سر په اثبات کې ښورولو ورسته وئيلو..

-نه ګورې .. چې دَ سينيج سورې لُونې دَ ده دَ سر خېر غواړي ؟ "

)شوق "پروني مخونه " ... فصل _ ۱۴... مخ ۲۲۵(

دا پورتنی منظر هم دَ يو مکالمې دَ لارې په ډېر اختصار کې دَ واقعې وضاحت کوي � اوس که .. واقعه يا قيصه په لنډو خبرو کې واضحه کېږي .. نو وَ تفصيلي قيصو او نکلونو ته څه ضرورت ؟ دا هغه سوال دی چې شايد افضل شوق يې په ذهن کې دَ ليکلو په وخت لري � او دئی په خپل دې سوچ کې صحيح هم ځکه دی چې نن سبا وخت ډېر کم وي � خلق په لږ وخت کې ډېر څه کول غواړي .. او دَ نن ډېمانډ هم دغه دی � يعنې هر ليکوال ته په کار دي .. چې هغه هر څه په لوستونکو نه اوتيې � بلکه خبره دې دَ افضل شوق په شان وړه .. خو با مطلبه او په نوي انداز اوکړي � نو دغه رنګه به پښتون ليکوال محنت کولو ته جوګه شي او پښتانه لوستونکي به دَ نوو نوو خبرو په تلاش کې بيا کتابونه هم لولي .. انشاالله.

دَ شوق په ناول کې طرزبيان

وئيلی کېږي .. چې ټولو نه ښه او کامياب ناول هغه وي .. چې په کې دَ ژوند حقيقي تصوير وړاندې کړل شوی وي � او داسې افضل شوق هم کړې دي � ولې چې ښکګه چې دَ دې ناول " پروني مخونه" ابتدا دَ يو مسلسل تلاش او سفر سره تړلې ښکاري .. هم دغه رنګه په دې ناول کې دَ زرګونو کلونو پخوانۍ زمانې نه تر اوسنۍ زمانې دَ تاريخي حقائقو په اوږدو يوه قيصه رارسول ډېر لوی ادبي فن دی � کوم چې ناول نګار نه يواځې دغه شاهکار کاوش په ډېر هنر او کمال قلمبند کړی دی .. وخت يې ورکړی دی .. خپل وس نه يې زيات انصاف ورسره کړی دی � ولې چې ناول دَ ناول په فارم کې ليکل ډېر سترې کار دی .. خو شوق صاحب دغه مشکل کار مونږ ته اسانه کړی دی � او دَ ناول قيصه يې داسې په ډرامائي انداز تر سره کړې ده � چې په هر دويم ګام يو وړکوټې واقعه يا افسانه مخې ته راځي � دَ حادثاتو ، واقعاتواو مشاهداتوعلاوه دَ تجرباتو دغه بهير چې ښکګه دَ ماضي نه دَ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

حال په لور لاري لنډوي ...نو دَ ناول نګار خيالات او افکار هم هغسې دَ تغير دَ مرحلو نه راتېرېږي � يعنې په دې ناول کې دَ ذکر شوو قومونو دَ تهذيب او تمدن نه علاوه دَ ملکونو سېلونه هم په کې داسې رقم شوي دي .. لکه بنده چې يو ښه تاريخي فلم ګوري � او دا دَ يو ښه .. بلکه يو ډېر جديد ناول خوبي بللی شي � دَ دې ناول قيصه ډېره اوږده ده .. خو افضل شوق داسې په هنري اختصار سرته رسولې ده ، چې تنده په کې تنده نه پاتېږي � او تر ټولو لوئيه خبره په دې کې هغه پښتني طرز دی .. چې دا قصيه په کې بيان شوې ده.

افضل شوق .. چې په دې ناول کې قيصې ته څنګه دَ سفرنامې افسانوي رنګ په ډرامائي انداز ورکوي � دغه هنري کمال په ورمبي ځل په پښتو ناول کې مخې ته راغلی دی � منم چې دا دَ يو ليکوال دپاره ډېر دَ کړاو کار دی .. خو دَ لوستونکي ذوق، شوق ، معلوماتي او تفريحي ضرورتونه مخې ته ساتل دَ يو ښه اديب ذمه واري هم ده � او دلته شوق صاحب هم خپل فن ته هم دغه رنګه تفريحي او اصلاحي رنګونه په ډېر انصاف او خوش أسلوبي ورکړي دي � خو زياته به ښه وه که ده دَ خپل ليك طرز لږ نور اسان ساتلی وی � داسې به دَ يو عام قاري خيال هم ساتلی شوی وو � خو بيا هم دَ دې باوجود مونږ دې ته ګوته څکه نه شو نيولی چې دَ افضل شوق خپل يو نظر او معيار دی او ده دَ خپل مخصوص معيار دَ برقرار ساتلو په غرض شايد په شعوري توګه دغسې کړې وي � دَ دې په حواله دا وئيلی شو چې کوم معيار ده خپل کړی دی نو دَ ادب دَ يوې طالبعلمې په حېثيت زه دا وئيلی شم چې دا به دَ هر باشعوره پښتون اديب دَ سبا معيار وي � او په کار ده، چې دغه رنګ معياري تخليقات په نورو ژبو کې ترجمه کړی شي چې داسې دَ دې تخليقاتو نه نور خلق هم خبر شي.

په دې ناول کې بې شمېره افسانې ، ډرامې په مختلفو پړاوْنو قاري يو منفي کردار (ولن) چې تهائي لېنډ سره يې تعلق دی او سوپيس په نوم په دې ناول کې خپل کردار ادا کوي .. زيات کړی دی � څومره چې سپلاني دَ ډاکټر وسا سره مينه کوي .. سوپيس دَ هغوئ په لاره کې خنډان اچوي � خو دَ دې هر څه باوجود دَ سپلاني سوچه مينه کاميابه شي � ولې او څنګه؟؟ دَ قاري په ذهن کې دَ راپورته شوو دې سوالونو په ځواب کې زه په حېثيت دَ يو لوستونکې دا وئيلی شم چې په دې ناول کې .. ناول نګار افضل شوق په فني اصولو دَ خپلې قيصې دَ ژوند خارجي او داخلي کړکېچنونو او مسلو ژوره مطالعه کړې ده او بيا يې په ډېرې هنري سليقې سره په پښتني انداز کې دَ ناول قيصه جوړه کړې ده � او په داسې انداز .. چې افضل شوق په ناول کې پوخ کاره ښکاري � هغه په لوستونکو باندې اوتې بوتې .. دَ ځينو نورو قلمکارانو په شان نه تپې � هغه چې کوم ادبي کار هم کړی دی .. جواز يې ورته پيدا کړی دی � هم څکه خو دَ هغه په ادبي کاوشونو کې تکنيکي نيمګړتياوې نه شي ليدلی �

يو ناول نګار ته په کار دي چې هغه دې په نظر کې دَ قيصې په مناسبت دَ ژوندحادثات، واقعات ، مشاهدات، خيالات، افکاراو تجربات نه يواځې اولري .. بلکه په داسې ژبه دې بيان هم کړي .. چې هغه دَ عوامو ژبه وي � او داسې افضل شوق هم په خپل دې ناول کې کړې دي � لاکن دَ ده قيصه لړه کړکېچنه په دې ده چې هغه دَ ماضي سره دَ حال تعلق جوړولو هڅه کړې ده او هغه په داسې افسانوي او ډرامائي پيرائيه کې ... چې يو بې سواده

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوستونکی پرې کم پوهېدلی شي � خو دا دَ ناول نګار ادبي کم همتي نه شي بلل کېدی � ولې چې دغه ناول نګار دَ معیاري ادب یو داسې مریض ښکاري .. چې په روائیتي دعاګانو باندې نه .. بلکه په دواګانو رغېږي � یعنې هغه .. پښتو نه یواځې دَ پښتنو ژبه ګڼي بلکه هغه دغه پښتو .. خواره پښتو دَ سیالانو سیاله هم ګڼي � هم ځکه خو.. دا لېونی شوق هرکله دَ نړئیز ادب سره دَ مقابلې په نیت لیدی شي � دَ دې خبرې ثبوت مونږ ته په دې ناول کې هم ترلاسه کیږي �

افضل شوق په دې ناول کې دَ واقعاتو سره تړلې قیصې او افسانې دومره په دلچسپۍ وړاندې کړې دي .. چې دَ هغه په بیانیه او مکالماتي انداز کې هیڅ قسم ابهام مخې ته نه راځي � دَ هغه لهجه او ژبه که څه هم لږ ډېره علامتي انداز لري .. خو دَ خوږلت دَ وجې تجریدي اشکال یا ښخې زیات معنوي مشکلات مخې ته نه راوړي � ولې چې هغه خپله دغه قیصه په منطقي انداز سر ته رسولو سره داسې ژبه هم په استعمال کې راوړي .. چې هغه عام فهمه ده او پښتني محاوراتي بڼه لري � خو دَ دې نه علاوه هم دَ هغه دغه ژبه په معنوي اعتبار سادګي نه لري � افضل شوق دَ معیار ساتلو په غرض کله کله خپل لوستونکي په آزمائش کې هم ساتي � خو لوستونکي دَ هغه دَ دې فکري هنر نه اوس ښه بلد شوي دي � څه چې هغه په دې ناول کې وئیل غواړي .. هغه هرڅه دَ لوستونکو دَ فهم او سمجهې په دائرو کې ښکاري � خو شرط دا ، چې لوستونکي عام فهمه .. یا سطحي فکر او سوچ لرونکي نه وي �

په دې خبرې کې هیڅ شك نه پاتې کېږي چې دروغ ... نن څمونږ دَ معاشرې تر ټولو لوئی ریښتیا بللی شي � دروغ وئیل .. دروغ لیکل او اورېدل نن ادبي فن ګڼلی شي � خو په دې ناول کې ریښتونی ناول نګار سپلاني افضل شوق دا خبره حقیقت ته رسول غواړي .. چې دَ معروضو بدلون ، دراصل کې دَ موضوعاتو بدلون وي � او موضوعات دَ وخت سره سره زېږوني کوي � یعنې ناول نګار یقین لري ، چې دَ انسانانو ګېر چاپېره ماحول دومره په تادۍ نه بدلېږي .. چې څومره په تېزۍ باندې دَ هغوئ احساسات او سوچونه تغیر سره مخامخ کېږي � نوځکه خو دَ افضل شوق اندروني کېفیات دَ موجوده ماحول نه مخ مخته یوَن کوي � او دغه رنګه هغه غواړي چې زمانه دې دَ ده په نقش قدم روانه وي � ولې چې هغه دَ خپل ذات او خپل بې سواده قام ژوندون دَ نورو مخته وتو قامونو سره په سیالۍ کولو کې ګوري � هم دغه وجه ده .. چې هغه په ورو خبرو کې لوئی فکرونه داسې په علامتي او افسانوي انداز کې وړاندې کوي .. چې پښتانه ورته حق بق پاته شي � دا هغه طرزبیان دی چې افضل شوق یې په دې ناول کې هم دَ خپلو مختصرو نظمونو په رنګه استعمالوي � نو ځکه خو په دې ناول دَ پوهېدلو دپاره زیات وخت ، ډېر غور و فکر او شعوري ادراك نه کار اخیستل په کارېږي �

ما دَ خپل تنقیدي استعداد دَ مخې چې څومره کولی شو.. هومره جائزه مې دَ دې ناول " پروني مخونه " په اړه وړاندې کړه � نور ګوره چې په دې ناول کې لا خو څه څه شته؟ دا به وخت په وخت نقادان رامخې ته کوي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

او په آخر کې زه دا دعا کوم چې الله پاك دي دَ افضل شوق او پښتنو تر ميانځه دَ فکري فهم اوږدې لارې په دې نيت لنډې کړي .. چې پښتو په ګډه مخته بوځي � امين ثمه امين

حسينه ګل

کاکا صاحب .. تحصيل او ضلع نوښار

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

افضل شوق دَ نقادانو په نظرکې

.... "افضل شوق فنكار هم دى او زه يې په فن مئين يم ، ځکه يې زه خپل ځان، خپل ځيگر گڼم � دا جذباتيت نه حقيقت دى � افضل شوق .. افضل هم دى او شوق هم � افضل ورته په دې وايم چې خداى پاك وربانديې ډېر فضل کړى دى � دَ هغه شخصيت ته خواږه هم ورکوي او برکت هم � هغه دَ نثري شاعرۍ يو معروف فنكار دى � دَ ډېرو هېوادونو سېل يې کړى .. ډېر څه يې ليدلي دي .. ډېر څه يې په خپل نړيوال شخصيت کې ځاى کړي دي � افضل شوق .. شوق ځکه دى چې بنده ورسره يو ځل اووينې نو دَ هغه په زړه دَ اشتياق کډې واچوي چې بيا بيا مې اوليدى � شوق دَ هغه دَ نثري شاعرۍ او سفرنامه نگارۍ تر شا يو محرك قوت دى او دغه قوت داسې برقيت لري چې دَ هغه شخصيت ته يې مقناطيسيت بخښلى دى � دغه شوق دَ هغه شخصيت هزار داستاني کړى دى � زه چې دَ افضل شوق فن او فكر ته په فكر شم نو ماته سترگه ور، دانشور او سخنور ښكاره شي � زما دا يقين دى چې كه دَ هغه تصنيفات داسې په شوق چا اولوستل ځنگه چې ما لوستي دي نو هم دغه څه به وائي .. څه چې ما اووئيل �

)اياز داودزئى ــ" مزل په واورو باندې" بېك ټائټل فلېپ 2004(

———

.... "ځمونږ دې سپلاني شاعر حقائق ليدلي او تسليم کړي هم دي خو لهجه او رويه يې بېجده شاعرانه ده� احساس او شعور يې دَ فلسفي دى خو نظر او ژبه يې دَ شاعر ده � دليل يې په حق دى خو تخيل يې شاعرانه دى � چې رومانوي طرز اظهار او رموز و اسرار لري � ولې دَ دې هر څه باوجود هم دَ انا پرستۍ، خودپسندۍ، احتجاج او بغاوت غېر ذمه دارانه نعرو او دَ جذباتيت او اذيت غېر ضروري کېفياتو نه بچ پاتې شوى دى � دا سپلانى شاعر چې چرته تلى دى ، خپل شاعرانه حس او نظر يې دَ ښائست غېږه کې غورځولى دى � او دَ مينې په غېږ يې پاسولى دى � دا هم حقيقت دى چې دې سپلاني شاعر دَ ښائست په ستائينې او دَ مينې په څرگندونې کې بخيلي يا کنجوسي نه ده کړې � هر چرته يې دَ حسن نه فېض موندلى دى او هر چا ته يې دَ مينې تاوْ رسولى دى � او دَ ژوند ساز يې غږولى دى � په فن کې يې دَ ژوند حقيقتونو ته يو رومانوي پېکر او رومانوي تصوراتو ته دَ يو حقيقي نظر ورکولو هڅه کړې ده � او دغې هڅې دَ شاعر دَ فن کېنوس نور هم وسيع کړى دى"

)سليم راز ــ " په لټون ستا دَ ځېرې" مخ ــ 17 او 18(

———

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

........."په راتلونکي کهول کې افضل شوق خپله څېره هم لري او دَ خپل انفرادیت په قائمولو کې بوحت شاعر هم دی � په غزل کې دَ ده شعري رنګ دَ فکري اثباتیت رنګ دی � خو زما په نیږدې دئی دَ نظم او په نظم کې هم دَ مختصر نظم شاعر دی � دَ ده نظمونه په اختصار کې تفصیل هم ښائي او دَ ده دَ فکر په تجربې کې .. دَ تجربې بیان هم � افضل شوق موضوعات لري � او کائنات یې موضوع دی خو لطیف او خواږه اړخونه به یې تر بحث لاندې وي � افضل شوق زما په نزد دَ نظم او په نظم کې هم دَ مختصر نظم شاعر دی � دلته دَ ده کړاوْ، فکري وحدت او دَ موضوع تفصیل زیات پرله پوري لیده شي"

)پروفېسر ربنواز مائل _ " شلېدلی امېل" مخ _ 9 تا 11(

———

........."خو دَ پښتنو به پیران زوره ور وْ .. یا به دَ الله تعالی پیرزوئینه وه چې په دې کې داسې نوی کهول راپیدا شو چې نه یوازې به دَ باباګانو ویاړلی تاریخ دَ خوندي ساتلو ذمه وهي بلکه دَ نوري نړۍ سره به یې ګام په ګام پر مخ بیایي � افضل شوق دَ همدغو استازو په صف کې ولاړ لیکوال دی � ده ښاغلي ، دَ ادبیاتو په ډولا ډول نوعو کې په بریالیتوب قلم چلولی دی � سفرنامې یې په پښتنو کې داسې نامې دي چې ان زما په شان سخت دریځي لوستونکي هم خوند پر اخیستی دی � تصویرونه یې صفا، راڼه او پر واقعیت ولاړ دي � یاد مې شي چې دَ پېښور په یوه عالمي کانفرانس کې، چا منکر په (اووه ګامه مزل) نیوکه کوله چې دَ بنکاك حالات یې چې بیان کړي، هغه دَ پښتني معاشرې خلاف دي � ما ورته اوویل چې شوق خو څه پښین یا لورالائي منظرکشي نه ده کړې � بنکاك همدا شان دی چې ده ستایلې � سړی استوئ بنکاك ته .. تمه ورنه دَ لورالائي کوئ � په دوو نورو سفرنامو کې هم همداسې ، واقعیت ته وفادار چلېدلی دی � دَ افضل شوق په قلم دې برکت شي چې داسې ملغلرې په خپل قام لوروي"

)سعدالدین شپون _ " پروني مخونه " ورمبۍ دیباچه _2006(

———

........."ښاغلی لیکوال او شاعر افضل شوق تر اوسه پورې دَ یو سپلاني لیکوال په توګه دَ یونلیکونو ډېرې په زړه پورې بېلګې پښتنو لوستوالو ته وړاندې کړې دي � خو دا دی دا ځل دغه دَ نړۍ دَ بېلابېلو برخو دَ لیدلو شوقي سپلاني پښتون لیکوال دَ یو داسې ناول لیکلو تابیا کړې ده چې هم دَ نړۍ له ننداړو سره تړلی دی ، هم دَ مینې له کیسو سره، هم دَ بېلا بېلو کلتورونو له پېژندنې سره او هم له هنر سره ، له کیسې او داستاني په زړه پورې بیان سره � دَ افضل شوق دغه ناول ډېرې ښېګڼې لري � دَ یو ښه ناول ډېرې زیاتې خوبۍ یې په کې خوندي کړې دي � " پروني مخونه" یو ډېر خوږ ناول دی او په داسې بڼه کښل شوی دی چې لوستونکی په پرله پسې توګه دَ ځان په لور کشوي او نه یې پرېږدي چې دَ پاتې برخې له لوستلو یې تېر شي� او دا دَ یو داستاني اثر مهمه خوبي ده او مونږ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پښتو ژبه دَ داسې په زړه پورې آثارو کښلو او خپرېدنگ ته ډېره اړتيا لرو � دا دَ ژبې دَ شتنی او اهميت نښې نښانې دي "

)زرين انځور ـ " پروني مخونه " دومه ديباچه ـ2006(

........."خصوصاً دَ هغه مختصر نظم ډېر ارزښتناك دی � حقيقت دا دی چې دَ ارواښاد ايوب صابر راپس ښه او معياري آزاد نظم ليکل ډېر مشکل کار دی ، خو افضل شوق چې په مختصر نظم کې دَ خپل فکر ، خيال او موضوع دَ اظهار او ابلاغ کوم کوشش کړی دی ، هغه خپل رنگ، آهنگ ، خوند او تاثير لري � دَ ده اصل خوبي دا ده ، چې دَ ده په شاعری باندې دَ هيڅ شاعر اُسلوب حاوي نه ښکاري � بلکه داسې محسوېږي چې افضل خپل اظهار په خپل انداز او الفاظ کې کوي � دَ افضل شوق په شاعري کې بنيادي موضوع ښکلا او دَ ښکلا لټون دی � هغه په حسن نه مړېږي � دَ هغه جمالياتي تنده دومره زياته ده چې دَ الطاف حسېن حالي دَ " هی جستجو که خوب سې خوب تر کهاں " غوندې مسلسل تلاش په مرحله کې ښکاري � امکان لري چې دا مجازي مينه يې حقيقي مينه اوگرځي"

)سعيد گوهر � " په لټون ستا دَ ځېرې" مخ ـ 25 او 26(

........."شوق صاحب چې په ژوندانه کې هم په سفر وي .. دَ " هغې" په تکل کې سرگردانه گرځي � دَ خپل فکر او په دشتونو ښارونو کې هم او په ښکاره هم دَ دغې " پيکر" .. دغې " ښاپيری" تر لاسه کولو او دَ موندلو هڅې کوي � ډېر مخونه اووينې او يقين يې په هر مخ راشي .. چې دا هم " هغه" ده � خو دا د يقين اوبه يې سراب اوخېږي او دَ مينې تنده يې ماته نشي � او شوق صاحب دَ وينا مطابق " دَ سلو يار" شو � که زه خطا شوی نه يم � نو دَ شوق صاحب ټول نظمونه په روزمره او ساده الفاظو کې دي خو علامتي رنگ لري او ژور مفهوم په کې پروت دی � افضل شوق صاحب دَ امن او سوکالۍ په ارمان دی � چرته چې دَ مينې ټول عمري پسرلی وي .. زور ظلم نه وي .. استحصال نه وي � خوشحالي ، سوکالي وي � دغه ځېره ده چې شوق صاحب يې په لټون پسې اوس هم خپل کوشش جاري ساتلی دی � او دَ مايوسۍ ښکار شوی نه دی � دغه ځېره دَ امن ښاپيری ، دَ امن ناوې ده � ليك يې جرتمندانه او بېباکه دی"

)اکرام الله گران ـ " په لټون ستا دَ ځېرې" مخ ـ 28 تا 31(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

........"افضل شوق دَ سهېلي پښتونخوا يو نامتو او مخور شاعر دی � خپل انداز، خپل أسلوب او خپل يو فکر لري � دَ ده نوم دَ نوي کهول دَ لومړي قطار په ليکوالو کې په وياړ اخيستل کېدلی شي � نظم بالخصوص لنډ نظم دَ ده دَ خوښې ميدان دی چې دَ خپل مافي ضمير دَ اظهار دَ پاره يې خپل کړی دی � دَ فکر ژورتيا او دَ خپل چاپېرچل دَ مسائلو کتنه او مخته راويستل دَ افضل شوق دَ شاعرۍ خصوصيت دی � په شاعرۍ کې نظم او غزل جلا جلا ميدانونه دي � لاکن افضل شوق په دې دواړو ميدانونو کې دَ خپل فکر آس برابر ځغلولی دی"

)سرور سودائي ــ " شلېدلی امېل" وړمبی فلېپ ــ 1987(

———

........"افضل شوق يو ښکلی شاعر دی � دَ هغه په شاعرۍ کې خاصکر نظم ډېر خوږلت او تاثير لري � دَ هغه نظم جديد دی او هغه دَ کلاسيکي او جديد ادب ډېره په سنجيدګۍ او ژور نظره مطالعه کړي ده � په غزل کې يې دَ تغزل زور او شستګي ليدی شي � دَ افضل شوق په شعري لب ولهجه کې زړې او نوي استعارې په هنري انداز ليدی شي � دَ هغه په شاعرۍ کې حقيقي عشق او دَ دې انتها په حواله ډېر اشعار موجود دي � دَ افضل شوق دَ شوق انتها او دَ هغه شاعرانه غرور او له محبوب نه کړي ګيلې او شکوې او دَ هغه محبوب دَ لټولو جنون به هغه ضرور په نورو شعرونو ليکولو مجبوروي " �

)راشد کنډي ــ کتاب " افضل شوق ايك شخصيت .. ايك تاثر" مخ 21 او 23 (

———

........"ښاغلی افضل ادب دَ ليلا مئين دی او دَ مينې په دښته کې يې دَ شوق کېږدۍ خوره کړې ده � په دې دښته دَ ښکلا قافلې ځي او راځي او شوق دَ ښکلا کرشمې ترې راټولوي � کله کله خو دَ شعر دَ پرۍ دَ غاړې امېل ترې دانه وانه کېږي او شوق په ډېر شوق دَ شلېدلي امېل دانه وانه مرغلرې راټولوي � دَ ادب دا لېونی او لالهانده مجنون دَ شوق دَ پېريانو خولۍ په سر ږدي او دَ ښکلا اووه ګامه مزل کوي � هسې ماته دا لټون ډېر ښکلی ښکاري ګ افضل دَ خپل آئيډيل او معشوق لټون کوي � دا ډېر ښکلی ارمان دی . شوق چې په څه کې دا ښکلی معشوق لټوي ، هغه شيان هم ښکلي دي � افضل شوق بختور دی .. چې يوه ښکلا په بله ښکلا کې لټوي"

)پير محمد کاروان ــ " په لټون ستا دَ ښېرې" مخ ــ 32(

———

........"ښاغلي شوق څه ډېر مشرقي او مغربي ملکونه کتلي دي او هم دَ دې (خصوصاً مغربي) ملکونو دَ ادب مطالعه يې ښه ژوره کړې ده � نو ظاهره ده دَ هغه په ليك او تخليق کې دَ دغې مطالعې څه اثر به خامخا ښکاره کېږي � او هم دغه سبب دی چې ښاغلي شوق په نظم او نثر کې دَ پښتو روائتي ادب نه ډډه کړې ده � نو ځکه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم دَ هغوئ په هر ليك او تحرير كې دَ پښتو ادب په حواله يوه نوې تجربه محسوسېږي � خو هغه دَ دې ژورې مطالعې دَ تاثر باوجود په شعوري توګه دا كوشش كوي چې هغه دَ پښتو او پښتنو دَ پاره اوليكي او معياري او ليكي � خو دا هم كېدى شي چې دَ شوق دغه معياري او تجرباتي ليك دَ " نن" دَ لستونكي دَ ذهني قوت نه بالا وي.. خو ممكنه ده چې دَ دغه نن لوستونكى دومره ذهني، شعوري او عملي قوت حاصل كړي چې دَ شوق دَ " سبا" دپاره ليك مطالعه ورته اسانه شي � دا خبره مې په دې بنياد اوكړه چې ښاغلى شوق خپله اعتراف كوي چې هغه دَ نن دَ لوستونكي په ځاى دَ سبا دَ لوستونكي دپاره ليكل كوي"

(طاهر آفريدي _ ناول " پروني مخونه " دريمه ديباچه _ 2006)

......"دَ جديد نظم په ميدان كې افضل شوق دَ مختصر ترين جديد نظم ښه شاعر ګڼلى شي � په شاعرى كې دَ رب نواز مائل شاګرد او ملګرى دى � دوئ نظم او غزل دواړه ليكي .. خو فطري ميلان يې نظم نه دى � دَ افضل شوق دَ نظم موضوعات ډېر سنجيده دي � دَ ده لهجه دَ سويلي پښتونخوا ده چې دَ عامو لوستونكو دَ پاره ډېره سليسه نه ده "

(ډاكټر سلمه شاهين _" جديد نظم په پښتو كې" پي ايچ ډي مقاله مخ _ 445)

........."دَ افضل شوق تخليقي زور او كمال ته چې سوچ كوؤ ، نو دا خبره مخامخ راځي چې هغه څه هم محسوس كړي دي .. نو په عمل كې يې انتها ته رسولي دي � او دَ هغه دغه تخليقي جنون او فكري لېونتوب نن هغه دَ فن په انتها اودروي � غرض ، دَ هغه شعر دى او كه نثر .. په دواړو كې هغه يو لاره وركى، لاروى ليدى شي � دَ هغه سفر ، دَ هغه دَ ذات سفر نه دى بلكه دَ ځان دَ پېژندنې ، دَ ځان دَ بيا بيا پيداكونې سفر دى � دَ هغه دغه وركوالى هغه ته دَ لټون او تلاش يوه داسې جذبه وركړې ده � چې كله كله دغه وركوالى دَ هغه جسماني وجود هم مشكوك كړي � خو داسې نه ده ، هغه شته او شكر دى ، مونږ ليدلى دى � ډېرو به ليدلى وي � خو دَ ده دَ وجودي اظهار كور نيشته ، وطن ئې نيشته � خو بيا هم دَ ده هره رشته څمونږ سره په هنري او فني جواز موجوده ده ، چې قدر يې هم كوؤ او منو ئې هم � او بله دا ، چې دَ هغه هنري او تخليقي وجود دَ يو ژوندي او متحركه تحريك په شان څمونږ نه ګېر چاپېر ليدى شي"

(حسينه ګل _ " په لټون ستا دَ څېرې" مخ _ 36)

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

.... "ښکاري چې شوق سره دَ ډېرو ناهيلو ناهيله نه دی � ځي او دَ هيلو دَ کاروان سره سم ځي � هغه چې يوه هيله ورسره وي .. اودرېدلی چرته شي � شوق خپل لټون انتها ته رسولی دی � په دې خو مسلسل سفر کې ورك دی او ځانته پېری هم وائي � او بله مهمه خبره دا ده ، چې هغوئ خپلې کيسې هم په زيات کمال او په ډېر شوق وړاندې کوي � په کومو کې چې دَ ده دَ جذبو صداقت برېښي � زه ورته زړور او رېښتونی شاعر په دې وايم چې خبره ښکاره کوي او څه چې احساسوسي ، هغه په شعر کې راکاږي � دَ هغوئ نظمونه مې خوښ په دې خبره شول چې حقيقي او ريښتوني څېرې په فکري هنر او دَ نوي سوچ له لارې داسې څېړل شوي دي � چې هره کيسه دَ لوسنونکي په مزغو کې رقم رقم تصويرونه جوړوي � او زما په اندازه ، همدغه لفظي او فکري انځورګري خو شوق په پښتو شاعرۍ کې له نورو شاعرانو نه منفرده کوي"

)ډاکټر فريده هوډ سېفي _ "په لټون ستا دَ څېرې" مخ _ 39(

.... "افضل شوق ځمونږ دَ نوي قبيلې يو ځوان او ډېر ښه شاعر دی � شوق که نظم ليکي او که غزل .. دواړه ښه ليکي � زه دَ افضل شوق په شاعرۍ کې ډېره بې ساختګي محسوسوم � او زما په نزد په شاعرۍ کې تر ټولو لوئی کمال هم دغه بې ساختګي ده � په خالي الفاظو او دَ فن په پېچيدګيانو شاعري ، شاعری خو وي .. خو شايد چې دومره اثر په کې نه وي او ښه شاعرکله هم دا پابندياني نه قبلوي � هغه خو دَ زړه خبره کوي او هغه خبره که په ځان پسخوند وهل وي هم .. نو ځان ترې نه ژغوري � لکه شوق چې وائي

مازې دَ يار دَ موسولو په نيت

ټوکه په ځان کول څه ټوکه نه ده

)سهېل جعفر _ " شلېدلی امېل" دوم فلېپ _ 1987(

.... "دَ افضل شوق په غزل او نظم کې اختصار ليدی شي ... کوم چې هغه په شعوري توګه کوي � دَ هغه په شاعرۍ کې بنيادي اهميت دَ احساس دی � سليم راز صاحب چې دَ شوق شاعري دَ سرياليزم په سرحدونو کې داخله شوي ګڼي او سعيد ګوهر ورته مجازي عشق نه دَ حقيقي عشق په لور يوُن وائي .. خو زه دې دواړو سره اختلاف کوم او دَ خپلې مطالعې په رڼا کې وايم چې دَ افضل شوق شاعري دراصل دَ ريلزم او سرياليزم يو حسين امتزاج دی"

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)فېصل فاران ــ هفت روزه "روشن پاکستان" نېټه7 �14نومبر 2003(

.... "هر لوئی او رېښتونی فنکار همېشه دَ نوو، خیالاتو او حقائقو په تلاش کې وي او دغه تلاش او جستجو په شوق باندې هم دَ نووْ دریافتونو دروازې خلاسوي � افضل شوق په بنیادي توګه یو سیاح فنکار دی � او په پنجابۍ وئیلی کېږي چې " شوق دا کوئي مول نهین" (دَ شوق هیڅ قیمت نیشته) ځکه خو دې عالمي شوق وَ افضل شوق ته شهرت ورپه ګوته کړو � دَ افضل شوق سیاحت دَ نورو سیاحانو نه ممتاز ځکه دی چې هغه یو فنکار هم دی � دَ هغه په سیاحت کې چې خومره فن دی .. هومره یې په فن کې سیاحت لیدآ شي"

)عبدالهادي حیران ــ هفت روزه" روشن پاکستان " نېټه 1- 8 جولائي 2003 (

.... "افضل شوق .. چې بې وزره دَ خپلو خیالاتو او افکارو په سهاره الوتی لیدلی شي .. بلکه دَ دې کره ارض سینه یې هم څیرلي ده او مخته اوتی دی � هغه دی خو انسان .. لاکن دَ یو نه ښکاره کېدونکي انسان په رنګه چې جادوئۍ ټوپۍ یې په سر کړې ده � زما یقین دی چې که دَ هغه په کتابونو باندې دَ هغه تصویرونه نه وی .. نو هغه ته دَ هر قسم څیز شکل ورکول کېدی شو� ماته دَ هغه دَ وړمبۍ شعري مجموعې دَ چاپېدو وخت ښه په یاد دی .. چې هغه یې دَ شهرت وَ آسمانونو ته رسولی ووْ � داسې خو هغه په پښتو کې لیکل کوي خو دَ لیکلو معیار یې انګرېزی، فرانسیسی، اُردو او نورو مخته اوتو ژبو دَ لیکوالانو نه په هیڅ معنا کم نه دی � نو ځکه هغه ته تش دَ پښتو شاعر یا ادیب وئیل .. دَ هغه شخصیت محدود کول دي � ولې چې دَ هغه په افکارو کې آفاقي رنګ دَ عصري تقاضو مطابق لیدی شي"

)رفعت اعوان ــ " روزنامه جنګ کوئټه" نېټه 17 مارچ 2005(

.... "دَ افضل شوق تحریرونو زه داسې په ګرفت کې واخیستم چې ما دَ هغه درې واړه سفرنامې اولوستلې � په پښتو کې دَ هغه سفرنامو دَ یو نوي انداز رواج راویستو� په خپل ځانګړي طرز کې افضل شوق په ادبي دُنیا کې ډېر اوچت شهرت لري � شاعر خو هغه .. اول هم ډېر مقبوله دی � دَ هغه مختصر نظمونه چې هغه په یورپ کې لیکلي دي هم دَ منظومې سفرنامې حېثیت لري � دَ کوم دَپاره چې هغه دَ شاباشي مستحق دی � دَ هغه په سفرنامو دَ قاري دپاره دَ دلچسپیانو سره سره عمراني مطالعې او معلومات قدم په قدم لیدلی شي" �

)عمرګل عسکر ــ " روزنامه جنګ کوئټه" نېټه 19 مئي 2005(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

.........."کله چې ما دَ افضل شوق نوئآ کتاب اولوستلو ، نو ماته دَ نوي عالمي ادبي اصطلاح را په یاده شوه � افضل شوق باچا سړی دی چې کتابونه په ملګرو کې مُفت تقسیموي � او دَ مارکېټنګ هیڅ شوق نه لري � لاکن که دَ افضل شوق دغه دلچسپه کتابونه که په یورپ کې په انګرېزي ژبې کې چاپ کېدلو .. نو په لکهونو کاپیاني به یې خرڅې شوي وی � دَ هغه په سفرنامو کې نه یواځې دَ سفر حالونه دي بلکه په دې کې دَ هر لیدلي ملك ادبي، ثقافتي، سیاسي، سماجي او معاشرتي صورتحال او معلومات هم لیدلی شي � دَ هغه په سفرونو کې دَ قره العین حېدر دَ ګلګست خاصې هم شته او دَ " نیو ریالزم" تهیوري هم ..ځکه په فن کې څمونږ افضل باکمال دی"

)فاروق سرور ــ " روزنامه جنګ کوئټه" نېټه 16دسمبر 2004)

.........."سفرنامه لیکل دَ هر چا کار نه دی � ما ډېرې سفرنامې لوستې دي چې دَ کتاب په سر یې سفرنامه لیکلې وي � خو ولې هغه خو یا رپورتاژ وي او یا یوه ډائرۍ � خو افضل شوق چې کومې سفرنامې لیکلې دي .. هغه په ریښتیا سفرنامې دي � ځان یې پسې ګرولی دی � په کور کې یې څه خیالي سفرنامې نه دي لیکلي � دَ هغه په سفرنامو کې داسې محسوسېږي لکه چې دا بیان .. بلکه په حقیقي نظر دَ دغه مقام سېل کوي � افضل شوق یو داسې معتبر نوم دی چې دَ لر وبر او جنوبي پښتونخوا لیکوال یې نوم په ډېر ادب او احترام اخلي � هغه که نثر لیکي او که نظم .. په دواړو کې یې ډېر زیات مهارت دی � بلکې زه خو بعضې بعضې لیکوالانوته .. کوم چې دَ سفرونو شوقیان دي او سفرنامې لیکي وایم � چې دَ سفرنامې چل دې دَ ښاغلي افضل شوق نه زده کړي"

)مصور قرېشي ــ " روزنامه وحدت پښور" نېټه 19 فروري 2005)

.........."افضل شوق چې تعلق یې دَ کوئټه بلوچستان نه دی ..دَ پښتو ژبې یو ډېر بېژندلی ادیب او شاعر او مشهور سفرنامه نګار دی � هغه چې څومره ادبي کتابونه هم چاپ کړي دي .. دَ پښتو سنجیده قارئینو کې ډېر زیات خوښ کړي او ستائلي دي � هغه دَ یورپ په سفرونو کې دَ هر ځای او ښار وَ هر هغه څیز ته ګوته نیولي ده .. چې یو بهترین او کامیاب سفرنامه نګار یې قلم بند کوي � هغه دَ هر ملك او ښار دَ اوسېدونکو خلقو بودوباش نه علاوه تهذیب وتمدن ته دَ یو ښه صحافي په نظر هم کتلي دي � دَ پښتو په لیکلی شوؤ روائتي سفرنامو کې افضل شوق په ورمبي ځل انفرادیت او جدت څکه پیدا کړو� چې هغه دَ محل وقوع په مناسبت دَ هري خبري آغاز کوي � او دغه خاصه دَ هغه په نظم لیکلو کې هم لیدی شي "

)سنډې مېګزین .. " روزنامه مشرق پښور" نېټه � 7 نومبر 2004)

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

.... "لېوني مي ډېر اولیدلوخو دَ شوق غوندي لېونی مي هیچرته نه اولیدو � چې په فټ بال اخته شو ، نو له فټ بال سره ي دَ مجنون غوندي عشق شروع کړو� چې دا تنده يې ماته شوه ، نو دَ شعر په لېونۍ لوبه داسې اخته شو � چې په يوه وخت کې به يې دري څلور منظوم شیان اولیکل � دغه رنګه چې دَ کمپېرنګ په موذي مرض اخته شو .. نو له رېډیو پاکستان کوئټې نه پښتو " امېل" پروګرام يې دومره په مستۍ کامیابۍاو په شوق شپږ کاله مسلسل اوچلولو .. چې فلمي هېروئیني مسرت شاهین غوندې يې دَ ستورو په شمېر خپل پرستاران پیدا کړل � او بیا چې په سیاحت بوخت شو .. نو او س چې يې حال کوې ، نو پته به اولګي چې فلاني ملك له لاړ دی �

)پروفېسر محمود اياز ــ میاشتنۍ مجله .. " لیك " مئي جون 1996(

.... "افضل شوق زمونږ دَ دې سیمې نه بلکه دَ پښتو ژبې هغه خوږ ژبی شاعر دی چې پښتو ژبې او پښتون قام ته ورپېښې سترې او دَ هغو سترېو دردونه دَ ده دَ شاعرۍ بنیادي موضوعات دي � ځکه خو دَ شوق په شاعرۍ کې دَ غم جانان سره سره غم دوران ډېر نمایان دی � دَ شوق صاحب شاعرانه احساس مونږ دَ ده په غزلو او نظمونو کې ښخي واضح لیدلی شو � ځکه چې دَ شوق صاحب نظمونه واقعي دَ خپل وسعت او اثر په وجه په پښتو ادب کې ځانته جلا او ښل مقام لري"

)فېض محمد شهزاد ــ "جرس نظم نمبر" کال 2001 .. مخ 1009(

.... "(دَ افضل شوق دَ يوه نظم دَ لاري) .. هغه که له ژونده تنګ دی او ژوند دَ خپلو اوږو بار بولي .. هغه دَ نن دَ بې حسي تېولنې ساړه لاسونه دي چې دَ انسان دَ مینې ګرم وجود يې په ساړه او بې حسه وجد بدل کړی دی � دَ ماده پرستۍ زهر يې دَ انسانانو مېنې، کلي او ښارونه په ژوندۍ اديره بدل کړی دی � افضل شوق دَ ژوند دا ظاهري ښکلا نه قبلوي � دئی دَ نن ښائست او تش دَ بې معنا لفاظي قائله نه دی � افضل شوق دَ مینې له جذبو څخه خلاسې رشتې تش ګلان ګڼي � افضل شوق دراصل دَ نظم شاعر دی � دَ ده کوچني مګر جامع نظمونه دَ ده وَ شاعرۍ ته ژوند وربخښلی دی � دَ ده جذبې دَ لفظونو محتاجه نه دي بلکه لفظونه دَ ده په جذبو دَ ځان تول زياتوي � دئی دَ نظم ګو شاعرانو په صف کې ځان نه دروي .. بلکه دئی خپل نظمونه دَ نظمونو په صف کې دروي � افضل شوق نه دَ مقابلې ښکار دی .. نه دَ شهرت په تلاش دی او نه دَ صف بندۍ قائله�

)نصیب الله سیماب ــ "جرس نظم نمبر" کال 2001.. مخ 1121او 1123(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

"افضل شوق ته نذر"

دَ سفر شوق دي سترِی مه کړه دَ فکرونو اوږې

دَ اروپا نه دي پښتون کور ته سوچونه راوړل

دَ امنیت خوب دي رښتیا شه په ښایست مئینه

بارودو سوۡ سترغلیو له دي خوبونه راوړل

*****

دَ روم،اټلي،سپېن،جرمني،سکاټ لېندۀدَهرځای چې وي

پري زادگیو او خوشبویو پسې شوق کړی یُون دی

مطالعه ده ، تجزیه که مطلب تنده ده

ویږ کائنات کې دَ ښکلا دَ سرچینې لټون دی

*****

دَ نظر تنده دي سړه نه کړه دَ واورو کوځو

دَ طلب سترگې دي لا نور نور منظرونه غواړي

دَ کائنات دَ مصور دَ هر شاهکار په لټون

شوق دی دَ ویږ جهان دَ گوټ گوټ سفرونه غواړي

*****

دَ ژوند او ژواك، خوراك او څښاك په باب به وي مهذب

ټول دَ هوس دریاب کې ډوب دي ناخبر دَ ځانه

دَ مقدسو رشتو نرخ تر سرې کاسېرې کم دی

رقص دی ، نغمه ده ، خوشبوئی دَ آزادي پرېمانه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

*****

منمه شوقه! په اُلفت کې هم افغان ګڼې ځان

لېمه دي ټيټ کړه سرلوړي دي دَ ځان اوساتله

يو " ونېسا" څه ، ترتا ټولې پېرنګۍ شه قربان

دَ سيالو سيال وې او پښتو دي په کې اوپاللا

*****

چې سائې خپلو کې ګډېږي او يو کېږي سره

"دَ مقدس ښار فرېبي ژوند" په راز پوهی شوې که نا؟

دَ لاراګُوك هغه كلك خواست دَ ډانس دي ولې رد کړو؟

دَ سېلاني پښتون دَ زړه په آواز پوهی شوې که نا؟

*****

دَ جذبو جنګ چګې چرته خوږ شي ته ترې لرې تښتې

ته دَ مغرب دَ دروغجنې موسکا نيت پېژنې

تا دَ سفر داستان کې راز دی دَ قدرونو نغښتی!

دَ خپل فطرت په ضد افضل يې پښتون پت پېژنې

*****

مائيکل اېنجلو ته هوسېږي سرې مخمورې پېغلې

که خنده رويه دي دولت ګټې .... جنسي آلې دي

او دَ موزارټ په موسيقي مستې مسرورې پېغلې

دَ محبت دپاره هر زړه ته دَ سرو تالې دي

*****

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

تا ته دَ خپل وطن دَ خوارو خواره ورځ ښکارېده

دَ ائيفل ټاوْر دَ نظارو په ښکلاګانو کې هم

په خپل وطن کې دَ بارودو بُوئ دې نه هېرېده

دَ خوشبويانو دَ هېواد په خوشبويانو کې هم

*****

تا دَ لندن دَ سرِيتوب پټې ځېرې اوليدې

په ځان مئين دي په شراب او په دولت مئين دي

په انګوري اوبو چې ګ پائي دَ عربو ..... شېخان

دين يې بدنام کړو په هوس او په شهوت مئين دي

*****

لفظي تصوير دي هـر منظر کړو په هنر او کمال

ځان دي غلام نه کړو دَ مستو سحرګرو سترګو

ځومره يادونه په کې عکس شو دَ ښائست او جمال

در جار شم شوقه! ستا له ښکلو انځورګرو سترګو

*****

ته اېشين وې ، ته پښتون وې که نا بل څه چل وو!

توپير دې بد ګڼه انسان وې هغه سپين وې که تور

"مزل په واورو باندې" ګران وې خوهمت دې مل وو

سفر دې اوکړو په اُميد " دَ لمر دَ کلي په لور"

*****

دَ خوشحالۍ دَ ورځو شپو سپرلی ارمان دَ وطن

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ نړئيزو سپلانيانو دَ قطار سالاره

دَ امن ناوي ته لېواله واړه جنجيان دَ وطن

ته دَ پښتون سنګر دَ خوب تعبير يې شوقه ياره

��������

دَ افضل شوق دَ دووْ سفرنامو" مزل په واورو باندې" او" دَ لمر دَ کلي په لور" په تاثر کې دا نظم اوليکلی شو � دغه دَ يورپ سفرنامې په پښتو ادب کې يوه ګټه وره اضافه ده او دَ يو پښتون سپلاني شاعر، اديب، سفرنامه نګار دَ پښتو سره دَ بې کچه مينې يو نه هېرېدونی ثبوت دی "

)نورالاسلام سنګر _ اسلام آباد کال 2005(

ايوارډ

تا په ازغو دَ مزلونو جوړ قسم کړی دی

چې دَ احساس درد دې راوېښ شي

نو دَ کوره اوځې

په کلو ګرځې

په ښارونو

په ملکونو ګرځې

دَ ښاپېرو،

دَ ګل غوټو مېلو کې ځان هم ورك کړې

"دَ يو خېرې په لټون" څومره څېرې

خپلې ګنې ؟

دغه لټون

او دا تلاش دې څه بې شانه ښه دی

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما پښتو ته دې پرې څومره ډېر څه اوګټلو

ستا دَ هنر دَ رڼاګانو دُنیا خړه مه شه

ستا پښتنې ارمانپه فکر کې لوخړه مه شه

زما پښتو په دې رڼا

او ستا په فکر پائې

ته چې شاعر يې

ته چې مينه غواړې

حسن غواړې

دغه غوښتنې هم دَ دغسې فطرت خاصه ده

ستا دَ " شلېدلی امېل" ټولې جذبې

ماته دَ حسن دَ ښکلا دَ باغ سندرې وائې

دغه " شلېدلی امېل" داسې چې دانه وانه دی

دَ دې امېل دانه وانه مرۍ زه داسې ګنم

لکه زما دَ پښتنو خواره واره هډونه

دا که راغونډ شي

نو زما وجود به وده اوکړي

دا که راغونډ شي

ته به هم دَ سکون ساه واخلې

دا که راغونډ شي

نو زما هستۍ به

دَ دُنيا لوئې هستۍ اومنې..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

تسليم به يې کړي

بس دَ جذبو او دَ هنر سفر دې

دغسې په منډه اوسه

په دې سفر کې

دَ " اووه گامه مزل" سندره هېره نه کړې

دغې سندرې خو دَ هر فکر اظهار کړی دی

دغه سندرې خو هم ستا وجود

او ستا نامه هم

په گل درو

او په گل مخونو داسې اوشيندله

لکه دَ پېغلې دَ اوربل خوه وره خوشبوئي

لکه زما دَ پښتني وجود دَ عطرو خوله

دغه سندره که زما او ستا دَ خياله اوځي

نو دَ خيالونو او رنگونو چم به غلی نه شي؟

منم چې ته دَ انعامونو نه بې نيازه گرځې

په اېوارډونو دې څه کار نيشته دی

خو يو اېوارډ او يو انعام

خو داسې هم وي گله!!

چې دَ خپل قام دَ اولس زړونو کې

يو ځای اولرې

دغه انعام شايد چې تا اخيستی

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه اېوارډ لکه هم تا ګټلی

)حسينه ګل � " درې مياشتېنۍ جرس کراچۍ" ګڼه 47 مه، مخ � 88 - 89(

افضل شوق دَ سيلالو ژبو دَ ليکوالانو په نظر کې

)دَځينو نورو پښتو نقادانو او سيلالو ژبو دَ ليکوالانو تنقيدي آراء .... ، چې دَ امريکائي شاعرې او ليکوالې الې بولنګ له اړخه دَ افضل شوق پښتو شاعرۍ په انګلسۍژبې کې ژباړلو سمدستي دَ "ټوئيسټ آف فېټس" په نامه کتاب کې په ريکارډ باندې راغلي دي� زه غواړم چې دَ نيټ دَ لارې خپل دا تنقيدي زيار دَ نورو نقادانو په رائيو هم مثبت او منطقي دليل ته اورَسوم - چې دَ ښاغلي شوق دَ ادبي کړاؤونو او فکري سترٍوحق پرې ادا شي - ځکه زه دا مناسب ګڼم چې دا لاندې ورکړل شوې رائيې دَ انټرنيټ دَ دې برخې په ذريعه خلقو ته اورسوم - حسينه(

...... "دَ شوق په شاعرۍ کې نوي فکري عکسونه او موضوعات دَ نړۍ دَ خلګو توجوه ګټلو سوب ګرځېدلی شي- ولې چې دَ هغه په ليک کې داسې خوبونه مخې ته راځي چې په کې دَ يو مکمل انسان ښېره داسې څرګندېږي چې په ويښه ليدل يې له امکان نه وتی خبره ده � لاکن دَ دې شاعر مسلسل لټون زه په دې مجبوره کړم چې دَ افضل شوق افکار نړۍ ته په دې نيت وړاندې کړم چې په بېلابېلو جغرافيائي څنډو کې دَ مېشته شوؤ انسانانو تر منځه دَ ژبو ، مذهبونو او کلتوري توپير پرته هم تر خپلوحياتياتي بنې، خندا ژړا، مطالب، حاجتونه، مينه او دَ نفرت اظهار، تنده لوږه .. هن چې دَ ژوند او مرګ سره هم په يو رنګه دردونو او کېفيتونو کې مخامخ کېږي � هيله کوم چې شوق به خپل دغه لټون او ليک دَ يو بل سره ګندلی وَلري "

)الې بولنګ .. امريکا - " ټوئيسټ آف فېټس" مخ - ١٠ او ١١ (

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

….. "دَ افضل شوق فکر او خیال ډېر اساسیت په دي خبره لري چي هغه انسان دَ خپل فطرت په سمون وړاندي کولو هڅه کوي � هغه مینه غړَوي .. دَ یو تجربه کار مینه وال په حېثیت او هغه درد او خوندپه خپلو افکارو کي احساسَول غواړي چي انسانان یې متلاشي دی"

)اندریا سرکاني .. رومانیا- " ټوئیسټ آف فېټس" - مخ ۹ (

———

….. "داسي خو دَ هري ژبي دَ شاعری یا ادب ژباړه کېږي خو زما په خیال چي زمونږ په هېواد کي داسي مثالونه ډېر کم دي چي دَ یو انګرېز دَ لاسه په انګرېزی کي دَ قامي ژبو او په خاص توګه دَ پښتو ژبي دَ افکارو ژباړنه شوی وي � خو دَ افضل شوق دَ ۳۳۳پښتو نظمونو ترجمه دَ امریکائي شاعري او آرټسټي الي بولنګ په خوږه امریکائي انګرېزي لهجه کي یو مثال دی � کوم چي دَ ښاغلي شوق دَ شاعری آفاقی رنګ ، خوند او فکري اهمیت یو په دوه زیاتوي � دَ الي بولنګ دغه کتاب" ټوئیسټ آف فېټس" دَ افضل شوق دپاره یو غټ اعزاز دی چي دئی ممتاز کوي په پښتو شاعرانو کي" …

)افتخار عارف .. چیرمېن اکادمي ادبیات پاکستان - ریکارډ شوي رائیې" دَ ټوئیسټ آف فېټس مخکتنه - اسلام آباد � نېټه .. ۲۱م ستمبر۲۰۰٦ (

———

….. "محترمي الي بولنګ دَ مشرق او مغرب تر منځه پُل جوړ کړو چي کله یې دَ افضل شوق پښتني شعري افکار مغربي دُنیا ته وړاندي کړو � یعني افضل شوق چي کومي اینداري دَ خپل قام او ملت په حقله وړاندي کول غوښتلو .. هغه الي صاحبه ممکن کړو او دَ شوق شاعری یې په انګرېزی کي واړَوله � ځکه خو نن په ټوئیسټ آف فېټس باندي ستر نقادان خبري کوي"

)شېرباز خان .. نمائنده روزنامه ډان اسلام آباد - دَ چاپ نېټه - ۲۲م ستمبر ۰٦� مخ ۱۹(

———

….. "دَ هغه فکري اپروچ په حقائقو باندي اړه لري � هغه دَ یومثالي شخص په تلاش کي لیدل کېږي - او انسانان په دي خبره پارَوي چي هغوئ دَ هغه ځېښتن سره رښته دَ رښتوني انسانانو په څیر اوساتي چي هغوئ یې تخلیق کړي دي"

)ارناني � آئي � پاپیتو .. فلپائن � " ټوئیسیټ آف فېټس" مخ ۹(

———

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

.... "په ادب کې ترجمه هرکله داسې رول ادا کوي لکه یو پُل چې دَ دوؤ ژبو دَ لوستونکو تر منځه جوړ شي - لاکن چې کله ترجمه دَ نړۍ ژبې انګرېزۍ کې کېږي نو دَ دې مطلب دا وي چې خبره دَ نړۍ په سر منظر عام ته جوړه شوه � نو ځکه زه دې پښتون شاعر افضل شوق ته دَ هغه په نړیوال کېدلو اومبارکي ورکوم"

)ډاکټر طارق رحمان .. اسلام آباد - ټوئیسټ آف فېټس مخکتنه � نېټه ۲۱م ستمبر ۲۰۰٦(

.... "دَ افضل شوق نظمونه څومره چې وړوکې دي ، هغومره تاثیر ناکه هم دي � مثال يې دَ توپک دَ ګولۍ دی چې وي وړوکې خو انسان وجني"

)هاشم بابر .. اسلام آباد � خېبر ټي وي چېنل / ټوئیسټ آف فېټس � مخ ۷ (

.... "زه داسې محسوسَوم لکه افضل شوق چې هغه څه لیکي کوم څه چې زه لیکل غواړم � ځکه خو هغه او دَ هغه افکار راته خپل خپل ښکاري - دَ هغه لفظونه دَ لوستونکي دَ ذهن دَ خوښې خوراک جوړېدلی شي - دَ هغه دَ شاعرۍ لوستلو ورسته زه په دې نتیجه اورسېدم چې دَ هغه په افکارو کې رومانیت له محرومیانو سره اوړه وهي - غربت، مرګ ژوبله ، بې انصافي ، او غېر انساني روئیې دَ هغه ذهن او زړه په لړزان کړی دی - دَ افضل شوق په شاعرۍ کې ډېر زیات نظمونه زما خوښ دي � زه دَ هغه په شاعرۍ کې اختصار خوښَوم � هغه په څو لفظونو یا مصرعو کې لوی کیسې وړاندې کوي - ځکه زه له ګرانو لوستونکو هیله کوم چې زما دغه ډېر ښه ملګری افضل شوق شاعرۍ به وَ لولي او خوښه به يې کړي"

)مالیسا لوندین ... امریکا - " فار دي لو آف ورډز- "خېبر واچ " اي مېګزین (

.... "دَ پښتو ادب ژباړنه داسې خو په أردو، پنجابۍ او نورو قامي او مقامي ژبې کې شوې ده خو دَ افضل شوق دَ پښتو شاعرۍ دغه انګرېزي ژباړه ځانګړی حېثیت لري او دلته دا خبره ځرګنده شوه چې دَ مشرق سیمه ایز افکار که په ښه توګه قلم بند شي نو دَ مغرب لوستونکي متاثره کولې شي .. لکه افضل شوق چې دا خبره ثابته کړه چې هغه نه یوازې دَ پښتنو شاعر دی بلکه دَ هغه فکر ته مغرب هم ګوته په غاښ دی - شوق هم لکه غني خان ځانته دَ نظم میدان خوښ کړی دی او نوم په کې ګټې لګیا دی � دَ افضل شوق زیار دَ ستائینې وړ دي"

)خرم خرام صدیقي ... اکېډمي ادبیات پاکستان - بلوچستان ټائمز کوئټه (�

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

..... "افضل شوق دَ مئين زړه او خوبَولي ذهن شاعر دی - هغه دَ امن په هيله انسان دَ انساني روح سره ملگری خوښَوي - هغه رښتيا په گوته کوي او لوستونکو ته حقائق وړاندي کوي - دَ" ټوئيسټ آف فېټس" لوستلو ورسته ما په هغه کې انسان دوسته شاعر وَ لټوَلو - دَ هغه په نظمونو فکري چينې دَ ژوند ارتقاء عمل په زړونو کې ځای جوړوَي - او معروضي (وقتي) حالاتو دَ اثراتو څخه يې متاثر ګڼې - هغه دَ وخت سره سم په وړاندي روان ښکاري - لکه نور شاعران چې هغه دَ خوب شاعر ګڼې ، زما هم داسي رائيې ده خو هغه خوب ته حقيقي رنگ ورکوي - ځکه خو اوريجنل محسوسيږي - دَ شاعر شاعري ژوره فهمه او سدا بهار ده- او راتلونکی نسل هم ورنه استفاده کولی شي � دَ هغه شاعری زړه راښکونکې ده او زه ورته دَ لوی عمر دُعا کوم چې هغه دَ خپل قام قيمتي غمی جوړ شي"

)بېنيتا پريم چند .. کېنتا وېلي ، پيراک ملائيشيا - خېبرواچ � اي مېگرين /

بلو چستان ټائمز - مخ - ١٠(

.... "آرټ او لټريچر هغه يوازينۍ لاري دي چې امن يقيني کوي - ولې چې دَ ادبي فکر هيڅ چرته پُولي نه وي - زه دا خواهش کوم چې دَ افضل شوق او الې په رنګه که ادب تر لرې لرې پورې اورسَولی شي نو انسان به انسان ته نيږدې شي - او دا خبره به مخې ته راشي چې انسانان ټول يو رنګه دي"

)شېزي زيدي .. تبصره نګار روزنامه " دي نيوز اسلام آباد- نېټه ٢٢م

ستمبر ٢٠٠٦ � مخ � مېټروپوليټن ۴(

.... "افضل شوق دَ خپلو افکارو په بنياد دا خبره په ډاګه کوي چې انسان چې هر چرته وی .. انسان دی - نو ځکه دا شاعر ځانته پښتون سره سره انسان هم وئيلو کې وياړ محسوسَوي � کوم چې دائی په نورو قاموالو مفکرانو کې مخه ور کوي"

)طارق شاهد .. اسلام آباد � روزنامه" جناح اسلام آباد" نېټه � ٦ستمبر ٢٠٠٦(

....."افضل شوق دومره آزاد دی لکه آزاد نظم ، خو دَ ده فکري زغل دَ دُنيا تر ګوټ ګوټ پوري دی او دئی غواړي چې دُنيا ته خپل افکار اورسَوي - يو خواته افضل شوق شي او بلې خواته امريکن الپ بولنګ ، خبره به ولې دُنياوي رنګ نه اخلي � افضل شوق دَ يخې شوې انساني روئيو ته تاؤ ورکول غواړي � هغه انسان په مثالي بڼه لټول غواړي "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)ډاکټر شېر زمان طائزی � روزنامه "ډان" / روزنامه "دي نیوز" ۲۰۰٦(

....."زه دَ ګرانې الې بولنګ دَ خبرې سره متفق یم چې مونږه ټول ټال انسانان، یو رقم یُو - زمونږ جذبات، احساسات او حاجات یو رقم دي - زه په دې هم اتفاق کوم چې شاعرۍ اورمرو نشي ترجمه کېدای � لاکن فکر او خیال په خپلو خپلو ټکو کې اړولی شي � لکه الې بولنګ په ډېره ښه طریقه دَ افضل شوق شاعرۍ انګرېزۍ ژبې ته اړولې ده"

)ډاکټر قابل خان .. اسلام آباد � ټوئیسټ آف فېټس مخکتنه / بلوچستان ټائمز ۲۰۰٦(

...."یو ځاڅکی دَ باران هغه دی چې په سمندر کې دَ سیپې په خلې کې ورلوېږي او موتي ترېنه جوړېږي او بل ځاڅکی هغه دی چې په ډېران لوېږي چې دَ سخا ځیزونو نه نور نور بد بُوی راوکاږي - داسې هر څوک شاعري کوي خو افضل شوق موتیانې پېري او خپل اثر پرېدي - افضل شوق ژوند ته په حقیقي معنو کې ګوري او خیالات یې لوستونکې متاثره کوي � زه دَ شوق دَ شاعرۍ دَ یوې عامې لوستونکې او پرستارې په حېثیت ډېره مینه په یو نظم " لو اېنډ سېنټېمنټس" کې وړاندې کوم ،

توره شپه وه

وېرېدمه خو یو کس راته ویلو

"مه وېرېږه

ګوره زه تا سره جوخت ولاړ یم"

دومره وئیلو ورسته یې

په سترګو کې دوې سترګې

رااچولو ورسته اوویلو

"زه انسان یم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسره مینه انسان په رنګ کومه

هله راشه زما خنګ ته"

او چې زه یې شوم تر خنګه

نو ما اولیدو په خپلو سترګو باندې

یو انسان دَ هغه کس سترګو کې

چې ماته خپل خپل ښکاریدلو

لکه هغه چې هم زه یم

زه چې هم هغه یم

)پښتو ته دَ انګلش ژباړه .... سیده حسینه ګل (

)زېني ډیسوجا ... انډیا - شوق ته اي مېل دَ انټر نیټ دَ لارې(

حسینه ګل

زیارت کاکا صاحب _ نوښار

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

افضل شوق دَ پُوښتنو په رڼا کې

کله هم یو شخصیت څوك دَ هغه دَ فن یا دَ فکر په حواله نه خو صحیح پېژندلی شي او نه یې لیدلی شي ـــــ افضل شوق ما لیدلی هم دی او زه یې پېژنم هم .. او دا زما هاغه دعوه ده چې ښاغلی افضل شوق زه دَ خپلې پېژندګلو په اساس په دې پوښتنو کې دَ هغه نورو ټول پښتنو ته په یو نوې، جدا او منفرد رنګ کې نه یواځې دَ خپل فکر او فن په یو فني او هنري بڼه کې دَ وړاندې کولو کوشش کوم ـــ بلکه دَ ادب په حقله دَ هغه دَ نظریاتو، دَ هغه دَ مطالعې یو صحیح تصویر تاسو ته هم وړاندې کوم � دا پوښتنې ما دَ هغه نه په بېلو بېلو موقعو کړې دې�

ورمبی پوښتنه

حسینه- ستا په باب هیڅوك دا نه شي وئیلی چې ته څوك یې او څه

کول یا لټول غواړې؟؟

شوق - انسان یم ، انسان اوسېدل غواړم.. او داسې انسان لټول غواړم � چې هغه په هره معنا واقعیانسان

وي .. دَ انسان په رنګه اشرف المخلوقات انسان �

خو.. دومره وئیلو ورستو افضل شوق چپ پاتې شو او داسې ښکاره کېدو لکه هغه چې څه وئیل غواړي .. خو ژبه ورسره ملګرې نه کوي � خواوشاته یې په مرو اوکتلو او په نرۍ معصومه موسکا کې یې .. هرڅه داسې راونغاړلو � لکه هغه چې هیچرته انسان نه ویني او خپله هم دننه مات رامات شوی وي � او اوس بیرته ځان رغول غواړي .. ځان او ذات دَ انسان په توګه تکمیلول غواړي .. دَ یو رښتوني انسان په بڼه � خو، ځنګه ؟ شاید چې دَ دې خبرې ځواب دَ هغه سره هم نه وو .. ځکه خو چپ وو او په ورمبي ځل ما خندنی افضل شوق دومره سنجیده لیدلی وو � په دې مې خبرې په بله واړولې

دومه پوښتنه

حسینه- دَ موجوده پښتو ادب په حقله ستاسو فکر؟

په دې پوښتنه ښاغلی افضل شوق مایوس هم ډېر وو او څه قدرې جذباتي هم .. ده اووې چې...

شوق - نن سبا په پښتو ادب کې بازاري قسمه ادب میانځ ته راوړلی شوی دی � پښتانه ادیبان شاعران دَ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقدار خیال خو کوي .. خو دَ معیار لحاظ نه ساتي .. زما په خیال که دَ ادب معنا هم دغه ده .. نو بیا خو زمونږ کلاسیکي ادب دومره موړپټ دی .. په خپلو کلاسیکي روایاتو دومره شکلی دی چې نور ادب مونږ ته هڅو لیکل نه دي په کار � ځکه چې پښتانه ادیبان شاعران په مقامیت زیات یقین ساتي او دَ مودو راسي هاغه زاړه موضوعات دي .. چې دَ ادب په نوم لیکلی شي � خو کوم ادب چې خوشحال بابا، حمزه بابا، غني خان ، قلندر ، کاظم خان شیدا او رحمان بابا تخلیق کړی دی .. نو هغه کافي دی � ولې چې دَ نن شاعر ادیب دَ وخت دَ غوښتنو خیال نه ساتي � انساني ژوند او انساني تهذیبونه چې څومره مخ په وړاندې روان دي ،، که چرته ادب دَ یوې ژبې دَ تهذیب په اصلي معنو کې عکاسي کوي نو بیا دَ پښتو ادب دا حال ولې دی؟ پښتانه دومره ورستو پاتې خو هم نه دي � چې شاعران او ادیبان یې دَ عالم نه ورستو ښودلو کوشش کوي � او خبره دا ده ، چې دَ هغوئ ادب دَ نن تقاضې ولې نه پوره کوي؟ دې سوال چې کله هم په پښتو ادب کې ځواب پیدا کړو، نو هله به دا وائیو چې پښتو هم سیاله ژبه ده ګنې دَ نن ادبي جنګې روئیې دَ پښتو په حق کې نه .. بلکه دَ پښتو دَ تشخص ساتلو خلاف ښکاري ..زما دَ ژبې ادیب یا شاعر داسې ولې کوي ؟ کېدی شي چې دَ دې سوال ځواب چا سره وي .. خو دَ خبرو تر حده�

دَ ښاغلي افضل شوق دَ دې نظریې په اوریدو زما په ذهن کې یوه بله پوښتنه راولاړه شوه چې .....

دریمه پوښتنه

حسینه- دا ته کوم لیکل کوې..کوم أسلوب چې تا خپل کړی دی ، په دې خو پښتانه دَ سره هڅو پوهیږي نه ..

نو ته دَ چا دپاره لیکل کوې ؟

دَ دې پوښتنې په ځواب کې ښاغلي افضل شوق اووې چې..

شوق - زه دَ نن دَ پاره لیکل نه کوم .. خوشحال بابا او رحمان بابا ته خو هم دا پته نه وه چې زمونږ لیکل به دومره عالمګیریت او آفاقیت مومي � او هسې هم دَ یو فنکار دَ یو شاعر ادیب ژوند خو دَ مرګ نه پس شروع کېږي � زه دا منم چې زما لیکل دَ نن دَ وخت دَ نقادانو دَ پاره دَ اعتراض او تنقید یو جواز خو دی .. خو دغه لیکل به زما .. دَ پښتنو دَ تاریخ یوه برخه خامخا جوړېږي � په ادب کې چې دَ جدیدیت کوم أسلوب ما خپل کړی دی .. دا دَ نن دَ وخت دَ حالاتو دَ غوښتنو عین مطابق دی ..او که زه دَ وخت په رفتار او دَ زمانې په حالاتو دَ پوهې شعور لرم .. نو زما دَ لیك دا موجوده معیار به دَ سبا نقاد ضرور مني!! ..

څلورمه پوښتنه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

حسينه- په پښتو ادب کې دا دومره ډېر حقائق چېرل، ريښتيا ليکل .. دا دَ ادب معنويت ته خو نقصان نه رسوي؟

افضل شوق اووي ..

شوق - شاعر دَ قام سترګې دي .. چې په خپل ماحول کې څه ويني ګوري .. دَ هغې صحيح عکاسي به هغه په خپلو ليکونو کې کوي � خو زه دَ يو شاعر اديب کردار دَ يو حکيم او طبيب هم ګڼم .. هغه لحظه په لحظه دَ خپلې ټولنې دَ رنځ وهلي وجود په نبضونو ګوتې کېږدي او دَ خپلې ټولنې مرضونه معلوموي، دَ هغې تشخيص او علاج کوي � زه هم په خپل دغه کردار کې خپله ذمه واري پوره کوم ... دَ خپلې معاشرې رنځونه تشخيص کوم .. او علاج يې هم تجويز کوم .. دغه علاج که په دومره ډېرو ريښتيا وئيلو او ليکلو کې وي .. نو زه په دې حواله دَ مصلحت نه کار نه اخلم � زما مطلب دا دی چې زه ملېريا ته زکام او دَ خېټې درد ته سر درد نه شم وئيلی � او دا غواړم چې نور اديبان شاعران دي هم دَ مصلحت نه کار نه اخلي او په ډېر صداقت او ريښتونولۍ دي دَ خپلې ژبې او ادب دَ پاره خپل کردار تر سره کړي � ځکه چې دَ شاعر کردار دَ يو تاريخ برخه جوړېږي او تاريخ دَ دروغو په حوالو نه جوړېږي ، بلکه په ريښتياوْ خپل وجود جوړوي�

پنځمه پوښتنه

حسينه- دا څه چې تاسو دَ پښتو او پښتنو دَپاره دَ ادب دَ لارې کوئ � هغې نه مطمئين يئ ؟

په دې سوال افضل شوق اوموسېدو او سر يې اوښورولو او وئيل يې..

شوق - نه .. بالکل نه � ولې چې نه خو زه لا سم په پښتنو پوهی شوی يم او نه پښتانه په ما پوهی شوي دي � ولې چې هغوئ مانه هم دَ ترانو وئيلو يا بابولالی وئيلو توقع لري .. کوم چې زه کله هم نشم کولی � په دې چې دا دَ نن شاعرانه بابولالې دَ پښتو سباوْن ته تاوان رسوي � قامونه نه خو په بابولالو جوړ شوي دي او نه جوړېږي � زما مطلب دَ سندرئيز ادب او دَ ترانو نه انکار نه دی .. او نه تش په تشه سندرې يا ترانې دَ قامونو ادبي ورثه ګڼلی شم � سندرې دَ ذهني او روحاني تفريح ذريعه او ترانې په وقتي توګه دَ يو " مجمعې" جذبات را پارولی خو شي .. خو په يو ادبي شعري " مجموعې" کې يې شاملول دَ شعري ادب سره ناروا ظلم ګڼم �

شپږمه پوښتنه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

حسينه- داسې ښکاري لکه ته چې په ادب کې هم دَ سائنسي اپروچ قائل يې .. لاکن داسې څنګه ممکن کېدی شي ؟

افضل شوق په دې سوال لږ له ځانه ورك شانتې شو او بيا يې اوويې ..

شوق - زه منم چې ادبي کاوشونه په سائنسي لبارټريانو کې نه شي ټيسټ کېدلی .. خو دا ضرور وايم چې سائنس کله هم ادب ته تاوان نه دی رسولی � هغه په دې چې دَ ادبي فکر او شاعرۍ نه بغېر سائنس هم خپل تکميل نه شي کولی � سائنس دَ فکري انقلاب نوم دی او دا افکار دَ انساني ژوند سره اړه لري � ژوند يو حقيقت دی او حقيقت په حقائقو ثابتېږي � ځکه خو دَ وختونو او انسانانو تر ميانځه دې رابطې ته ژوند وئيلی شي � او بل طرف ته دغه هر اړخيزه شعري او نثري ادب دَ ژوند عکاس .. دَ وختونو محرك .. او دَ زمانو ګواه بللی شي � نو ځکه زه په ادب کې دَ ريښتياوْ ليکلو او حقائقو چېړلو قائل يم � او يو ښه اديب يا شاعر ته په کار دي .. چې هغه دي دَ نظريو نه بالاتر وي .. ولې چې يو لوئی اديب يا شاعر دَ هيڅ قسم تحريك يا نظريې محتاج نه وي .. بلکه تحريکونه او نظريې دَ اديب نه زېږونه کوي � لاکن په نننې کمرشلا ئز ادب کې اديب څه .. چې زما دَ قام نقادان هم دَ يوې نا يوې نظريې يا تحريك سره تړلي ښکاري � ځوك هر ځيز ته په سرو عېنکو کې ګوري ، چا شنې عېنګې په سترګو ايښې دي ، او ځينې خو هډو وينې لا هم نه .. څه هم که سترګې لري�

اوومه پوښتنه

حسينه- ريښتيا ليکل خو واقعي چې دَ يوې لوې ګټې نوم دی .. په دې دومره ډېرو ريښتياوْ ليکلو تاته پښتنو څومره انعامونه او ايوارډونه درکړي دي ؟

په دې پوښتنه افضل شوق په خپل مخصوص انداز کې دَ خندا نه شين شو او بيا يې اووئيل ..

شوق - ما ځکه ايوارډونه نه دي ګټلي چې ريښتيا مې ليکلي دي .. ريښتيا ليکلو ته خو په دُنيا کې ايوارډ نه ... سزا ورکولی شي � نو بيا زما په ريښتياوْ به پښتنو ماته څه انعامونه راکول � او خبره دا هم ده چې ما کله کتابونه انعامي مقابلو ته لېږلي هم نه دي � هغه ځکه چې زه تر انعام زيات دَ خپل ضمير تسکين بهتر ګڼم � ما يو انعام ضرور اغيستی دی .. خو هغه هم پښتنو نه .. بلکه حکومت پاکستان راکړی دي په " په لټون ستا دَ څېرې" � خو دلته دا خبره کوم ، چې زما کتابونه زما خواږه دوست سهېل جعفر انعامې مقابلې ته لېږلي وو.. ما نه � او هغه ګواه هم دی چې دا انعام ما څنګه قبول کړو � او يا عظيم خدائی ګواه دی .. چې هغه ورځ ما ځان يو زرخريد شاعر اوګڼلو، چې زه ستېج ته دَ انعام اخيستلو په غرض اوختم � يعني ما دَ خپل ضمير په مرۍ ښپه ايښې وه �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

او خبر نه يم چې دَ هغې ورځې نه بيا تر ننه پورې ما يو نظم هم ګوره چې ولې نه دی ليکلې � چرته دَ دې انعام پيسې خو په ما کې دننه پروت ژوندي شاعر ته دَ غاړې زېندې نه شوې او يا ...؟

دومره وئيلو ورسته افضل شوق يوه سړه او اوږده ساه دَ خلې نه داسې اوباسله لکه هغه چې خپل قتل پخپلو لاسو کړې وي.

په آخر کې دَ دې پوښتنو په رڼا کې زه دا وئيلې شم چې افضل شوق دَ حق په لاره روان دی � او دَ يو داسې معيار ضامن ښکاري چې دَ مقدار جوړې کړې پېمانې به اپوټه نسکورې کړې � او خپل نوم به دَ سبا دَپاره دَ معياري ادب په ليکوالانو کې په ډېر محنت او حوصله ليکي .. او زما دا دعا ده، چې دَ فن او هنر کوم سفر په کوم صداقت او ريښتونولۍ ده پئيل کړی دی نو دا دې په ډېره کاميابۍ مخ په وړاندې بوځي � چې داسې دَ پښتو ادب خاصکر په نثري ادب کې هم دَ خپل ښکلي نظم په رنګه ښې اضافې اوکړې!!...

پښتون سېلاني افضل شوق

)شوق دَ خپلو تخيلا تې، افسانوي، ډرامائي .. لاکن دَ حقيقي ليکنو په رڼا کې(

دَ ادب او فن دې دُنيا ته په راتګ زما په ذهن کې يو سوال وو... معياري ادب څه دی ؟ او څه ليکل په کار دي؟ دغه سوال دَ خپل دې فني ژوند په هر پړاوْ زه ډېره په اضطراب کې ساتلم � دَ ليك سره سره دَ مطالعې سفر هم جاري وو � دا خو به تاسو منئ چې وخت په وخت دَ پښتو ډېر ښه کتابونه راځي � ما به هم دَ دغه چاپ کېدونکو کتابو نه دَ لوست کار اغيستو.. خو دَ پښتو ادب او ژبې دَپاره چې دَ کوم " معيار" ارماني زه وم .. هاغه معيار راته مخامخ نه ښکارېدو� يوه شپه مې دَ کوټې نه دَ يو ادبي شان پروګرام دَ اورېدو اتفاق اوشو .. دَ ريډيو انګازې زما سوال ته دَ ځواب څه امکانات واضحه کړل � دغه پروګرام کې دَ ښاغلي افضل شوق دَ نوي شعري مجموعې " شلېدلی امبل" .. (چې ما يې دَ چاپ کېدو ذکر په اولس رسالې يا يو نيم ځل په ريډيو کې دَ ملګرو نه هم اورېدلی وو) .. دَ شاعرۍ او خصوصاً دَ نظم داسې خواږه نغښتې وو چې په اورېدو يې زما دغه اضطراب نور راولړزولو � خو اوس دَ دې اضطراب سره دَ اطمينان او سکون يو داسې احساس هم شامل شوی وو .. چې دَ اضطراب وجود يې شکمن کړو ..!! او بيا دغه کتاب مې تر لاسه کړو� دَ کتاب دَ هر نظم ، غزل نه مې يو داسې کېفيت او داسې سرور تر لاسه کړو .. چې دَ پښتو ادب دَ پاره راته دَ افضل شوق کار او کردار دَ يو ښه معيار ضامن ښکاره شو .....

دَ دې کتاب ټوله شاعري دَ پښتو شاعرۍ، دَ هاغه روائيتي رنګ نه بېخي بې نيازه وه .. کومه چې دَ مودو مودو راسې مونږ لولو� په دې شاعرۍ کې دَ شاعر دَ ليك هر انداز.. دَ ژوند دَ يو نوي آغاز .. دَ فن دَ يوې نوې دُنيا دَ سوچ دَ يوې نوې ادا داسې محرکات نقش وو چې .. دَ يو قاري په حېث يې زما فکر او سوچ ته هم يوه نوې لاره

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړه � بیا لږه موده پس دَ افضل شوق سفرنامه " اووه ګامه مزل" چاپ شوه � چې دَ پښتو واحده دَ خپل طرز یوه منفرده سفرنامه ده � دلته هم افضل شوق په نثر کې دَ یو نوي روایت بنیاد کېښودو � پښتو کې هر څوکه دَ نثر دَ لیکلو روایت ډېر کم دی .. خو افضل شوق دَ خپل سېلاني طبعې او فطرت له رُویه پښتو نثري ادب کې دَ اووه ګامه مزل په رنګ کې یوه داسې اضافه کړې ده .. چې دَ معیار روایت یې په ځای ساتلی دی � په دې سفرنامه کې په هر پړاوْ ښاغلي افضل شوق خپل ځان دَ یو روائیتي پښتون په څېر نه دی ښکاره کړی .. بلکه دَ خپل کردار، خپل کار، خپل مقصد تر مخه یې دَ پښتنو دَ قبائلي، قبیلوي رنګ نه ځان ژغورلی دی � دَ پښتنو دَ ژوند، دَ هغوئ پښتني غرور.. دَ داسې ښکلو او تابناکه قدرونو سره یې دَ نورو تهذیبونو ته ځان تیرډې کړی دی � او دَ دغه قومونو، تهذیبونو سره څنګ په څنګ پښتون وګړی او پښتون قوم یې په یو نوي رنګ کې په دې تهذیبونو او قومونو پېژندلی دی � دې سره سره دَ دغه تهذیبونو، دَ دغه قومونو دَ اولس نه هغه خپلو پښتنو ته دَ مینې او محبت دَ لازواله انساني جذبو خواږه راوړي دي � دغه جذبې، دغه رشتې چې دَ رنګ، نسل، دَ ژبې، تفریق یا امتیاز نه لري .. خو دَ انسانیت په قدرونو یقین لري ! ..

دلته افضل شوق په دې سفرنامه کې .. دَ هاغه قدامت پسنده طبقو.. هاغه روئیې هم راوپاروليِ کومې چې دَ بدلون قائله نه دي .. او په ژوند کې دَ فن، دَ فکر او په تېره دغه رنګ سماجي بدلون ته په ښه نظر نه ګوري .. خو دې سره سره روښن فکره .. ترقي پسندو طبقو دَ افضل شوق دَ دې زیار پوره پوره مرسته کړې ده.. او یقیناً چې بدلون ، هغه که فکري وي ، فني او که سماجي.. هم په دغه طریقه راځي � اودَ دې بدلون آغاز شوق په ډېره نره کړی دی�

" اووه ګامه مزل" نه ورستو " په لټون ستا دَ څېرې" دَ افضل شوق .. دَ سېلاني طرزفکر یو داسې شعري مجموعه ده چې دَ هغه دَ جوړ کړې او خپل کړې روایت .. یوې بلې سلسلې ته یې هم ډېر هنري دوام بخښلی دی .. !! دَ هغه دَ مسلسل تلاش او لټون یو داسې هنري ګل بڼ چې دَ هغه سېلاني فطرت یې دَ یو سترګور شاعر په شکل کې .. دَ فن او شاعرۍ په ډېرو خدائیانو اومنلو � افضل شوق دَ خپلو ټولو سفرونو ،، مسافرو.. ګرځېدو.. ورکېدو .. بېلېدو .. او بیا په یو نوي طرز کې راښکاره کېدو .. داسې هنر لري چې دَ هغه دَ سفرونو کېفیتونه دَ هغه په شاعرۍ کې هم قاري دَ ګوتې نه نیسي او دَ هغه په سفرنامو کې یې هم دَ ځان سره کوڅه کوڅه په ګرځوي � دغه کوڅې که دَ مصر دَ ښار جادوګري فرعوني کوڅې دي او که، دَ یورپ دَ سپینو سپینو واورینو ماڼو هاغه طلسماتي دُنیاګانې دي چې مونږ یې دَ کوه قاف دَ ښاپېرو په علامتونو کې پېژنو � غرض دا دی چې دَ " شلېدلی امېل" نه تر " په لټون ستا دَ څېرې" داسې ښکاري لکه افضل شوق چې دَ خپل ژوند دَ مختلفو پړاوْنو، مختلفو کېفیتونو قیصه لیکلې وي .. په ډېر صداقت، په ډېره رېښتونولۍ دَ خپلو جذبو ، دَ مینې محبت او خپل ځوان رومانیت یو داسې ښائسته داستان یې رقم کړی دی چې دَ انساني جذبو دَ فطري او حقیقي رنګ او فني تنده پرې ماتېږي �

افضل شوق دَ دې قائل دی چې حقیقي لیکوال او شاعر دَ خپلو انساني او فطري غوښتنو نه منکر نه وي .. او چې څه ویني ګوري .. یا پرې څه تېرېږي .. دَ هغې عکاسي کول دَ ادیب او شاعر ذمه واري ګڼي � دلته به زه ستاسو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

توجه دَ " په لټون ستا دَ ښېرې" کې چاپ دَ ښاغلي افضل شوق هاغه درئيو نظمونو ته راواړوم .. چې تاسو ترېنه دَ هغه فني شخصيت او فکري لوئيوالي پوره پوره احاطه کولی شئ � " پرونۍ ښېره" ، " اتهم رنګ" ، " دَ امن دَ ناوې په واده کې" � دلته زما دَ خبرې مطلب دا دی چې هغه په يو وخت په خپلو ليکونو کې فلسفي هم دی .. ډرامه نګار هم دی .. او بلکه دَ هغه ليکونه يو مخصوص افسانوي رنګ او ماحول هم لري � کله کله دَ هغه انداز دومره بيانيه شي .. چې دَ فکر او فن بلا مشکلات په خپله بنده ته هوار کړي � مطلب دا دی چې که زه دا اووايم چې هغه په نثر کې شاعري کوي .. او په نظم کې ډرامه او افسانه ليکي ، نو بې ځايه به نه وي � دَ دې ټولو خبرو او دعوۀ نه پس او دَ ښاغلي افضل شوق دَ سابقه چاپو آثارو دَ مختصرې جائزې وړاندې کولو نه ورستو اوس راځم دَ هغه دَ نوۀ چاپ شوۀ سفرنامو " مزل په واړرو باندې" چې په کال 2004 کې او " دَ لمر دَ کلي په لور" چې په کال 2005 کې چاپ شوي دي ته .. په کوم کې چې افضل شوق دَ يورپ دَ سېل تفصيلي حالونه موجود دي � په دې سفرنامو کې افضل شوق په نوي بڼه کې له تصويري يا عکسي يوُن سره رامخې ته شوی دی � دا سېل هغه په يورپ کې له نورو انټرنېشنل سېلانيانو سره کړی دی � کومه خبره چې په دې سفرنامو کې دَ اهميت وړ خبره ده .. هغه دا، چې دلته افضل شوق دَ سېل دَ حال سره سره ځو عمراني مطالعې هم دَ راغونډو شوۀ حقائقو په رڼا کې وړاندې کړې دي � او بل دا، چې په دې سفرنامو کې شوق په ډېره محتاطه طريقه سفري حالونه او خپلې مشاهدې وړاندې کړې دي � دلته هم افضل شوق پښتون ځان سره بوتلی دی او دا کوشش يې کړی دی .. چې دَ هغه پښتون سترګې خلاسې کړي .. چې په سپينه ورځ اوده دی � خبرې په کې صفا، ساده .. خو په علامتي پېرائيو کې زياتې ليدلی شي � کوم چې دَ ده ادبي او شعوري يو داسې کوشش دی .. چې دئ پرې فلسفي يا دَ بلې دُنيا مخلوق يادېږي�

افضل شوق که يوطرف ته دَ يورپ جغرافيه او ترقۍ ستائي .. نو بل طرف ته هغه دَ يورپ دَ خلقو روئيو ته منافقانه او غرضي روئيې هم وائي � هغه دَ خپلو سېلاني مشاهدو په رڼا کې دا خبره ليکي .. چې څومره دَ مغربي انسان " ظاهره" ښائسته ده هومره يې" باطن" سخا دی � او بلې خواته دَ مشرقي انسان "بېرون" څومره چې خيرن دی .. هومره يې " اندرون" صفا دی � خو .. دَ نننۍ انساني روئيو نه افضل شوق بالکل نه دی مطمئين او داسې ګڼي لکه انسان چې لا خو دَ ځنګل نه را اوتی نه دی � دَ لټون تسلسل دلته په دې پورته ذکر شوۀ دواړو سفرنامو کې موجود دی .. خو لږه دَ دې لټون بڼه بدله ده .. او بل هغه دلته ډېر زيات مصروف هم په دې پاتې شوی دی .. چې هغه په دې سېل کې دَ سېل نه علاوه په حقائقو راغونډولو کې وخت تېر کړی دی � دا سفرنامې بلا شك و شعبه يو تاريخي دستاويز ګرځېدلی شي � دلته هغه دَ يو تاريخ دان په حېث هم خپله بڼه څرګنده کړې دې � دَ هغه په دې سفري حال او په دې کې دَ يورپي اقوامو په حقله .. خاصکر انګلش په حقله دَ حقائقو په رڼا کې ډېرې سنسني خېزې خبرې ليکلې دي �

(c) ketabton.com: The Digital Library

وئیلی کېږي چې افضل شوق چې تر اوسه څومره ادب هم تخلیق کړی دی .. هغه دَ ده مشاهداتي ادب دی او بلکه تر ډېره حده دَ ده دَ لټون هغه قیصه ده � چې افضل شوق ته هزار داستاني رنګه نوم ورکوي � نو ځکه خو افضل په خپل ناول " پروني مخونه" کې دا ټول څه دَ یو داسې قیصې په توګه رامخې ته کوي چې په هغه قیصې کې دَ ده دَ لټون قیصه هم سرته رسي � دا دَ ده خپله قیصه ده .. کومه چې تکمیل کېږي � افضل په ناول کې دَ خپلې قیصې دَ ډېمانډ مطابق دَ پلاټ غوره کولو نه دا خبره واضحه کړه چې هغه چې څه هم تر اوسه په نثري او شعري ادب کې لیکلي دي .. دا ټول څه رښتیا دي � داسې شاید چې چرته په یوې بلې ژبې کې هم نه وي شوي .. لکه افضل شوق چې رقم کړي دي � هم ځکه خو په شاعرانو او ادیبانو کې ځان معتبر ګرځندوي .. او دی هم ځانګړی معتبر �

افضل شوق داسې ادب تخلیق کوي چې هغه دَ دې عصر دَ روح په صحیح توګه ترجماني کوي .. اوهرکله یې دا جدوجهد کړی دی چې عصري مسائلو ته په شعوري او ادراکي نظر اوګوري .. او دغه ادبي ادا هغه دَ کمرشلا ئزډ یا بازاري ادب نه لرې ساتلی دی � هم ځکه خو هغه دَ خپل دې نظم " هرڅه هرڅه شته ، خو لا نشته بیا هم " په رنګه همېش دَ لټون په یو داسې تجسس او اضطرابي کېفیت کې لیدی شي .. چې دَ هوا په اورو لکه یو خوږ آواز سپور ښکاري � یا لکه دَ یو جنوني تندي یو داسې تږی احساس .. چې په صحراګانو کې دَ ژوند نښې نښاني لټوي .. هم په دې خو دا دَ پښتو مجنون مسلسل کړېږي .. زهیرېږي .. خو بیا هم دَ مصلحتونو په وړاندې سټرېا نه مني او دَ ژوند هر ښکلی رنګ او زړه راښکونکي ښکلا دَ خپل مطلوب " آئیډیل " مخې ته هر چرته تت ګڼي � څه هم که هغه دَ یورپ ښکلاګاني وي او که دَ یو بلې نوي آسماني دُنیا حسین رنګونه � هم ځکه خو دَ یورپ دَ سېل په ورستې ورځ چې افضل شوق دَ ډنکارټ ساحل فرانس نه دَ ډووړساحل انګلېنډ په لور سمندري سفر کوي � نو دَ ښکلو انسانانو دَ ځناوري روئیو نه زړه ماتی ښکاري � او دَ پورته ذکر شوي وړکوټي نظم خپټه داسې دَ خپل اضطراري ، اضطرابي کېفیاتو او دَ کُل وقتي تجسس په ادبي ټکو ډکوي .. لکه

هغه کوم رنګ دی ؟

چې به نه وي دلته

هغه کوم خوند دی ؟

چې به نه وي دلته

که نشته

بیا هم دَ دې هر څه پرته

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ده مينه

چې دَ مينې په نوم

زړونه هيڅ كله نه..

تش خلې غړوي

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ _ 244(

افضل شوق دَ يو داسې " هـڅې" نوم دى .. چې هغه يو تسلسل لري او هر ځل په نوي نوي بڼي کې دَ راښکاره کېدو ادبي هنر هم لري � نو ځکه مونږ په يقين سره وئيلى شو .. چې هغه به دَ يو مجسم ادبي تحريك په شكل كې دَ پښتنو په زړونو کې ورننوتلو دَپاره هلې ځلې هم دغه رنگه تر خپل پاتې ژونده پورې کوي � خدائى پاك دي هغه ته ډېر عمر ورکړي چې په خپلو نوۉ فكري هلو ځلو خپل خواره ... او په نړۍ کې هر لور خواره واره .. خو ويده پښتانه نه يواځې راويښ کړي بلکه دَ خپل خوب او خيال مطابق يې دَ مخته وتو قومونو سره اوږه په اوږه اودروي هم � امين ثمه امين

حسينه گل

Download from: ketabton.com

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library